

Chronologische ontwikkelingen

Joegoslavië

Map 9 B

OORLOGSMISDADIGERS

RECHT ZEGEVIERT – SOMS

Joegoslavië-tribunaal neemt historisch besluit met bestraffing van verkrachting. Maar het hof verzuimt tegelijk de grote vissen te pakken

Volgens rechter Florence Mumba (derde van links) lieten Bosnische Serviërs zich in Foca 'helemaal gaan in de donkere sfeer van ontmenselijking'

Drie opzienbarende beslissingen vorige week van het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag laten zien dat dit hof van de Verenigde Naties met voortvarendheid blijft zoeken naar een nieuwe internationale standaard bij de aanpak en bestraffing van oorlogsmisdadigers. In de zaak tegen de Bosnische Serviërs Dragoljub Kunarac, Radomir Kovac en Zoran Vukovic heeft het tribunaal een drietal historische vonnissen gewezen. Voor het eerst is systematische verkrachting van vrouwen in oorlogstijd neergezet als een misdaad tegen de menselijkheid.

De rechters achtten bewezen dat het trio planmatige seksuele terreur ('seksuele slavernij') tegen moslimvrouwen in de Bosnische stad Foca heeft uitgeoefend. 'De drie beschuldigen zijn geen gewone soldaten wier moraal werd aangetast onder druk van de oorlog,' aldus presiderend rechter Florence Mumba. 'Zij lieten zich helemaal gaan in de donkere atmosfeer van ontmenselijking van degenen die ze als hun vijanden zagen.' Vrouwen en meisjes van 12 en 15 jaar oud werden

ABE DE VRIES

verkracht, slachtoffers moesten naakt op tafels dansen, werden letterlijk als slaven gehouden die werk voor hun 'meesters' moesten verrichten, en soms doorverkocht.

Kunarac, Kovac en Vukovic kregen respectievelijk 28, 20 en 12 jaar gevangenisstraf. Alom wordt de uitspraak beschouwd als een majeure stap vooruit in de bescherming van vrouwen in conflictgebieden. Voor het Internationaal Strafhof, dat over twee jaar in werking treedt en dat bijna wereldwijd rechtskracht zal hebben, heeft het Haagse hof een belangrijk precedent geschapen.

Ook werd maandag 26 februari de Bosnische Kroaat Dario Kordic veroordeeld tot 25 jaar cel voor zijn belangrijke rol in de 'zuivering' van de Bosnische Lasva-vallei. Kordic' veroordeling toont de daadkracht van het tribunaal. Voor het eerst werd een hooggeplaatste politicus schuldig bevonden, weliswaar niet als 'architect' maar wel als 'enthousiaste uitvoerder' van gruwelijke misdaden.

Toch ging het hier om relatief 'kleine vissen'. De drie Serviërs beriepen zich op overmacht: ze zouden door hun maten zijn gedood als ze niet met de meute meededen. Dit argument hebben de rechters terecht niet willen meewegen. Ieder individu draagt verantwoordelijkheid voor zijn daden. Al ontkent niemand dat commandanten, generaals en politieke leiders de zwaarste verantwoordelijkheid voor zulke groeps misdaden hebben.

Juist hier kan het tribunaal verstrikt raken in dilemma's en tegenstrijdigheden. Daarop wijst een andere gebeurtenis vorige week: de bekendmaking van het tribunaal dat het de vervolging van de Kroatische ex-generaal Mirko Norac aan het Kroatische rechtssysteem overlaat. Norac is allesbehalve een kleine vis. Hij leidde de Kroatische milities in de omgeving van Gospic in 1991 en een Kroatische bliksemactie in Medak in 1993. Hij was een van de drie generaals die de aanval op de autonome Servische republiek in de Krajina pleunden en uitvoerden in 1995. In alle gevallen zijn royaal gedocumenteerde, maar nog onb-

trafte oorlogsmisdaden gepleegd tegen de Servische burgerbevolking in Kroatië.

Door de 180 duizend Kroatische oorlogsveteranen en hun gezinnen wordt Norac vereerd als een held. Zijn berechting kan de regering van premier Ivica Racan, die zich toch al niet op economisch succes kan beroepen, in grote moeilijkheden brengen. Begin februari betuigden honderdduizend mensen met een demonstratie in Split hun steun aan Norac. Het tribunaal vertrouwt erop dat Kroatische rechters onafhankelijk van politieke bemoeienis zullen oordelen, maar waarop die inschatting gestoeld is, blijft onduidelijk. De moord op tientallen Serviërs in Gospic had plaats onder een regering met mensen die ook hoog in de huidige regeringskringen zitten.

'Mirko Norac en de rest van de criminele bende hebben Gospic tien jaar lang in angst gehouden,' aldus het onafhankelijke Kroatische blad *Feral Tribune*. Maar ook een eerder onderzoek tegen hem is niet doorgezet. Researchers van het tribunaal hebben genoeg materiaal verzameld over zijn rol en die van twee andere generaals in 'Operatie Storm' om tot vervolging te kunnen overgaan, maar volgens *The New York Times* werd in 1998 onder druk van Amerikaanse diplomaten van verdere stappen afgezien. 'Operatie Storm' was in de planfase bijgeschaafd door gepensioneerde Amerikaanse generaals van MPRI, een particuliere firma die bekendstaat als een onderaannemer van de CIA.

Deze welwillende behandeling van Kroatische verdachten kan nog ongewenste repercussies krijgen in buurland Servië. Daar geldt de kwestie-Norac nu al als een extra argument om ex-president Milosevic niet uit te leveren. Afgelopen zaterdag werd diens rechterhand gearresteerd, de voormalige chef van de geheime dienst Rade Markovic. Zijn afzijdigheid bij de val van zijn baas vorige herfst was van cruciale betekenis. Markovic zit niet in hechtenis vanwege zijn betrokkenheid bij de misdaden in Kosovo, waarvoor hij blijkbaar ook niet door het tribunaal wordt gezocht. Hij zou achter een aanslag op de vroegere oppositieleider Vuk Draskovic hebben gezeten. Tegen Milosevic zelf loopt een gerechtelijk vooronderzoek, eveneens uitsluitend vanwege binnenlandse vergrijpen. Toch is er nog steeds een kans dat de Joegoslavische regering hem binnenkort uitlevert, omdat het land anders wellicht tientallen miljoenen dollars aan Amerikaanse hulp misloopt.

Blijft Milosevic de komende weken gewoon thuis, dan wordt het voor het tribunaal lastig om geloofwaardig een 'grote vis' te berechten nu het Norac heeft laten zwemmen. Behalve aan de onwil van Amerikaanse en Franse troepen in Bosnië om Karadzic te arresteren, en Servische en Kroatische onwil verdachten aan te brengen, mag het hof het ook aan zichzelf wijten dat het nog altijd alleen kleine guppy's in het aquarium heeft. ■

OEKRAÏNE

Nieuwe gangsterstaat

President ligt onder vuur door dode journalist en belastende tapes. Zijn land hoort nu tot de corruptiekampioenen

In december is het tien jaar geleden dat de Sovjet-Unie uiteenviel. De hoop dat de vijftien ex-republieken zich zouden ontwikkelen tot stabiele, democratische staten bleek ijdel. Behalve in de Baltische landen – en in zekere zin in Rusland – zijn de republieken autoritair of, zoals in Georgië, instabiel.

Het Westen, met name de Verenigde Staten, had grote verwachtingen van de Oekraïne. Met haar vijftig miljoen inwoners, van wie een deel van traditioneel op het Westen richtte, zou het land de ideale buffer zijn tussen Oost en West. Omdat de Oekraïne en de invloedssfeer van Moskou bleef, werd Kiev on-

cus van Koetsjma's bewind, verdween in september vorig jaar. In november werd een onthoofd lichaam gevonden, vrijwel zeker dat van de journalist. Kort daarna bracht oppositieleider Oleksandr Moroz bandopnames naar buiten waarop een vuilbekkende Koetsjma te horen is die opdracht geeft om Gongadze uit de weg te ruimen. 'Er is een grens, de klootzak, de posteur die hufter naar Georgië.' Een oppositieleidende journaliste wordt door Koetsjma 'een leeuw, die leeft' genoemd. Een ex-lid van de veiligheidsdienst zei de opnames te hebben gemaakt omdat hij genoeg had van de criminele activiteiten van de president. Koetsjma

ontkende aanvankelijk. De officiële versie is nu dat de stemmen authentiek zijn, maar dat de tape in elkaar is geflanst.

De opnames en de verontwaardiging onder de bevolking hebben internationaal zware schade toegebracht aan Koetsjma's imago. De president ontpopt zich als een maffiaas. Ook Rusland lijkt door Koetsjma's optreden in verlegenheid gebracht. Hoewel Moskou doorgaans de leiders in het Gemenebest van Onafhankelijke Staten steunt, waakte Vladimir Poetin er deze maand bij een bezoek aan Oekraïne voor om zich nadrukkelijk te alliiëren met Koetsjma. Die

Demonstranten dragen foto's van verdwenen journalist mee

der Bill Clinton een van de belangrijkste ontvangers van Amerikaanse hulp.

Opeenvolgende regeringen maakten zich echter schuldig aan wanbeleid en diefstal. Onder de huidige president, Leonid Koetsjma, gleed het land de afgelopen zes jaar af naar het peil van een gangsterstaat. Voormalig premier Pavel Lazarenko werd in de Verenigde Staten gearresteerd op beschuldiging van verduistering van tientallen miljoenen dollars aan overheidsgeld. Een onafhankelijke pers is er niet; in tien jaar werden 46 journalisten vermoord. De Oekraïne wordt nu omschreven als het corruptste land ter wereld, op Nigeria en Joegoslavië na.

De westerse steun is omstrepen geraakt door de gezagscrisis die het presidentschap van Koetsjma ondermijnt. Demonstranten eisen het aftreden van de voormalige fabrieksdirecteur. Hij wordt beschuldigd van corruptie, verkiezingsfraude en het aanzetten tot moord.

De crisis concentreert zich rond de verdwijning van journalist Georgi Gongadze (31). Deze etnische Georgiër, een felle criti-

probeert nu de schade te beperken en ontsloeg een aantal naaste medewerkers die in verband zijn gebracht met de Gongadze-affaire. En hij gaf opdracht om oppositieleidster Joelia Timosjenko te arresteren. Timosjenko, een voormalige vice-premier, zou smeergeld hebben betaald aan ex-premier Lazarenko. Maar het is duidelijk dat politieke overwegingen aan die arrestatie ten grondslag liggen.

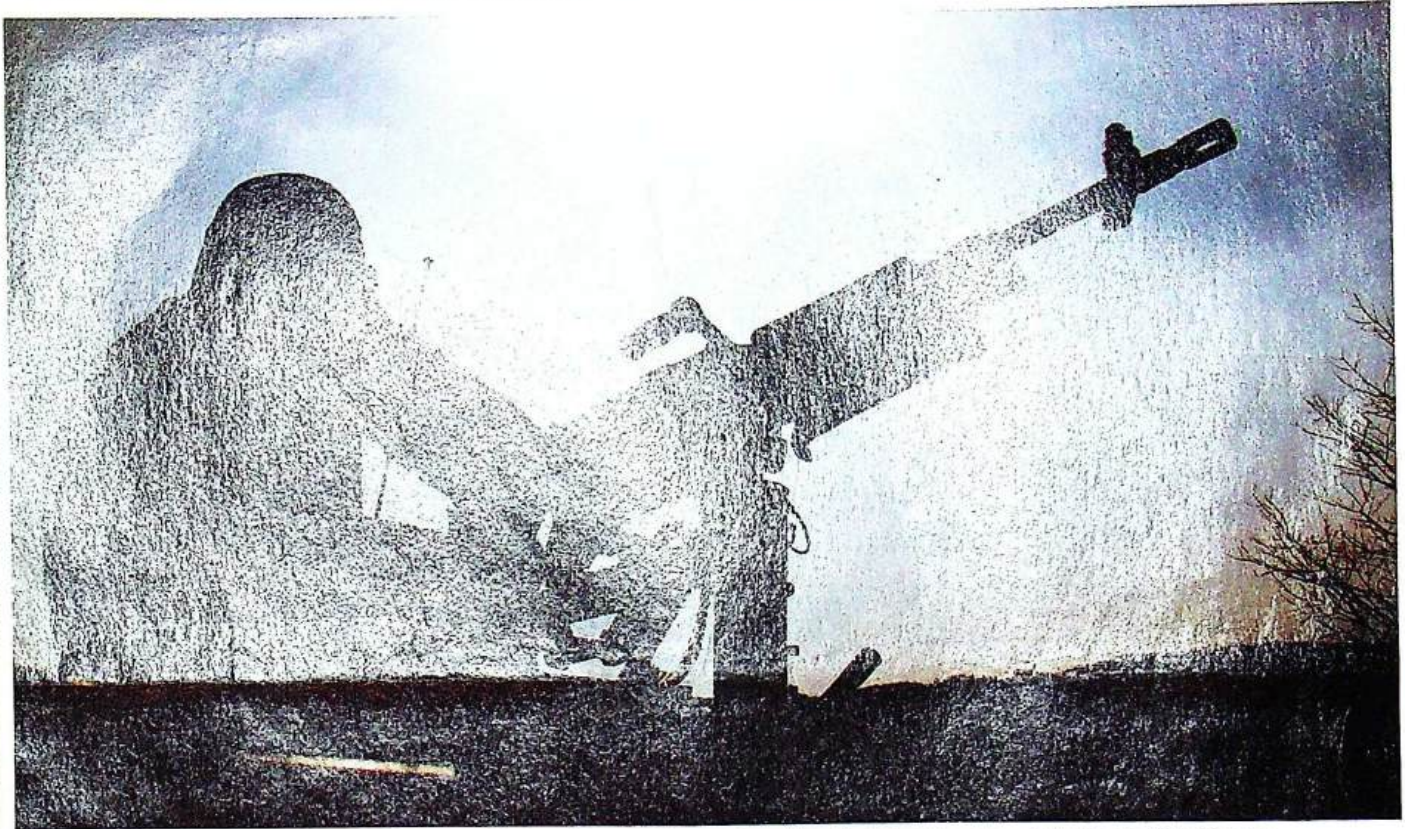
Voor veel waarnemers is de huidige hervormingsgezinde premier, Viktor Joesjenko, de oplossing. Joesjenko, die een begin maakte met privatiseringen, de corruptie aanpakte en landhervormingen probeert door te voeren, is de populairste politicus van het land. Hij wordt door westerse diplomaten getipt als de ideale opvolger van Koetsjma. Dat de premier in een verklaring met Koetsjma de oppositie beschuldigt van het aanzetten tot chaos en burgeroorlog, wordt uitgelegd als een tactische manoeuvre. Als Koetsjma's positie onhoudbaar is geworden, zal Joesjenko zich werpen als de Redder van de Oekraïne.

Wie

MACEDONIË

OORLOG VIA DE ACHTERDEUR

Albanees extremisme leeft al in Kosovo en breidt zich uit naar Macedonië. Dit 'laatste radicale nationalisme' kan tot nieuwe brand in de regio leiden

Een Amerikaanse KFOR-militair speurt in de nacht naar Albanese terroristen die via het Sar-gebergte in Macedonië infiltreren

West-Europa en Amerika kijken volgens de Macedonische minister-president Ljubco Georgievski werkloos toe hoe op de zuidelijke Balkan 'een nieuwe Taliban' de macht grijpt. 'Je kunt niemand in Macedonië wijsmaken dat de regeringen van Amerika en Duitsland niet weten wie de terroristenleiders zijn en wat ze willen,' aldus de premier voor de BBC. 'Zij kunnen hen stoppen.'

De vergelijking met de Taliban is illustratief voor het anti-Albanese sentiment bij de meeste Macedoniërs. De islamitische geloofspraktijk van de Albanese lijkt in de verste verte niet op het gestaalde fundamentalisme van de beeldenstormers in Afghanistan. Maar Georgievski's reactie is ook tekenend voor de paniek die in Macedonische regeringskringen om zich heen grijpt. De NAVO, beseft Skopje, zal geen nieuwe interventiemacht optuigen om de golf etnisch-Albanees extremisme in Macedonië te breken. Groot-schalig ingrijpen, zoals in 1999 in Joegoslavië, brengt de vredesmacht KFOR immers in conflict met de Albanese in Kosovo. Dat is

ABE DE VRIES in Sofia

wel het laatste wat de NAVO wenst.

Op veel meer dan internationale steunbetuigingen en veroordelingen van het Albanese geweld hoeft Macedonië dan ook niet te rekenen. De enige daadwerkelijke militaire steun die de regering eist, en ook krijgt, is 'assistentie van KFOR aan de Kosovaarse kant van de grens,' zoals minister van Buitenlandse Zaken Srgan Kerim vorige week zei. Albanese rebellen dringen Macedonië binnen vanuit Kosovo, door gebied waar Duitse en Amerikaanse KFOR-troepen zijn gelegerd. Ook de Franse president Jacques Chirac, nooit te beroerd om bondgenoten op hun plichten te wijzen, drong bij KFOR aan op 'resolute actie'. Voorlopig is de Albanese opstand nog niet overgeslagen naar grote delen van het land. De aanvallen van het Nationale Bevrijdingsleger (NLA), zoals de Albanese terroristen zich in Macedonië noemen, concentreerden zich de afgelopen week op Tetovo, met zestigduizend inwoners de tweede stad van het land en voornamelijk bevolkt door Albane-

zen. Daarbij werden provocaties niet geschuwd. Vorig weekeinde werd een militaire basis beschoten waar naast Macedonische ook Duitse troepen waren gelegerd (een bevoorradingsdetachement van KFOR). Een Duitse militair werd geraakt door rondvliegend glas, wat de Duitse minister van Defensie Rudolf Scharping het dreigement ontlokte dat 'wij niemand op onze neus laten ronddanssen, ook Albanese terroristen niet'. Als stoer gebaar liet Scharping een paar Leopardtanks uit Kosovo overkomen, maar vervolgens dirigeerde hij een groot deel van de Duitse troepen naar een veiliger oord. De Duitse neus bleek toch een dansvloer.

De aarzelende respons van het Westen is voor een deel ook te wijten aan het nieuwe feit dat een Balkanoorlog op uitbreken staat waarbij Serviërs nu eens niet betrokken zijn. De boosdoeners zijn de voormalige beschermelingen. 'Het doel van het Kosovaarse bevrijdingsleger in Macedonië is vermoedelijk een Albanese opstand in heel Macedonië uit te lokken en opdeling van het gebied,' schreef de doorgaans pro-Albanese *Süddeutsche Zei-*

ten groeiflag aan de verwarring hier en daar in Duitsland en Amerikaanse persperspectie dat het regime van Milosevic het enige probleem in Kosovo was. In die optiek komt het Albanese geweld in Macedonië inderdaad als een volslagen verrassing.

Milosevic speelt langs een omweg nog een bijrolletje, zoals de Britse *Observer* onlangs ontbulde. Volgens 'furieuze' hoge Europese officieren van KFOR, bijgevallen door bronnen van de krant in Macedonië en Washington, werden de Albanese extremisten die nu achter het busarmutselingen bij Tetovo zitten, eerder door de Amerikaanse CIA aangemoedigd om met aanslagen in Zuid-Servië de positie van Milosevic te ondermijnen. 'Er was vorig jaar groeiende frustratie over de Amerikaanse steun aan radicale Albanese,' volgens een officier. De opkomst van het NLA lijkt sterk op de lancering van het Kosovo Bevrijdingsleger (UCK) – ook met hulp van westerse veiligheidsdiensten – in het midden van de jaren negentig. Het resultaat is dat enkele honderden terroristen nu in staat zijn KFOR, en vooral het Amerikaanse detachement, te chanten. 'Als Amerika zich tegen hen keert, kunnen ze een grote crisis provoceren tussen Amerika en de NAVO-bondgenoten,' schreef William Pfaff in *The International Herald Tribune*. Ze hoeven alleen maar 'genoeg soldaten te doden om de regering-Bush en het Congres aan te zetten Amerikaanse troepen van de Balkan terug te trekken'.

De oproerkrakers zijn volgens de etnisch-Albanese politiekchef van Tetovo niet zomaar ontevreden boeren en huisvaders, maar 'speciale strijdkrachten met veel guerrilla-ervaring'. Hun achterban zijn de grote groepen Albanese die in de nasleep van de NAVO-bombardementen, gedreven door overbevolking en landhonger, vanuit het noorden van Macedonië naar het zuidoosten van Kosovo trokken en daar de huizen en de akkers van verdreven Serviërs in bezit namen.

Deze illegale, maar door KFOR toegestane immigratie heeft de al langer bestaande, grensoverschrijdende clanbanden van de Albanese verstevigd. De familie van ex-UCK-leider Hashim Thaci bijvoorbeeld, nu leider van een Albanese politieke partij in Pristina, stamt uit het noordwesten van Macedonië. Zo valt te begrijpen dat het UCK in 1999 de 'bevrijding van alle Albanese gebieden' beloofde, tot in Noord-Griekenland.

Albanese leiders in Pristina presenteren dezer dagen hun bekende recept voor stabiliteit op de Balkan. 'Hoe eerder Kosovo onafhankelijk wordt, hoe eerder de rust in de regio

terugekeert,' zei Ibrahim Rugova vorige week. Ook in Skopje zijn de Albanese politieke partijen, waaronder de gematigde Democratische Partij voor Albanese (DPA), die deel uitmaakt van de regering, unaniem voor de stichting van de staat Kosovo. De vraag is of het Albanese ideaal dichterbij komt door de gevechten in Macedonië. De Duitse minister van Buitenlandse Zaken Joschka Fischer heeft de beschieting van Tetovo veroordeeld als een 'agressieve poging de grenzen te veranderen'. In Macedonië wreekt zich het westerse geflirt met een onafhankelijk Kosovo op termijn. Als de Servische grenzen in de toekomst kunnen worden aangepast, waarom de Macedonische dan niet?

Officieel zegt het NLA helemaal niet te vechten voor een Groot-Albanië. Het legertje wil een

het westen van Macedonië onder Albanese bestuur zou komen, is voor de Slavische meerderheid onbespreekbaar. Men wijst op Kosovo, waar het Albanese nationalisme groeide en radicaliseerde nadat de provincie in 1974 van Tito verregaande autonomie kreeg.

Als de pacificatie van de Albanese in Macedonië mislukt, zijn de regionale gevolgen niet te overzien. Alle burens – Albanië, Servië, Bulgarije en Griekenland – onderhouden een gevoelige relatie met Skopje. Toen de republiek nog deel uitmaakte van Joegoslavië, gedroegen de Serviërs zich als de grote broer die de wet voorschreef. Servische nationalistische doen lacherig als de 'Macedonische identiteit' ter tafel komt. Maar ook de Bulgaren ontdekken het bestaan van een apart, Macedonisch

volk. Volgens een grap in Sofia is 'een Macedoniër een Bulgaar die zich nog niet heeft gewassen'. Bovendien heeft de Bulgaars-orthodoxe kerk een bijzondere band met het Macedonische Oehrid, waar zich een van de heiligste heiligdommen van het Byzantijnse christendom bevindt. Griekenland is betrokken vanwege het dispuut over de naam van het land.

Vooral Bulgarije zal moeilijk neutraal kunnen blijven als in Macedonië de vlam in de pan slaat. Volgens Ognjen Minchev, directeur van het Instituut voor Regionale en Internationale Studies in Sofia en een belangrijk adviseur van de Bulgaarse regering, is Bulgarije 'voor het eerst in tien jaar oorlog op de Balkan in direct gevaar'. In een gesprek met *Elsevier* waarschuwt hij dat

'fragmentatie van Macedonië een dramatische impact op Bulgarije zal hebben, en dat een grootscheepse verdrijving van Macedoniërs in Bulgarije radicaal-nationalistische sentimenten kan losmaken'.

Na tien jaar post-Joegoslavische oorlogen zullen de volgende tien jaar in het teken staan van het 'laatste radicale nationalisme in Europa', het Albanese. Minchev: 'Dat is veel moeilijker te bestrijden. Het is gedecentraliseerd, het komt van verschillende clans die een nationaal doel claimen, maar onder de paraplu van familiemaffia's opereren.'

De oplossing, zegt hij, moet van de internationale gemeenschap komen, die met de bombardementen van 1999 de 'Servische factor' neutraliseerde, maar daardoor het Albanese probleem verergerde. Minchev is evenwel geen optimist. 'Het strategisch vacuüm in de regio groeit met de Amerikaanse neiging om de Balkan te verlaten. Terwijl Europa nog steeds niet in staat is een gezamenlijke buitenlandse politiek te formuleren.'

einde maken aan de discriminatie van Macedonische Albanese en eist federalisering van het land. Het Albanese moet worden erkend als rijkstaal, het onderwijs in het Albanese moet worden uitgebreid en meer Albanese moeten in overheidsdienst komen. De klachten zijn deels gegrond, maar het wapengekletter doet vermoeden dat het de strijders toch om heel andere zaken te doen is.

De laatste jaren is voor de Albanese in Macedonië al een duidelijke ontwikkeling ten positieve ingezet. In oktober gaat een Albanese universiteit in Tetovo van start, weliswaar niet door de Macedonische overheid maar met behulp van fondsen uit het buitenland gefinancierd. De examens zullen door de staat worden erkend. Verder bezet de DPA vijf posten in het kabinet. Een wetsontwerp voor meer lokaal zelfbestuur is ingediend. Wat de multi-etnische regering niet kan wegnemen, zijn de spanningen tussen de islamitische Albanese en de Slavisch-christelijke Macedoniërs. Federalisering, waarbij

Onaangenaam verrast

24-3-2007

HET IS EVEN wennen voor de Duitse soldaten (en regering). Toen Bonn in 1998 besloot mee te doen aan de internationale Navo-operatie op de Balkan, was dat een geweldige stap: voor het eerst sinds de Tweede Wereldoorlog traden Duitse soldaten weer ergens op buiten Duits grondgebied.

Voor alle zekerheid werden de Duitse troepen niet in de frontlinie, maar in de luwte gelegerd. Zij mochten in het rustige bergstadje Tetovo in Macedonië dienen als eventuele bescherming van ongewapende OVSE-waarnemers in de nabijgelegen Servische provincie Kosovo. En na de Kosovo-oorlog van 1999 verzorgden de 1200 Duitse soldaten in Tetovo een logistieke en verzorgingsbasis voor de Kfor-collega's in Kosovo.

Maar sinds vorige week bevindt het front zich ineens in het voorheen zo rustige Tetovo, beschrijft Mattias Rüb in de *Franfurter Allgemeine Zeitung*. Niks meer vrije avondjes uit in burgerkleding; nu moeten standaard kogelvrij vest en helm worden gedragen, terwijl de toegang tot de kazerne met zandzakken wordt versterkt. De soldaten in de tweede linie zijn de directe vijanden geworden van de Albanese rebellen.

Niet alleen de Duitsers zijn onaangenaam verrast, ook de overgrote meerderheid van de Albanese zelf in Macedonië zit behoorlijk met de rebellenclub in de maag. Muhamedin Kullashi, docent aan een Parijse universiteit, beschrijft de ver-

legenheid mooi in *Le Monde*.

De belangrijkste Albanese partij in Macedonië, de PDSH, heeft de acties van de rebellen krachtig afgewezen en de bevolking gevraagd de regering te blijven steunen, waaraan de Macedonische Albanese, zo'n eenderde van de bevolking, van harte deelnemen. Maar ook de politieke groeperingen in Kosovo hebben de Albanese infiltraties veroorzaakt, 'de een wat meer omfloerst, de ander met klem', omdat ze heel goed inzien dat die hun zaak in Kosovo alles behalve goed doen.

De Navo is de volgende die op de neus kijkt. "Maar het mag geen verrassing zijn voor wie zich nog herinnert wat een flaters de Navo heeft geslagen in Bosnië, dat dit experiment met internationale controle geen succes is geworden," schrijft BBC's John Simpson in *The Sunday Telegraph*. "Vlak voor de neus van Kfor hebben de Albanese guerrillastrijders het grondgebied van Kosovo misbruikt als veilige uitvalsbasis voor hun aanvallen op Macedonië."

"De Navo," vult Misha Glenny, auteur van meerdere boeken over de Balkan, aan in *The Observer*, "kan niet langer toestaan dat de Albanese rebellen in het zuiden van Servië en in Macedonië Kosovo gebruiken als hun uitvalsbasis."

Maar daarnaast moet volgens hem ook de Macedonische regering meer doen om 'fundamentele wensen' van de Albanese partijen in te willigen. "Alleen door een

DAVE BROWN IN THE INDEPENDENT

combinatie van hard optreden en politieke consensus kun je een vreselijke nachtmerrie voorkomen."

"Vestig je hoop niet op die types van de Navo," waarschuwt Simon Jenkins, de huispundit van *The Times*. "Hun grillen zijn als stof in de storm."

Amper twee jaar geleden zou Shefket Musliu, de aanvoerder van het Bevrijdingsleger voor Presevo, Medvedja en Bujanovac (UCPMB), de lieveling zijn geweest van wereldleiders en niet weg te slaan uit de belangrijkste talkshows, zoals Hashim Thaci, de leider van het Kosovo Bevrijdingsleger (UCK) dat was. Beiden zijn immers verklaarde vijanden van de Serviërs.

Maar nu mag van diezelfde Navo het Servische leger oprukken in de Presevo-vallei, om te verhinderen dat Musliu en zijn mannen daar de Serviërs het leven zuur maken. "Het valt niet mee enige consistentie te ontdekken in het Balkanbeleid van de Navo," stelt Jenkins vast.

Van Londen moeten de benarde Macedoniërs het ook al niet hebben, onthult *The Daily Telegraph*. Zelfs aan het slappe helpende handje van de Navo – voor geen prijs willen de Europese landen iets in Macedonië ondernemen, ze zeggen alleen dat de troepen langs de grens tussen Kosovo en Macedonië moeten worden versterkt – wil de regering van Tony Blair niet meedoen.

Extra troepen? Geen denken aan. Londen heeft het gevoel dat de Britse soldaten dan de rotzooi mogen opruimen die de Amerikanen daar hebben gemaakt.

Uiteindelijk zijn het Amerikaanse troepen die daar de grens moesten bewaken en dus hadden moeten verhinderen dat de Albanese rebellen vrijelijk Macedonië konden binnenvallen, met al hun wapens en materiaal. "Maar de Amerikanen maken zich alleen maar zorgen om hun eigen veiligheid."

BERT STEINMETZ

mm 15 2001

De betrokkenen zwegen, zij mochten er anders eens nadeel van hebben. Zij kregen er een officieel document van Koningin Wilhelmina bij. De omgeving was jaloers, maar na een poosje was dat over. "Verdeel en Heers" dat werkte altijd.

Anti-bolsjewisme

De hoop die het ontstaan van de Sowjet-Unie had te weeg gebracht, was danig afgezaakt. Als je las wat de mensen daar te verduren hadden, waren we hier goed uit. Dr. F.J. Krop hield radiotoespraken. Hij had gezien dat kinderen werden ingeblikt omdat er zo'n honger was. En hij had gezien dat de arm van een Koelak (voormalige zelfstandige boer) in een soeppan dreef. Zijn brochures, uitgave "Geloof en Vrijheid" riepen van het titelblad: "Ons Parool in den strijd tegen het Bolsjewisme: Godsdienst, Gezin, Gezag." Prijs 20 cent.

Gelukkig waren er ook mensen die er zelf geweest waren en andere verhalen vertelden en schreven. Zij hadden het moeilijk. De zuster van Troelstra bijvoorbeeld, werd daarom uit de SDAP gestoten, door voorzitter Koos Vorkink.

Maar in Duitsland gloorde hulp voor de strijd tegen het Bolsjewisme. Hitlers propaganda sloeg aan. Hij schreeuwde dat hij was voor de "Habenichts", maar hij konkelde met de groot-kapitalisten, Zij hadden geld. En zij hadden hulp nodig om dat Bolsjewisme te vernietigen.

In boeken kan men lezen hoeveel geld zij gaven aan de nazi's via opgerichte steunfondsen. Foto's getuigen van zijn ontvangsten van groot-industriëlen, de leiders van de Duitse zware industrie. Ook Westerse industriëlen deden mee. Allen geloofden dat het door hen opgefokte adelaarsjong, de bolsjewieken zou vernietigen en de socialistische dreiging te niet doen. Tot uit Amerika kwamen dollars. Miljoenen.

Hitler aan de macht

Op 30 januari 1933 werd Hitler Rijkskanselier. Op 23 maart werd de machtigingswet van Göring aangenomen. De communistische parlementsleden zijn dan al uit het parlement verwijderd. Enkele maanden later verbiedt Hitler alle partijen behalve de

NSDAP.

Hitler kreeg volop gelegenheid om groot en aanvaardbaar te worden. Het Verdrag van Versailles (1918) waarin werd bepaald dat er geen Duits leger meer zou mogen worden geformeerd, werd oogluikend overtreden. De grootindustriëlen steunden Hitler, de oorlogsindustrie ging draaien. De mensen kregen werk, men begreep niet dat velen hun leven ook zouden moeten geven. De fascisten waren aan de macht.

In Nederland begon men communisten op lijsten te zetten, stiekem. Op aandrang van de Duitse minister van Justitie richtte men een fort ten zuiden van Utrecht in, om Duitse vluchtelingen (in hoofdzaak communisten) in op te bergen. In Westerbork kwam een opvang-kamp voor joodse vluchtelingen.

Toen Nederland werd overvallen door Duitse troepen, voorzien van lijsten met namen en adressen van Nederlandse politie enz., die zouden meewerken, kregen ze ook de lijsten, die vanaf 1933 waren opgesteld van communisten en linkse anti-fascisten toeschoven.

Invasie

10 Mei 1940, de dag van de inval in ons land, werden de defensie-werkers die overal nog bezig waren, naar hun verschillende opvangplekken gebracht. De oorlog was er, maar de verdedigingswerken waren nog lang niet klaar. Mijn vader stapte ook in de bus, terwijl het geschut al daverde vanaf de Grebbergen. "De jongens hebben nog geen dekking in hun rug". Hij voelde zich verplicht te gaan werken. Gewerkt kon er niet meer worden, de gevechten waren al vlakbij aan de gang. Ze gingen wederom in de bussen, naar huis kon niet meer. Ze werden afgevoerd naar Amsterdam. In de RAI (oude). Daar werd bekend gemaakt dat alle Communisten en Fascisten waren ontslagen, zij waren staatsgevaarlijk. Door de chaos van de oorlog bleven allen de vijf dagen tot de capitulatie bij elkaar. Daarna brachten de bussen de mensen terug naar hun opstapplaatsen.

Mijn vader was gruwelijk bang dat de SA klaar zou staan om hem te arresteren. De communisten waren immers ontslagen, en dus illegaal aanwezig.

Wij hadden thuis voor de oorlog geregeld vluchtelingen in huis, sommigen konden de eerste tijd nadat het fascisme aantrad nog wel eens uit de nog primitieve kampen, ontvluchten. De gevangenen waren op een sadistische manier gemarteld.

Gearresteerd is hij toen nog niet. In september 1942 kwamen ze hem halen. Twee mensen van de Apeldoornse recherche. Hij moest even mee naar het bureau, ze zouden hem snel weer terugbrengen. Op de weg stond een Volkswagen en twee Duitsers. Vier maanden later was hij dood in Vught. Die Apeldoornse rechercheurs hebben we nooit kunnen vinden. Een foto van hem in een der boeken van De Jong, was onze troost. Tussen jonge grote SA-mannen, werden de gevangenen overgebracht naar het nieuw te bouwen kamp Vught.

In 1944 was het voor iedereen zeker. De fascisten zouden het verliezen. Het wantrouwen tussen de geallieerden nam toe, uiteindelijk zaten die communisten er nog bij en door hun optreden hadden ze veel sympathie verworven. Goebbels had de vooroorlogse Koude Oorlog fel voortgezet, alle kranten in de bezette gebieden die bleven uitkomen, en dat waren de meesten, moesten schrijven wat de bezetter wilde. Met Grote Koppen: Het Joods-Bolsjewistische gevaar! Toen geloofde niemand dat meer.

Verspilling van inkt!

□ A. van Luttkhuizen-de Vries

Nazi-infiltratie

Provinciale Zeeuwse Crt. 19 - 12 - '97. Nazi-infiltratie in Nederland al voor mei 1940 intensief.

Amsterdam - Nederland is in de jaren 1933 tot aan de inval in 1940 veel intensiever geïnfilteerd door nazi-Duitsland dan tot nu toe is aangenomen. Dat gebeurde via hoge ambtenaren, bedrijfsleven, bankwereld, politie, leger-officieren en culturele en politieke groeperingen.

Dat blijkt uit nieuw archief onderzoek van prof. dr. G. van Roon van de Vrije Universiteit in Amsterdam. De historicus doorzocht in 1944 en mei dit jaar een grote hoeveelheid Gestapo-dossiers in archieven in Moskou en Berlijn. Daar ontdekte hij dat de Duitse infiltratie en proto-collaboratie

Symposium 'Lessen van Kosovo'

Door: Hans van Iterson

Op zaterdag 3 juni vond in de zo langzamerhand vertrouwde omgeving van het Academiegebouw te Utrecht de Algemene Ledenvergadering van de NVMP plaats.

Het NVMP-jaarverslag 1999 werd inhoudelijk besproken en voorzitter Herman Spanjaard stond enige tijd stil bij de belangrijkste momenten van het afgelopen jaar waarbij de *Hague Appeal for Peace*-conferentie en het Cleveringa-hoogleraarschap van Victor Sidel genoemd mogen worden.

Het blijkt zelfs dat onze vereniging meer activiteiten ontplooit dan ons budget in feite toestaat. Hoewel penningmeester Ferry Zoutenbier een helder en inzichtelijk financieel beleid voert, adviseerde de kascommissie dat wij komend jaar moeten zoeken naar aanvullende fondsen om al die activiteiten mogelijk te maken. Vanuit de zaal werd opgemerkt dat daarbij wel onze onafhankelijkheid dient te zijn gegarandeerd. Een goed voorbeeld van een gezamenlijke actie met aanvullende fondsen is de samenwerking met het PENN-netwerk (*Project on European Nuclear Non-Proliferation*) en de Atlantische Commissie bij de NPV-bijeenkomsten op 19 april. Het verslag van deze zeer geslaagde dag vindt u elders in deze Nieuwsbrief.

Henk Groenewegen en Herman Spanjaard.

Ferry Zoutenbier en Henk Groenewegen verlengden met instemming van de aanwezigen hun zitting in het bestuur. Jannes Mulder en studente Akke van der Bij namen afscheid van het AB. Gelukkig werd de plaats van Akke opgevuld door een dubbele bezetting: Saskia van der Weijden en Marieke Blokzijl traden toe als AB-leden, waardoor de frisse en stimulerende aanwezigheid van de studenten in het bestuur gegarandeerd blijft.

V.l.n.r.: Elske Hoornborg, Marieke van Ham en Saskia van der Weijden.

's Middags werd het al even traditionele symposium, een gezamenlijke inspanning van Economen, Juristen en Artsen voor Vrede, gehouden. De 'Lessen van Kosovo' stonden deze keer centraal. Herman Spanjaard leidde de bijeenkomst in en memoreerde de rol van de media bij dit conflict. Kijk je naar de Afrikaanse situatie dan hoor je eigenlijk weinig over de oorlog tussen Eritrea en Ethiopië. In het geval van Kosovo hebben de vreselijke berichten van de pers over honderdduizend doden er toe bijgedragen dat het NAVO-ingrijpen voor de burger acceptabel werd. De woorden van opperbevelhebber Clark ten spijt: 'het NAVO-ingrijpen was militair gezien niet noodzakelijk, politieke argumenten gaven de doorslag'.

Als eerste spreker trok Meindert Stelling van de Juristen voor Vrede fel van leer tegen het NAVO-ingrijpen. Op inzichtelijke wijze schetste hij de relevante feiten die aan het drama van Joegoslavië in ruime zin

en Kosovo in engere zin voorafgingen. Het meest fundamentele uitgangspunt met betrekking tot mensenrechten vormt de gelijkwaardigheid van mensen. Juist aan die gelijkwaardigheid werd getornd in Joegoslavië na Tito's dood. Etnische sentimenten werden bespeeld en de etnische groep werd voorop gesteld. Er ontstond een streven naar een staat waarin etnische volksgenoten verenigd waren. Hierdoor heeft Milosevic de Albanese Kosovaren tegen zich in het harnas gejaagd. Toch moet dit in enige mate gerelativeerd worden. Maak je een vergelijking met de Turkse onderdrukking van de Koerden dan hadden de Kosovaren veel vrijheden: een eigen onderwijsstelsel was mogelijk en men mocht eigen verkiezingen organiseren.

Vanaf 1995 begonnen de gebeurtenissen uit de hand te lopen. Geweld nam hand over hand toe en het guerrillaleger UCK verscheen. Een onafhankelijke staat Kosovo werd het ideaal. Het optreden van Servische 'politie-eenheden' richtte zich al snel op de burgerbevolking, aangezien deze het UCK steunde. Vanwege de toenemende schending van mensenrechten werd aangedrongen op een oplossing, maar de situatie groeide van kwaad tot erger en mondde uit in het Servische offensief van 21 maart en de NAVO-bombardementen van 24 maart tot 10 juni. Stelling zet vraagtekens bij dit NAVO-optreden uitgaande van het recht tot oorlog en de normen en middelen tot oorlogsvoering. In feite was er geen sprake ▶

Meindert Stelling.

esolutie van de VN-veiligheidsraad die het NAVO-geweld in Servië rechtvaardigde. Volgens het Volkenrecht is het ook niet geoorloofd om in een binnenlandse situatie, waarbij schending van mensenrechten of genocide plaatsvindt, als buitenstaander in te grijpen. In gevallen waarin een dergelijk buitenlands ingrijpen wel heeft plaatsgevonden is dit veroordeeld, zoals bij de Verenigde Staten versus Nicaragua en het binnenvallen van Vietnam in Cambodja ten tijde van Pol Pot. Juridisch was er voor de NAVO dan ook geen enkele rechtvaardiging om zich met de 'interne aangelegenheid' Kosovo te bemoeien. Natuurlijk kun je je afvragen of een humanitaire interventie toch niet wenselijk is bij toekomstige situaties. Als dat zo is dan toch slechts in zeer uitzonderlijke gevallen. Immers met militair geweld mensenrechten herstellen kan als zodanig ook ernstige schendingen van de mensenrechten veroorzaken. Wat je doet is kwaad met kwaad bestrijden.

Stelling is van mening dat in het geval van de NAVO-bombardementen zelfs niet de schijn van een humanitaire interventie is getoond. Een echte humanitaire interventie dient namelijk gericht te zijn op de beëindiging van een humanitaire noodtoestand. Het hoog vanuit de lucht bombarderen kan een dergelijk doel nooit bereiken, daarvoor zijn grondtroepen nodig die, zo mogelijk, met een minimum aan geweld, de bedreigde groepen beschermen tegen genocide. Kortom: de NAVO-bombardementen waren halfslachtig, weinig effectief en het aanvallen van burgerdoelen was absoluut ongeoorloofd en als zodanig een oorlogsmisdaad.

Dilemma

Franklin De Vrieze (Pax Christi Vlaanderen) vulde het verhaal van Stelling op een aantal punten aan. Waarom kon de internationale gemeenschap het conflict in Kosovo niet voorkomen terwijl dit zich toch al lange tijd aankondigde? De Vrieze wijst op de vele dilemma's en moeilijke keuzen die er speelden. Het Dayton-accord van 1995 vormde een nationaal trauma voor de Kosovaren omdat daarmee de mogelijkheid op zelfbestuur ontnomen werd. Daarvoor had men 5 jaar lang geweldloze actie gevoerd. Maar na Dayton vormden

een aantal incidenten een situatie die van kwaad tot erger ging. Daar kwam nog bij dat, toen er in oktober 1998 politiek een goede mogelijkheid was voor de stationering van een internationale vredesmacht, Clinton in de affaire Lewinsky verwickeld was en zich absoluut niet bereid toonde tot het leveren van Amerikaanse troepen. Rambouillet vormde enkele maanden later slechts een 'onmogelijke Lazarus-opwekking', oftewel een poging een politiek proces dat reeds dood was weer tot leven te roepen. De Vrieze oordeelt ook dat de NAVO-bombardementen geen enkele oplossing vormden voor de mensenrechtenschendingen. Maar ook hier was sprake van een dilemma en niet per definitie van een fout.

Franklin De Vrieze.

Wat je ziet is, dat nogal wat critici die aanvankelijk voorstanders waren van het NAVO-ingrijpen, een ommezwaai maken en thans beweren dat het NAVO-ingrijpen de vluchtelingenstroom pas echt op gang heeft geholpen. Zo'n relativisering is niet op zijn plaats, de misdaden van Milosevic moet men zeker niet minimaliseren. Voor de toekomst geldt dat de grootste uitdaging de opbouw van een nieuwe rechtsstaat is. Op dit moment is Kosovo een protectoraat onder internationaal toezicht. Kosovo terugvoegen als deel van Servië lijkt haast onmogelijk. Voor een goede sociaal-economische ontwikkeling is integratie van zowel Kosovo als Servië in de Europese Gemeenschap welhaast een vereiste.

Tijdens de forumdiscussie werd verder ingegaan op de vraag welke gren-

zen je moet stellen aan humanitaire interventie. Als er in de VN om politieke redenen geen besluit genomen kan worden is dan misschien het Internationaal Gerechtshof in Den Haag (ICJ) een alternatief? Stelling is van mening dat de VN of het ICJ deze rol wel zouden kunnen spelen, maar in ieder geval niet individuele staten of een groep staten (NAVO). De historie heeft geleerd dat bij interventies door machtige staten er over het algemeen sprake is van eigenbelang.

Jannes Mulder stelt de vraag hoe de sprekers over 30 jaar zullen aankijken tegen Kosovo. Is Kosovo dan wellicht het eerste voorbeeld van een humanitaire oorlog in Europa geweest? De Vrieze wil de term humanitaire oorlog zeker niet gebruiken. Een oorlog kent alleen maar verliezers. Maar als het nu reeds moeilijk is de Kosovo-situatie te beoordelen, laat staan dat je weet hoe het er over 30 jaar uitziet.

Piet Terhal, voorzitter van Economen voor Vrede, stelt voor om als beroepsgroepen aan te dringen op een concrete stap. Het opheffen van het olie-embargo tegen Servië zou een handreiking kunnen zijn waardoor het land niet tot een 'eeuwige vijand' wordt veroordeeld maar middels verdere economische ontwikkeling tot een democratie kan uitgroeien.

Tot slot

In zijn slotwoord geeft Jef De Loof, voorzitter van de AVV, een paar treffende conclusies. Het NAVO-optreden is een waarschuwing, op deze wijze gaan andere landen bepalen wat er met Kosovo gaat gebeuren.

We moeten kritische vragen blijven stellen. Laat je niet in de war brengen door oorlogspropaganda die het ingrijpen en al zijn gevolgen wil rechtvaardigen. Gesofistikeerde bombardementen hebben laten zien dat ze het verloop van een oorlog niet kunnen bepalen. Grondtroepen zijn nodig, maar gelukkig lukt het niet meer om kanonnenvlees te leveren. Sterven voor het vaderland is niet meer in. Maar toch moeten we af van het denken dat met veel militair geweld problemen zijn op te lossen.

De les van Kosovo is dat je moet gaan zoeken naar niet-militaire interventiemachten. ☒

Hevige gevechten in Macedonië

Rebellen slaags met leger, president overlegt met Navo-ambassadeurs

TETOVO - Albanese rebellen zijn gisteren in het westen van Macedonië hevig slaags geraakt met het Macedonische leger. De rebellen vielen politiepos- en aan in de omgeving van de stad Tetovo, bij de grens met Kosovo. „Er is hier een heuse oorlog losgebroken”, meldde de staatsradio.

15-3-2001
Tetovo (60 000 inwoners) is de thuisbasis van de Albanese gemeenschap in het multi-etnische land. Vijfduizend radicale Albanesezen gingen er gistermiddag de straat op om steun te betuigen aan het 'Nationale bevrijdingsleger' NLA, zoals de rebellen zich noemen. De demonstranten juichten en klaptten bij elk salvo met Kosovo, slechts anderhalve kilometer van de stad Tetovo. Tegen de avond klonk aanhoudend geratel van machinegeweren en granaatinslagen.

dat ze in de verte hoorden opklanken. De regering van Macedonië noemt de escalatie van geweld 'bijzonder zorgwekkend'. President Boris Trajkovski riep de Navo-ambassadeurs bij zich voor overleg. Vorige week hielden rebellen korte tijd twee dorpen in het dunbevolkte noorden van Macedonië in hun greep. Daarbij vielen toen ook al vier doden. Met hulp van de internationale vredesmacht Kfor verjaagde het Macedonische

leger de rebellen. Macedonië is steeds bang geweest dat het geweld zou overslaan naar de regio rond Tetovo, waar de meeste Albanesezen wonen. Gisteren werd die angst waarheid. Tot nu toe bleef het land etnisch geweld bespaard. De regering zei dat speciale politie-eenheden naar de bergen zijn gestuurd. De eerste niet-Albanesezen zijn gisteren uit Tetovo gevlucht, bang voor etnisch geweld. Een stroom auto's met Macedonische families verliet de stad, terwijl politietrucks Tetovo binnenreden. Volgens de Navo opereren de Albanese rebellen zo goed als zeker los van de guerrilla-strijders die in het zuiden van Servië, niet ver van Macedonië, recent voor onrust zorgden. Joegoslavische troepen zijn gisteren de bufferzone rond Kosovo nabij de grens met Macedonië binnengetrokken, op verzoek van de Navo. Voor het eerst sinds 1999 zijn Joegoslavische troepen weer aanwezig in de Presevo-vallei aan de grens met Kosovo.

Bestand Servië en Albanese rebellen

2001
Door onze correspondent SKOPJE, 13. MAART. De Servische regering en de Albanese rebellen in Zuid-Servië hebben gisteren een staakt-het-vuren akkoord bereikt. De rebellen hebben aangekondigd het akkoord gedurende een week te eerbiedigen. In die week moeten beide partijen gesprekken gaan voeren over een politieke oplossing voor het omstreden gebied. De rebellen eisen een betere behandeling van de Albanese bevolking en aansluiting van Zuid-Servië bij Kosovo. In een jaar tijd zijn meer dan veertig mensen omgekomen bij gewelddadigheden tussen leger en rebellen. Albanese extremisten zijn sinds vorig jaar actief in de gedemilitariseerde bufferzone tussen Kosovo en Servië. De zone werd na het einde van de luchtoorlog om Kosovo ingesteld door de NAVO. Alleen lichtbepaalde Servische agenten mogen er komen. De rebellen hebben zich verenigd in het bevrijdingsleger voor Presevo, Medvedja en Bujanovac (UÇPMB), drie stadjes in het gebied. Het staakt-het-vuren werd de afgelopen dagen steeds uitgesteld, want de rebellen keerden zich tegen de toezegging dat het Joegoslavische leger mocht terugkeren in (een deel van) de bufferzone. Het gaat om het uiterste zuiden, tegen de grens met Macedonië. Internationale waarnemers geloven dat de Albanese rebellen dit 'gat'

gebruiken om andere Albanese guerrillastrijders in het noorden van Macedonië te bevoorraden. Met de komst van het Joegoslavische leger hopen ze dit gat te dichtten. Het UÇPMB besloot gisteren het akkoord toch te ondertekenen. Maar commandant Musliu zei, onder verwijzing naar de komst van het leger in de bufferzone: „Het is niet onze verantwoordelijkheid als er doden vallen.” De commandant van de internationale vredesmacht KFOR, de Italiaanse generaal Carlo Cabigiosu, liet voor de ondertekening van het akkoord weten dat de Joegoslavieren snel de bufferzone in kunnen trekken. „Het is een kwestie van dagen.” Leger en politie mogen geen pantservoertuigen en geen raketwerpers gebruiken.

De rest teert op het geld van de gastarbeiders. Jarenlang heeft Macedonië grote etnische conflicten weten te vermijden. Het maakte zich zonder bloedvergieten los van Joegoslavië en wist, ten tijde van de oorlog in Kosovo, de toenemende spanningen tussen de Slavisch-Macedonische meerderheid en de Albanese minderheid te dempen. Maar nu hebben de Albanese 'terroristen', aldus de Macedonische regering, toch vat gekregen op het slaperige land. Enkele weken geleden namen ze het grensdorp Tanusevci in. In gevechten werden vier soldaten en een rebel gedood. Tanusevci is inmiddels met hulp van de internationale vredesmacht KFOR uit Kosovo van de rebellen ontdaan. Maar vorige week kwam een konvooi met rege-

ringssambtenaren even buiten Tanusevci nog langdurig onder vuur te liggen - vlak achter de politiepost op het zandweggetje. Internationale waarnemers menen dat de rebellen zijn verbonden met het Kosovo Bevrijdingsleger (UÇK). Dat leger is opgedoekt, maar de soldaten lopen nog rond. „Het is zoals bij ieder gewapend conflict”, meent een Westerse diplomaat. „Soldaten kunnen na afloop van een oorlog hun draai niet vinden.” De Albanese rebellen zouden ook contacten hebben met de Albanese guerrillastrijders in het zuiden van Servië. Zij vechten voor aansluiting van Zuid-Servië bij Kosovo. De extremisten in Macedonië hebben andere eisen. Ze willen meer rechten voor 'hun' mensen. Zo eisen ze een nieuwe grondwet,

met daarin gelijkstelling van Slavische Macedoniërs en Albanesezen. Ook vragen ze om internationale bemiddeling. In tegenstelling tot hun collega's in Zuid-Servië verklaren ze nadrukkelijk geen aansluiting bij Kosovo na te streven. De Macedonische staat wordt erkend. Op deze manier hopen de rebellen de internationale gemeenschap niet tegen zich in het harnas te jagen. Want in een nieuwe afscheidingsbeweging op de Balkan heeft het Westen geen zin. De eisen van de rebellen komen tegemoet aan de onvrede van de Albanese bevolking. Albanesezen mogen geen Albanese spreken in het parlement, Albanesezen krijgen te weinig werk binnen de overheid, Albanesezen hebben geen eigen staatsuniversiteit. Die universiteit is een heet hangijzer. De stad Teto-

vo heeft een Albaneestalgige universiteit, maar haar diploma's worden nergens erkend - ook niet in Macedonië zelf. De universiteit wordt bovendien betaald door de Albanese diaspora. Onder leiding van de speciale gezant van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE), de Nederlander Max van der Stoep, heeft de regering afgelopen zomer besloten een privé-universiteit voor Albanesezen te stichten. De voertaal zal Albanese, Macedonisch en Engels zijn; het geld komt van Westerse donoren. Maar de universiteit is niet overal goed gevallen. De Albanese politicus Xhemal Misliu: „Ik betaal belasting. Mijn kinderen mogen dus naar een staatsuniversiteit.” Naar de staatsuniversiteit in de hoofdstad Skopje gaan zijn kinderen uit principe niet. Want daar is de voertaal Macedonisch. Xhemal Misliu en andere Albanese politici hebben het geweld van de rebellen veroordeeld. De enige oplossing is een politieke oplossing, prediken ze. De boeren in Lipkovo zijn dat stadium al lang voorbij. Ze trekken de eigenaar van het koffiehuis opgewonden aan zijn arm. „Natuurlijk zijn we lid van het bevrijdingsleger”, roept een boer. „Sst. Dat moet je niet rondbazuinen”, zegt de ander. Want de politiemannen van de blokkade op het zandweggetje kunnen ieder ogenblik binnenkomen.

OORLOG

Rebellen krijgen vat op slaperig land

Blagajo Simic meldde zich gisteren vrijwillig bij het Joegoslavische tribunaal. Hij meent onschuldig te zijn, maar verslagen van ooggetuigen zijn huyeringwekkend.

Door een onzer redacteuren ROTTERDAM, 13 MAART. „Ik ben er absoluut van overtuigd dat ik onschuldig ben en ik ben er zeker van dat ik dat zal bewijzen”, zei Blagajo Simic voordat hij zich meldde bij het Joegoslavische tribunaal in Den Haag. De Bosnische Servier wordt door het tribunaal als verantwoordelijke aangeklaagd voor de vervolging en deportatie van burgers op politieke, raciale, en religieuze gronden. Volgens openbaar aanklaagster Carla del Ponte is er sprake van „een absoluut vrijwillige overgave” en zijn er met Simic geen speciale afspraken gemaakt over medewerking met processen tegen andere beklagden. Ze sprak op een persconferentie gistermiddag van een „bemoedigend signaal” omdat de Joegoslavische regering had meegewerkt aan de overgave van de Joegoslavische staatsburger Blagajo Simic. De aanklacht tegen hem dateert van 1995. Dat Simic zich nu vrijwillig meldt, wordt in verband gebracht met de toenemende internationale druk op Belgrado om in tensiever met het tribunaal samen te werken. Igor Pantelic, de advocaat van Simic, zei gisteren in Den Haag dat zijn cliënt niet wil dat „heel Servië de gijzelaar wordt omwille van bepaalde individuen”. Hij verwees naar het dreigement van de VS om de geldkraan dicht te draaien als Belgrado geen duidelijk signaal geeft dat het wil meewerken met het Joegoslavische tribunaal. Het is de eerste keer dat een burger van Joegoslavië zich vrijwillig meldt. De belangrijkste verdachten - de Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic, opperbevelhebber Ratko Mladic en de voormalige Joegoslavische president

Slobodan Milosevic - lopen nog vrij rond. Het niet-afgelopen succes van het tribunaal. We wachten van hun arrestaties...”, zei een medewerker van het tribunaal. „De kans dat zij het vooibed van Simic zullen volgen is erg klein.” Simic (1960) was tijdens de oorlog in Bosnië-Herzegovina de belangrijkste politicus in Bosanski Samac, een stad in het noorden van Bosnië die nu zich met Kroen van Bosnië en december 1993 september 1991 en december 1993 hebben bezet gehouden met het voorbereiden en uitvoeren van etnische zuiveringen. Na de overname van Bosanski Samac in het vooijjaar en vooijjaar van 1992 werden met geweld tienduizenden Bosnische moslims en Kroaten verdreven. Als lokale leider, die zichzelf in 1992 uitroep tot burgemeester van het tribunaal ver-

antwoordelijk gehouden voor de daden van zijn ondergeschikten. In zijn boek *Witness to genocide* (1993) schrijft auteur Roy Gutman over de ervaringen van mensen die gevangnen hebben gezeten in Bosanski Samac. Een ooggetuigeverslag: „Ik was één van de 800 gevangenen in de concentratiekampen van Bosanski Samac. De gevangenen waren Kroaten, moslims en Albanesezen, er waren vrouwen bij en oude mannen, zelfs een man meegenomen na een gevecht, ze werden uit hun huizen getraald. Ze werden geslagen, gevangnen gehouden in bloedrode, dichte ruimtes, ze kregen geen water, ze mochten niet naar de wc. (...) In het begin werden de martelingen uitgevoerd door speciale eenheden uit Servië, later werden die overgenomen door lokale politiemannen, die waren veel wreder. (...) De speciale eenheden sloegen ons overdag, buiten. De lokale politiemannen sloegen ons meestal 's nachts. Ze namen hun slachtoffers één voor één mee naar buiten, drie, vier of soms tien van hen stortten zich erboven op en sloegen wat ze maar raken konden met wat ze maar konden bedenken. Het geschreeuw van de slachtoffers was vreselijk. (...) „Een andere marteling bestond er uit dat we niet naar de wc konden gaan als dat moest. We kregen een keer per dag eten, lunch, dat was een dunne boterham met jam. (...) Ze gingen zover dat ze een gevangene dwongen zand te eten. Een ander moest zijn eigen ontlastingsopeten. Weer een ander moest seks hebben met een andere gevangene. (...) „De vreselijkste nacht was die van 7 op 8 mei. Een speciale eenheid kwam en schoot 15 van de 45 gevangnen dood. Iemand werd uitgekoken, geslagen en daarna doodgeschoten. Mensen vielen bloedend over elkaar heen, het bloed stroomde over de cementen vloer. (...) Daarna werden de jongeren gedwongen de lijken in een vrachtwagen te laden, de vloer moest worden schoongemaakt, wij slipten die nacht op die vloer.”

‘Onschuldige’ verdachte heeft de schijn tegen zich

De Albanese extremist lacht

17-3-2001

Vorige week riep de Navo de hulp in van Servië om Albanese onruststokers in bedwang te houden. Nu laat men vanuit Brussel weten dat alles onder controle is. Kranten doen uitvoerig verslag van de gevechten in de Macedonische grensstreken. Maar volgens de Navo heeft dit alles geen militaire betekenis. Het gaat slechts om een paar honderd mensen.

In het denken van Navo-strategen, die geleerd hebben met bataljons, brigades en divisies van duizenden soldaten te schuiven, kan het stelletje ongeregeld dat zich ten doel stelt de Albanese in Macedonië te bevrij-

den, militair natuurlijk ook niets betekenen. Zij hebben het gelijk van het militaire handboek aan hun zijde, maar tonen tegelijk dat ze nog niets begrepen hebben van de politieke dynamiek op de Balkan.

KOCH

Steeds zien we hoe hetzelfde draaiboek gevolgd wordt, in de Kroatische Krajina, in Bosnië, in Kosovo en dus nu in Macedonië. Het begint altijd met uiterst kleinschalig geweld, een nachtelijke moord, een paar sluipschutters die bezoekers van een markt onder vuur nemen, het provoceren van een paar politiegagenten. Zodra de eerste doden zijn gevallen, doet het splijtende gif van de terreur en de angst zijn werk. Is het mijn Albanese buurman geweest die op mijn vrouw heeft geschoten? Wie heeft mijn neef vermoord? Wie is er in het dorp nog te vertrouwen?

De roep om bescherming tegen de terreur, de arrestatie van Albanese raddraaiers, het verscherpen van grenscontroles, het wordt allemaal door de provocateurs uitgelegd als bewijs van hun gelijk. Zie je nou wel, we worden altijd gediscrimineerd en mishandeld door die anderen. Ze kunnen zich nu opwerpen als beschermers van hun eigen mensen.

Van de weeromstuit gaan de anderen zich ook bewapenen. Boerderijen worden in brand gestoken, dorpen met artillerie beschoten. Mensen

laden hun bezittingen op wagens en trekken weg. Dan duiken er politici op die spreken over eeuwenlange onderdrukking en gerechtvaardigde eisen en wat niet al. Na enige aarzeling besluit de internationale gemeenschap toch maar te onderhandelen met die heren, die plotseling over goede contacten blijken te beschikken met de commandanten van de raddraaiers die nu als vrijheidsstrijders worden aangeduid. Het is, zo wordt ons verteld, de enige manier om het voortwoekeren van een humanitaire ramp te voorkomen.

De overeenkomst komt neer op een territoriale opsplitsing, onder het mom van het behoud van politieke eenheid, waarbij troepen van de internationale gemeenschap de vrede moeten bewaren. De gematigde politici, die vechten voor democratie, pluralisme en mensenrechten die opkwamen voor het grootste deel van de bevolking die er geen behoefte aan heeft etnisch gezuiverd te worden, worden vermorzeld door de duivelse coalitie van de internationale gemeenschap en de extremistische nationalist.

Deze extremisten zijn nooit tevreden. Achter gindse bergrug ligt altijd nog een dorpje dat bevrijd moet worden. En als ze tevreden gesteld zijn, is dat ten koste gegaan van andere bevolkingsgroepen. Wrok en haat woekeren voort. Men belooft elkaar dat ooit de dag der wrake zal komen. Aan de etnische zuiveringen komt geen einde, het streven naar etnisch homogene staten komt neer op voortgaande versplintering van een steeds groter gebied in steeds kleinere eenheden.

De Navo zegt geen 'meesterbrein' achter het Albanese optreden te kunnen ontdekken. Natuurlijk niet. Men hoeft niet over een meesterbrein te beschikken om het draaiboek uit te voeren. Elke schooljongen op de Balkan kent het uit zijn hoofd, omdat hij het al enkele malen voor zijn ogen heeft zien opvoeren. De Albanese extremist lacht wanneer hij hoort verklaren dat alles onder controle is. Laat de Navo het Albanese geweld maar bagatelliseren, denkt hij. Des te sneller komt de uitbarsting waarvan hij wil profiteren.

Koen Koch

Na tien jaar vrede komt de oorlog alsnog

Voor de tweede achtereenvolgende dag bevochten speciale politietroepen bij Tetovo (Noordwest-Macedonië) Albanese rebellen. Sluipschutters namen de stad zwaar onder vuur.

Macedonië

door Jan Godfroid

Tetovo - Vanaf de heuvel kneten Kalasnikov-salvo's. In antwoord dreunt machinegeweertr, op een steenworp afstand. Macedonische mannen kloppen hun buikige lichamen wat mogelijk tegen de muur en vervallen huis. „Sluipsters”, wijzen ze angstig nog. Hun wijk ligt onder

en verderop bespieden politiemannen van de Scorpio-eenheden hun tegenstanders op de door de vizieren van hun schietwapens. Een man met twee schappentassen aan het riem maakt amok als hij te dicht komt. Hij krijgt dat hij niet naar mag.

De tweede dag van de gevechten biedt Tetovo en heel de omgeving een aanblik dan op de eerste avond. Mensdag werd er écht gevochten, aan de ene kant de politietroepen, aan de andere kant de Albanese rebellen. Vanuit de stad was te zien, maar vooral te horen, hoe de partijen elkaar tegenlang bestookten met al het materiaal dat zij tot hun beschikking hadden. Tal van stede-

lingen stonden urenlang naar de plek, boven op de heuvel, waar een Macedonisch politiekonvooi was vastgelopen in het vuur van de rebellen, als keken ze naar een toneelstuk. Het resultaat: een burger dood en twee burgers en elf politiemensen gewond.

Donderdag is de stad aanzienlijk leger. Winkels zijn dicht, slechts een enkel eethuis is open. Veel inwoners hebben Tetovo verlaten.

Vandaag zijn Albanese sluipschutters de helling van de heuvel afgedaald tot net buiten de stad. Ze veroveren een oude Turkse burcht. Soms blijft het een tijdlang stil. Dan volgen er enkele losse schoten: sluipschutters. Als antwoord vuren de politietroepen hun hele arsenaal af: lichte automatische geweren, zware machinegeweren en kanonnen. Het resultaat van die vuurkracht lijkt nihil, want steeds weer herhaalt het scenario zich.

Vlado, een van de drie mannen tegen de muur, ziet bleek. Telkens als de kanonnen dreunen, vertrekt zijn gezicht tot een grimas. Maar zodra de wapens even zwijgen, gluurt hij door een kier naar de heuvels. Telkens herhaalt hij: „Sluipschutters, sluipschutters”.

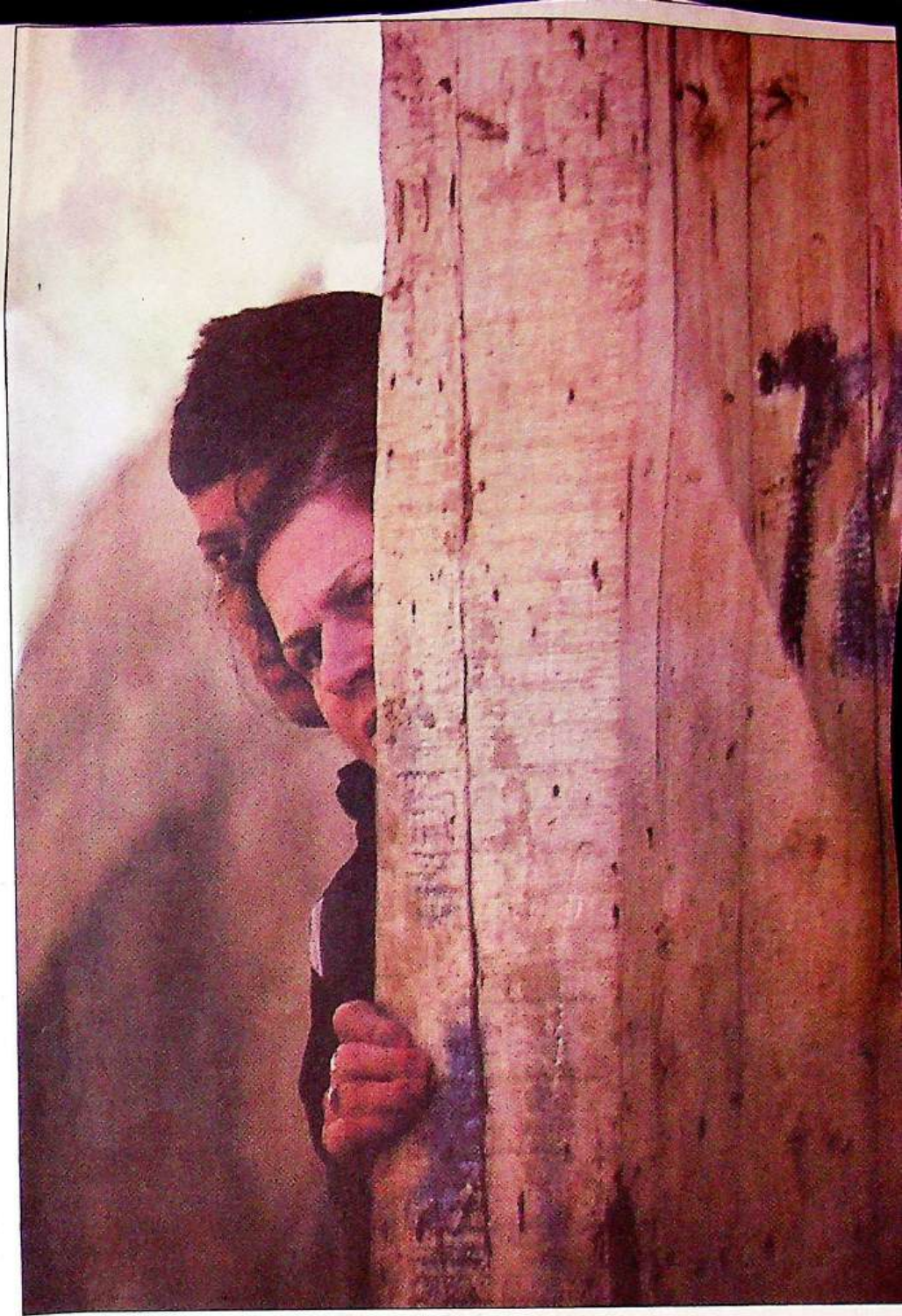
Zijn buurman Goran zucht: „Tien jaar lang „zijn wij de enige ex-Joegoslaven geweest die in ieder geval hebben geprobeerd in vrede te leven. En net nu in Servië Milosevic is vertrokken, zitten wij met de ellende.”

Hij wil de Albanese in Tetovo er niet de schuld van geven. Het geweld, daar is hij van overtuigd, komt van de andere kant van de bergen, uit Kosovo. De meeste Macedoniërs denken er zo over. Zij zijn ervan overtuigd dat oud-leden van het officieel ontbonden Kosovo Bevrijdingsleger UCK hun strijd in Macedonië voortzetten met andere emblemen op de schouder, maar met dezelfde wapens en mensen. En met hetzelfde doel: een Groot Albanië.

De Albanese in Macedonië - tussen een kwart en een derde van de bevolking - zijn verdeeld. Leiders van hun grootste politieke partij, de Democratische Partij van Albanese (DPA), veroordelen het geweld in Tetovo. De tweede man van de partij, Menduh Thaci, noemde de Albanese rebellen 'terroristen'. Maar toen woensdag de gevechten begonnen tijdens een demonstratie van het radicalere deel van de Albanese klonk er luid applaus op het centrale plein van de stad en uit enkele duizenden kelen klonk: 'UCK, UCK'.

Als het donker wordt in Tetovo, neemt het geweervuur af, maar Goran heeft er weinig vertrouwen in. Hij durft niet terug naar zijn huis aan de rand van de stad. Met zijn vrouw en twee kinderen slaapt hij bij zijn broer. Hoewel, „afgelopen nacht heb ik geen oog dicht gedaan en ik ben bang dat ik vannacht ook niet zal slapen en morgen ook niet en overmorgen...”

MEER NIEUWS OP PAGINA 5

Etnische Albanese kijken naar de gevechten vanaf hun erf buiten de stad Tetovo.

FOTO REU

Serviërs vallen aan in Kosovo

MITROVICA, 15 MAART. In Mitrovica, in het noorden van Kosovo, heeft een groep van rond 150 Serviërs gisteren met stenen en molotovcocktails het hoofdbureau van de VN-politie aangevalen met de bedoeling vier Serviërs te bevrijden die dinsdag waren gearresteerd bij een demonstratie. De groep werd door Franse en Deense soldaten van de vredesmacht KFOR met traangas uiteengetrokken, waarna de Serviërs de woningen van drie politiemannen van de VN aanvielen en binnendrongen. Een van de huizen en een aantal auto's van internationale organisaties werden in brand gestoken. Aan de kant van de Serviërs vielen elf gewonden; een VN-politicus en een Franse soldaat liepen eveneens verwondingen op. (AP)

PROFIEL

NRC HANDELSBLAD

15 MAART 2001

WEKELIJKSE THĒMABIJLAGE

VLUCHTELINGEN

Pakistan kan de jongste stroom aan Afghaanse vluchtelingen nauwelijks aan. Palestijnse vluchtelingen zijn een belangrijke factor bij de vredesbesprekingen in het Midden-Oosten. Europese asielprocedures slibben steeds verder dicht. Krijgt de wereld de vluchtelingenstromen ooit onder controle?

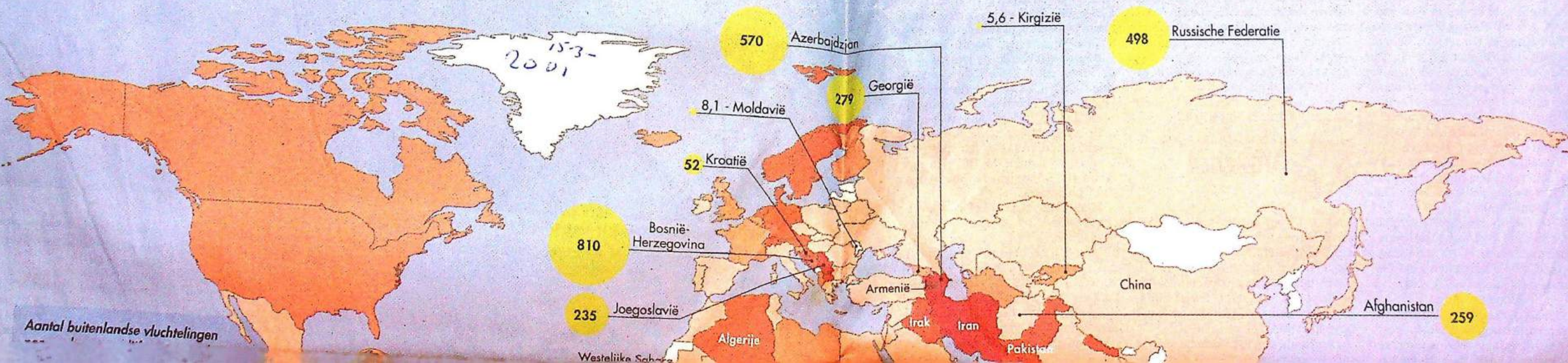
INHOUD

2
Afghanen
Balkan

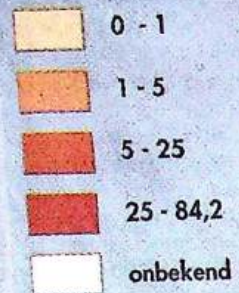
3
Afrika
Palestijnen

4
UNHCR
Hulpverlening
Politiek

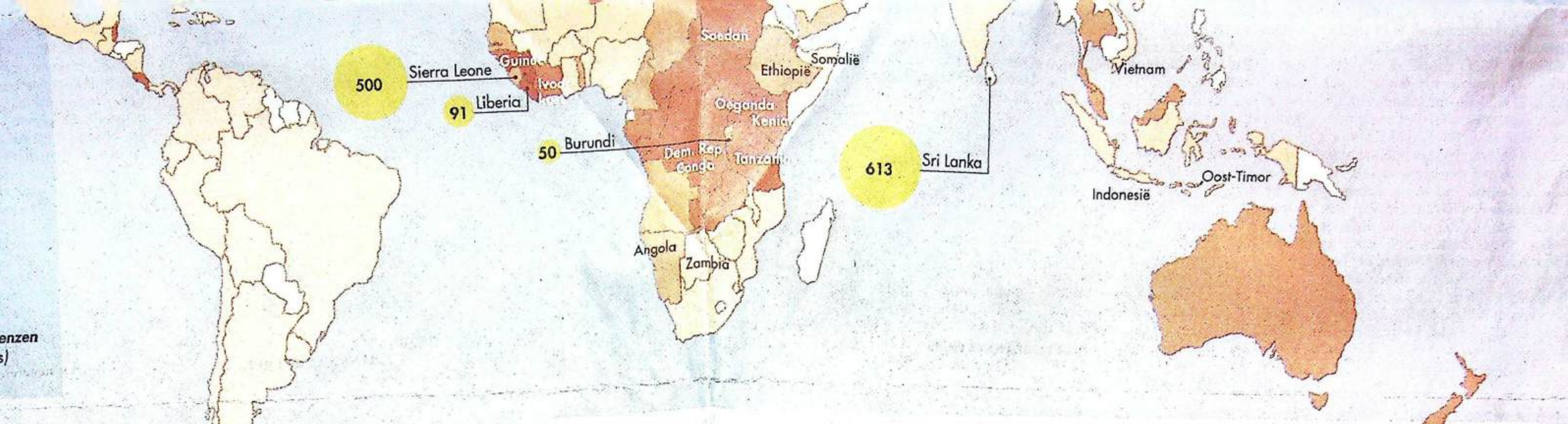
VLUCHTELINGEN IN DE WERELD

(31-12-1999)

Aantal personen, x 1.000,
gevlucht binnen de landsgrenzen
(internally displaced persons)
(31-12-1999)

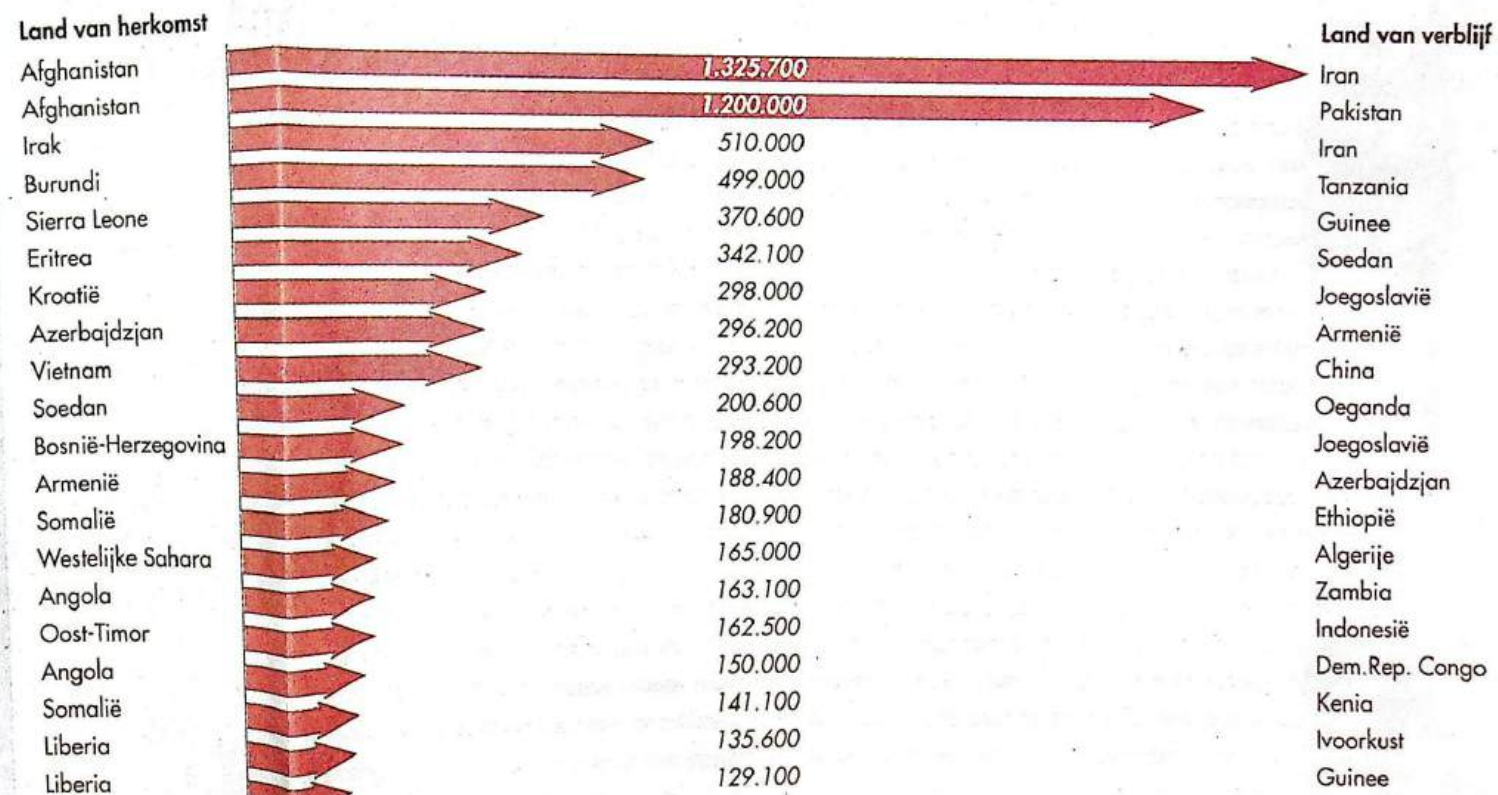
DEFINITIES

Een vluchteling is niet hetzelfde als een asielzoeker. De UNHCR, de United Nations High Commissioner for Refugees, verstaat onder een vluchteling iemand die buiten zijn land verblijft en niet kan terugkeren wegens een gegronde angst voor vervolging op grond van ras, religie, nationaliteit, politieke opinies of lidmaatschap van een bepaalde sociale groep, of iemand die gevlucht is voor een oorlog of burgeroorlog. Overigens is de UNHCR niet de enige organisatie die deze definitie hanteert; die ligt verankerd in de Conventie van Genève van 1951.

Een asielzoeker daarentegen is iemand die zijn land is ontvlucht en asiel aanvraagt in een ander land, dat wil zeggen het recht om erkend te worden als een bonafide vluchteling, inclusief de wettelijke bescherming en materiële hulp die die status met zich meebrengt. Niet alle asielzoekers zijn dus vluchtelingen: iemand die om economische redenen gevlucht is en ergens asiel aanvraagt, is geen vluchteling volgens de definitie.

Ook niet alle vluchtelingen zijn asielzoekers. Dat geldt bijvoorbeeld voor de snelst groeiende groep vluchtelingen wereldwijd, die van de zogeheten *internally displaced persons*. Dat zijn mensen die hun huis hebben moeten ontvluchten, maar niet de landsgrens hebben overschreden. Ook vallen ze niet onder de bescherming van internationale wetten en komen ze niet in aanmerking voor allerlei vormen van hulp. De UNHCR overweegt wel om haar aandachtsgebied naar deze groep vluchtelingen uit te breiden.

De twintig grootste vluchtelingenpopulaties in de wereld, naar land van herkomst en land van verblijf (31-12-1999)

Bedachtzaam, maar gedreven

2007

Door een onzer redacteurs

ROTTERDAM, 15 MAART. Met zijn confrère Michail Wladimiroff verdedigde hij in 1995 Duško Tadić, de eerste verdachte die naar het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag werd gebracht. Vanaf 17 november staat mr. A.M.M. Orie aan de andere kant van de balie; gisteren is hij door de Algemene Vergadering van de VN voor vier jaar benoemd tot rechter bij het Joegoslavië-tribunaal. Het is de eerste keer dat een Nederlander rechter wordt bij het tribunaal.

Fons Orie heeft zijn ervaringen als advocaat bij het tribunaal optimaal gebruikt om rechter te worden. In de lobbycampagne, waarbij hij zelf een zeer actieve rol speelde, liet hij bijvoorbeeld een flyer maken om zich te introduceren bij de VN-leden. In de folder staan 'actiefoto's' van advocaat Orie tegenover rechter Gabriëlle Kirk McDonald en foto's van Orie aan het werk in Bosnië.

"Hij is een zeer gedreven advocaat", zegt zijn oud-collega Wladimiroff. "Ik zie hem nog bezig in Omarska (een concentratiekamp in Noordwest-Bosnië) voor de verdediging van Tadić. We hadden de eerste keer geen meelint mee om afstanden te meten. Fons trok direct zijn schoen uit om zo lengtes te bepalen. Thuis werd dat keurig omgerekend in centimeters."

Orie is een jurist die zich heeft gespecialiseerd in internationaal strafrecht. Door collega's wordt hij getypeerd als een bedachtzame, zeer analytische, gedreven jurist. "Bijna monomaan", schertst Wladimiroff.

Orie (1947, Groningen) studeerde rechten in Leiden. Hij

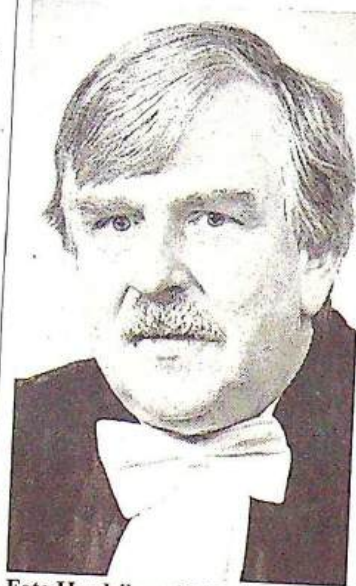

Foto Hendriksen-Valk

werd in 1971 wetenschappelijk medewerker straf- en procesrecht en waarnemend griffier bij de rechtbank in Den Haag. In 1980 trad hij toe tot het Haagse advocatenkantoor Wladimiroff en Spong. In 1997 werd Orie (getrouwd en vier kinderen) lid van de Hoge Raad.

Orie's cliënt Tadić kreeg vorig jaar twintig jaar cel, maar toen waren Wladimiroff en Orie al van de zaak gehaald. Begin 1997 ruilde Tadić zijn Nederlandse advocaten namelijk in voor Serviërs. Advocaten krijgen 110 dollar per uur. Dat is weinig voor Westerse, maar veel voor Servische advocaten. Verdachten kregen al snel door dat Servische advocaten er daarom heel wat voor over hebben om hun zaak te mogen verdedigen.

A.M.M. Orie in Haags tribunaal

2007

ROTTERDAM, 15 MAART. De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties heeft de Nederlander A.M.M. Orie benoemd tot rechter bij het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag. Orie is op dit moment lid van de Hoge Raad en werkte onder meer voor het Haagse advocatenkantoor Wladimiroff en Spong. • Pagina 5

Albanesezen in Macedonië voeren strijd op

TETOVO, 15 MAART. In Macedonië hebben gisteren Albanese rebellen hun strijd tegen het Macedonisch gezag dramatisch opgevoerd met een aanval in het noordwesten van het land. Dat gebeurde binnen gehoorsafstand van duizenden van hun aanhangers in de stad Tetovo. Bij de acht uur durende gevechten vielen een dode – een Albanese burger – en veertien gewonden, onder wie elf Macedonische politiemannen.

Tot nu toe hadden de Albanese rebellen hun strijd voornamelijk beperkt tot het uiterste noorden van Macedonië. Tetovo, in het noordwesten, is het belangrijkste wooncentrum van de Albanese minderheid in Macedonië. Gisteren gingen in Tetovo vijfduizend leden van die minderheid de straat op om hun steun voor het Nationale Bevrijdingsleger (UÇK) te demonstreren. Sprekers prezen het UÇK, dat met geweld strijdt voor een uitbreiding van de rechten van de minderheid, als „onze bevrijders” en zeiden dat „wij bijeen zijn om de wereld op te roepen de terreur tegen de Albanesezen [in Macedonië] te beëindigen”.

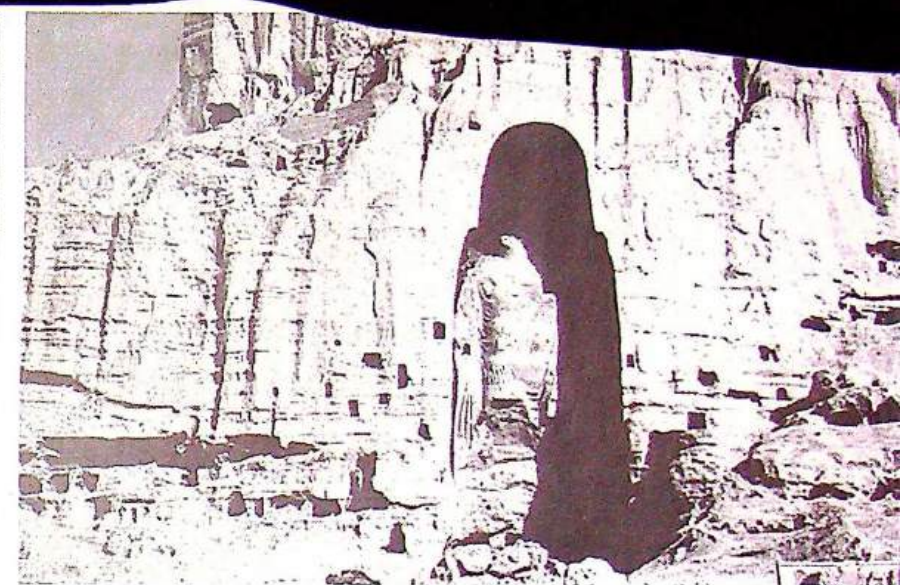
De demonstratie was nog in volle gang toen in de heuvels ten noorden van de stad – duidelijk hoorbaar voor de betogers – een schietpartij uitbrak. Aanvankelijk ging het om schoten in de lucht, kennelijk bedoeld als groot aan de beto-

gers in de stad. Later liep die demonstratie van steun uit op een serieus vuurgevecht met ijlings aangevoerde leden van een Macedonische politie-eenheid en een aanval op het politiebureau van het dorp Kale.

De betogers in Tetovo begroetten de salvo's vanuit de bergen met groot enthousiasme en applaus. De Slavisch-Macedonische inwoners – rond vijftien procent van de bevolking van Tetovo – trokken hun eigen conclusies: sommigen van hen paktten bezittingen in hun auto's en reden naar Skopje, de hoofdstad van Macedonië. Onderweg kwamen ze Macedonische politiemannen tegen, die naar het strijdgebied werden gedirigeerd. Op de weg naar Skopje kwam elke tweede auto uit Tetovo. Bij pompstations vormden zich lange rijen.

De gevechten ten noorden van Tetovo betekenen een aanzienlijke escalatie van de activiteiten van het UÇK, dat tot nu toe in de smalle strook langs de grens met Kosovo had gevochten tegen de Macedonische politie en het leger. De Macedonische radio meldde dat er een „echte oorlog” woedde. Premier Ljubčo Georgijevski zei dat zijn regering zich beraadt over „uitzonderingsmaatregelen om het Albanese terrorisme het hoofd te bieden.” (Reuters, AP, AFP)

• REPORTAGE: pagina 5

BAMIYAN – In Afghanistan hebben de Talibaan vanochtend verklaard dat de vernietiging van twee enorme, eeuwenoude boeddhabeelden, uitgehouwen in een zandstenen terrasrand bij Bamiyan, is voltooid. Gisteren publiceerde de Amerikaanse nieuwswazer CNN exclusieve foto's van een freelance fotograaf van de sloopwerkzaamheden. Op de linkerfoto (Foto Reuters) is te zien hoe een van de beelden er uitzag voor de vernieling. Op de foto rechtsboven is te zien hoe het beeld aan de boven- en onderkant ernstig is beschadigd en de onderste foto legt moment vast waarop het beeld wordt opgeblazen. (Foto's CNN). In het Cultureel Supplement van vrijdag wordt de cultuurhistorische betekenis van de beelden toegelicht.

Joegoslaven in bufferzone Kosovo

Door onze correspondent

2007 mishandelen, dan vallen wij hen aan", aldus commandant Muhamet Xhemajli van het UÇPMB. De Joegoslavische strijdkrachten zijn in de bufferzone aan beperkingen gebonden. Zo mogen ze niet in de dorpen komen en mogen ze geen pantserwagens, helikopters, raketwerpers of mijnen gebruiken. Hun komst heeft tot onrust geleid onder de Albanese inwoners van het gebied.

De troepen mogen voorsneloog alleen in het uiterste zuiden van de bufferzone komen, tegen de grens met Macedonië aan. De NAVO hoopt zo de bevoorradingslijn tussen Albanese rebellen in Zuid-Servië en Albanese rebellen in Noord-Macedonië door te snijden. Deze laatste strijders, verenigd in het Nationale Bevrijdingsleger (UÇK), zijn sinds drie weken actief in het geïsoleerde noorden van Macedonië.

In de Macedonische hoofdstad Skopje demonstreerden gisteren rond vijftienduizend Albanese tegen het geweld. Ze riepen op tot vrede en zwaaiden met Albanese en witte vlaggen. De demonstratie verliep vreedzaam.

Verdachte meldt zich bij tribunaal

Door een onzer redacteuren

2007 ROTTERDAM, 12 MAART. De van oorlogsmisdaden verdachte Bosnische Serviër Blagajo Simic heeft zich vandaag vrijwillig overgegeven aan het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag.

Simic, die inmiddels het Joegoslavische staatsburgerschap heeft, verklaarde vanmorgen voor vertrek van Belgrado naar Schiphol dat hij zich „geheel vrijwillig” meldt. „Ik ben er absoluut van overtuigd dat ik onschuldig ben en ik ben er zeker van dat ik dat zal bewijzen.”

Simic (1960) was tijdens de oorlog in Bosnië-Herzegovina de belangrijkste politicus in Bosanski Samac, een stad in het noorden van Bosnië aan de grens met Kroatië. De politicus zou zich tussen september 1991 en december 1993 hebben beziggehouden met het voorbereiden en uitvoeren van de etnisch zuiveringen in en rondom de stad. Na de overname van Bosanski Samac en het omliggende gebied in het voorjaar en de vroege zomer van 1992 werden met geweld tienduizenden Bosnische moslims en Kroaten verdreven.

Simic wordt door het tribunaal als verantwoordelijke aange-

klaagd voor onder meer de vervolging en deportatie van burgers op politieke, raciale, en religieuze gronden. Als lokale leider, die zichzelf in 1992 uitriep tot burgemeester van Bosanski Samac, wordt hij ook verantwoordelijk gehouden voor de daden van zijn ondergeschikten.

De aanklacht tegen hem dateert van 1995. Dat Simic zich nu vrijwillig meldt bij het tribunaal wordt in verband gebracht met de toenemende internationale druk tegenover de Joegoslavische regering om intensiever te gaan samenwerken met het Joegoslavië-tribunaal.

Tegenover het persbureau Reuters zei Simic zichzelf, zijn familie en het Joegoslavische en Servische volk „te willen ontdoen van de last die de verdenkingen met zich meebrengen”. Volgens zijn advocaat is het voor het eerst dat een burger van Joegoslavië zich vrijwillig meldt. Biljana Plavsic, een andere politicus die zich vrijwillig meldde, is Bosnisch-Servisch.

De verdachte werd vanochtend op Schiphol door de marechaussee opgewacht en vervolgens naar het tribunaal in Den Haag gebracht.

‘Ultieme bewijs bloedbad niet geleverd’

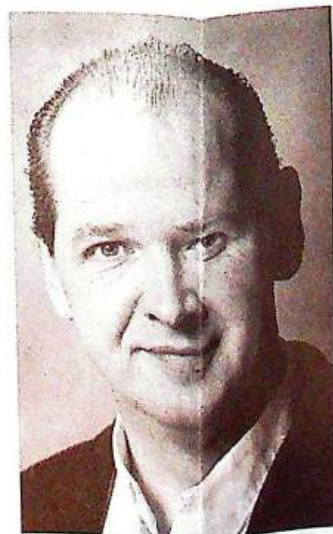
Een massaslachting in Racak, Kosovo, zou volgens Fins onderzoek niet in scène zijn gezet. Jan Marijnissen houdt vragen.

2001 Door onze redacteur

PETRA DE KONING ROTTERDAM, 12 MAART. Fractieleider J. Marijnissen van de SP „zeurt”, zegt hij zelf, de minister van Buitenlandse Zaken „al jaren aan zijn hoofd” over het bloedbad in Racak, Kosovo. Racak was mede aanleiding voor het begin van de NAVO-aanvallen op Joegoslavië, twee jaar geleden. Marijnissen, tegenstander van die acties, wilde weten wat er precies was gebeurd.

Op 16 januari 1999 werden daar de lijken ontdekt van 45 Albanese. De Amerikaan William Walker, leider van de OVSE-missie in Kosovo, sprak van een „gruwelijk bloedbad”. Westerse leiders waren geschokt, twee maanden later vielen de eerste NAVO-bommen. Al snel waren er twijfels over de

slachtpartij. Die zou in scène zijn gezet door het Albanese bevrijdingsleger UCK. De doden zouden in de strijd zijn gevallen, ze zouden in een greppel zijn gelegd waardoor het erop leek dat ze door Serviërs waren geëxecuteerd. Afgelopen zaterdag zei de Finse forensisch expert Helena Ranta in deze krant dat uit onderzoek blijkt dat van een ‘set up’ door Albanese geen sprake was. De slachtoffers werden in de greppel en van dichtbij doodgeschoten. Ranta reageerde op een samenvatting van haar onderzoeksrapport, die beperkt openbaar werd gemaakt. In Nederland kon die door Kamerleden ‘vertrouwelijk’ worden ingezien. Volgens een woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse Zaken was de openbaarmaking het gevolg van Nederlandse inspanningen, naar aanleiding van vragen van Marijnissen. De samenvatting werd volgens de woordvoerder eind februari naar de Kamer gestuurd, maar Marij-

Jan Marijnissen (Foto Roel Rozenburg)

nissen heeft die nog niet gezien. „Het is mij een raadsel. Ik kan wat gemist hebben natuurlijk.”

Wat waren uw belangrijkste twijfels over het bloedbad in Racak? „Het heeft mij altijd gestoord dat Walker onmiddellijk wist wat de toedracht was, hij speelde een bepaalde rol, informeerde de NAVO-lidstaten en zo werd Racak de trigger voor bombardementen. Walker was aangesteld door de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Albright. De Amerikanen waren al heel lang van plan om tot actie over te gaan. Racak werd gebruikt.

„Ook de Finse experts kunnen het ultieme bewijs niet leveren dat het een bloedbad was, zij begonnen pas een week later met hun onderzoek. In uw krant zegt Ranta dat ze ‘dichtbij de waarheid zullen komen’, dat laat ruimte voor interpretaties”

Ze zegt dat kan worden uitgesloten dat het bloedbad in scène werd gezet. „Maar zij zegt niet wie de schuldigen zijn.”

U bedoelt dat de Albanese het zelf gedaan kunnen hebben, om NAVO-acties uit te lokken?

„Ik zeg: de vraag wordt door Ranta niet beantwoord, en uit een BBC-documentaire van vorig jaar blijkt dat het UCK de Serviërs had geprovoceerd, dat dat hun strategie was. Aan de andere kant: de Serviërs hebben toegegeven dat die mensen door hen gedood zijn. Voor een deel is het nu wel helder. Maar ik zou graag horen wat de mensen hiervan vinden die zeggen dat er nog geen lijken in de greppel lagen toen de Serviërs zich terugtrokken.”

Welke vragen blijven er open voor u?

„Dat de slachtoffers geen kogels in hun kleren hadden, zoals Ranta zegt, is voor mij nog geen bewijs dat ze niet aan schermutselingen deelnamen. Ik blijf er ook mijn bedenkingen bij houden dat er twee jaar lang niks over het onderzoek naar buiten kwam.

„Maar ik ben blij dat er nu in ieder geval wat is. Ik ga die samenvatting lezen.”

Vermoord om de opbrengst van drie emmers kersen

Een Tsjetsjeense rechter vond zijn vermiste vrouw terug – in een massagraf, vermoord door Russische militairen. In het massagraf lagen 54 lijken van vermoorde Tsjetsjenen.

Door onze redacteur

2001 COEN VAN ZWOL MOSKOU, 14 MAART. Was zijn vrouw gestorven door een verdwaalde kogel of bij een bomaanslag, dan had de Tsjetsjeense rechter Said-Alvi Loeloejev daar vrede mee gehad. „Maar om drie emmers kersen en aardbeien. Zo onbenullig.”

Afgelopen zomer zag hij zijn vrouw Noera (40) voor het laatst. Loeloejev was werkloos sinds Tsjetsjenië in 1997 het islamitisch recht invoerde. Met scharrelhandel probeerde hij de vier kinderen in leven te houden. Op zaterdag 3

juni vertrok Noera met twee nichten naar de markt van Grozny met drie emmers kersen en aardbeien. Later wilden ze met de opbrengst naar huis terugkeren. Aan de rand van de markt wachtten geïnformeerde mannen met bivakmutsen hen op. Ze knevelde en blinddoekte de vrouwen en laadden hen in de pantserwagens. Een politiemans die op hun geschreeuw afkwam, kreeg te horen dat hij zich er buiten moest houden. Toen er meer politiemensen ten tonele verschenen, vuurden de mannen een salvo af en reden weg. Een monteur zag de pantserwagens later bij het militaire hoofdkwartier van Grozny staan. Hij hoorde vrouwen huilen.

Vorige week zag Loeloejev zijn vrouw terug. Zijn zwager vond haar op 4 maart in een hangar in Grozny, tussen 54 andere lijken. Van Noera was weinig over. Haar jurk spande nog slechts over boten, zwerfhonden hadden zich aan

haar tegood gedaan. Noera en haar nichten waren gedumpt in een droge greppel in het dorp ‘Gezondheid’ bij de Russische basis Chankala. „De militairen wilden geld, hebben met hen gedaan wat ze wilden en hen zomaar doodgeschoten”, zegt Loeloejev.

Het massagraf in dorp Gezondheid werd eind februari ontdekt. Een familie betaalde een Russische militair op 15 februari 3.000 dollar om er het lijk van hun zoon te mogen ophalen. Soeltan Mada-

jev ging er een week later op eigen houtje op zoek naar zijn zoon. Hij zag overal lijken, maar durfde niet verder te gaan omdat ‘Gezondheid’ vol lag met landmijnen en boobytraps. Later keerde Soeltan terug met een peloton mijnruimers. Er werden 54 lijken gevonden. Zeventien lichamen zijn door de familieleden opgehaald, de rest is zaterdag begraven. Het gaat om Tsjetsjenen die door militairen werden aangehouden.

Voor rechter Loeloejev is de zoektocht voorbij. In zijn handen klemt hij een leren tasje met brieven en documenten. Hij schreef het leger, de (geheime dienst) FSB, de politie, de openbare aanklager. De commandant van Tsjetsjenië, Ivan Babitsjev, zou hem hebben gezegd dat niemand hem gehoorzaamde. „Ik bleef hopen, al viel er niets te hopen. Ik heb negen maanden bijna niet geslapen”, zegt Loeloejev.

De Russische overheid vindt het

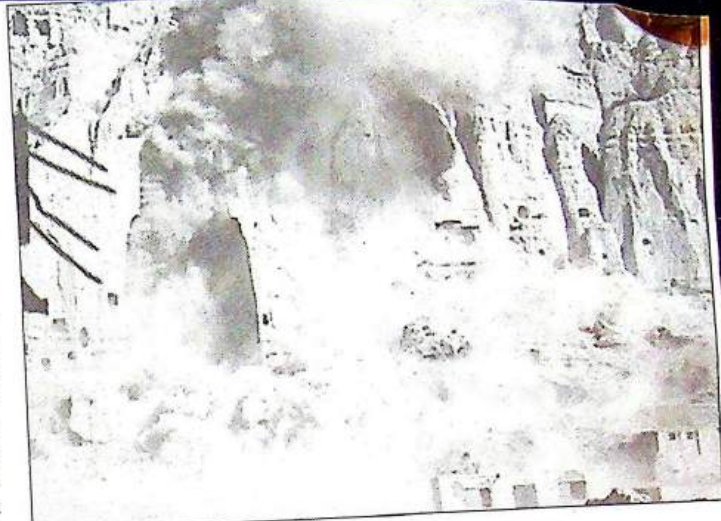
niet nodig een coherente verklaring te geven voor het massagraf. „De reactie is: ‘ja, er liggen lijken’”, zegt Diederik Lohman van Human Rights Watch. „Ze beloven een onderzoek, maar maken daarvoor geen geld vrij. Het is een patroon. Tsjetsjenen worden ontvoerd, verwanten krijgen te horen dat ze naar legerbasis Chankala zijn gebracht. En dat is het dan. Militairen doen vaak niet eens meer de moeite bivakmutsen op te zetten als ze iemand ontvoeren. Waarom geheimzinnig doen?”

Lets gebeurt er wel. In Rostov aan de Don loopt een rechtszaak tegen kolonel Joeri Boedanov, die voor zijn verjaardag een Tsjetsjeens meisje liet ontvoeren en haar na een drankgelag verkrachtte en wurgde. De Russische media leven met de arme kolonel mee. Zaterdag schoot een dronken officier een marktvrouwje dood omdat haar sigaretten te duur waren. Het onderzoek loopt.

DE ONDERKRANT KWESTIES

15-3-2001

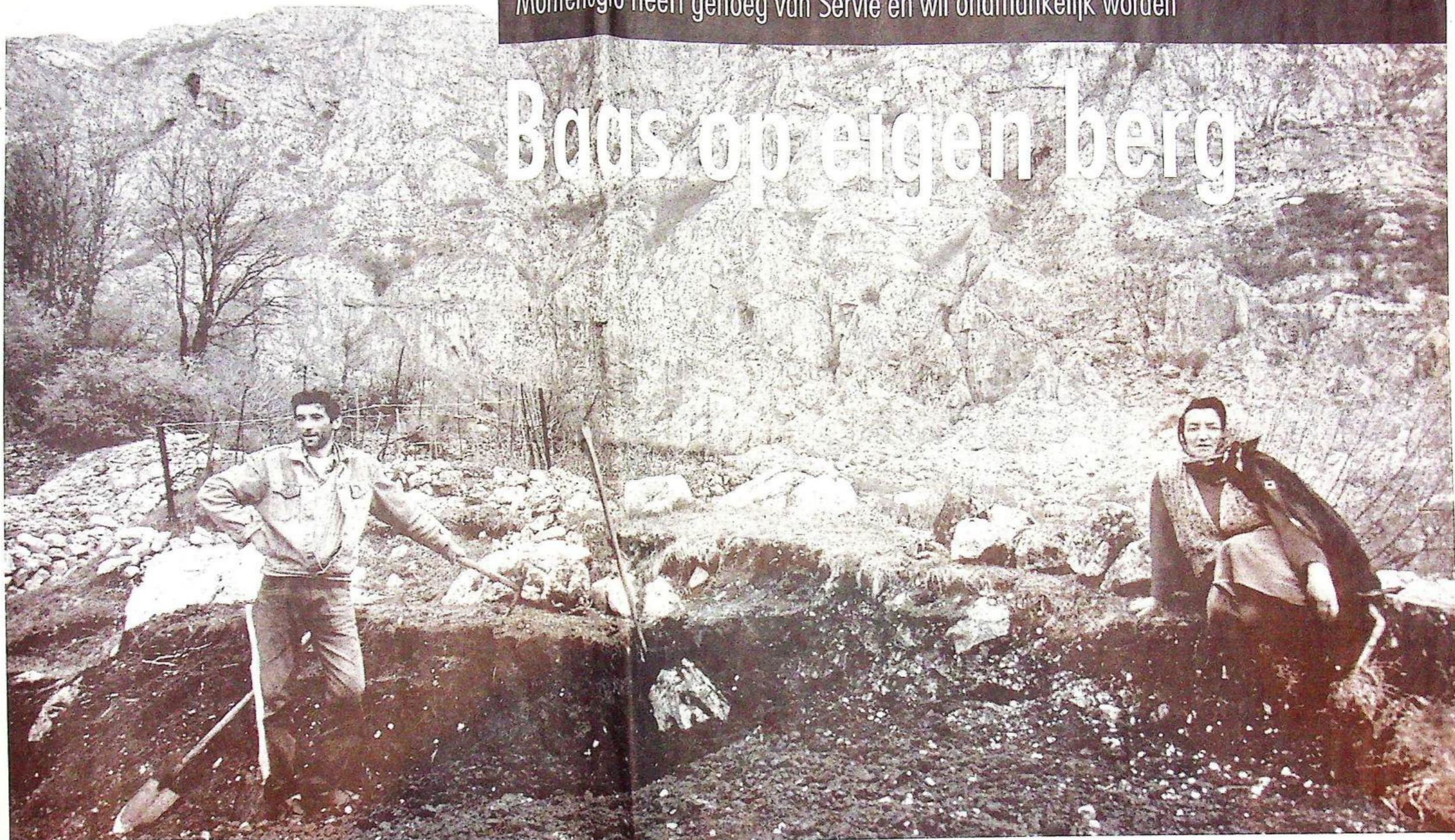
De boeddhabeelden in Bamiyan zijn vernietigd (CNN had de primeur van de foto's). Maar de Afghaanse minister van buitenlandse zaken had gisteren goed nieuws voor hindoes en sikhs. „Hun beelden worden niet vernietigd omdat ze ze aanbidden als onderdeel van hun religieuze rituelen.” Vreemd: de boeddha's moesten juist plat omdat het afgodsbeelden waren. Maar de paar honderd Afghaanse sikhs en hindoes kunnen gerust zijn. „Hindoes en sikhs kunnen hun religieuze plichten zonder zorgen vervullen”, zei de minister. redactie buitenland

Achter het stof stonden 15 eeuwen lang de boeddha's. FOTO CNN exclusieve

Montenegro heeft genoeg van Servië en wil onafhankelijk worden

Boas op eigen berg

Boeren in de bergen bij Ostrog, ten noorden van de hoofdstad Podgorica Foto Roger Hutchings/Network, Transworld

Er wonen minder mensen dan in Rotterdam en het hoofdpstkantoor is niet veel groter dan een dubbeltje. Toch wil Montenegro onafhankelijkheid. Middelen van bestaan heeft het land niet, behalve smokkel. 'We lokken de toeristen met het motto: kom naar Montenegro – uw auto is er al.'

„En de kleren in de boetieks zijn allemaal gestolen”, zegt de vriend.

Moet dit land, deze steenmassa aan de Adria, deze peuter met minder inwoners dan Rotterdam, verstoken van economische hulpbronnen – de EU betaalt een derde van 's lands begroting – nu echt onafhankelijk worden? Ja, zegt Srdjan Darmanović, opiniepeiler en researcher. Bijna 60 procent van de Montenegrijnen wil die onafhankelijkheid – en 80 procent van de jongeren, van de goed opgeleiden en de stedelingen,

ventien keer zo groot is als de andere?” Als Montenegro in Joegoslavië blijft, zegt hij, worden ons hooguit wat kruimels toegeworpen van de internationale steun die het land gaat krijgen. „Zo was het altijd al.”

Het nieuwe Servië, lieveling van het Westen, kan maar bij weinigen in Montenegro op sympathie rekenen. Ze kennen Koštunica al jaren. Hij is een nationalist. De Montenegrijnen zijn het zat dat besluiten over Montenegro elders worden genomen, het moet eindelijk vanuit Podgorica worden gere-

Dat zijn „politieke kreten zonder basis”. Economisch kunnen we niet op eigen benen staan, zegt hij, onze industrie leunt op de Servische markt, jullie Hollanders zullen nooit een Montenegrijnse ijskast kopen, niemand doet dat.

Wat doet zijn SNP als de Montenegrijnen in juni in een referendum besluiten onafhankelijk te worden? Vuk-san Simonović kijkt heel moeilijk. Als het referendum democratisch is, zullen we de uitslag respecteren, zegt hij. Maar het referendum wordt sowieso

nooit hervormd omdat Milošević het niet toeliet en ons voortdurend bedreigde, tot hij een alibi werd waarachter de regering zich kon verschuilen bij haar halfslachtige hervormingspogingen: dat het niet beter lukte, lag altijd aan Belgrado.

In een buitenwijk van Podgorica woont Mileta Pavićević, een grofkorrelige man met een grijze baard. Hij is wat we een extremist mogen noemen. Hij praat kwaad, met uitroepstekens, en hij schreeuwt een beetje als hij praat. Zijn muren hangen vol met foto's van hem-

Peter Michielsen

Het was altijd zo simpel: Montenegrijnen waren Serviërs. Montenegro en Servië, dat waren „twee ogen in één hoofd”, vond Slobodan Milošević, zelf Montenegrijn. In Montenegro woont de Servische ziel. „In ons hart klopt het onsterfelijke Servische hart en borrelt Servisch bloed”, schreef een van de vroegere heersers van Montenegro. Beschouwde hun koning Nikola, die in 1918 zijn troon verloor, zich niet als Serviër? Dichtte hij niet zelf in het volkslied dat zijn ziel „pas eeuwige vrede heeft als de Serviër geen slaaf meer is”? Sloot dat Montenegro zich in 1918 niet vrijwillig aan bij Servië, in het nieuwe Joegoslavië? En bleef het niet even vrijwillig in de federatie met Servië toen in 1991 de anderen wegliepen, de Kroaten en de Slovenen, de Bosniërs en de Macedoniërs? De Serviërs en de Montenegrijnen delen toch één taal, één orthodoxe religie, één alfabet? En werd dit luttele landje van rotsen en stenen aan de Adria trouwens niet gesticht door zeven Servische ridders die in 1389 na de verloren slag op het Merelveld tegen de Turken naar dit lege land trokken dat later Crna Gora is gaan heten, Montenegro, Zwarte Bergen – zwart omdat (zegt de overlevering) de Turken het ene leger na het andere zagen verdwijnen in die bergen, om nooit terug te keren?

Het was simpel. Maar dat is verleden tijd. Montenegro wil er uit, uit die federatie, het wil onafhankelijk worden. Het heeft meer dan genoeg van Servië, óók nu de grote boze Milošević is gevallen en in Belgrado met Vojislav Koštunica het fatsoen aan de macht is gekomen. Nu praten de Montenegrijnen niet meer over de Serviërs als hun broers. Die vrijwillige stap van 1918 was helemaal niet vrijwillig, het was een brute annexatie, zeggen ze. Van alle bezettingen die we hebben gekend, van Turken, Italianen, Duitsers en Serviërs, was de Servische de ergste. Nu hoort de wereld opeens van de kerstopstand van 1919 tegen die bezetting, van Servische uitbuiting. Hun enige investering tussen 1918 en 1941 was de gevangenis die ze in Cetinje bouwden. We werden een Servische verwegprovincie, niks kregen we, niks dan wat kruimels. En nee, de Servische en Montenegrijnse taal zijn helemaal niet hetzelfde, en het alfabet is ook niet gelijk, want wij in Montenegro hebben drie letters meer dan de dertig die de Serviërs er hebben.

Jevrem Brković is een boomlange, stoffige grijsaard met een pluizige baard. Dichter en historicus is hij. De Montenegrijnen, zegt hij, waren al

Serviërs hun eerste koning kregen, hadden wij er al zeven gehad. „De Servische cultuur en mentaliteit is alleen door de orthodoxie beïnvloed. De Montenegrijnse is anders, naast de orthodoxie zijn er de invloeden van het katholicisme van de Dalmatische kust en Venetië, en de islam van de Albanese burenen en de Albanese en de moslimminderheid.” Dit is een multiculturele samenleving, zegt Jevrem Brković: „Nooit in onze geschiedenis hebben we hier een probleem gehad met de minderheden, hier zijn nooit etnische zuiveringen geweest. Onder koning Nikola zaten er katholieken en moslims in elke regering, vijftig jaar lang. In 1905 zei hij in een decreet tot de moslims: ga niet weg, Montenegro is net zo goed van jullie als van ons.”

We scheiden ons ook niet af van een intact lichaam, zegt Jevrem Brković, want we zijn nooit een deel van Servië geweest. De Serviërs moeten ons eigenlijk dankbaar zijn dat we opstappen. „Dat is dan het eind van de Groot-Servische droom. Nu kunnen ook de Serviërs eindelijk een normaal leven leiden.”

Stille uitroepkens

Podgorica, de hoofdstad. Een dorp dat probeert een stad te zijn, in het enige dal dat die naam verdient in een ruig, kaal, wild land van onvoorstelbaar mooie rots- en berglandschappen, diepe kloven, diepgroene meren, imposante vergezichten. 160.000 van de 650.000 Montenegrijnen wonen in de hoofdstad. Het centrale plein is een lelijke parkeerplaats, er staat een beetje hoogbouw, het hoofdstadkantoor heeft de omvang van een dubbeldeur, met zeven loketten, en als je aan de ene kant het centrum binnenrijdt, zie je al de bossen en rotsen aan de andere kant van de stad. Je bent er zo doorheen. Wat platanen- en cypresenboulevardjes en je hebt het gehad. In Podgorica is niets te zien.

Er is ook niets te doen. Werk is er niet: 70 procent van de Montenegrijnen heeft geen baan. Dit land – een derde van Nederland – heeft niets, alleen maar kale bergen, alleen maar slangen, rotsen en stenen, en daarvan héél veel, ruig, ontoegankelijk. Verder heeft het alleen die wonderlijk mooie kust met oude, oude Dalmatische stadjes als Ulcinj, voormalig piratennest waar je nu nog de zwarte afstammelingen van de Algerijnse slaven van vroeger kunt tegenkomen, en het eilandstadje Sveti Stefan, de havenstad Bar, en Kotor, precair klem tussen de zee en de rotsmuur. Zelfs hun voedsel kunnen ze niet produceren. De dalen zijn te stenig voor de landbouw, driekwart van het voedsel moet worden ingevoerd.

Ze werken ook niet graag. Montenegrijnen zijn een oud volk van vechttjassen. Een samenleving van clans – nog steeds. Driehonderd jaar hebben ze zich tegen de Turken moeten verdedigen, en die Turken hebben het land

Podgorica, 27 januari 2001: enige duizenden demonstranten eisen de onafhankelijkheid van Montenegro
Foto Reuters

nooit gecontroleerd: ze waren de baas in de paar dalen, de Montenegrijnen beheersten de bergen, en er zijn ontzettend veel bergen. De oude hoofdstad Cetinje, hun 'stenen troon van de vrijheid', nu een slaperig dorp op een rotsplateau waar je nog de dertien ambassades kunt zien die er in 1918 waren, is in drie eeuwen maar drie keer door de Turken veroverd, steeds voor twee dagen, genoeg om de stad plat te branden en weer snel het dal op te zoeken voordat de Montenegrijnen de aanvoerlijnen afsneden. De hele Balkan hadden ze, de Turken, de hele Balkan – maar Montenegro hadden ze nooit.

Driehonderd jaar lang waren de Montenegrijnen meester in deze tegelijkertijd overweldigende en karige natuur. De vrouwen werkten, de mannen hielden de vijand in de gaten vanaf de bergtoppen: rasvechtjassen. Vechten is hun beroep, hun roeping, hun levenshoud, hun legitimatie. Geboren helden. De Spartanen van de Balkan. Moedig op het roekeloze af, en hartstochtelijk trots. Trots op hun 33 clans en stammen. Trots op hun eigenzinnigheid, op hun bloedwraak, op duizend jaar van eigenzinnige onafhankelijkheid. Dapperheid, eer en moed worden

in Montenegro met hoofdletters geschreven. Nog steeds. En nog steeds, zeggen hun critici, werken in Montenegro de vrouwen en houden de mannen de vijand in de gaten, maar nu in de kroeg, rokend, leuterend, koffie en raki drinkend. De mannen doen niets, want helden, ach, helden werken niet.

En dus zitten de terrasjes aan de Njegoševa, de dorpse flaneurboulevard van Podgorica, 's ochtends om half acht al vol met mooie meiden en jongens in leren jaszjes, en 's avonds om half acht zitten ze nog steeds vol. Niemand is ouder dan dertig. Dure auto's rijden langs, alvast voorzien van het landenkenteken CG, Crna Gora, Montenegro. „Er is maar één gesprekstema: hoe heel snel heel veel geld te verdienen”, zegt een vriend. Een officiële economie bestaat haast niet, de grijze sector is reusachtig, want smokkelen, dat kunnen ze goed. Sigaretten vooral, en auto's: Montenegro is Europa's grootste parkeerplaats van gestolen auto's. „We lokken de toeristen met het motto: kom naar Montenegro – uw auto is er al”, grapt de vriend. In Podgorica vind je veel meer moderne luxe cafés en boetieks dan normale winkels: investeringen van de smokkelbranche.

de Roma (zigeuners) de Kroaten. „In de praktijk zijn we al onafhankelijk, al drie jaar. Als we in Joegoslavië blijven – wat wacht ons dan? In Servië zal de overgang naar een democratie en een werkende markteconomie veel moeizamer en langer zijn dan hier. We liggen ver voor op Servië.” Daarbij komt, zegt Darmanović, dat Montenegro te klein is om spanningen met burenen te produceren. Territoriale conflicten zijn er niet, de minderheden zijn volledig geïntegreerd, er is geen agressieve diaspora. „En men heeft haast: onder Milošević was onafhankelijkheid uitgesloten: het zou een nieuwe oorlog hebben betekend. Nu zijn de veiligheidsrisico's weg. Het is nu of nooit. Als we er nu niet uitstappen, zitten we over twintig jaar nog in die federatie.”

Natuurlijk, er zijn problemen. Veertig procent wil de onafhankelijkheid niet – die minderheid is te groot. Montenegro kan economisch niet op eigen benen staan. Maar niemand hier verwacht wonderen, zegt Darmanović, en we weten ook dat de wereld niet op Montenegro zit te wachten. „Je kunt de vraag ook omkeren: wat gebeurt er als we in Joegoslavië blijven? Kijk naar het probleem van de Albanese guerrillastrijders in Zuid-Servië, naar Kosovo, naar de moeizame overgang naar de democratie. Dat zijn niet onze problemen. Ze zijn nooit onze problemen geweest. We willen daar geen gijzelaar van zijn.”

„Niemand kan ons verwijten dat we het niet lang hebben geprobeerd, in die federatie met Servië”, zegt Miodrag Vuković, de belangrijkste assistent van de Montenegrijnse president Milo Đukanović, jong, snel pak, fijngetekend baardje. „Het Westen zei ons jarenlang: geen onafhankelijkheid zolang Milošević aan de macht was. We hebben meegewerkt, en dat kwam ons duur te staan in de vorm van dubbele sancties, die van het Westen tegen Joegoslavië en die van Milošević tegen ons. Maar nu is de maat vol. We hebben drie Joegoslavië's gehad, het koninklijke van vroeger, dat van Tito en dat van Milošević. Ze werkten geen van drieën. We hebben alles geprobeerd, maar Joegoslavië als idee is *finished, wasted*.”

Jullie juichen voor Koštunica, zegt Miodrag Vuković, „maar Servië is niet democratisch. Milošević leidt de oppositie, zijn belangrijkste beul is president van Servië, zijn mensen adviseren de nieuwe ministers. Alle intellectuelen die vroeger achter Milošević stonden, staan nu achter Koštunica. Wij willen daar niets meer mee te maken hebben. De Groot-Servische gedachte is allermest dood. Het woord federatie is synoniem aan Groot-Servië, omdat Serviërs nu eenmaal Serviërs zijn en denken dat ze het belangrijkste land op de Balkan zijn, en omdat Servië in bevolkingsaantal zeventien keer zo groot is als Montenegro. Is een federatie van gelijke partners mogelijk als de ene ze-

Montenegro is Servië, één natie, één volk, taal, cultuur, alfabet, geschiedenis

geerd. Koštunica mag misschien fatsoenlijk zijn, over tien jaar zullen de Serviërs hun eindeloze Groot-Servische spelletje hervatten: het is écht nu of nooit. Anti-Servisch – nee, dat zijn ze niet, dat wil men in Belgrado maar niet snappen. Ze verschillen alleen van mening met de Serviërs over wat het beste is voor Montenegro – dat is alles.

Houten jargon

De oppositie is tegen de onafhankelijkheid. De oppositie, dat is vooral de Socialistische Volkspartij, de SNP, de partij die Milošević tot oktober vorig jaar door dik en dun gesteund heeft en die zich vervolgens rap achter de nieuwe leider, Koštunica, schaarde. Een van de SNP-leiders is Vuksan Simonović, een frêle man in een zwartleren jas die spreekt zoals vroeger in het oosten de communisten spraken, in dat houten jargon, met ellenlange inleidingen en met grote bogen rond de vraag heen. Hij scheldt een beetje op de NAVO, maar hij haalt die wel van stal als hij zegt dat de internationale gemeenschap óók niet voor de Montenegrijnse onafhankelijkheid is. „Servië en Montenegro”, zegt hij, „delen bloedbanden, delen een lange geschiedenis, een taal, hun cultuur, ze hebben economieën die elkaar aanvullen, hebben hetzelfde gezondheids- en onderwijssysteem.” Integratie is de trend in Europa. Als we in Joegoslavië blijven, maken we een kans ooit lid van de EU te worden, als we er uit stappen niet. Vuksan Simonović wil niets weten van de stelling dat de federatie al jaren dood is en dat Montenegro al jaren de facto onafhankelijk is.

grijnen buiten Montenegro niet mogen deelnemen. Komt het tot geweld? „De SNP heeft tijdens de NAVO-agressie alles gedaan om geweld tussen burgers te voorkomen. Ze zal dat weer doen als Montenegro voor onafhankelijkheid kiest.” Maar hij weet zeker dat de Montenegrijnen tegen de onafhankelijkheid zullen stemmen, in de resultaten van de peilingen wil hij niet geloven: „Die zijn allemaal besteld, door de regering.”

De Liberale Alliantie van Mirjana Vujanović behoort ook tot de oppositie maar is vóór de onafhankelijkheid. Ze beklagt in haar duistere partijhoofdkwartier de staat waarin Montenegro zich bevindt: geen rechtsstaat, geen efficiënte staat, geen hervormingen en veel corruptie. Maar het ergste, zegt ze, is dat Montenegro geen burgerlijke maatschappij is. „Dit land is ziek. Het is ethisch ziek. Het is ziek wegens de corruptie, a way of life in dit

We zijn omringd door vijanden. Straks wappert hier de Albanese of de Turkse vlag!

land. De enige ethiek hier is de ethiek van het liegen, bedriegen, stelen en frauderen.”

Toch vindt ze dat Montenegro onafhankelijk moet worden: „We moeten dit land omdraaien. Het heeft honderd jaar lang naar het oosten gekeken, naar Servië. Maar we moeten naar het westen kijken, naar de Adriatische Zee, dat is onze toekomst: Italië, Slovenië, Kroatië. We hebben met Servië niets meer.” En zeker, het land kan niet op eigen benen staan, maar als we onafhankelijk zijn, worden we tenminste gedwongen ons met de economische problemen bezig te houden. Hier is

zei met mensen als Karadžić, maar je van Servische bisschoppen, Servische kloosters, Servische vlaggen, Servische standbeelden, Servische helden.

Pavičević kan moeiteloos een paar duizend betogers de straat op brengen en vertegenwoordigt een groot deel van de 40 procent van de bevolking die tegen de onafhankelijkheid is. „Montenegro is Servië, één natie, één volk, taal, cultuur, alfabet, een gezamenlijke geschiedenis van duizend jaar. Als Montenegro zich afscheidt, is dat slecht voor Servië én Montenegro”, zegt hij. „We zijn omringd door vijanden, in Kroatië zitten de *ustaša*, in Albanië de aanhangers van Groot-Albanië. Ik kan je kaarten van de Albanese laten zien waarin Podgorica in Groot-Albanië ligt! En het ergste is, de Albanese zullen bij het referendum de doorslag geven. Straks wappert hier de Albanese vlag, of de Turkse vlag! In zo'n land kan ik niet wonen.”

Het klopt ook niet dat Montenegro vanuit Belgrado wordt bestuurd, zegt hij. „Het is juist omgekeerd: in Belgrado regeren al tweehonderd jaar Montenegrijnen, de Karadjordjević-dynastie kwam uit Montenegro, Milošević is een Montenegrijn, heel wat vroegere premiers kwamen hier vandaan.” Hij beklagt bitter de zwakte van Montenegro. „Wat is Montenegro nu helemaal? Je rijdt er in negentig minuten doorheen en je ziet alleen maar stenen.”

Maar bij alle ferme retoriek, alle strijdlust die hij wil uitstralen, klinkt ergens in de stem van Mileta Pavičević al een vermoeide berusting door. Hij wil zich niet actief in de campagne voor het referendum mengen, zegt hij, die duizenden betogers die hij de straat op kan brengen – nee, toch maar niet. We zijn arm, zegt hij. Voor een campagne heb je geld nodig en dat hebben we niet. En Mileta Pavičević staat op en pakt een *gusle* van de muur, het eensnarige strijkinstrument van de Montenegrijnen, en hij gaat voor zijn muur met Servische kloosters en kerken en helden zitten en hij speelt op zijn *gusle*, voor de foto, maar er komt geen geluid uit.

Mirjana Vujanović

Mileta Pavičević Foto's Peter Michielsen

Albanesezen willen erkenning als volk

Macedonië

David Jan Godfroid

TETOVO – Vraag een Albanese in Macedonië waarom hij zich onderdrukt voelt en een standaardrijde van vijf grieten zal het antwoord zijn.

De grondwet van het land deugt niet, de staat financiert geen Albanese talige universiteit, de gebieden in Macedonië met een Albanese meerderheid worden stelselmatig genegeerd, politie en justitie behandelen Albanese veel harder dan Slavische Macedoniërs en Albanese zijn zwaar ondervertegenwoordigd in het openbaar bestuur.

De Albanese vormen in Macedonië ongeveer een derde van de bevolking, en zij willen dat terug zien in de grondwet van het land. Toen de eerste president van Macedonië na de afscheiding van Joegoslavië, Kiro Gligorov, tien jaar geleden de constitutie voor de nieuwe republiek opstelde, baseerde hij zich op het al oude Joegoslavisch-communistische idee

van broederschap en eenheid.

Macedonië moest een land worden van alle inwoners van Macedonië, onder wie een aantal nationale minderheden.

De grootste Albanese politieke partij in het land, de Democratische Partij van Albanese (DPA) van Aren Xhaferi, wil dat veranderen. Om recht te doen aan de omvang van het Albanese volksdeel moet Macedonië, aldus de DPA, een land worden dat bestaat uit twee grondwettelijke

Macedoniërs en Albanese trouwen zelden met elkaar

volkeren. Macedoniërs en Albanese.

Het gaat daarbij niet alleen maar om een ideologische discussie. Als Albanese tot een van die grondwettelijke volkeren worden verklaard, dan hebben zij bij voorbeeld recht op onderwijs in de eigen taal, van lagere school tot en met universiteit. En wel

door de staat gefinancierd.

Nu bedruip je een deel van de Albanese bevolking en dispora een nationaalistisch instituut in Tetovo dat de naam universiteit niet verdient en dat door niemand wordt erkend.

De discussie over de universiteit duurt al jaren en de strijd om het instituut heeft zelfs Albanese menschenlevens gekost. Dat is niet helemaal toevallig. Albanese zijn vaker het slachtoffer van politiegeweld dan Slavische Macedoniërs.

Onschuldig zijn zij overigens lang niet altijd. In een aantal gevallen is wel degelijk aangeroerd dat Albanese zich schuldig hebben gemaakt aan aanslagen op politiebureaus en beschietingen van politiebureaus. Maar vaak is dan de rechte van de politie weer buiten proportie. Getregeld worden hele dorpen of stadsdelen afgezeerd en worden er mensen willekeurig opgepakt.

Maar de grens tussen waarheid en verdichting is smal. Met name de Albanese media weeten minime incidenten wak op te blazen

tot wereldrampen. En zo onstaat dan een vicieuze cirkel van halve waarheden, geruchten en niet zelden aperte leugens. Die cirkel heeft er mede toe geleid dat Macedonië op de rand van een burgeroorlog staat.

Natuurlijk bestaan er ook in Macedonië feiten. Macedoniërs en Albanese trouwen zelden met elkaar. Albanese zijn zwaar ondervertegenwoordigd in het openbaar bestuur. Zij vormen slechts vijf procent van het amb-

Communistische ideaal van broederschap en eenheid werkt niet meer

tenarenkorp. En ook in het politiepactaat zijn maar weinig Albanese te vinden. Veel Albanese beschikken niet over een Macedonisch paspoort. En in veel Albanese dorpen heerst bittere armoede.

De vraag is echter ook hoe dat komt. Willen Albanese wel voor de overheid werken, willen ze

wel bij de politie en willen ze wel een Macedonisch paspoort? De staat wordt door velen van hen

immers gezien als een staat van Slavische Macedoniërs. En er bestaan wel degelijk ook arme Macedonische dorpen.

Bovendien is de Albanese gemeenschap verre van eenzijdig. De DPA, de grootste Albanese partij, zit in én regering met de Macedonische VMRO van Ljubo Georgievski. Zij vertegenwoordigt het gemiddelde deel van de Albanese. Aren Xhaferi predikt keer op keer de dialoog en hij haat niet na etnisch geweld van beide zijden te veroordelen.

Nu de verhoudingen steeds verder radicaliseren, is het echter de vraag hoeveel steun hij nog geniet onder zijn voormalige aanhang.

Als de conflicten doorzetten, zullen zowel Macedoniërs als Albanese uiteindelijk voor hun eigen groep kiezen en, als de schijn niet bedriegt, als regelrechte vijanden tegenover elkaar komen te staan. En dat lijkt verdedicht veel op het Bosnie-scenario.

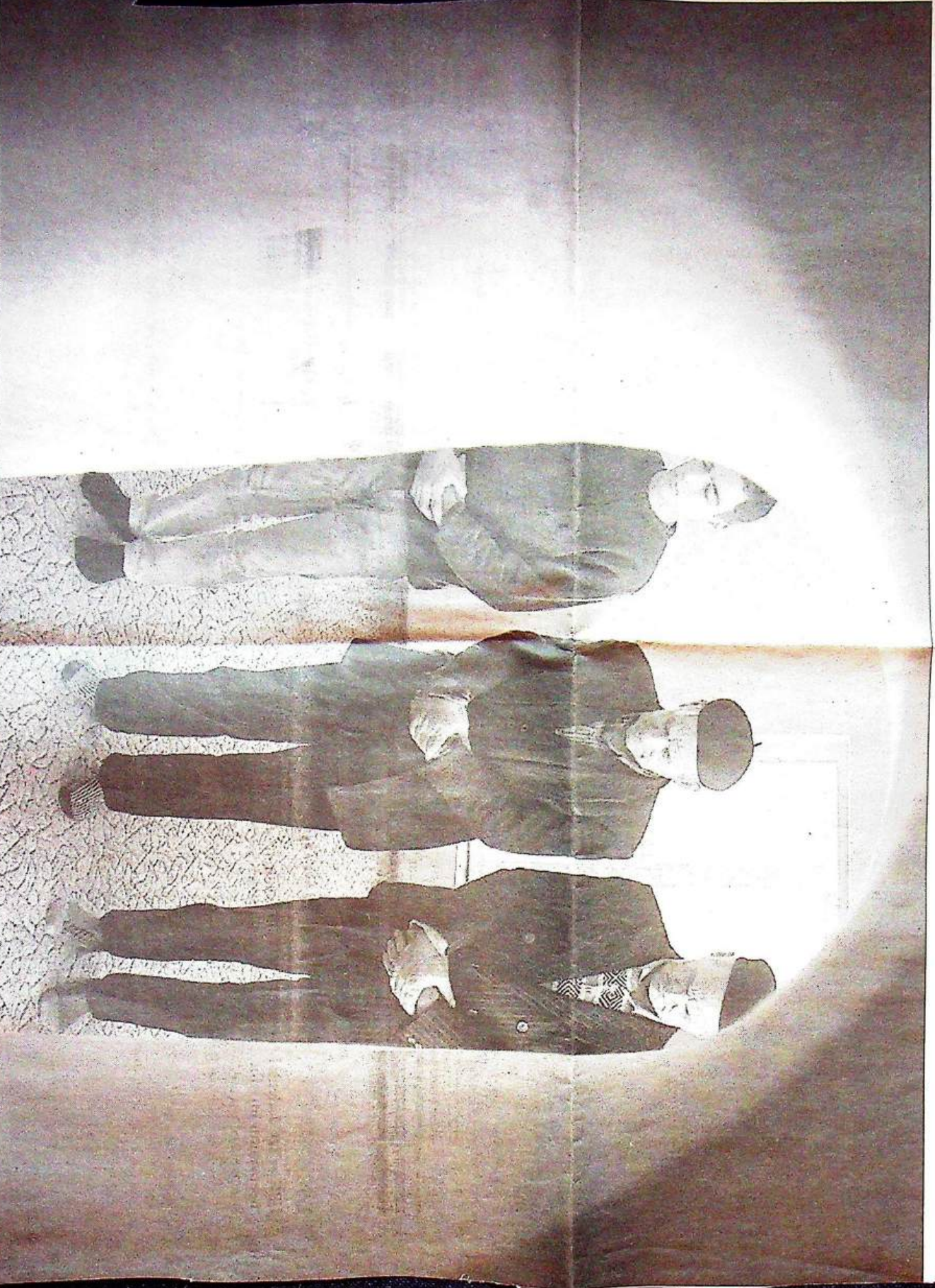

FOTO: AP

Etnische Albanesezen bidden in een moskee in Tetovo, tijdens de derde dag van gevechten in de Macedonische stad.

Terugtrekking VS op ongelukkig moment

Bosnie
redactie buitenland

AMSTERDAM – De VS sluiten één van hun vijf bases in Bosnie. De troepenreductie valt samen met een politieke crisis in de muslim-Kroatische federatie en onrust rond Kosovo. De VS noemen de terugtrekking 'een teken van succes' over de ontwikkelingen in Bosnie, maar dat gelooft eigenlijk niemand.

Woensdag maakten de VS al bekend hun troepenmacht in Bosnie omlaag te brengen van rond de 4600 man tot 3500. Gisteren stelde een Amerikaanse commandant dat daarom de basis Camp Dohol, oostelijk van Tuzla, gesloten wordt. Volgens een woordvoerder van het Pentagon is de terugtrekking mogelijk vanwege het succes van de Sfor-mis-

sie in Bosnie en de muslim-Kroatische federatie waarin de troepen gelegerd zijn.

Dat is een vreemde beweging, want de federatie, die de helft van het land uitmaakt, bevindt zich in de grootste politieke crisis sinds jaren. De politiek in de federatie werd altijd gedomineerd door nationalistische partijen, maar daar kwam een einde aan toen parlementsverkiezingen in november vorig jaar werden gewonnen door multi-etnische partijen. Vorige maand trad een multi-etnische regering aan. De Kroatisch-nationalistische HDZ probeert sindsdien de federatie op te blazen en een eigen staat te creëren.

Tien dagen geleden ontsloeg Wolfgang Petritsch, de VN-gezant in Bosnie, de Kroaat in het presidentiële diemanschap van Bosnie-Herzegovina, HDZ-leider Ante

Jelavic. Die had na het aantreden van de nieuwe regering verklaard dat de federatie 'dood' was voor de Kroaten in Bosnie. Vlak voor zijn ontslag had Jelavic via de HDZ-minister van defensie alle Kroatische soldaten in het regeringsleger bevelen om het insigne van de federatie te verwijderen van hun uniform en thuis nieuwe orders af te wachten.

Woensdag werd die order ingetrokken door de nieuwe minister van defensie Mijo Ahic, een Kroaat die trouw is aan de federatie. Maar de vrees bestaat dat nationalistische Kroatische officieren de bevelen van de nieuwe minister zullen negeren. De Navo

riep Kroatische soldaten daarom op zijn order op te volgen.

De Amerikaanse troepenreductie komt daarom op een ongelukkig moment. En de motvate ervoor: het 'succes' van de ontwikkelingen in Bosnie, is op zijn zachtst gezegd ongelofwaardig. Bush lijkt veel eerder zijn voornemen in praktijk te brengen om de Amerikaanse militaire aanwezigheid in het buitenland te reduceren. Al tijdens zijn verkiezings-toernee vorig jaar beloofde hij troepen terug te zullen trekken uit de Balkan. Ook zijn veiligheidsadviseur Condoleezza Rice is daarvan een verklaard voorstander.

De Amerikaanse regering stelt echter dat de regering-Clinton in december al over de terugtrekking heeft besloten. De Navo zou er toen mee akkoord zijn gegaan dat de VS hun tanks en Apache-helicopters zouden terughalen, inclusief het personeel dat die voertuigen bedient.

De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Colin Powell beloofde vorige maand in het Navo-hoofdkwartier in Brussel nog dat de VS niets zouden doen dat de eenheid van het bondgenootschap kon schaden. En onlangs kreeg Navo-chef Robertson in Washington de verzekering dat de VS hun troepen op de Balkan niet eenzijdig zouden verminderen. Een Navo-functionaris, die anoniem wilde blijven, stelde gisteren dat er toen 'geen indicatie' was van de aanstaande terugtrekking.

Geboortegolf zwakzinnigen in Servië

Door Cees van Zweeden
Kulina

De NAVO-bombardementen op Servië hebben geleid tot een geboortegolf van baby's met een geestelijke handicap. Dat zegt dr. Milina Tosic, geneeskundig directeur van een instituut voor geestelijk gehandicapte mensen in Kulina.

Sinds de bombardementen in het voorjaar van 1999 wordt het instituut overspoeld met verzoeken tot plaatsing van zwakzinnige kinderen. Voor een deel zijn die verzoeken afkomstig uit Nis, dat onder meer door de Nederlandse luchtmacht werd gebombardeerd. Nis, een stad met 150.000 inwoners, ligt op 50 km van het instituut.

Dr. Tosic wijt de sterke toename van het aantal geestelijk gehandicapte borelingen aan de stress die de bombardementen bij zwangere vrouwen teweeg heeft gebracht. Doelwit van de bombardementen waren ook civiele doelen als bruggen, waaronder die van Nis. De Servische autoriteiten hebben altijd geweigerd te zeggen hoeveel burgers door bommen werden gedood, maar een zegsman bij de militaire inlichtingendienst in Belgrado zei dat aantal op 1.350 te schatten. Daarnaast zouden ruim 900 militairen en politie-agenten zijn gedood.

Volgens dr. Tosic is het aantal aanvragen voor plaatsing van geestelijk gehandicapte baby's sinds de bombardementen verdubbeld. Veel ziekenhuizen doen echter geen aanvragen meer, omdat zij weten dat het instituut vol zit. Het werkelijke aantal gevallen van zwakzinnigheid is daarom veel sterker gestegen, wellicht zelfs met een factor 10.

Het 'Dom Za Lica Ometena U Razvosu'-Instituut ligt verscholen in de bergen van Zuid-Servië. Het instituut, heeft ruimte voor 650 geestelijk gehandicapte mensen. De afdeling voor kinderen van 6 maanden tot 6 jaar heeft honderd plaatsen.

'We hadden altijd genoeg ruimte voor geestelijk gehandicapte kinderen', zegt dr. Tosic. 'Maar sinds de bombardementen zitten we vol. We hebben zelfs dertig extra baby's opgenomen, voor wie eigenlijk geen plaats was.' De babyzaal is een ruimte ter grootte van een klaslokaal, volgestouwd met kinderbedjes. In elk van de bedjes liggen in

veel gevallen drie baby's, die soms aan de spijlen zijn vastgebonden om te voorkomen dat ze elkaar verwonden.

Het instituut heeft maar 110 verpleegsters, die ernstig worden onderbetaald. Een van de baby's wordt verzorgd door de eigen moeder, een vluchteling uit Kosovo. Maar, zo zegt dr. Tosic, dat is alleen mogelijk omdat de moeder zelf ook geestelijk gehandicapt is. De geneeskundig directeur, die al 15 jaar bij het instituut werkt, weigert de NAVO als enigszins te brandmerken. 'Het staat vast dat stress leidt tot de geboorte van meer geestelijke gehandicapte kinderen', zegt ze. 'Die stress bestond natuurlijk ook al voor de bombardementen. Maar de NAVO kan worden verweten de problemen te hebben verergerd.'

17-3-2001

B-14/99

- Pakistan Embassy;
- Residence of the Polish Ambassador;
- Residence of the Syrian Ambassador;
- Residence of the Spanish Ambassador;
- Residence of the Swiss Ambassador;
- Residence of the Swedish Ambassador;
- Zimbabwean Embassy.

The FR of Yugoslavia demands that the United Nations Security Council immediately undertakes vigorous measures to ensure implementation of the UN Security Council Resolution and orders immediate disarmament of all criminal groups, ensures the fulfillment of obligations of guarantee of safety to all citizens of Kosovo and Metohija and enable the urgent return to Kosovo and Metohija of the envisaged contingents of police and Army of Yugoslavia in accordance with the Military-Technical Agreement.

Belgrade, July 24, 1999

FR OF YUGOSLAVIA

Statement on Massacre in Staro Gradsko

At a meeting of President Slobodan Milošević and the highest State officials, it was assessed that the massacre of Serbian farmers, women and children in the village of Staro Gradsko, is a direct result of impermissible non-compliance of the UN Civilian Mission and KFOR with the UN Resolution and the Military-Technical Agreement. KFOR and the UN Mission bare the full and undivided responsibility for this hideous crime. Any verbal condemnations of these crimes are not acceptable to the citizens of the FR of Yugoslavia. It is necessary to effect the immediate arrest of criminal groups and to fully fulfil the obligations by the security forces under UN auspices, which are ensuring the security of Serbs and other non-Albanian residents and fully implement Security Council Resolutions and the Military-Technical Agreement. Delay in the disarmament of terrorist gangs by the security forces under UN auspices and failure to ensure full protection of all citizens of Kosovo, even after six weeks since the UN took over the responsibility to ensure security of the citizens of Kosovo and Metohija, represents a crime against the civilian population. The intentionally tolerant approach of KFOR towards gangs of murderers and the fact that they are allowed to infiltrate across the border without hindrance, are equal to cooperation with criminal gangs that are terrorizing the civilian population.

Failure to disarm Albanian terrorists and alleged agreements between KFOR and the terrorist of the so-called "KLA" on disarmament represent a mere manipulation of the public, because KFOR as well as all those living in this country, are aware that the so-called "KLA" is nothing but a group of bandits and criminals, drug dealers and murderers who represent a cancer for the entire Balkans and Europe.

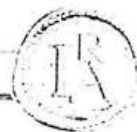
Belgrade, July 27, 1999

FR OF YUGOSLAVIA

Overview of Terrorist and Other Acts of Violence in the Province of Kosovo and Metohija from June 2 to July 26, 1999

The Government of Federal Republic of Yugoslavia has addressed on July 27, 1999 to the UN the Memorandum on the Implementation of the United Nations Security Council Resolution 1244 (1999) and related documents. In 27 points of the Memorandum the Yugoslav Government has documented its commitment to a peaceful settlement of the situation in Kosovo and Metohija and constant actions of the so-called "KLA" threatening the lives and property of non-Albanian population in the Province. The main points of the Memorandum are contained in the government document of August 16, 1999, available on the next pages XXVI-XXIX. Following is the text of the Annex to the Memorandum, i.e. an overview of terrorist and other acts of violence committed in the Province of Kosovo and Metohija from June 12 to July 26, 1999, according to available and accessible information provided by the Peace and Tolerance Center in Priština.

- (1) Number of persons kidnapped in Kosovo and Metohija: 223
- (2) Number of persons killed in Kosovo and Metohija: 96 (of whom 8 were found with their throats slit and 28 massacred)
- (3) Number of missing persons in Kosovo and Metohija: 22
- (4) Number of wounded persons in Kosovo and Metohija: 43

- (5) Reported cases of physical assault and harassment: 120 (the figure cited is for Priština alone)
- (6) Registered cases of threats: 201
- (7) Registered number of dwellings broken into and looted: 251
- (8) Registered number of dwellings broken into and forcibly taken occupancy of: 253 in Priština and about 120 in Kosovska Mitrovica
- (9) Ethnic cleansing: Many towns were ethnically cleansed of all their Serb residents. According to UN-HCR data, more than 165,000 non-Albanians were driven out of Kosovo and Metohija:
- 78,536 persons expelled from their homes have been officially registered in Serbia and Montenegro;
 - In Belgrade, there are 24,293 registered expellees and it is estimated that there are 33,988 of them altogether;
 - In Novi Sad, there are 3,134 registered expelled persons and their total number is estimated at 5,720;
 - Most of the expelled persons have found refuge in and around Kraljevo, where 51,136 such persons have been registered and the estimates are that there are 74,983 in total;
 - At the same time, Montenegro has provided shelter for 21,444 Serbs, Montenegrins and Roma forced to leave Kosovo and Metohija*
- (10) Registered number of homes burned down: 68 in Priština; 53 in Gnjilane; 80 in Uroševac; 70 in the village of Mušutište; 32 in Štimlje; more than 400 in the municipality of Istok; and many more in Lipljan
- (11) Registered number of dwellings burned down: 9 (the figure is cited for Priština alone)
- (12) Registered number of stolen vehicles: over 5,000
- (13) Registered incidents of cultural monuments being demolished: 5 (only in Priština)
- (14) Destruction of church property: 20 temples and other religious buildings have been destroyed:
- Burning of churches: churches in Prizren, Orahovac, the temple in Đakovica, Vučitrn, Samodreža, Velika Reka are burnt down; an attempted arson of the bishop's residence in Peć and of the Temple of Holy Salvation in Priština;
 - Terrorization of the clergy: A nun was raped in the Devič convent; the priests were mistreated in St. Nikolas's Church in Priština; the sisterhood of the Gorioč convent near Istok were all expelled;
 - Assaults and demolition: five monasteries - the Devič convent, the Holy Trinity monastery, the monastery in the village of Binač near Gnjilane, the Dinač monastery near Vitina (desecrated and then burned down); the fourteenth-century monastery of St. Marko near Koriša was demolished;
 - A church in the village of Drсна near Klina was destroyed; the church in Rekovac and St. Nikolas's church in Slovine were demolished; the parish Church of the Holy Apostles of Petar and Pavle in Suva Reka was dynamited and explosives were planted in a church in Petrič
- (15) Forced and illegal taking over of public institutions: Priština, Prizren, Dragaš, Podujevo, Lipljan, Štrpce. The forcible and illegal take-overs of public companies and institutions have left more than 20,000 Serbs and Montenegrins employed in them without work
- (16) Registered armed attacks on villages: Slovinje, Matičane, Orahovac, Konjuh, Berivojce, Gornja Brnjica, the villages around Kosovska Kamenica, Grnčar, Mogila, Ajvalija, Goraždevac near Peć, all the villages of the Istok-Klina region
- (17) Registered sieges of villages: Gadnje, Orahovac, Gornja Srbica, Koretin, the villages around Gnjilane
- (18) Armed threats against villages: Ugljare, Srpski Babuš, Štimlje, Bresje, the Kosovo Polje environ, Miloševo (against which the armed attack was carried out)
- (19) The looted Serb villages from which the residents were forced out: Mužičane, Slivovo, Orlović, Dragaš, the area around Kosovo Polje, Sofalija, Livadice, Mirovac, Sirinička Župa
- (20) Serb neighbourhoods set on fire: Istok, Klina, Donja Lapušnica, Obrandža, Velika Reka, Perana, Lapušnica, the villages around Podujevo, Grace, Donja Dubica, Zočište, Orahovac, Naklo, Vitimirica, Bello Polje, Kojlovica, Alaš-Topličane, Krajište
- (21) Towns ethnically cleansed of Serbs and other non-Albanians: Prizren, Đakovica, Peć, Srbica, Podujevo, Vučitrn, Glogovac as well as the villages in the municipality of Istok: Žakovo, Osojane, Tučep, Kos, Žač, Belica, Krnjino, Matičane
- The ethnic cleansing has also been done in Gnjilane, Uroševac, Kosovska Mitrovica (over 220 families have been expelled), Lipljan, Kosovo Polje where 3,000 Serbs (40 per cent of all its population) have been driven out, as well as those Serbs living in the villages of Topličane, Ruice, Magura, Slovinje, Staro Gradsko (32 families were forcibly deported).
 - In Priština, the situation is particularly difficult in the Ulpijana and Sunčani Breg suburbs, from which almost all non-Albanians have been forced out. Physical attacks have been reported on entire buildings. The residents are terrorized; homes stoned; shops, companies and public facilities all looted

* The information cited under item 9, except for the total numbers, relate to the period June 12 to July 19, 1999.

was \$6,220. Today for Serbia and Montenegro, the remaining Republics of Yugoslavia, it is \$1,510. Ninety percent of all trade was among the six republics before the break-up. All former republics have suffered economically, but Yugoslavia now, with barely 40% of its 1990 population, including Kosovo, has had a far greater decline economically than the favored northern Republics of Slovenia and Croatia, which are today more overwhelmingly Roman Catholic than before their secession. The sanctions against Yugoslavia continue and Serbia, excluding Kosovo, is barred from receiving any planned reparations and aid to rebuild from bomb damage and economic attrition. The sanctions have had a far more damaging effect on life, health, the economy and the quality of life in Yugoslavia than the military assault, increasing death rates, lowering life expectation, reducing nutrition and health care and driving production down. As in Iraq, and elsewhere, the sanctions are an economic crime, a crime against humanity and genocide.

Nuremberg, Principle VI c, Crimes Against Humanity; Genocide Convention; Geneva 1977, Art. 48, 54, 55.

14. Creating an Illegal Ad-Hoc Criminal Tribunal to Destroy and Demonize Serb Leadership.

ICJ
The United States acting through defendant Madeleine Albright coerced the UN Security Council to create ad hoc criminal tribunals for Yugoslavia and Rwanda in violation of the UN Charter to destroy and demonize enemy leaders in those two countries and threaten leaders elsewhere. The UN Charter does not authorize creation of criminal tribunals. The U.S. strongly opposes the International Criminal Tribunal treaty approved by 120 nations at Rome in July 1998 and in the process of ratification by nations now, because it does not intend to subject its leaders or military forces to the jurisdiction of an independent international Court and the rule of international law. By targeting individual enemies in ad hoc courts and charging them with genocide, it achieves their isolation internationally, pressures their own countries to remove them from power, corrupts and politicizes justice and uses the appearance of neutral international law to adjudicate and punish enemies as war criminals and establish itself as an innocent champion of justice.

UN Charter, Statute of the International Court of Justice (Statute ICJ); UDHR; ICCPR.

15. Using Controlled International Media to Create Support for U.S. Assaults Anywhere and to Demonize Yugoslavia, Slavs, Serbs and Muslims as Genocidal Murderers.

The United States defendants have systematically controlled, directed, manipulated, misinformed and restricted press and media coverage concerning Yugoslavia and the U.S. assaults on it to gain public support for the massive bombardment of a defenseless Yugoslavia. inc-

cluding Kosovo, as had been done in Libya, Iraq, Afghanistan, Sudan and elsewhere. The international media has supported and celebrated U.S. political goals of further fragmentation of Yugoslavia and other areas, segregating each region; demonizing selected government officials, other leaders, generals, military officers and soldiers as genocidal murderers; controlling other nations by the threat of popularly supported missile and air assaults and crippling economic sanctions and stimulating acceptance and support from the U.S. public for future operations against other nations and to increase military budgets to support an expanding global role for U.S. military presence and control.

16. Establishing the Long-term Military Occupation of Strategic Parts of Yugoslavia by NATO Forces.

The United States has coerced defendant NATO members and others to provide and support military occupation forces for the occupation of Kosovo, as it did in Bosnia, in order to physically control key parts of Yugoslavia to enforce permanent separation and segregation of States and peoples, to further injure the populations, to create barriers to immigration from Asia Minor, Arab states in the Middle East, North Africa, and former southern republics of the USSR, and elsewhere; to provide a buffer between Europe and the regions described by controlling the territory of divided, segregated and impoverished Slavs, Serbs, Orthodox Christians, Albanians, and others; to exploit the resources of the region; and to prepare and condition NATO members for future participation against other nations.

UN Charter; NAT, Art. I; Non Intervention Decl.

17. Attempting to Destroy the Sovereignty, Right to Self-Determination, Democracy and Culture of the Slavic, Muslim, Christian and Other Peoples of Yugoslavia.

The United States has attempted to destroy the sovereignty of Yugoslavia, the rights of its people to self-determination, the democratic institutions it has developed and its culture that defines the heritage, values and traditions of its people. The United States overthrew the democratically elected Mossadegh administration in Iran in 1953, which it replaced with the Shah of Iran, who ruled absolutely for 25 years; the democratically elected Arbenz government of Guatemala, which was followed by 40 years of brutal governments; the democratically elected Lumumba government of the Congo in 1962, which was followed by the violent dictatorship of Mobutu Sese Seko for 32 years; the democratically elected Allende government of Chile, which promised health, education, social and economic justice, which was replaced by a reign of terror and military dictatorship under General Pinochet

Piekeren over Kosovo

door Carel H. Jansen

In onderstaande beschouwing betreft Carel Jansen een drietal recente publikaties over humanitaire interventie. Allereerst betreft deze het boek 'De laatste oorlog; Gesprekken over de nieuwe orde' van Jan Marijnissen en Karel Glastra van Loon. Vervolgens worden daarin ook delen belicht uit artikelen over dit onderwerp in het mei-nummer van de Internationale Spectator, onder andere van de hand van Paul de Waart, die ook in het eerder genoemde boek aan het woord komt. Tenslotte gaat Carel Jansen in op het rapport 13 'humanitaire interventie' van de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) en de Commissie van Advies inzake Volkenrechtelijke Vraagstukken (CAVV) dat in april is verschenen.

'De laatste oorlog' is de wat merkwaardige titel van het boek van Jan Marijnissen en Karel Glastra van Loon over hun weerzin tegen het ingrijpen van de NAVO in Joegoslavië terwille van de etnische Albanen in Kosovo. De titel is een aanduiding voor de Golfoorlog die het einde van de Koude Oorlog en het begin van de door president Bush bezongen 'nieuwe wereldorde' zou markeren. Marijnissen probeert met het boek alsnog zijn gelijk te halen dat hij in de Tweede Kamer niet kon krijgen, toen hij en zijn partij, de SP, zich als enige tegen de Nederlandse deelname aan de oorlog in Joegoslavië verzetten. 'Prominente deskundigen' die de schrijvers aan

het woord laten, moeten bevestigen wat zij altijd al dachten: het NAVO-optreden in Joegoslavië was en is onrechtmatig, inefficiënt en ook om humanitaire redenen verwerpelijk. Tegenstanders van die mening komen in het boek alleen indirect aan het woord. Minister van buitenlandse zaken Van Aartsen weigerde mee te werken, maar zijn mening ontbreekt niet. Aan de hand van Kamerstukken wordt zijn visie op de zaak gereconstrueerd. Waar het allemaal om draait is het begrip 'humanitaire interventie', een merkwaardig begrip met twee kanten. Het is enerzijds bedoeld om ingrijpen aan te duiden tegen gesignaleerd onrecht, een bevolkingsgroep aangedaan, en tegen de zin van de betreffende staat, maar het doet anderzijds veronderstellen dat er zoiets bestaat als een op humanitaire wijze gevoerde oorlog. Adviseurs van de Nederlandse regering zouden de voorkeur geven aan de omschrijving 'dwangmaatregelen met gebruik van geweld voor humanitaire doeleinden', maar dat is zo'n mond vol. Overigens krijgen de schrijvers van het boek van diezelfde adviseurs indirect gelijk, waar het gaat om de vraag of de interventie in Joegoslavië rechtmatig was. Ook wanneer men daar niet over spreken wil, maar zich liever afvraagt of het ingrijpen een legitiem karakter droeg in de zin dat de omstandigheden dat ingrijpen wettigden en onontkoombaar maakten, scoren Marijnissen en Glastra van Loon een punt, maar daarover hierna meer.

Humanitaire interventie

Het begrip 'humanitaire interventie' was nog niet uitgevonden toen de Veiligheidsraad op 5 april 1991 voor het eerst toestemming gaf in te grijpen in een soeverein land omdat de mensenrechten op grove wijze werden geschonden, hoewel artikel 2 (7) van het VN-

Handvest dat nadrukkelijk verbiedt. Het ging toen om de situatie van de Koerden in Noord-Irak die daar werden onderdrukt door de troepen van de Irakese dictator Saddam Hoessein, nadat zij op aanraden van de Amerikaanse president Bush na de Golfoorlog in opstand waren gekomen tegen het regime in Bagdad. Daar kwamen ook toen niet alle handen voor op elkaar. China werd nog net afgehouden van het uitspreken van zijn veto, omdat het behoefte had aan een betere verstandhouding met Amerika. Peking onthield zich van stemming evenals India, Cuba, Jemen en Zimbabwe stemden tegen. Moskou, toen nog net communistisch, maar inmiddels economisch met handen voeten gebonden aan het Westen, stemde voor.

De houding van de Derde Wereld was illustratief voor de ommekeer die plaats had gevonden. In de jaren zestig en zeventig rekende men daar binnenlandse opstanden tegen (semi)koloniale verhoudingen het liefst tot de internationale conflicten waarbij je mocht ingrijpen, terwijl het Westen deze wilden blijven zien als binnenlandse aangelegenheden waar je je dus buiten te houden had. In 1991 waren de ex-kolonieën zich inmiddels zo bewust van de waarde van hun vaak zo moeizaam verworven maar precare soevereiniteit, dat ze daaraan niet aan getornden wensten te zien, zeker niet terwille van mensenrechten die zij zelf slechts gedeeltelijk tot de hunne rekenden.

Media

Wat de westerse wereld bewoog om toch aan artikel 2(7) te morrelen was wat bewindslieden vaker in beweging brengt: de publieke opinie, gevoed door media die er op dat moment toevallig brood in zien eens flink uit te pakken over misstanden (die onmiddellijk plaats moeten maken voor nieuws van hoger belang als dat beter uitkomt), en natuurlijk de belangen die in de knel komen door een onrustige situatie in het verre buitenland. De rol van de media is belangrijk. De vroegere Britse ambassadeur bij de VN, Anthony Parsons schrijft in zijn boek 'From Cold War to

Hot Peace' dat lokale "war lords" niets te vrezen hebben als ze er voor kunnen zorgen dat de belangstelling van de tv voor de situatie in hun gebied minimaal blijft. "Het risico dat de cavalerie opeens over de heuvel komt zal dan gering zijn" (p. 253). Het is ongetwijfeld zo, zegt Edward Newman in zijn boek 'The United Nations and the New World Order', dat er in het licht van het systeem, waarin de staat centraal wordt gesteld, nog altijd meer nadruk ligt op de noodzaak van orde en stabiliteit in de wereld - uitgedrukt in de artikelen 2 (4) en 2 (7) van het Handvest - dan op de rechten van de mens, zoals die onder meer in de artikelen 1 en 55 van datzelfde Handvest worden genoemd. Beide boeken dateren van 1995.

De vraag is of er nu inmiddels zoveel veranderd is dat we het gewoon moeten gaan vinden dat gewapende buitenlandse strijdkrachten ingrijpen in een soeverein land, omdat de plaatselijke machthebber het niet zo nauw schijnt te nemen met de mensenrechten. Zeker is dat de toenemende globalisering de staatsgrenzen een ander aanzien heeft gegeven. Het internationale handels- en betalingsverkeer en de vele transnationale bedrijven die daarvoor verantwoordelijk zijn, dateren weliswaar soms al van eeuwen her, maar de communicatierevolutie heeft de indruk gevestigd dat grensoverschrijdingen nu ook virtueel door iedereen op ieder moment gepraktiseerd kunnen worden. Het aanzien van de traditionele staat is daardoor zeker niet toegenomen.

En verder betekent dat nog twee dingen: ten eerste wordt de mogelijkheid dat ergens ter wereld misstanden aan de kaak worden gesteld aanzienlijk vergroot en ten tweede reiken de belangen nu veel verder dan in de overzichtelijke wereld van de Koude Oorlog. Het gaat nu niet meer om waakzaamheid tegenover die ene vijand, maar om voorkoming of wegwerken van iedere ordeverstoring die de stabiliteit in cruciale gebieden bedreigt. Anders dan in 1991 is daarvoor geen gekwalificeerde meerderheid meer te vinden in de Veiligheidsraad. Dus moest er naar andere middelen gegrepen worden.

NAVO

In mei 1999 voorzag de NAVO zich van een nieuw Strategisch Concept, waarin andere beginselen de eerste plaats hebben overgenomen van artikel 5 van de NAVO-Verdrag dat de bevoegdheden van de organisatie voornamelijk beperkt tot zelfverdediging. Het zal voortaan gaan om 'crisis response operations', waarbij men niet wil uitsluiten dat dat ook betrekking heeft op staten buiten het verdragsgebied. Wat onder een crisis verstaan dient te worden, is niet gedefinieerd, maar men mag aannemen dat alles een crisissituatie oplevert wat men die naam geeft. De hele manoeuvre kwam te laat om al als excuus te dienen voor de luchtaanvallen op Joegoslavië, die al op 24 maart 1999 waren begonnen om Milosevic uit Kosovo te drijven en het was dus niet meer dan een rechtvaardiging achteraf. Kritiek bleef dan ook niet uit. Hoewel die stelselmatig werd weggewoven, was de Nederlandse minister van buitenlandse zaken Van Aartsen er blijkbaar niet helemaal gerust op dat schending van de mensenrechten humanitaire interventie rechtvaardigt. Hij legde bij de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) en de Commissie van Advies inzake Volkenrechtelijke Vraagstukken (CAVV) in oktober 1999 de vraag voor of er sprake was van "een heldere en algemeen aanvaarde juridische basis voor deze interventie." Bovendien wilde hij weten "hoe het vermogen vergroot kan worden om een einde te maken aan grootschalige schendingen van mensenrechten in een bepaald land"

Rapport nr 13

De beide commissies leggen waarschijnlijk een vinger op de wonde als zij in hun rapport nr 13 van april 2000 opmerken "dat interventies met een humanitair oogmerk in de praktijk vaak (mede) ten dienste staan van puur nationale belangen." Bovendien waarschuwen zij er voor niet al te lichtvaardig om te springen met "het door alle staten gedeelde belang van een werkend statensysteem, met inbegrip van het bijbehorende non-interventiebeginsel dat in wezen ook een humanitair

doel dient, namelijk het voorkomen van oorlogen." Het probleem wordt volgens het rapport levensgroot als men buiten de Veiligheidsraad gewelddadige acties onderneemt, waardoor de positie van dit Orgaan wordt aangetast en wel juist op het gebied waarvoor de Raad bedoeld is: het zorgen voor vrede en veiligheid. De commissies citeren Secretaris-Generaal Kofi Annan toen die zich bij de opening van de Algemene Vergadering in september 1999 afvroeg of men in het geval van de genocide in Rwanda niet ook had moeten optreden. Dat illustreert naar de mening van AIV/CAVV dat mensenrechten een groot goed zijn, maar dat andere belangen blijkbaar de doorslag geven bij de vraag of men iets wil doen om aan misstanden een einde te maken. Terughoudendheid wordt dikwijls ingegeven "wanneer een crisis zich ver weg afspeelt, in gebieden met weinig strategische waarde of regio's, waarover de pers nauwelijks bericht", zeggen zij Parsons na. Men komt echter in actie als aan deze voorwaarden wel voldaan wordt of als men last krijgt van de gevolgen van de situatie in de vorm van bijvoorbeeld grote stromen vluchtelingen (Haïti). "Dergelijke overwegingen leiden welhaast onvermijdelijk tot een selectiviteit, die op zichzelf moeilijk te rijmen is met gelijkwaardige behandeling van gelijksoortige situaties die de internationale rechtsorde idealiter zou vereisen".

Cruciale rol

Een cruciale rol is daarbij weggelegd voor de Verenigde Staten als enige overgebleven supermogenheid na de Koude Oorlog. De mislukte Amerikaanse operatie in Somalië in 1994 deed in de VS de behoefte ontstaan aan duidelijke criteria als het gaat om (eventueel gewapend) ingrijpen. AIV/CAVV geeft in een voetnoot een lijst van 'national interests' weer, zoals die is opgesteld door de 'Commission on American National Interests', en die is tamelijk onthullend. Als eerste prioriteiten die dwingen tot optreden worden genoemd: dreiging met massavernietigingswapens, de opkomst van een vijandige grootmacht in Europa of Azië, een vijandige macht

op zee of aan de grenzen van de VS, een ineenstorting van economisch, financieel of milieusysteem en het voortbestaan van geallieerden. Dan volgen er nog 'zeer belangrijke nationale belangen'. Grootschalige mensenrechtenschendingen behoren samen met politiek pluralisme, democratie in strategisch belangrijke gebieden tot de 'gewone' nationale belangen. "Bovenstaande indeling heeft overigens niet verhinderd dat de VS - weliswaar na aarzelingen - toch heeft deelgenomen aan IFOR/SFOR in Bosnië en KFOR in Kosovo", zegt het rapport van AIV/CAVV. Dat alleen al doet het vermoeden rijzen dat er ook in dit geval van andere overwegingen sprake is dan puur humanitaire. Marijnissen en Glas-tra van Loon veronderstellen dat ook. Ze laten Clifford Beal, hoofdredacteur van 'Jane's Defence Weekly' aan het woord, die zegt dat de Amerikanen een stabiel Servië willen, op westerse leest geschoeid en onder westerse invloed, en natuurlijk zonder Milosevic die dat alles in de weg staat.

Geloofwaardigheid NAVO

Een ander motief is, zegt men, dat de NAVO geloofwaardig wilde zijn en dus iets moest gaan doen toen een lange reeks van niet uitgevoerde dreigementen Milosevic niet deed inbinden. Voormalig opperbevelhebber van UNPROFOR in Bosnië en uitgesproken criticus van de NAVO-oorlog in Kosovo, Sir Michael Rose, veronderstelt dat de NAVO wilde bewijzen dat ze haar nieuwe, zelf toebedeelde rol aankon. Ze wilden laten zien dat ze konden slagen waar de VN in Bosnië gefaald had. Dat brengt ons op nog een nevendoeel: het onderuithalen van de VN en de vervanging van deze vredesbewaker door de militaire arm van het rijke westen. Beal zegt dat ook: "De NAVO, West-Europa en Amerika willen hun visie graag opleggen aan de rest van de wereld... Men wil de democratie en de vrije markt verbreiden." AIV/CAVV achten het niet onmogelijk, dat gewapende humanitaire interventie als legitiem beschouwd kan worden als er aan een aantal voorwaarden wordt voldaan, neergelegd in een soort toetsingskader. Zeker is dat de

NAVO-actie in Joegoslavië hierdoor niet achteraf gelegitimeerd zal worden. Het voert te ver om al die voorwaarden in dit bestek uitvoerig te behandelen, maar enkele moeten toch genoemd worden. Dergelijke acties dienen bij voorkeur uitgevoerd te worden met een mandaat van de Veiligheidsraad of eventueel de Algemene Vergadering. Verder stellen de commissies dat de Conventies van Genève van 1949 onverkort moeten worden nageleefd. (Amnesty International heeft onlangs in een rapport verkondigd dat het bombarderen van sommige doelen in Joegoslavië indruist tegen deze regel. Men had immers bewust ook burgerdoelen aangevalen? Het tv-station in Belgrado bijvoorbeeld kon niet als militair doel gezien worden, al wekte de propaganda die de zender verspreidde ergernis). Als het gaat om de rechten die men zegt te verdedigen moet die verdediging volgens AIV/CAVV wel overgelaten worden aan staten die partij zijn bij regionale en universele verdragen ter bescherming van de mensenrechten (Het is een bekend feit dat de Verenigde Staten lang niet altijd tot deze categorie gerekend kunnen worden. Zij weigeren ook het verdrag te tekenen dat moet leiden tot de oprichting van een Internationaal Hof van Strafrecht, juist om te voorkomen dat er ooit Amerikaanse militairen zouden worden berecht die zich, zoals Amnesty zegt, schuldig gemaakt hebben aan oorlogsmisdaden).

Juridische argumenten

Het is betreurenswaardig dat de Amerikanen niet gevoelig zijn voor juridische argumenten als het gaat om zaken van nationale belangen en nationale veiligheid. Emeritus hoogleraar internationaal recht Paul de Waart schrijft in de Internationale Spectator (mei 2000, p. 234) dat de zienswijze overheerst dat gebruik van gewapend geweld door staten ter bescherming van de onderdanen van een andere staat tegen hun eigen overheid onrechtmatig is. Het Amerikaanse beroep op het inherente recht van staten op individuele of collectieve zelfverdediging als argument voor humanitaire interventie in Nicaragua is door het

Internationaal Gerechtshof in 1986 afgewezen. De argumentatie van het Hof is interessant want het zou ook op de situatie van Joegoslavië van toepassing kunnen zijn. Het Hof stelde toen vast dat het Amerikaanse Congres zich in 1985 had uitgesproken over schending van de mensenrechten door Nicaragua, maar achtte het gebruik van geweld ook om die reden niet gerechtvaardigd. De bescherming van de mensenrechten - een uitsluitend humanitair doel - kan niet in overeenstemming gebracht worden met het leggen van mijnen in havens en het vernietigen van olieinstallaties of het trainen, bewapenen en uitrusten van de Contra's (die tegen het bewind in Nicaragua de opstand leidden). Het argument dat het ging om de handhaving van de mensenrechten in Nicaragua kan in geen geval in overeenstemming gebracht worden met de juridische strategie van de verweerder (de VS), die is gebaseerd op het recht van collectieve zelfverdediging. De Verenigde Staten deelden drie dagen voordat Nicaragua zijn klacht bij het Hof gedeponneerd had mede dat ze de uitspraken van het Hof met onmiddellijke ingang rechtskracht ontzegden. Gold de mededeling van Washington aanvankelijk voor twee jaar, in 1985 werd de erkenning van de jurisdictie van het Hof voor onbepaalde tijd ingetrokken en ook niet meer beperkt tot conflicten in Centraal-Amerika.

Veiligheidsraad

Paul de Waart moet constateren dat de permanente leden van de Veiligheidsraad niet bereid zijn de rechtmatigheid van hun individueel gebruik van geweld door het Internationaal Gerechtshof of een internationaal scheidsgerecht te laten beoordelen. Daarmee wil hij niet gezegd hebben dat buitenlandse of internationale inmenging ter bescherming van mensenrechten die door regeringen of afscheidingsbewegingen worden geschonden, gebruik van geweld onder alle omstandigheden uit zou sluiten. Waar het dan om gaat is dat de VN of een regionale veiligheidsorganisatie officieel de noodtoestand afgekondigd heeft en dat er achteraf verantwoording afgelegd wordt ten overstaan van

een onpartijdige instantie. "Het laatste politieke woord in een concrete situatie waarin de roep om humanitaire interventie klinkt, is aan het bevoegde gezag: hetzij de VN in de vorm van een aanbeveling van de Algemene Vergadering of een bindende resolutie van de Veiligheidsraad, hetzij besluitvorming op basis van een regionaal akkoord. Het laatste juridische oordeel is in beide gevallen het Internationaal Gerechtshof"...., maar dan is wel een vereiste dat de jurisdictie van dit Hof door de partijen wordt erkend, kan men daaraan toevoegen.

Dan kan de vraag opgeworpen worden of er in het geval van Joegoslavië sprake is van een regionale veiligheidsorganisatie en van een regionaal akkoord waarover De Waart spreekt. In het boek van Marijnissen en Glasstra van Loon zegt hij dat het eerste in feite niet het geval is, als je het over de NAVO hebt, omdat Canada en de VS althans geografisch gezien niet in die zin tot de regio gerekend kunnen worden. Verder gelden ook voor humanitaire interventie volkenrechtelijke regels. "Er moet om te beginnen sprake zijn van massale schendingen van mensenrechten, die objectief moeten worden vastgesteld. Vervolgens moeten alle mogelijkheden voor een vreedzame oplossing geblokkeerd zijn. Het aan te wenden geweld moet daarnaast proportioneel zijn en bovendien effectief. Kijken we naar Kosovo en stel je de vraag: waren de mogelijkheden voor een diplomatieke oplossing uitgeput?, dan is mijn antwoord nee. Was het geweld dan proportioneel tot het doel dat men wilde bereiken? Nee, ook niet. En was het effectief, is de humanitaire catastrofe voorkomen? Nee, al evenmin. Vandaar dat ik geloof dat de Joegoslaven een zaak hebben bij het Internationaal Gerechtshof."

Paul de Waart trad op voor Joegoslavië bij het Hof, toen dat land een aanklacht indiende tegen de tien NAVO-partners die aan de bombardementen hadden meegedaan, omdat zij in strijd met het Genocideverdrag gehandeld zouden hebben. De Verenigde Staten die daarbij de voornaamste rol hebben gespeeld,

zullen in ieder geval niet van de partij zijn. Zij zouden opnieuw - net als in 1985 - hun veto kunnen uitspreken in de Veiligheidsraad over een resolutie die alle staten oproept om het internationaal recht te respecteren. Had Senator Fullbright het niet al in 1964 over de 'arrogantie van de macht'?

Kortom, er zal nog heel wat water door de Rijn vloeien, alvorens men de verdediging van mensenrechten met een gerust hart kan toevertrouwen aan de staten die nu het voortouw hebben genomen bij de humanitaire interventie in Joegoslavië. Na Srebrenica valt er nog steeds veel te leren.

Carel H. Jansen is oud-docent internationale betrekkingen aan de School voor Journalistiek te Utrecht en lid van de redactie.

Humanitaire interventie en nationale soevereiniteit

Verslag van een lezing van professor Nico Schrijver

door Adrienne Schillemans

Onlangs hield professor Nico Schrijver op het Instituut Clingendael een lezing over humanitaire interventie en nationale soevereiniteit. Professor Schrijver is hoogleraar volkenrecht aan de Vrije Universiteit van Amsterdam en gasthoogleraar Europa en de Noord-Zuid betrekkingen aan de Vrije Universiteit van Brussel. In het verleden was hij enige tijd werkzaam bij de Juridische Dienst van de Verenigde Naties. Humanitaire interventie is een zorg van de hele wereldgemeenschap. Maar over wanneer en op welke gronden lijkt niet altijd een eenduidig antwoord te bestaan. Het geweldverbod, verwoord in art. 2 lid 4 van het VN-Handvest, wordt door de meeste gezaghebbende volkenrechtelijke auteurs en ook door het Internationale Gerechtshof in Den Haag gezien als een norm van dwingend volkenrecht. Toch meent Schrijver dat een humanitaire interventie, wanneer de hele wereld getuige is van grove schendingen van mensenrechten en de humanitaire nood situatie voor zich spreekt, onder bepaalde voorwaarden ingezet moet worden. Onder het beginsel van 'nood breekt wet' noemt Schrijver een 8-tal voorwaarden waaronder een humanitaire interventie soms noodzakelijk en gerechtvaardigd is.

Het geweldverbod in het volkenrecht

Allereerst gaf Schrijver een historisch overzicht van het geweldverbod. Dat kwam niet zomaar uit de lucht gevallen. Het paste in de ontwikkeling die eigenlijk een groot deel van de eerste helft van de vorige eeuw in beslag heeft genomen. Een ontwikkeling die op een heel indrukwekkende wijze in gang is gezet. Namelijk in Huis Ten Bosch waarin 1899 de eerste Haagse Vredesconferentie plaats had en in 1907 de tweede. Met name de tweede Haagse Vredesconferentie leidde tot een aantal interessante slotdocumenten waaronder het Verdrag inzake de verplichting om internationale geschillen op een vreedzame wijze te beslechten. Dit is de voorloper geweest van het Permanente Hof van Arbitrage in Den Haag. In die tijd lag de nadruk veel meer op het inschakelen van bevriende mogendheden om op die manier als heren een herentwist te beslechten zoals dat in die dagen heette. Een cruciale fase, meent Schrijver, want daaruit blijkt dat optreden met gewapend geweld als voortzetting van de politiek nog volstrekt legitiem was. We kregen toen de Grote Oorlog, die we later de Eerste Wereldoorlog zijn gaan noemen. Deze leidde tot de oprichting van de Volkerenbond.

Een van afspraken van dat Volkerenbondpact was om mogelijkheden van de Haagse Vredesconferentie op het terrein van vreedzame geschillenbeslechting verder uit te werken. Het leidde tot de oprichting van het Permanente Hof van Internationale Justitie, zodat er altijd een methode voorhanden was om geschillen te beslechten. Van niet te onderschatten belang was dat dit leidde tot een aantal verplichtingen voor de leden van de Volkerenbond om niet meteen al dan niet ten oorlog te gaan. Er werd een verplichte afkoelingsperiode ingesteld voor partijen die als

heethoofden tegenover elkaar stonden. Eerst was er de verplichting om bevriende mogendheden ter bemiddeling in te roepen dan wel arbitrage toe te passen of uiteindelijk de Raad van de Volkerenbond zelf om een politiek oordeel te vragen. Stond men dan na drie maanden nog steeds heethoofdig tegenover elkaar, dan bestond de mogelijkheid om ten oorlog te trekken. Dit was de reden waarom er in de jaren '20 allerlei interessante pogingen zijn gedaan om dat verder aan banden te leggen. De meest interessante poging is wel het initiatief geweest van de Amerikaanse minister Kellogg (die daar later de Nobelprijs voor kreeg) en de Franse minister van Buitenlandse Zaken Briand die een prachtig verdrag opmaakten dat maar één pagina beslaat met drie artikelen waarin de oorlog als middel van nationale politiek wordt afgezworen. Een verdrag dat overigens tot op de dag van vandaag nog geldt. Toen in de procedure tegen Joegoslavië de vraag rees of Joegoslavië nog wel lid is van de Verenigde Naties en daarmee ook gebonden aan het Handvest van de Verenigde Naties, zei een aantal juristen dat men wel om die klip heen kon zeilen. We hebben altijd nog het Kellogg-Briand Pact dat wel van toepassing is. Dat kon evenwel zoals u weet, vervolgde Schrijver zijn lezing, een aantal grote conflicten niet voorkomen.

In de loop der tijd ging men een andere taal gebruiken om op die manier aan de Volkerenbond bepalingen te ontkomen. Zo werd de inval van Japan in Mansjoerije een 'incident' genoemd en de inval van Italië in Abesinië een 'expeditie'. Recentelijk nog werd de actie tegen Kosovo ook geen oorlog genoemd, maar een 'air campaign'. Als we bommen gooien op Irak dan noemen we dat 'Operation Desert Fox' (december 1998). Op de een of andere manier, zo zegt Schrijver, zit het al in de genen van politici om dat woord oorlog te vermijden. Dit was ook de reden waarom in 1945 in beginsel een totaal geweldverbod is afgekondigd. Een hele belangrijke bepaling, waarschijnlijk de belangrijkste zin in het hele VN-Handvest. Het is de hoeksteen van wat wel het systeem van 'collectieve veiligheid' wordt genoemd. Dit

betekent dat in de internationale betrekkingen alle leden zich onthouden van bedreiging met of gebruik van geweld tegen de territoriale integriteit en politieke onafhankelijkheid van een staat of dingen doen die indruisen tegen de doeleinden van de Verenigde Naties. Dat is de norm. Op iedere regel zijn er uitzonderingen, en zo ook hier, zegt Schrijver.

De uitzonderingen op het geweldverbod

Er zijn twee belangrijke en twee minder belangrijke uitzonderingen opgenomen in het Handvest van de Verenigde Naties. De allerebelangrijkste uitzondering op het geweldverbod is natuurlijk het recht op zelfverdediging, individueel of collectief. Dit alleen indien een staat eerst wordt aangevallen. De vraag is echter of deze eerst moet wachten tot een grote klap in het gezicht of dat wanneer men het ziet aankomen ook al een recht op anticipatoire zelfverdediging geldt. Zoals Israël claimde in de 6-daagse oorlog in 1967 tegen Egypte of met terugwerkende kracht de actie van Israël tegen de Iraakse kerncentrale nabij Bagdad in 1981. Dit zijn zaken die heel dicht tegen het recht van zelfverdediging aanliggen. Een hele belangrijke rechtvaardigheidsgrond die men alom erkent. In het VN-Handvest een 'inherent right' en in het Frans een 'un droit naturel' genoemd. Op de tweede plaats ook interessant, vindt Schrijver, geweldsgebruik bevolen of aanbevolen door de Veiligheidsraad onder het befaamde hoofdstuk 7, art. 42. Hier is nog maar drie keer gebruik van gemaakt en wel recentelijk. Namelijk in Somalië, in Bosnië-Herzegovina voor het afdwingen van een no-fly zone, en heel interessant - in september 1999 ten aanzien van Oost-Timor. In het laatste geval gaf de Veiligheidsraad een machtiging aan een door Australië geleide multi-nationale troepenmacht.

Dit zijn zowat de enige voorbeelden van de toepassing van dit artikel, aldus Schrijver. Het is overigens opvallend dat de tekst van dat artikel erop wijst dat de Veiligheidsraad dat zelf moet doen. Dit terwijl de praktijk er een is

van machtigingen geven aan landen omdat de Verenigde Naties niet over een 'stand-by force' beschikken. Daarmee krijgen we al meteen die andere uitzonderingsgrond die bestaat zolang de Verenigde Naties niet zelf over een eigen troepenmacht beschikken. Deze overgangperiode, onder artikel 106, staat geweldgebruik toe op basis van overeenstemming tussen de Permanente Leden alleen. De 5 Permanente Leden die onderling kunnen besluiten over te gaan tot het gebruik van geweld. Dan is er ook nog het geweldsgebruik via de uitzonderingsgrond in het Handvest tegen vroegere vijanden zoals Japan, Italië en Duitsland. Maar dan hebben we het ook wel gehad met uitzonderingen. Dus eigenlijk is er volgens de letter van de wet verder niets mogelijk.

De praktijk

Ook hier zien we toch dat de beweging sterker is dan de leer. Soms ook al in kringen van de Verenigde Naties zelf. Dit heeft twee belangrijke rechtsontwikkelingen opgeleverd, alle twee zeer omstrede, maar alle twee ook niet oninteressant. Het is de zogenaamde 'Uniting for Peace'-procedure, aangenomen in 1950, toen de Veiligheidsraad eigenlijk alleen maar tot actie in de Koreacrisis kon besluiten omdat de Sovjet-Unie een politiek van 'de lege stoel voerde'. Men bleef weg uit protest tegen het niet bezetten van de Chinese zetel door communistisch China. Mao was net aan de macht gekomen in 1949. Het Kwomintang-regime bleef zitten. Overigens nog heel lang tot na 1970. De Sovjet-Unie was het daar absoluut mee oneens en bleef uit protest weg. Alleen om die reden konden in de Veiligheidsraad resoluties worden aangenomen. In dat klimaat van Koude Oorlog nam de Verenigde Staten een initiatief om een deel van de bevoegdheden, in geval van verlamming van de Veiligheidsraad bij terugkeer van de Sovjet-Unie, over te hevelen naar de Algemene Vergadering. Wel moest vastgesteld worden dat er een verlamming van de Veiligheidsraad was en dat de Algemene Vergadering alleen maar aanbevelingen kon doen, eventueel tot het gebruik van gewa-

pend geweld. De Russen waren toen woedend. Volgens de letter van het Handvest kon dat eigenlijk ook niet.

Maar, zo ging Schrijver verder, raadt eens wie 6 jaar later het eerst de 'Uniting for Peace' procedure inriep? Dat was de Sovjet-Unie ten tijde van de Suez-crisis, toen een halsstarrig Frankrijk en Engeland geen ruimte wilden geven aan Egypte en dreigde met militair geweld op te treden. Rusland blokkeerde de besluitvorming in de Veiligheidsraad en gesteund door India riep Rusland toen de 'Uniting for Peace'-resolutie aan. Dat leidde tot de eerste grote UN peace-keeping operation (UNEF-I). Vrijwel nooit heeft de Veiligheidsraad ooit gebruik van gewapend geweld aanbevolen. Dat is toch wel een belangrijk punt in deze discussie, vindt Schrijver. De tweede belangrijke uitzonderingsgrond die in het recht van de Verenigde Naties is opgekomen, is de vraag of internationaal erkende bevrijdingsbewegingen die bijvoorbeeld strijden tegen kolonialisme of apartheid of in een situatie á la Zuid-Rhodesië (vreemde overheersing wordt dat genoemd) of zoals in de Palestijnse gebieden, in uitzonderlijke omstandigheden ook hun bevrijdingstrijd met gewapend geweld mogen voeren. De Algemene Vergadering zei met overgrote meerderheid ja gedurende enkele jaren maar langzamerhand wordt dat niet meer herhaald. Het is heden ten dage veel minder relevant. Maar in ieder geval was er een bres geslagen in de Verenigde Naties door deze twee praktijkkwesies, zo zei Schrijver.

Bres slaan

Drie andere voorbeelden uit de praktijk slaan een verdere bres. Dat heeft bij sommige collegae in Amerika geleid tot interessante artikelen zoals het artikel 'Who killed art. 2.4.?' Het eerste voorbeeld is of je bijvoorbeeld het recht hebt om met gewapende hand op te komen voor de eigen onderdanen die in den vreemde in ernstige nood verkeren. Denk aan de inval van Israël in het Oeganda onder Amin en de jammerlijk mislukte operatie van Jimmy Carter in zijn nadagen om Amerikaan-

se diplomaten te ontzetten uit de Amerikaanse ambassade in Teheran. Zijn dit nu zaken waarvan we vinden: dat mag niet? Het is opvallend hoe weinig protest vanuit de statengemeenschap tegen dit soort operaties is gekomen. Meer en meer mensen zeggen dat dit onder bepaalde omstandigheden een rechtvaardigheidsgrond voor gewapend optreden kan zijn. Tweede voorbeeld: gewapende tegenmaatregelen, gewapende repressies. Dat zou eigenlijk niet mogen, maar indien met een korte gewapende actie een drugsnest in Colombia uitgeroeid kan worden, zeggen weinigen dat we dit moeten laten. De Amerikanen hebben op cowboyachtige wijze Bin O Laden uit zijn bunkers in Afghanistan proberen te bombarderen, zonder enig resultaat. Het probleem is dat dit veelal niet werkt en heel gevaarlijke precedents schept. Vrijwel altijd is dit soort politiek fout. Maar je ziet dat mogelijkheden, die de militaire capaciteit daartoe hebben, onder omstandigheden er wel mee weg komen. Principieel is dit niet te verteren en de praktijk van mislukkingen wijst in dezelfde richting.

Humanitaire interventie

Het derde voorbeeld en het meest belangrijke is de 'humanitaire interventie'. Er bestaan heel wat definities van humanitaire interventie, onder andere een in het rapport van de adviescommissie van Buitenlandse Zaken van 1992. Bij humanitaire interventie gaat het om een gewapende militaire actie door een of meer staten op het grondgebied van een andere staat tegen de zin van die staat. Dit zonder toestemming van VN-organen, met name de Veiligheidsraad, in geval van een ernstige schending van mensenrechten met het uitsluitende doel om aan die mensenrechtenschendingen een einde te maken. Als je vanuit het geschreven VN-recht zo'n humanitaire interventie beoordeelt dan hoort dat niet te kunnen.

"Toch hebben we na 1945 een aantal situaties gehad waarvan men zegt dat het eigenlijk niet goed is geweest dat bijvoorbeeld het Oeganda van Amin werd binnengevallen; of

dat Vietnam Pol Pot de laatste duw van zijn zetel gaf; of dat een gewapende humanitaire interventie in Noord-Irak ten gunste van de Koerden is gepleegd. Maar een humanitaire interventie in zijn zuivere betekenis komt vrijwel nooit voor". Schrijver volstaat met de stelling dat naar zijn mening de situatie in Noord-Irak waarschijnlijk nog het meest nabij de begripsomschrijving komt. Dit zette Schrijver tenslotte aan tot het beschrijven van een aantal voorwaarden en uitzonderlijke omstandigheden waaronder humanitaire interventie volgens hem mogelijk moet kunnen zijn. Onder het beginsel van nood breekt wet kan het volkenrechtelijk toch wel door de beugel.

1. Wanneer de Veiligheidsraad politiek verlamd is.
Volgens Schrijver bestaat evenwel altijd de plicht om te proberen volgens de letter van het VN-boekje te werken en autorisatie van de Veiligheidsraad te zoeken.
2. Eventueel zelfs ook de 'Uniting for Peace'-procedure te volgen, al vindt Schrijver dit toch een Koude Oorlogproduct.
3. Er moet een dwingende noodzaak bestaan tot optreden. In het geval van Noord-Irak en Kosovo was er weinig meningverschil mogelijk over de noodzaak tot optreden. Er was een acute humanitaire nood, met een hele ernstige schending van de mensenrechten.
4. Het optreden moet altijd voldoen aan het volkenrechtelijke criterium van proportionaliteit. Men mag niet meer leed veroorzaken dan men probeert op te lossen. Overigens een heel belangrijk beperkend criterium.
5. Er moet een redelijke kans op succes zijn. Men kan het zomaar niet gaan proberen. Het effectiviteitscriterium is heel erg belangrijk.
6. De regels van het internationale humanitaire recht moeten in acht worden genomen. Het recht van Geneve van 1949 met de aanvullingen zoals die midden jaren '70 zijn aangebracht (via Protocollen).
7. Het moeten zuivere of redelijk zuivere humanitaire doeleinden zijn, die met de

operatie worden nagestreefd. Politiek mag nooit voorop staan, primair en overtuigend moet het gaan om het redden van mensenlevens.

8. Men moet zo snel mogelijk weer weg zijn zodra de humanitaire doeleinden zijn bereikt.

Schrijver acht het niet zinvol deze criteria vast te leggen en wel om de volgende redenen. Het zal buitengewoon moeilijk zijn omdat er geen krachtige, in brede kring geaccepteerde, nieuwe rechtsopvattingen hierover bestaan. Ook is er geen eenduidige praktijk. Daarnaast vreest Schrijver voor een verdere ondermijning van die toch heel belangrijke regel in het VN-Handvest namelijk dat geweld geen middel moet zijn om politiek te bedrijven. Aan de andere kant moeten volkenrechtelijke toepassingen ook leven in een werkelijke omgeving. Recht is geen laboratoriumprodukt. Er zijn evenwel genoeg volkenrechtelijke doctrines die in extreme omstandigheden aan het nood breekt wet beginsel enige uitkomst geven om niet gedwongen te zijn bij de pakken neer te zitten of de ogen en oren te sluiten in geval van een flagrante schending van mensenrechten waarbij de internationale gemeenschap behoort op te treden. Heel vaak zal dat evenwel het beste zonder geweldgebruik kunnen

* Zie naast dit verslag ook het artikel van Professor Nico Schrijver, 'Soevereiniteit versus humaniteit? Het hek raakt van de dam' in het mei-nummer van de Internationale Spectator.

Adrienne Schillemans studeert filosofie en internationale betrekkingen aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam.

Verenigde Naties en de niet-gouvernementele organisaties (NGO's)

door Han van Putten

Eén van de kenmerken van het Nederlandse "poldermodel" is dat maatschappelijke organisaties door de regering worden geraadpleegd vóór het nemen van belangrijke beleidsbeslissingen op hun gebied. De ervaring heeft geleerd dat dit het draagvlak voor de beslissingen vergroot, het wetgevingsproces versoepelt en veel arbeidsonrust kan voorkomen.

Er zijn tekenen dat in de Verenigde Naties een ontwikkeling in soortgelijke richting begint te ontstaan: een geleidelijke erkenning van NGO's als volwaardige gesprekspartners. Maar er zullen aan beide zijden, aan de kant van de regeringen, zowel als aan die van de NGO's, nog een aantal obstakels moeten worden overwonnen voor en aler NGO's routinematig bij het nemen van beleidsbeslissingen worden betrokken.

Het aanknopingspunt voor het contact tussen de VN en de NGO's is artikel 71 van het VN Handvest. Dat bepaalt dat de Economische en Sociale Raad van de VN (ECOSOC) regels kan opstellen voor het raadplegen van NGO's die werkzaam zijn op het terrein waarop de ECOSOC bevoegd is. Die regels zijn vervat in een resolutie waarin de criteria zijn vastgelegd voor de toelating van NGO's tot de zogenaamde consultatieve status, alsmede de rechten en plichten van de toegelaten NGO's. Tot de rechten behoren onder meer het circu-

leren van schriftelijke verklaringen in de vergaderingen van de ECOSOC en de daaronder ressorterende commissies en werkgroepen (en dus niet in de Algemene Vergadering en de Veiligheidsraad) en het geven van mondelinge toelichtingen daarop. Voor de grote VN conferenties werden in ieder afzonderlijk geval soortgelijke regels opgesteld, zij het met minder stringente toelatingseisen.

In de eerste decennia van het bestaan van de VN beschouwden vele internationale NGO's het verwerven van consultatieve status vooral belangrijk voor hun prestige. Met trots vermeldden zij dit op hun briefpapier. In de praktijk leidde de consultatieve status echter nauwelijks tot de beoogde dialoog tussen de NGO's en de leden van de VN. In de VN vergaderingen kwamen de NGO-vertegenwoordigers als laatsten aan het woord, na de regeringsdelegaties en de vertegenwoordigers van internationale regeringsorganisaties. Sommige - niet alle - regeringsvertegenwoordigers bleven beleefd luisteren, maar op de verklaringen van de NGO's volgde geen discussie en hun ideeën en suggesties bleven bij de besluitvorming geheel buiten beschouwing.

Lobbyen

De NGO's namen daarom geleidelijk aan hun toevlucht tot een andere strategie om het door hen beoogde resultaat te bereiken. Zij trachtten bevriende regeringsvertegenwoordigers er "in de wandelgangen" toe over te halen de NGO-voorstellen als hun eigen suggesties naar voren te brengen. Dit lobbyen begon dikwijls al vóór de vergadering op het ministerie dat de instructie voor de betrokken delegatie opstelde.

Door nauwe samenwerking tussen groepen NGO's bereikte deze wijze van beïnvloeding

Balkan Vredes Info

Tweede jaargang - nummer 1 - 2000

Solidariteit met de volkeren van Joegoslavië, nu nóg meer nodig

Nog harder moeten we werken aan normalisering van de betrekkingen met Joegoslavië, nog luider moeten we ageren tegen de boycot van Joegoslavië.

Dit blijkt uit het feit dat rond 24 maart het hele mediacircus weer aankwam met door de NAVO en de Verenigde Staten gedicteerde berichtgeving over de 'genocide' in Bosnië. Dit alles om de boycot tegen Joegoslavië te rechtvaardigen en die mensen die de laatste tijd zijn gaan twijfelen over de legitimiteit van de boycot, op een verkeerd spoor te zetten.

Hoewel de bombardementen zijn gestopt mag er geen stilstand komen in de beweging voor vrede op de Balkan en normalisatie van de betrekkingen met Joegoslavië. Het gevaar dat het oorlogsgeweld tegen Joegoslavië weer opblaait is nog steeds erg groot. Telkens weer zien we dat de Verenigde Staten en de NAVO de media gebruiken om Joegoslavië en andere delen van de Balkan te destabiliseren. Niet alleen de media maar ook organisaties en instelling laten zich manipuleren door deze tendentieuze berichtgeving. De Verenigde Naties en het Joegoslavië-tribunaal worden mis-

bruikt om de wil van de Verenigde Staten en de NAVO op te leggen aan Joegoslavië. Organisaties als het Rode Kruis worden niet ingezet voor taken waarvoor zij bedoeld zijn, maar worden gebruikt om volkeren tegen elkaar uit te spelen.

Op een onlangs gehouden foto-expositie in Amsterdam werd nogmaals duidelijk hoe Joegoslavië heeft geleden tijdens en na de bombardementen door de NAVO. Maar ook werd duidelijk dat de bevolking weer met de opbouw van hun land is begonnen, ondanks de boycot die nog steeds van kracht is, waaruit blijkt dat zij niet van plan zijn hun land uit handen te geven.

Joegoslavië is een onlosmakelijk deel van Europa. Vele jaren hebben haar volkeren een bijdrage geleverd aan het politieke, sociale en culturele leven van Europa. Alleen al om die reden is het van belang onze solidariteit te tonen zodat Joegoslavië weer deel uit gaat maken van Europa en internatio-

naal weer als soevereine staat erkend wordt.

Stichting Nederland Joegoslavië zal in mei met een delegatie een bezoek brengen aan Joegoslavië. Dit bezoek zal in het teken staan van solidariteit en vreedzame co-existentie met de volkeren van Joegoslavië. Tevens zal de donatie die wij hebben ontvangen voor humanitaire hulp worden besteed.

Stichting Nederland Joegoslavië stelt zich ten doel:

** Het bevorderen van vriendschap en contacten tussen Nederland en de volkeren van Joegoslavië.*

** Normalisatie van de betrekkingen tussen Nederland en Joegoslavië.*

** Hulp organiseren voor de slachtoffers van de NAVO-agressie, ongeacht hun religieuze en etnische achtergrond*

** Tegenwicht bieden aan de eenzijdige berichtgeving in de media. Om die reden geven wij Balkan Vredes Info uit, als informatieblad voor de donateurs*

Toezegging aan Balkan Vredescoalitie PvdA en VVD houden vast aan VN-resolutie Kosovo

Den Haag - PvdA en VVD houden vast aan uitvoering van resolutie 1244 van de Veiligheidsraad die bepaalt dat een multi-etnisch Kosovo onderdeel van Joegoslavië blijft. Dat hebben de fractie woordvoerders Valk en Blaauw toegezegd aan een delegatie van de Balkan Vredescoalitie.

De coalitie was aan de vooravond van de evaluatie van de oorlog tegen Joegoslavië uitgenodigd door de vaste kamercommissie van Buitenlandse Zaken. Volgens voorzitter Valk kunnen minderheden zich nu niet vrij in Kosovo bewegen omdat het internationale politiekorps Unmik in de provincie 'van geen kant functioneert'.

Toch vonden Valk en Blaauw -

colofon

Balkan Vredes Info is een uitgave van Stichting Nederland Joegoslavië. In Balkan Vredes Info wordt verslag gedaan van de activiteiten van stichting Nederland Joegoslavië. Daarnaast berichten wij over de actuele situatie en ontwikkelingen op de Balkan. Balkan Vredes Info verschijnt onregelmatig en wordt aan de donateurs van Stichting Nederland Joegoslavië, gratis toegonden.

Donaties kunt u storten op giro 8242822 t.n.v. Stichting Nederland Joegoslavië, Amsterdam.

Stichting Nederland Joegoslavië
Sloterkade 20
1058 HE Amsterdam
Telefoon 020 615 1122
Fax 020 615 1120

net terug van een werkbezoek aan Kosovo - dat het met de misdaad in de provincie niet zo'n vaart loopt. 'In Albanië is ons verteld dat die niet groter is dan de regio al jaren gewend is. Dat valt eigenlijk best mee', zei Valk ondanks schokkende rapporten van mensenrechtenorganisaties en de Verenigde Naties over rechteloosheid en grenzeloos geweld tegen minderheden.

Ook over de Serviërs en Roma in het getto van Orahovac maakten de Kamerleden zich weinig zorgen. Blaauw: 'Vrouwen van een jaar of zeventig kunnen boodschappen doen op de markt'. Valk: 'De leider van de Serviërs in Orahovac liet blijken dat hij heel blij was met de aanwezigheid van de Nederlandse KFOR-militairen. Hij was toen met ons in het getto. Hij kon dus vrij praten'.

Misdadigers

De Balkan Vredescoalitie maakt zich juist grote zorgen over de veiligheid en het welzijn van de 2400 Roma en Serviërs in Orahovac. 'KFOR verbiedt zelfs kinderen om uit het getto te vertrekken', hield delegatieleider Nico Varkevisser de leden van de Vaste Kamercommissie voor.

Valk en Blaauw ontkenden dat KFOR-militairen mensenrechten schenden zoals de Balkan Vredescoalitie en Amnesty International onafhankelijk van elkaar beweren. Maar de Tweede-Kamerleden beaamden ronduit dat de wijk in Orahovac een getto is. In de wijk zijn Roma en Serviërs uit de wijde omtrek - voor zover niet ver-

moord, ontvoerd of uit Kosovo gevlucht - samengedreven. 'Maar er gaan geregeld konvooien', suste Blaauw.

Varkevisser vroeg daarop of de Kamerleden ook hadden gehoord dat de vlak na de bombardementen opgepakte Serviërs uit het getto, waaronder de voormalige burgemeester van Orahovac, al in staat van beschuldiging waren gesteld en konden beschikken over een advocaat. Daarop moesten Valk en Blaauw het antwoord schuldig blijven.

Uitlokking

De Balkan Vredescoalitie vroeg aandacht voor de 350.000 vluchtelingen die na de intocht van KFOR en het UCK uit Kosovo zijn gevlucht, en opheffing van het handelsembargo die 'niet alleen zinloos is, maar ook een schending van de economische en sociale mensenrechten', legde vredesjurist Nico Steijnen uit.

Enige spijt van de oorlog tegen Joegoslavië viel niet te bespeuren in de Kamercommissie. Net zo min als een kritische zelfreflectie over de legitimatie van de bombardementen met omstreden munitie (verarmd uranium) en clusterbommen. De parlementariërs wilden ook niet toegeven dat ze de oorlog hadden gelegitimeerd op basis van gemanipuleerde informatie. 'U weet ook wie de enige schuldige van dit alles is', zei Blaauw, waarop commissievoorzitter Valk de discussie afkapte. (TARGETS, nr 4)

Bulatovic: Servië en Montenegro vormen eenheid

In een televisie-interview voor 'Yu info' zei premier Bulatovic dat Joegoslavië een moeilijke periode achter de rug heeft, die zeker gezien zal worden als een succesvolle verdediging van de meest vitale belangen van Joegoslavië, of de republieken Servië en Montenegro. Hij herinnerde aan 1992 toen de Joegoslavische grondwet werd aangenomen en een lange tijd van desintegratie en chaos die ontstaan was door de afbraak van het voormalige ideologische socialistische systeem werd afgesloten met de vorming van de Federale Republiek Joegoslavië. Hij zei dat "alleen Montenegro en Servië de historische wijsheid en rijpheid bezaten om te begrijpen dat dit een tijd van eenheid is en niet van verdeling of opdeling".

Sprekend over de betrekkingen binnen de federatie en het feit dat alles wat Joegoslavisch is weerstand krijgt van het huidige Montenegrijnse regime, zei Bulatovic dat de Montenegrijnse autoriteiten juist vanwege dat verzet aan de macht zijn gekomen. Volgens de leider van de Democratische Partij in Montenegro, Zoran Djindjic, is de taak van de huidige regering in Montenegro om een struikelblok te zijn voor Milosevic, een verstorende, destabiliserende factor.

NAVO-agressie

Volgens Bulatovic is de Montenegrijnse regering niet een serieuze politieke factor.

Over het afgelopen jaar en de NAVO-agressie zei Bulatovic, dat het in alle opzichten een jaar om nooit te vergeten was geweest. "Het is onvoorstelbaar om te bedenken dat een klein, vredelievend land aangevallen is door de negentien sterkste landen ter wereld, dat onze verdediging de sterkste, dodelijkste aanvallen moest weerstaan". Vandaag is dat iedereen ter wereld

duidelijk en ik ben er zeker van dat in de toekomst iedereen zal begrijpen dat het vernietigen van bijvoorbeeld de bruggen over de Danube absoluut niets te maken heeft met het beschermen van de rechten van de Albanese bevolking in Kosovo en Metohija.

"Een grote en krachtige militaire alliantie is er niet in geslaagd een klein volk en een moedig, georganiseerd en sterk Joegoslavisch leger te verslaan", zei Bulatovic.

Resolutie 1244

Op de vraag of Joegoslavië erin geslaagd is zijn territoriale integriteit succesvol te verdedigen, zei hij dat resolutie 1244 van de VN Veiligheidsraad een beslissing tegenwoordigde van de internationale gemeenschap en dat die resolutie stelt dat Kosovo en Metohija een integraal deel van Joegoslavië zijn. "Dat is opnieuw een bevestiging van de territoriale integriteit en soevereiniteit van ons land.

Helaas wordt in Kosovo en Metohija op geen enkele wijze invulling gegeven aan resolutie 1244. Kosovo en Metohija zijn een

bespottend van de Europese beschaving en cultuur geworden. Dezelfde mensen die denken dat zij hun model van democratie en rechtvaardigheid kunnen opleggen door duizenden tonnen bommen te gooien, verzoenen zich met het feit dat in Kosovo de Europese beschaving in de afgrond gestort wordt. We zien daar drugsmokkel, misdaad en geweld, vrouwenhandel, een totale degeneratie van menselijke en elementaire beschavingswaarden."

Sancties EU

De terugkeer van het Joegoslavische leger en politie naar Kosovo en Metohija ligt volgens Bulatovic vast in resolutie 1244. "Elke dag benadrukken we onze bereidheid om dat deel van onze verplichtingen na te komen. Maar men zegt dat de tijd er nog niet rijp voor is. Wij zullen echter absoluut terugkeren, dat ontkent niemand."

De jongste sancties van de Europese Unie zijn belachelijk, volgens Bulatovic en binnenkort zal geen enkele politicus uit een democratisch en ontwikkeld Europees land aan zijn burgers kunnen uitleggen waarom die sancties tegen Joegoslavië werden afgekondigd.

(Tanjug)

Nationale feestdag op 27 april

BELGRADO - President Milosevic legde 27 april jl. een krans bij het graf van de onbekende soldaat ter gelegenheid van Grondwet Dag, de nationale feestdag. Op het lint van de krans stond de tekst: "Ter gelegenheid van de Joegoslavische Grondwet Dag aan hen die hun leven gaven voor het vaderland". President Milosevic schreef in het register "Moge de Federale Republiek Joegoslavië sterker worden en groeien, een vrij land van vrije mensen".

Ter gelegenheid van Grondwet Dag kondigde president Milosevic tevens een gedeeltelijke amnestie af.

Grondwet Dag herdenkt het aannemen van de grondwet en het uitroepen van de Federale Republiek Joegoslavië op 27 april 1990.

Generaal Pavkovic stuurde felicitaties naar president Milosevic, waarin hij onderstreepte dat het volk en de inwoners van Joegoslavië in samenwerking met het leger vorig jaar, net als bij verschillende gelegenheden in hun lange historie van liefde voor vrijheid en heldendom, de NAVO-agressie resoluut hadden weerstaan en hun vaderland succesvol hadden verdedigd.

Ter gelegenheid van de nationale feestdag ontving premier Bulatovic gelukwensen van verschillende landen. De Chinese premier Zhu Rongju zei o.a. dat hij zich samen met Bulatovic sterk wilde maken voor de constante ontwikkeling van vriendschappelijke betrekkingen en samenwerking tussen China en Joegoslavië.

De Indiase premier Atal Bihari Vajpayi zei dat de betrekkingen tussen India en Joegoslavië traditioneel gekenmerkt worden door warmte en vriendschap.

De Mexicaanse president Ernesto Zedillo zei dat de samenwerking en

het begrip tussen de beide landen sterker is geworden door vriendschap.

De Wit-Russische premier Vladimir Yermoshin zei dat zijn regering sterke steun uitspreekt voor de activiteiten van de Joegoslavische leiders om het volledige lidmaatschap van internationale organisaties te behouden, zowel als voor hun pogingen om de economie te herstellen en hervormingen door te voeren.

De Srilankaanse premier Sirimavo Bandaranaike zei erop te vertrouwen dat de vriendschappelijke betrekkingen en nauwe samenwerking tussen beide landen in de komende jaren verder zouden groeien.

Het bestuur van Stichting Nederland Joegoslavië werd uitgenodigd voor een receptie ter gelegenheid van de nationale feestdag in de residentie van de Joegoslavische ambassadeur. In een toespraak bedankte de zaakgelastigde van Joegoslavië in Nederland, Vladimir Novakovic, alle Nederlanders die Joegoslavië in de moeilijke periode hebben gesteund. Hij zei de activiteiten van de Nederlanders tegen de NAVO-agressie zeer op prijs te hebben gesteld. In een persoonlijk gesprek met het bestuur van Stichting Nederland Joegoslavië benadrukte

hij nogmaals het belang van de steun voor het Joegoslavische volk en bedankte Stichting Nederland Joegoslavië voor de steun die zij Joegoslavië heeft gegeven, zowel politiek als emotioneel. Hij sprak de hoop uit dat het Joegoslavische volk ook in de komende tijd kan rekenen op de steun van de stichting.

Matic: agressors komen in de Twilight zone

SOMBOR - De Joegoslavische minister van Informatie, Goran Matic, bestuurslid van JUL (Joegoslavisch Links), zei in Sombor dat alles wat de Verenigde Staten en de NAVO Joegoslavië aandoen op het gebied van informatie, het gevolg is van de oorlog tegen Joegoslavië die al begon voordat de brutale bombardementen werden uitgevoerd. Hij voorspelde dat in de komende twee maanden subversieve vormen van agressie tot een hoogtepunt zullen komen en daarna in een schemerzone zullen komen. Hij zei dat militaire agressie per definitie "georganiseerde en massale plundering" is. De voorstanders van de oorlog tegen Joegoslavië kunnen niet langer verzwijgen dat zij een misdaad hebben begaan met als enige doel om onze natuurlijke rijkdommen, economische en menselijke reserves in dienst van de krankzinnige race voor winst te stellen. (Tanjug)

VN-ambassadeur van China bezoekt Belgrado

BELGRADO - De Chinese VN-ambassadeur, Shen Guofeng, bezocht Belgrado om de internationale missie en de situatie in Kosovo en Metohija te bespreken. Hij werd ontvangen door vice-premier Nikola Sainovic. Sainovic bracht de VN-ambassadeur uitgebreid op de hoogte van de ernstige misdaden, de genocide en de vervolging van Serviërs, Montenegrijnen en andere niet-Albanen in Kosovo en Metohija. Dit alles vindt plaats in aanwezigheid van KFOR, de militaire macht onder toezicht van de Verenigde Naties.

Sainovic benadrukte dat UNMIK, het civiele deel van de VN-missie onder leiding van Bernard Kouchner, een aantal regelingen heeft ingevoerd die in strijd zijn met resolutie 1244 van de Veiligheidsraad. Sainovic legde uit dat deze regelingen direct verantwoordelijk zijn voor de huidige moeilijke situatie in Kosovo en Metohija. Hij zei dat er een eind

moet komen aan de genocide van de Servische bevolking, de vervolging van niet-Albanese inwoners van Kosovo en Metohija en dat er voorwaarden moeten worden geschapen voor een veiliger leven van alle inwoners, de terugkeer van de vluchtelingen. Ook moeten er politieke besprekingen worden gestart om een blijvende politieke oplossing te vinden. Het belangrijkste is dat een politieke oplossing de gelijkwaardigheid van alle etnische groepen moet garanderen met respect voor de soevereiniteit en territoriale integriteit van Joegoslavië.

Ambassadeur Shen zei dat China vindt dat elke maatregel die in Kosovo en Metohija wordt genomen moet vallen binnen de strekking van resolutie 1244 van de Veiligheidsraad en de soevereiniteit en territoriale integriteit van Joegoslavië moet respecteren. China zal daarop blijven aandringen, aldus Shen.

Journalisten

Chinese en Joegoslavische journalisten spraken met elkaar in Peking, waar een delegatie van de Joegoslavische Journalistenvereniging een bezoek bracht aan de Tianjin Evening News en de Tianjin Daily.

Volgens Ju Yunsheng, redacteur van de Tianjin Daily, heeft het Chinese volk veel sympathie voor het Joegoslavische volk, wiens ervaringen in de antifascistische strijd hen goed van pas zijn gekomen bij het weerstaan van de NAVO-aanvalen onder aanvoering van de Verenigde Staten.

Guo Changju, redacteur van de Tianjin Evening News, meldde dat zijn krant de brutale agressie tegen Joegoslavië had veroordeeld en als een van de eersten de westerse, vooral Amerikaanse, leugens over de kwestie aan het licht had gebracht. (Tanjug)

Witboek NAVO misdaden in Doema

MOSKOU - Het witboek, een verzameling documenten over de NAVO-misdaden tegen Joegoslavië levert direct bewijs van de misdaden die de NAVO in Joegoslavië heeft begaan, volgens de Joegoslavische ambassadeur in Moskou, Borislav Milosevic.

De presentatie van het witboek was georganiseerd door de Doemacommissie die zich onder voorzitterschap van Nikolai Ryzhkov

bezighoudt met het verlenen van hulp aan Joegoslavië bij het te boven komen van de gevolgen van de NAVO-agressie. Ryzhkov benadrukte dat de commissie zich niet alleen bezighoudt met het verzamelen van informatie over de NAVO-misdaden, maar ook direct betrokken is bij het verlenen van hulp aan Joegoslavië. De Joegoslavische ambassadeur zei het feit dat de beslissing voor het

instellen van de commissie in de nieuwe politieke situatie in Rusland unaniem genomen was aangeeft dat er een hoge mate van overeenstemming is in de Russische maatschappij met betrekking tot de steun aan Joegoslavië. Ook bevestigt het dat de Russische samenleving de politieke en economische samenwerking tussen beide landen wil handhaven en verbeteren. (Tanjug)

Foto-expositie

Getuigenis van Onmenselijkheid

Onderstaande toespraak werd gehouden door Paul Magnée, voorzitter van Stichting Nederland - Joegoslavië, bij de opening van de foto-expositie Getuigenis van onmenselijkheid op zondag 9 april jl.

"Namens Stichting Nederland Joegoslavië en Stichting LINX Internationaal heet ik iedereen van harte welkom.

Stichting Nederland Joegoslavië en Stichting LINX Internationaal organiseren deze tentoonstelling, omdat het past in de doelstellingen die wij ons gesteld hebben. Deze doelstelling is het in contact brengen van de volkeren en een strijd leveren voor de vrede.

Door sommige wordt beweerd dat we daarom pro-Servisch zijn. Het gaat er niet om of wij voor een bepaald volk van de Balkan zijn, wij zijn tégen de NAVO-agressie waar alle volkeren onder te lijden hebben.

De tentoonstelling zal een ander licht werpen op de situatie in Joegoslavië dan de media hier tot nu toe hebben gedaan.

Zoals duidelijk zal worden als u de tentoonstelling bekijkt, hebben de NAVO-bombardementen een humanitaire ramp van ongekende omvang veroorzaakt.

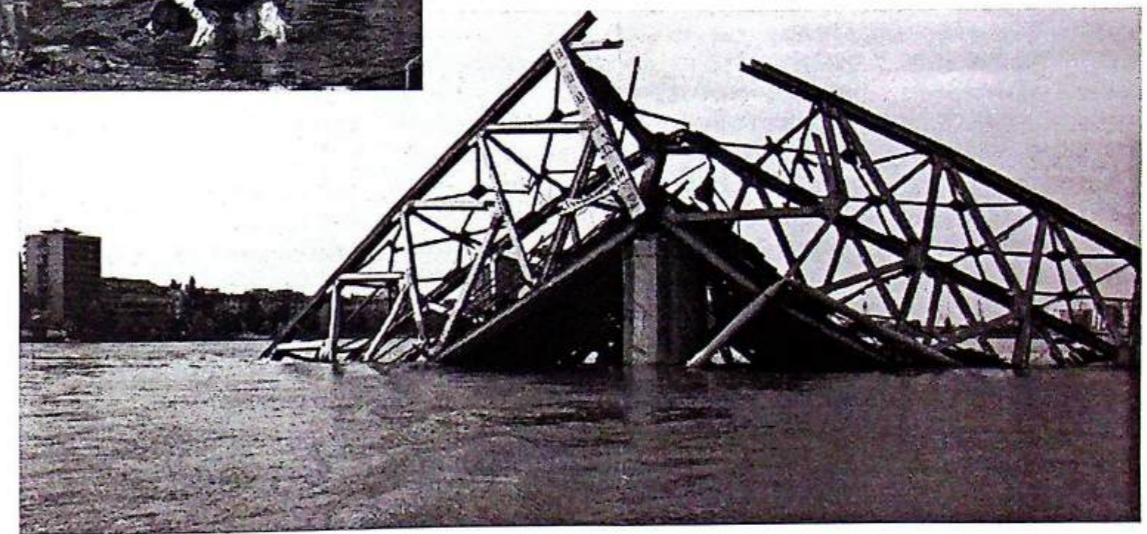
Honderdduizenden ontheemden, duizenden doden en een enorme verwoesting van de economie, het milieu en essentiële voorzieningen voor de bevolking zijn het gevolg.

De schade aan fabrieken, bruggen, wegen, ziekenhuizen en scholen loopt in de miljarden gulden.

Het mag duidelijk zijn dat de Joegoslavische bevolking solidariteit kan gebruiken. Deze solidariteit zal nodig zijn om Joegoslavië en haar volkeren weer deel uit te laten van het sociale, culturele en politieke leven in Europa.

verwoestingen en slachtoffers van de NAVO-bombardementen

Om aan dit streven een impuls te geven, gaat de stichting Nederland - Joegoslavië zich inzetten om de banden tussen Amsterdam en Belgrado aan te halen.

Deze twee steden hebben altijd een belangrijke bijdrage geleverd aan het sociale, culturele en politieke leven in Europa. Amsterdam, stad van de februaristaking heeft een antifascistische traditie hoog te houden. De Amsterdamse bevolking heeft net als de bevolking van Belgrado gestreden tegen fascisme. Wij proberen nu een stedenband tussen Amsterdam en Belgrado tot stand te brengen.

Wladimir Novakovic, zaakgelastigde van de Joegoslavische ambassade in Nederland, stond in zijn openingstoespraak kort stil bij de slachtoffers van de

NAVO-bombardementen en de immense schade die is aangericht.

De opening van de expositie werd door ruim honderd mensen bezocht. Velen reageerden geschokt op de foto's, die duidelijk laten zien hoe groot de schade aan de huizen, fabrieken en infrastructuur is.

"Ik ben verbijsterd. Deze foto's geven een totaal ander beeld van de gevolgen voor de bevolking in Joegoslavië dan de Nederlandse media ons hebben voorgespiegeld. Het is ongelooflijk sterk en moedig van de bevolking dat zij alweer bezig zijn hun land op te bouwen op de puinhopen die veroorzaakt zijn door de NAVO-bombardementen. Ik heb daar grote bewondering voor", aldus een bezoekerster.

Minister van Buitenlandse Zaken bezoekt West-Afrika

BAMAKO - De economische samenwerking tussen Joegoslavië en Mali heeft goede vooruitzichten, wat duidelijk werd in de concrete gesprekken die gehouden werden in Bamako op 24 april jl. tussen de minister van Buitenlandse Zaken, Zivadin Jovanovic, en een groep Joegoslavische zakenlui en de minister van Industrie, Handel en Transport, Ture Traore, en functionarissen van de Kamer van Koophandel van Mali.

In aparte besprekingen tussen de twee ministers bevestigden beide kanten de bereidheid van de twee regeringen om te werken aan en te helpen bij de deelname van Joegoslavische bedrijven aan plannen voor de ontwikkeling van de landbouw in Mali, het opzetten van industrie, trein- en luchtverkeer en in het bijzonder het ontginnen van de natuurlijke rijkdommen in het gebied van de duizend kilometer lange loop van de Niger rivier.

Ministers Jovanovic en Traore onderstreepten de vastberadenheid van de twee regeringen om een legale basis te scheppen voor de economische samenwerking.

De mogelijkheden en het niveau van de technologische ontwikkeling van de Joegoslavische economie is bekend in Mali en in de gehele regio van West-Afrika waar Joegoslavische bedrijven meer dan twintig waterkrachtcentrales, meer dan tien vliegvelden, zeehavens, snelwegen en veel andere projecten hebben gebouwd.

Ghana

De Joegoslavische minister van Buitenlandse Zaken, Zivadin Jovanovic, bezocht daarna Ghana, waar hij besprekingen had met topambtenaren over de bevordering van vooral economische samenwerking. In een verklaring aan Ghanese journalisten benadrukte Jovanovic dat hij de gesprekken wilde gebruiken om concreet vorm te geven aan nieuwe projecten, een uitwisseling van meningen over de internationale situatie en de pogingen van de twee landen om een vreedzame oplossing te vinden voor de problemen in de wereld. Minister Jovanovic benadrukte dat Joegoslavië en Ghana trots kunnen zijn op de resultaten van een erg stabiele samenwerking tot nu toe, die nu versterkt moet worden.

De minister van Buitenlandse Zaken van Ghana, James Gbeha, sprak uit dat de zogenaamde humanitaire interventies niet de steun van de Ghanese regering hadden, alhoewel secretaris-generaal van de Verenigde Naties Kofi Annan uit Ghana komt. Humanitaire interventies mogen geen excuus zijn om de soevereiniteit van leden van de Verenigde Naties te schenden, aldus Gbeha. Hij voegde er nog aan toe, dat de Veiligheidsraad naar zijn mening niet langer een democratisch orgaan is, sinds alleen de rijke landen het daarin voor het zeggen hebben.

De besprekingen in Accra markeren het einde van een bezoek van de minister van Buitenlandse Zaken aan landen in West-Afrika. (Tanjug)

advertentie

ONAFHANKELIJK INTERNATIONAAL MAANDBLAD **TARGETS**

Met informatie en achtergronden over internationale ontwikkelingen die in de media onbesproken blijven.

Vraag nu een proefabonnement aan vier nummers voor ngl 15.00

LINX Internationaal
Sloterkade 20 - 1058 HE Amsterdam
Telefoon 020 615 1122 - Fax 020 615 1120
E-mail centrum@linx-internationaal.nl

Milosevic ontvangt nieuwe ambassadeurs

BELGRADO - De Joegoslavische president Slobodan Milosevic nam op 25 april jl. de geloofsbrieven in ontvangst van de nieuw ambassadeur van Mexico in Joegoslavië, Carlos Alejandro Rodriguez y Quezada.

Geheel volgens protocol inspecteerde de Mexicaanse ambassadeur eerst de erewacht alvorens zijn geloofsbrieven te overhandigen. In een toespraak tegenover president Milosevic zei ambassadeur Rodriguez y Quezada dat de volkeren van Mexico en Joegoslavië sterke vriendschapsbanden hebben en een gezamenlijke interesse in het uitbreiden van de bilaterale samenwerking om de beide landen vooruit te brengen.

Bij het aannemen van de geloofsbrieven zei president Milosevic dat het Joegoslavische volk vriendschappelijke gevoelens ten opzichte van het Mexicaanse volk heeft en dat de twee landen verbonden zijn in hun gezamenlijke pogingen om de vrede en de gelijkheid in de wereld te versterken. De rijke vrijheidlievende tradities van onze volkeren dragen bij aan het wederzijdse begrip, dat zonder twijfel een belangrijke stimulans is voor de ontwikkeling van culturele en economische banden, zei president Milosevic.

Argentinië

De Joegoslavische president nam

de geloofsbrieven in ontvangst van de nieuwe ambassadeur van Argentinië, Carlos Abel Martese. Martese zei dat hij hoopte dat Joegoslavië en Argentinië zullen doorgaan hun relaties met succes te ontwikkelen en benadrukte dat de twee landen wereldvrede en snellere ontwikkeling, vooral voor de ontwikkelingslanden, nastreven.

Milosevic benadrukte dat Joegoslavië en samenwerking met Argentinië wil bevorderen, met in gedachten de economische belangen en gezamenlijke inspanningen voor de gelijkheid van de staten en de landen van de wereld van beide landen. (Tanjug)

Terreur in Kosovo en Metohija

Etnische Albanezen hebben alle Servische huizen en andere objecten in Pantina geheel vernietigd. Pantina is een dorpje in de Servische provincie Kosovo en Metohija, gelegen tien kilometer ten zuiden van Kosovska Mitrovica. Alle dertig Servische huizen zijn met de grond gelijk gemaakt in dit dorp dat ooit bewoond werd door Serven en etnische Albanezen. Albanese extremisten hebben ook honderd grafstenen en monumen-

ten op de begraafplaats vernietigd, waar Serven uit dit dorp en de naburige dorpen al eeuwen worden begraven.

Ook in Kosovska Vitina waren Servische huizen het doelwit, toen een sterk explosief twee Servische huizen opblies. De bom was geplaatst op een plateau tussen de twee huizen. Diverse andere huizen werden beschadigd. Albanese terroristen staken ook een boerderij in brand. De boerderij was enige tijd

geleden door de eigenaar verlaten, nadat een groep Albanezen het huis was binnengedrongen en de bewoner had mishandeld. KFOR-troepen arriveerden bij het huis, slechts om te bevestigen dat het vuur aangestoken was door 'onbekende' personen. Omdat er volgens de KFOR-soldaten geen gevaar was voor verspreiding van het vuur naar andere huizen, namen zij niet eens de moeite om de brandweer te alarmeren. (Tanjug)

China eist onderzoek bombarderen ambassade

PEKING - China heeft Washington opnieuw gevraagd om een grondig onderzoek in te stellen naar de Amerikaanse bombardementen op de Chinese ambassade in Belgrado vorig jaar en de bevindingen daarvan op schrift te stellen. Sun Yuxi, woordvoerder van het Chinese ministerie van Buitenlandse Zaken, zei dat de verklaringen van de Amerikaanse regering tot nu toe onhoudbaar en onacceptabel zijn voor de Chinese regering en het Chinese volk.

Sun sprak op CNN over de stellingname van Washington, dat de

kwestie was beëindigd met het recent bestraffen van een aantal CIA functionarissen. De Verenigde Staten zouden door moeten gaan met het onderzoek en een bevredigende verklaring moeten geven om het negatieve effect van deze slepende kwestie op de Chinees-Amerikaanse betrekkingen teniet te doen, zei Sun.

Drie Chinese journalisten werden gedood en 27 medewerkers van de ambassade werden gewond, toen de Chinese ambassade in Belgrado in de nacht van 7 op 8 mei 1999 werd getroffen door Amerikaanse

luchtaanvallen. Peking staat nog steeds op het standpunt, dat de aanval niet per ongeluk maar doelbewust is geweest. Direct na de aanval heeft Peking de Amerikanen gevraagd openlijk hun verontschuldiging aan te bieden, een grondig onderzoek in te stellen, de bevindingen daarvan te publiceren en de schuldigen te straffen.

De Verenigde Staten hebben 4,5 miljoen dollar smartengeld betaald aan de families van de overleden en gewonde medewerkers en nog eens 28 miljoen dollar voor de aangerichte schade. (Tanjug)

Servische premier bezoekt het Russische Congres voor Fabrikanten

MOSKOU - De Servische premier Mirko Marjanovic bezocht eind april het tweede Russische Congres voor Fabrikanten, waaraan regeringsvertegenwoordigers en zakelijke vertegenwoordigers uit 29 landen deelnamen. De premier van de Joegoslavische republiek Servië werd vereerd met een plaats in het congrespresidium, als teken van steun voor hemzelf en zijn volk in hun strijd tegen de NAVO-agressie en hun pogingen hun land opnieuw op te bouwen op de puinhopen van de NAVO-verwoestingen.

In een toespraak zei Marjanovic zeker te zijn, gezien de Russische knowhow, potentieel en natuurlijke rijkdommen, dat Russische producten een hoog aanzien verdienen.

Servië wil een brede en gelijkwaardige internationale samenwerking, vooral een uitbreiding van de economische samenwerking met Rusland, zowel een verhoging van het volume van de handel als meer technologische banden.

Marjanovic is in Moskou op uitnodiging van Nikolai Ryzhkov, die lid is van de Doema-commissie voor hulp aan Joegoslavië in het te boven komen van de gevolgen van de NAVO-agressie.

Marjanovic zal ook een internationale conferentie over manieren tot economische integratie in de nieuwe omstandigheden bezoeken. (Tanjug)

De bevolking van Joegoslavië kan uw hulp nog steeds goed gebruiken. Met man en macht proberen de bewoners de schade aan huizen, ziekenhuizen, fabrieken, wegen en bruggen te repareren. Stichting Nederland Joegoslavië geeft humanitaire hulp in samenwerking met vredesbewegingen en non-gouvernementele organisaties ter plekke.

Giro 82 42 822
Stichting
Nederland Joegoslavië
Amsterdam
o.v.v. gift

Servische gevangenen in hongerstaking

KOSOVSKA MITROVICA - Een team van artsen van de Medische Faculteit van de Universiteit van Pristina onderzocht de Serviërs die sinds 10 april in hongerstaking zijn in de gevangenis van Kosovska Mitrovica vanwege de discriminerende houding van de rechtbank en de gevangenisdirectie tegenover niet-Albanezen.

Stevan Baljosevic, een van de artsen, zei dat de Servische gevangenen tekenen vertonen van algehele uitputting en dat voortzetting van de hongerstaking zou leiden tot schade aan inwendige organen, voornamelijk aan het hart-en vaatstelsel, het spijsverteringssysteem en het zenuwstelsel. De Serviërs vertonen ook tekenen van depressie en angst.

Het medische team zei dat het noodzakelijk is om de oorzaak van de hongerstaking, de lange onzekerheid over hun onterechte ver-

blijf in de gevangenis zonder schuldig bevonden te zijn, weg te nemen. Aangezien alle wettelijke termijnen allang overschreden zijn, eisen de gevangenen dat de districtsrechtbank, geheel geleid door etnische Albanezen, eindelijk met de wettelijke procedures van hun zaak begint.

Brief aan Kouchner

De gevangen Serviërs hebben een brief gestuurd aan Bernard Kouchner, afgezant van de Verenigde Naties in de Servische provincies Kosovo en Metohija. In de brief eisen zij dat alle Serviërs die langer dan zes maanden gevangen zitten en tegen wie geen officiële aanklachten zijn ingediend, worden vrijgelaten in afwachting van hun proces. De gevangenen eisen dat de processen worden gehouden volgens een noodprocedure en dat zij neutraal, onbevoor-

oordeeld, volgens de wet, gebaseerd op feiten en bewijsmateriaal en zonder politisering, ongeacht de etnische structuur van de rechtbank gevonnist moeten worden. De gehele staf van de openbare aanklager, de rechtbank en de gevangenis in Kosovska Mitrovica is uitsluitend etnisch Albanees. De hongerstakers vragen Kouchner om de gevangenis te komen bezoeken en eisen dat vertegenwoordigers van de Joegoslavische wetgevende macht, gedelegeerd door de Joegoslavische commissie voor samenwerking met de Verenigde Naties, deelnemen aan de herziening van hun zaken, dat artsen is staat worden gesteld om de gezondheidstoestand van de Servische gevangenen te volgen en dat leden van alle etnische gemeenschappen een gelijke behandeling krijgen gedurende de gehele rechterlijke procedure. (Tanjug)

Brug in Djunis heropend

DJUNIS - Duizenden inwoners van de districten Rasina, Nisava en Morava waren aanwezig bij de feestelijk opening van de brug over de zuidelijke Morava bij Djunis, in de buurt van Krusevac. De brug is negen dagen eerder klaar dan gepland was. Hij werd heropend door de vice-voorzitter van het parlement, G. Gajevic, die tevens secretaris-generaal is van de Socialistische Partij van Servië.

"De brug van Djunis werd op 2 mei 1999 verwoest door een NAVO-bombardement en is slechts één van de concrete bewijsstukken van

de misdaden die de NAVO-landen in Joegoslavië begaan hebben. Maar het is ook concreet bewijs van onze kracht en onze vastberadenheid. Een teken van de bekwaamheid van onze arbeiders en de kracht van onze economie. En bovenal een bewijs van de solidariteit van onze burgers."

De brug is in honderd dagen herbouwd. "De wederopbouw heeft de sterke eenheid van het volk en het leger, die samenwerkten met Joegoslavische bedrijven, bevestigd," zei Gajevic. (Tanjug)

advertentie

LINX Internationaal heeft 2 cahiers uitgegeven over de conflicten op de Balkan

Cahier 1

De tragedie van Bosnië

De onbekende rol van de regering van de VS en het Pentagon
door Sara Flounders

Cahier 2

Waarom is de NAVO in Joegoslavië

door Sean Gervasi

Prijs per stuk nlg 7.50 (excl. verzendkosten)

LINX Internationaal
Sloterkade 20 - 1058 HE Amsterdam
Tel. 020 615 1122 - Fax 020 615 1120
E-mail centrum@linx-internationaal.nl

Stichting Nederland Joegoslavië zet zich in om de betrekkingen tussen Nederland en Joegoslavië te verbeteren, zowel op sociaal, cultureel als politiek gebied. Daarnaast spannen wij ons in om geld in te zamelen voor humanitaire hulp aan de bevolking van Joegoslavië, vooral in die gebieden die ernstig getroffen werden door de NAVO-bombardementen. Om dit bereiken werkt Stichting Nederland Joegoslavië samen met o.a. vredesbewegingen en non-gouvernementele organisaties in Joegoslavië. Voor het bereiken van onze doelen hebben wij natuurlijk geld nodig.

U kunt onze activiteiten steunen door donateur te worden. Dat kan door een bedrag over te maken op gironummer 82 42 822 ten name van Stichting Nederland Joegoslavië te Amsterdam o.v.v. donateur.

Als u ons op een regelmatige basis wilt steunen is het een goed idee om een periodieke overschrijvingskaart in te vullen. U wordt dan een vaste donateur van onze Stichting. Vaste donateurs zijn belangrijk, want zij geven de Stichting een basis, waarop wij onze activiteiten en uitgaven kunnen afstemmen.

Alle donateurs van Stichting Nederland Joegoslavië worden regelmatig op de hoogte gehouden van de activiteiten en resultaten van de stichting.

Stichting Nederland Joegoslavië
Sloterkade 20
1058 HE Amsterdam
Telefoon 020 615 1122
Fax 020 615 1120

HOE ONAFHANKELIJK IS het Joegoslavië Tribunal?

Bij veel mensen is het Joegoslavië Tribunal in Den Haag wel bekend. Het Journal maakt regelmatig melding van een nieuwe veroordeling van een 'oorlogsmisdadiger' uit (ex-)Joegoslavië wegens het plegen van 'misdrijven tegen de menselijkheid'. Het Tribunal is opgezet als een onafhankelijke rechtbank, onder leiding van de Verenigde Naties. Het doel is om de oorlogsmisdaden in het voormalig Joegoslavië te onderzoeken en de misdadigers op te sporen en te berechten. Maar is dit Tribunal wel zo onafhankelijk als veel media beweren?

De Canadese advocaat Christopher Black heeft een onderzoek gedaan naar het 'International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia' (ICTY), zoals het Tribunal voluit is genoemd. Het ICTY is opgericht op 25 mei 1993 naar aanleiding van resoluties 808 en 827 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. In deze resoluties wordt gezegd dat de (toemalige) explosieve situatie in Bosnië een bedreiging vormde voor de internationale vrede en veiligheid. Een oorlogstribunaal dat oorlogsmisdadigers kon opsporen, vervolgen en berechten, zou deeneerde men, zou kunnen meehelpen aan de bevordering van vrede in de regio. In de richtlijnen van het Tribunal staat dat het gericht is om 'personen te veroordelen die verantwoordelijk zijn voor schendingen van de internationale mensenrechten op het grondgebied van het voormalig Joegoslavië sinds 1991'. Het Tribunal onderscheidt grofweg drie soorten misdaden: 'schending van de Geneefse conventie voor oorlogvoering', 'volkerenmoord' en de categorie 'misdaden tegen de menselijkheid'.

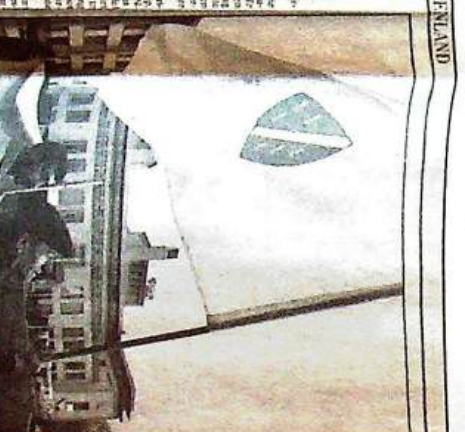
aan gelegenheid' van een lidstaat, tenzij de internationale vrede en veiligheid in gevaar komt. De oorlog in Joegoslavië was echter een burgeroorlog! De oprichters stelden daarom in vage bewoordingen dat de (vermeende) massale schendingen van mensenrechten in het land een gevaar vormden voor de internationale vrede en veiligheid! Dit gaf het ICTY het recht om Joegoslavische burgers en militairen op te sporen en te veroordelen.

Belangrijke functionarissen van het Tribunal geven openlijk toe dat zij nauwe banden hebben met de Amerikaanse regering. De President van het Tribunal, de Amerikaan Gabrielle Kirk McDonald, zei in een statement dat "het Tribunal voordeel heeft bij de steun van betrokken en bezorgde landen, regeringen en individuen, zoals bijvoorbeeld Secretary Madeleine Albright". Albright is de vertegenwoordiger van de VN en vanaf het begin nauw betrokken geweest bij de oprichting van het Tribunal. Zij zorgde er onder andere voor dat Rusland en China - beide permanente leden van de Veiligheids-

Institute' (ruim 50.000 dollar). Dit laatste onderzoeksinstituut is in handen van de Amerikaanse miljonaar George Soros, die ontzettend rijk is geworden in de financiële en bankwereld en nu veel geld geeft aan 'goodwill-organisaties'. Ook een andere organisatie van deze Amerikaan, de 'Coalition for International Justice', steunt het Tribunal. Veel advocaten en rechtgeleerden zijn via deze organisatie werkzaam bij de juridische staf van het Tribunal. Niet alleen particuliere (non-profit) organisaties, maar ook vershihlende Amerikaanse bedrijven, waaronder Time-Warner en Discovery-Products, hebben geld gedoneerd aan het Tribunal. Ook de Amerikaanse Federal Bureau of Investigations (FBI) is betrokken bij het Tribunal. Dit blijkt uit een persconferentie die een aanklager van het Tribunal gaf. Hierin werd de directeur van de FBI bedankt voor de medewerking die hij verleende aan het Tribunal.

Joegoslavië-tribunaal eist eerste verdachte op

Van een verdachte die verantwoordelijk is voor de schending van de Geneefse conventie voor oorlogvoering, 'volkerenmoord' en de categorie 'misdaden tegen de menselijkheid'.

De Volkskrant, 9 november 1994

der andere de VS, Duitsland, Frankrijk en Engeland permanente leden zijn). Hierdoor zouden de landen middels de Veiligheidsraad een belangrijke invloed op zo'n Tribunal kunnen houden. (Natuurlijk speelde ook mee dat vooral de VS en Duitsland dubieuze 'rollen' speelden in het conflict op de Balkan, die zij niet graag in de openbaarheid wilden zien komen.)

ter van Servische alkomst, terwijl er gegronde bewijzen bestaan om aan te nemen dat er ook oorlogsmisdaden zijn gepleegd door Kroaten en Bosniërs.

'Moeder van het Tribunal'

Zoals gezegd staat in de richtlijnen van het ICTY dat het 'onafhankelijk is van elke regering, organisatie of onderneming'. De advocaat Christopher Black heeft daar zo zijn bedenkingen over. Uit de door hem onderzochte documenten blijkt dat het ICTY het doel heeft om onafhankelijk te zijn als men dat wil. Het blijft dat een hoge functionaris van

bronnen. Artikel 32 uit het statuut vermeldt dat het Tribunal bekostigd zal worden uit het normale budget van de VN. Dit onderzoek van Christopher Black blijkt dat beide artikelen grof worden geschonden. Het Tribunal kreeg namelijk veel financieel steun van individuele staten, particuliere fondsen en bedrijven. Veel geld kwam van de Amerikaanse regering in vorm van 'cash' of computerapparatuur (in 1994 en 1995 samen ruim 3 miljoen dollar). Ook ontving het ICTY verschillende donaties van het onder andere 'The Rockefeller Foundation' (150.000 dollar) en van het 'Open Society

'Binnenlandse aanlegenheden'. Er was echter een juridisch probleem. In de richtlijnen van de Verenigde Naties staat dat de VN zich niet mag bemoeien met 'binnenlandse nationale

Edwin <wapper@dss.nl>

De papier van Christopher Black over het ICTY kan je vinden op: www.swans.com/library/nts/ztg036.html

Meer kritische informatie over voornamelijk Joegoslavië: www.statfor.com/crisis/kosovo/default2.html
www.tenc.net
www.swans.com/misc/yugolink.html

tegen buitenlandse mogendheden. In 1815 lukte het de Serviërs wel een eigen Parlement te bewerkstelligen. Milos Obrenovic had inmiddels de leidende rol overgenomen van de gevluichte 'Zwarte George'. Ditmaal wist men zich wél gesteund door de Russen. Deze helpende hand bij de eerste Servische onafhankelijkheid leidde tot een verbondenheid tussen de volkeren die tot op heden voortduurt.

In de negentiende eeuw kwam het Servo-Kroatisch als schrifttaal op. De nationalistisch getinte mythen werden ineens tot literatuur en cultureel erfgoed verheven. Het beeld van een wige vervolging, buitenlandse overheersing en verraad werd definitief in de Servische mentaliteit gevestigd. De opkomst van het nationalisme in Europa in de tweede helft van de negentiende eeuw had hierop alleen maar een versterkend effect. De scheiding naar religie - zoals die bestond op de Balkan - werd getransformeerd tot een scheiding naar nationaliteit. Dit betekende dat ook de christelijk-orthodoxen buiten Servië, die in aangrenzende gebieden als de Voivodina, de Krajina of Bosnië-Herzegovina gevestigd waren, zich Serviër begonnen te voelen.

Nieuwe staten, nieuwe grenzen

Het verlangen naar eenheid werd verder versterkt doordat de Serviërs het gevoel hadden dat het katholieke buurvolk der Kroaten heulde met de, eveneens katholieke, Oostenrijkers (na Turkije de nieuwe grootmacht in de regio). Iets waar men de Slavische moslims van verdacht in de Turkse tijd. De Europese grootmachten deden met het Verdrag van Berlijn in 1878 de Balkan opnieuw in, uiteraard op een voor henzelf gunstige wijze. Nieuwe (nationale) staten werden gevormd (Roemenië en Griekenland) en al bestaande staten kregen nieuwe grenzen. Door Turkije verder terug te dringen richting Azië verzekerde het westen zich van invloed op de Balkan. Door deze 'definitieve' vaststelling van de grenzen, kwamen vele Serviërs plotseling in buurlanden van Servië te wonen.

In 1912 kwam het tot een paar uitbarstingen: de eerste Balkanoorlogen van deze eeuw vonden plaats. De Serviërs - samen met de Grieken en de Bulgaren - verdreven de Turken voorgoed uit de Balkan, op een klein stuk grond rond Istanbul na. Al spoedig hierna namen de bondgenoten de wapens tegen elkaar op. Enkele conflicten werden uitgewochen in Macedonië en op de heilige grond van Kosovo. Het Servische leger boekte er één van zijn (zeldzame) grote overwinningen. Ten koste van Bulgarije wist men zijn grondgebied danig uit te breiden en voor het eerst in de geschiedenis hadden de Serviërs al hun heiligdommen op het eigen grondgebied staan. Servië voelde zich oppermachtig jegens zijn omgeving en richtte vervolgens zijn vizier op de vijand aan de westzijde, Oostenrijk. Een aanslag van de Servische nationalist Gavilo Princip kostte de Oostenrijkse aartshertog Franz-Ferdinand het leven. De politieke situatie in Oost-Europa escaleerde weer eens met de Eerste Wereldoorlog als gevolg.

Groot-Servie in Joegoslavië

De Servische grootheidsgedachte bleek geenszins te lijden onder de

nederlagen in de Eerste Wereldoorlog. In totaal leidden de roerige jaren tussen 1912 en 1918 tot een verlies van bijna een kwart van de bevolking in Servië. Na de Eerste Wereldoorlog bestonden de West-Europese grootmachten en de VS om de Balkan wederom naar eigen inzicht in te delen. Ten einde de regio te stabiliseren, ging men over tot de vorming van een grote Balkanstaat. Dit werd Joegoslavië: een

multinationaal samenraapsel, waar Serviërs de omvangrijkste etnische groep vormden. Velen van hen zagen in Joegoslavië dan ook de definitieve realisatie van het Groot-Servië, waar inmiddels al eeuwen van gedroomd werd. Vanwege hun kwantitatieve en economische overwicht zag menig Serviër de kans om eindelijk het bewind te voeren over de voormalige collaborateurs, de Kroaten (destijds met de Oostenrijkers) en de moslims (destijds met de Turken). De Kroaten pikten het Servische overwicht weer niet en al in de jaren twintig ontstonden er verzetsgroepen: de Ustasja's aan Kroatische en de Cetniks aan Servische zijde.

Deze verzetsgroepen zouden verder naam maken in de Tweede Wereldoorlog. Feitelijk vochten de Serviërs en Kroaten hier een eigen oorlog uit. Alles wat de Kroaten (gesteund door nazi-Duitsland en fascistisch Italië) aan onderdrukking hadden ervaren in de voorgaande decennia, werd in een buitenproportionele verhouding overgedaan. Wederom onderdrukking en vervolging met versterking van het nationalisme als gevolg. In die tijd werd door de Kroaten de grootstrijdige etnische zuivering geïntroduceerd. Halverwege de Tweede Wereldoorlog kwam er in Joegoslavië nog een derde partij in het spel. Naast de etnisch getinte

Ustasja's en Cetniks, begonnen de communistische Partizanen aan hun bevrijding van het land. Het grote verschil met de eerder genoemde groepen was dat de Partizanen er een politieke ideologie op na hielden die los stond van welke etniciteit ook. Dit leidde tot veel support bij de bevolking. Aangevoerd door de Sloveense Kroaat Josip 'Tito' Broz eindigden zij hun opmars in Belgrado.

Tito's stabiele eenheidsstaat

De periode onder Tito duurde van het einde van de Tweede Wereldoorlog tot zijn dood in 1980. Onder zijn leiding ontwikkelde Joegoslavië zich tot een stabiele eenheidsstaat, waar de volkeren in betrekkelijke rust onder een multiculturele deken met elkaar samenleidden. Het welslagen hiervan blijkt onder meer uit het hoge percentage huwelijken dat over de grenzen van de etnische gemeenschappen heen werd gesloten (meer dan 80% in sommige streken van Bosnië). De eerder genoemde schrijver Anstadi haalt in zijn boek een vooraanstaand journalist uit Belgrado aan, Stojan Cerovic, die in het democratisch gezinde, toen nog onafhankelijke weekblad Vreme (Tijd) schreef: "Het communistische Joegoslavië stond, ondanks zijn eenpartijstelsel, in vele opzichten dichterbij Europa dan één van de huidige republieken, hoezeer die ook de mond vol hebben van democratie en hun Europese oriëntering".

Tito liet zijn koers niet bepalen door Moskou, hiërgeen eind jaren veertig al leidde tot een breuk met het Warschau-pact. Het westen liet vervolgens niet na om het zeer strategisch gelegen Joegoslavië in zijn vriendenkring op te nemen en militairen aan steun vloeiden richting Zuid-Slavie. Toch werd het land in de jaren zeventig door een economische reces-

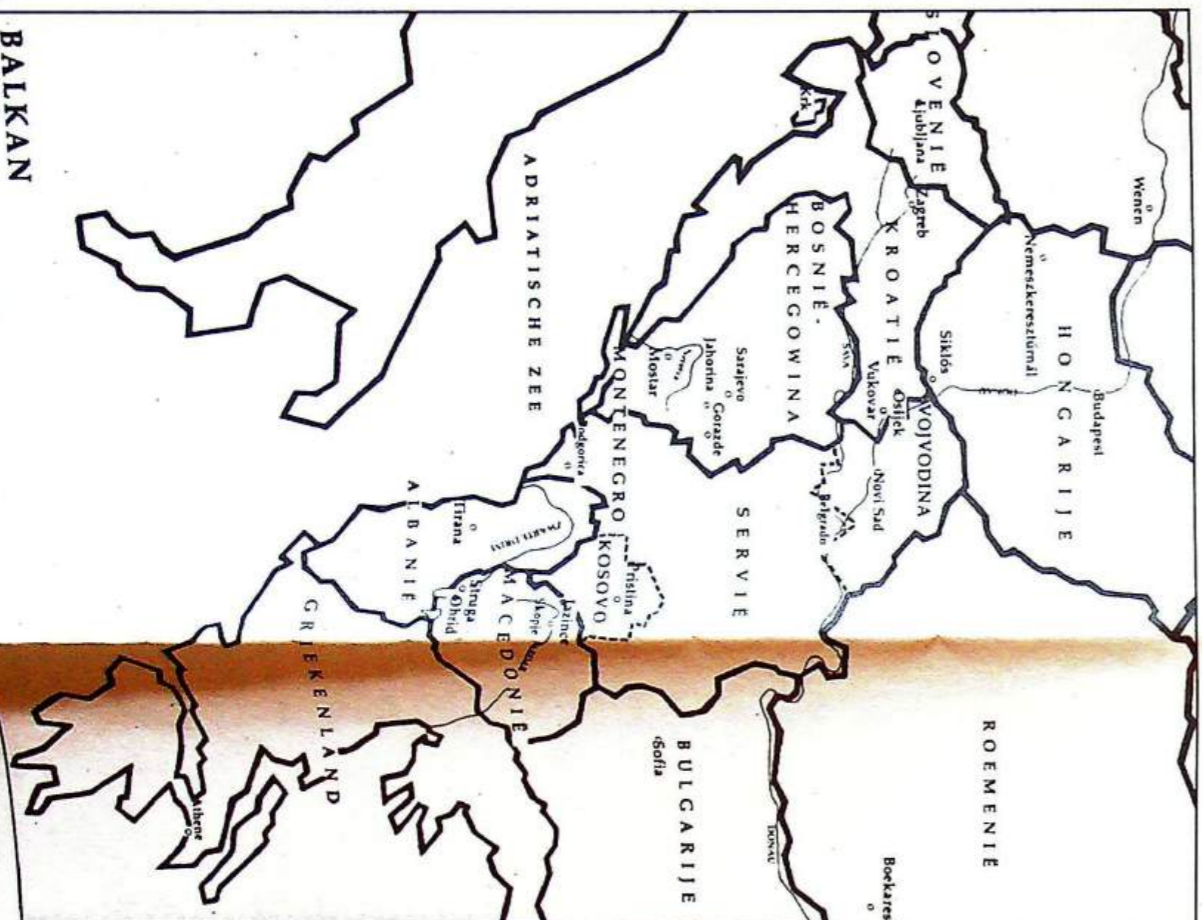

sie getroffen. Toen bleek dat hierin een uitstekende voedsingspodem lag voor nationalisme, gaf Tito de deelstaten meer autonomie. Zo hoopte hij het land bijeen te houden. Na de dood van de sterke leider in 1980 werd langzaam maar zeker duidelijk dat hij hierna een tijdboom had gelegd onder Joegoslavië als multinationaal land.

Etnische zuiveringen

De val van het communisme leidde het einde in van het bolwerk Joegoslavië. Voor de westerse mogendheden was het land niet meer interessant, aangezien de Sovjetunie geen gevaar meer was op de Balkan. Er was dus niemand die zich stoorde aan de verdere uitgroei van het nationalisme. Oude mythen werden een nieuw leven in geblazen en zoals altijd waren er politici die hierop handig wisten in te spelen. Een van hen was Slobodan Milosevic. Deze Servische leidersfiguur vreesde voor het lot van de honderdduizenden etnische Serviërs bij een afscheiding van Kroatië. De gevolgen zijn bekend. De onenigheid tussen de bevolkingsgroepen is extra ingewikkeld als gevolg van de door Tito kunstmatig getrokken grenzen tussen de Joegoslavische republieken om het Servische overwicht in te dammen. Toen deze grenzen plotseling tot landsgrenzen gebombardeerd werden, was de Servische bevolking de eerste die te beurt viel aan de opnieuw ingevoerde etnische zuiveringen.

Ik denk niet dat het nodig is meer woorden vul te maken aan het vervolg van het Joegoslavische conflict gedurende de jaren negentig. Je moet wel van Mars komen wil je de oorlogen in al hun toonaarden gemist hebben

Ontwerp van Anica Milosevska

(al is dat een weinig discrete kennismaking met onze Aarde). Wel wil ik nog vermelden dat de NAVO-bombardementen op Servië en Montenegro uitstekend pasten in het historische Servische geloof in een wig verraad en vervolging door het buitenland. Wat dat betreft is het bewind van Milosevic hierdoor alleen maar steviger in het zadel komen te zitten.

Bemoezichtig westen

Tot slot wil ik stellen dat de geschiedenis van de Balkan te ingewikkeld is om in één artikel te vatten. Tevens is het uiteraard niet mijn bedoeling om de gruweladen, die Milosevic en de zijnen begaan hebben, goed te praten. Helaas echter wordt er in de westerse pers vaak voorbijgegaan aan de rol van niet-Serviërs in de oorlog, bijvoorbeeld die van Franjo Tudjman, de onlangs overleden fascistische president van Kroatië. Verder dient de laconieke houding van de EU niet vergeten te worden. Deze ging in 1990 onverwachts over tot de erkenning van zowel het etnisch vijfwiel (het homogene) Slovenie als Kroatië. Het laatste leidde tot een niet onbegrijpelijk verzet van de Serviërs in Kroatië. De Europese leiders zijn in hun betweterigheid en tactloosheid volledig voorbij gegaan aan een mogelijk overslaan van de oorlog naar het etnische kruival Bosnië-Herzegovina.

De 24 miljoen inwoners van het voormalige Joegoslavië zijn natuurlijk niet allemaal nationalist. Het eerder genoemde hoge aantal gemengde huwelijken zegt hierover genoeg. Helaas zijn machthebbers op de Balkan lang niet altijd de spreekbuis van de bevolking. De democratische traditie is er gering. Op momenten van spanning weten de volkgeest en geschiedenis niet zelden de gemoeiden tot moorddadige priorites op te zwepen. Hierbij kan niet voorbij worden gegaan aan de imperialistische en bemoezichtigte houding van het westen, dat in zijn verdeel-en-heerspolitiek de Joegoslavische staat eertijds zelf gevormd heeft en de laatste tien jaar bijna volledig wist te ontmanieren. Helaas kunnen we slechts vrezen dat het getraumatiseerde Servische volk zich nog een tijd lang in zijn huidige positie zal moeten schikken. De Servische overtuiging een standvastig volk te zijn, krijgt de ene na de andere klap nu het land bijna zien-derogen kleiner wordt. Het verlies van Kosovo, separatistische dreigingen uit Montenegro en een voortdurende economische boycot door het buitenland, zullen de Servische bevolking er niet snel toe neigen een nationaalistisch regime omver te werpen.

Frank
 <garltna@hotmail.com>

Literatuur:
 Mito Anstadi: *Servië en het westen, een historische schets van Joegoslavië en de Balkan, 1999*
 Robert Dalton Rush: *The mind of the Serb, the role of historic legend in serbian nationalism, 1997*
 Peter Mitchellson: *Rome versus Byzantium, NRC Handelsblad, 30 oktober 1999.*

Nov 11 2000

Demonstratie tegen Milosevic in het centrum van Belgrado.
(9 november 1999)

Fotodagboek uit Belgrado

Met eigen ogen

Al jaren lang kijk ik vanuit mijn lute tv-stoel naar een oorlog in Europa, die in het voormalige Joegoslavië. Oorlog, veel ellende, gruwelijke gebeurtenissen waar ik, als Nederlandse jongere weinig van kan voorstellen. Dat terwijl het land zo dichtbij is. Om nu eens alles met mijn eigen ogen te zien, ging ik naar Servië. Drie weken leefde ik bij een Servische familie in Belgrado. Hierna zijn de mensen in de beelden van het journaal, niet meer anoniem.

Op het internet heb ik een half jaar terug Kika Kosoric (24) ontmoet. We kregen intensief contact via e-mail. Ze vond het wel een beetje vreemd toen ik schreef dat naar haar land wilde komen. 'Het is hier nu niet echt een vakantieparadijs', schreef ze terug, maar nodigde me hartelijk uit. Eind oktober reisde ik naar Servië. Toen ontmoette ik de mensen achter de brieven en zag het land dat ik slechts kende van het TV-nieuws. De verhalen van Kika en dat van haar familie komen redelijk overeen met dat van veel families in Servië.

Marjke (tekst en foto's)
<marjke_@hotmail.com>

Lees verder op de volgende pagina's

Door nationalistien geplunderd en besmeurd gebouw van het American Culture Center in de drukke winkelstraat van Belgrado.
(foto gemaakt op 30 oktober 1999)

Het dagelijks 1

'Demonstrier gewoon niet

BELGRADO. Kika woont met haar ouders en broer Milos (21) in een tweekamerflat in Zemun, een buitenwijk van Belgrado. Er is veel armoede in Servie. In het straatbeeld is alles vies, kapot en verpauperd. Er is veel werkloosheid en mensen verkopen in de straten van alles om maar aan geld te komen. Van de grote huizen die er nog netjes bij staan of de dure glimmende auto's die rond rijden, kan je meteen van zeggen: maffia.

De vader van Kika, Alexander Kosoric (57) werkt als monteur voor een Duits elektronica bedrijf en dat is de redding van de familie, omdat hij in harde Duitse Markten betaald krijgt. Ze hebben het daardoor relatief goed. Abbeiders die het loon in dinars krijgen, hebben erg last van de sterke inflatie. Veel prijzen worden om de week veranderd. Alexander's vrouw Nada (54) werkt niet meer, omdat ze herstelt van borstkanker. Haar herstel en de medicijnen kosten erg veel geld. Zo heet elk gezin wel een extra kostenpost. Zoals bij voorbeeld voor de zonen, waar fors collegegeld voor betaald moet worden om ze tijdelijk uit het leger te houden. (Zolang die ingescreven staan worden deze niet opgeroepen.) Of ze hebben grootouders of de gezinnen van hun kinderen in huis. Familie Kosoric heeft het in vergelijking met vele andere inwoners van de Servische hoofdstad nog zo slecht niet. Er is werk, geld voor eten en verwarming als er elektriciteit is. Er zijn velen die slechter af zijn, dat weet familie Kosoric goed.

'We hebben hier Afrikaanse salarissen, maar in de winkels Europese prijzen,' zegt Alexander Kosoric (57). Hij, als middenklasser, verdient omgerekend zo'n 80 DM. Zelfs met twee sa-

Posters roepen op tot een studentendemonstratie op het Plato, het plein voor de universiteit. (3 november 1999)

Studentendemonstratie van 9 november. Op het spandoek staat 'otpor', wat 'verzet' betekent

Tussen de studenten lopen ook leden van de orthodoxe kerk mee. (9 november 1999)

Het door de Nwo gebombardeerde gebouw van de staatelevisie (rts). Bij het bombardement kwamen twaalf mensen om. Het hek op de voorgrond is helemaal gesmolten door de hitte van de explosies. (foto gemaakt op 8 november 1999)

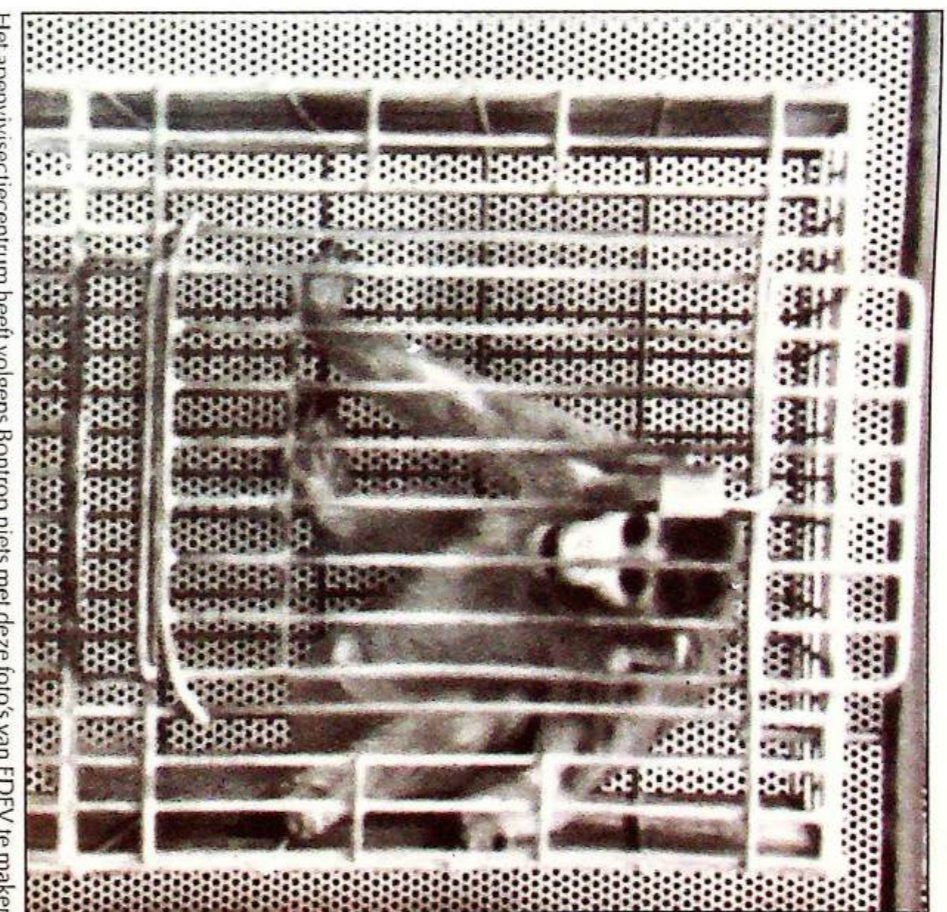
Brandbrief Een Dier Een Vriend:

Het apenvisiecentrum moet dicht en de apen vrij!

Het lijkt wel een staatsgeheim wat ze daar doen!

In een brandbrief gericht aan Rijswijks apenvisiecentrum stelt Stichting Een DIER Een VRIEND (EDEV) onaanvaardbare wreedheden jegens onschuldige dieren aan de kaak. Het in financiële problemen verkerende apencentrum, Biomedical Primate Research Centre (BPRC), beantwoordt de aanklachten van de dierenrechtenstichting niet. Maar aan DWARS laat de directeur van het BPRC weten: "EDEV schetst een verdraaid beeld van de werkelijkheid en probeert het BPRC te beschadigen."

Het apenvisiecentrum heeft volgens Bontrop niets met deze foto's van EDEV te maken "Ze zijn tien à twintig jaar oud."

Hoe valt de geboorte van zeven baby-chimps te rijmen met het beleid van geen nieuwe chimp-fok? Waar komen de zesenegentig rhesusapen uit China precies vandaan? Waarom zijn de enrichment programma's, om de dieren in hun saai bestaan met spelletjes te vermaken, stopgezet? En in het afgelopen jaar zouden er niet minder dan zeventien apen zijn gedood bij het BPRC. Klopt het dat een massaal afmaken is ingezet uit geldnood?

De kritische vragenlijst van G. Deckers, de voorzitter van EDEV, is lang. Maar antwoord krijgt hij niet van het primatencentrum: „Omdat ze weten dat het daar een puinhoop is.“ De directeur van het BPRC, R. Bontrop, over de brief van oktober

afgelopen jaar: „Kennelijk was de heer Deckers niet echt in een antwoord van mij geïnteresseerd, maar wilde hij het BPRC zoveel mogelijk beschadigen. De brief was namelijk niet alleen aan mij gericht, maar, voordat ik enig antwoord kon geven, al doorgestuurd naar drie ministeries en een groot aantal opdrachtgevers. Die heb ik dan ook laten weten over de daadwerkelijke situatie.“

Omdat de chimpafdeling overbevolkt was, heeft de directie van het BPRC een fokstop opgelegd. Toch zijn er in het afgelopen jaar in het BPRC zeven baby-chimps geboren. Foutje? Bontrop meldt: „We zijn noodgedwongen op een ander merk pil overgestapt. De pil die we normaal gebruikten, was op een bepaald moment niet meer leverbaar. Maar die nieuwe bleek niet zo goed te werken, waardoor er toch chimps zijn geboren. Die mislukte anticonceptie is volgens Deckers een slap excuus. „Onzin, de prikpil die het BPRC gebruikt is een standaard preparaat voor veterinair en huumaan gebruik. Ter verving van dit preparaat zijn er wel vijf of zes anderen.“

Overwachte Bewoners

Daardoor zijn de jonge chimpansees onverwachte bewoners van het BPRC geworden. Samen met de andere 1300 apen (zoals chimpansees, rhesusapen, java-apen, penseelapen, Liszlapen en een klein aantal muizen) zullen zij als proefdiemodell gebruikt worden, voor het bestuderen van ziekte van de mens. Het apencentrum is een door de over-

planatie-onderzoek verricht.

De choquerende onthullingen in de brief verkrijgt de voorzitter van de dierenstichting van informanten binnen het BPRC. Over de contacten met hen wil hij weinig kwijt. Waarom? Simpel, als ik dat zou doen kan het BPRC middels die gegevens wellicht achterhalen wie de personen zijn en dan is het over met de informatie. „Het zal volgens hem niet de eerste keer zijn dat de directie van het BPRC niet schroomt om werknemers door 'onverklaarbare situaties' te dumpen.“

EDEV gaat in haar brandbrief aan aanwijzingen te hebben dat afgesloten jaar - uit geldnood - een massaal afmaken van zeventienhonderd apen is ingezet. „Onwaarschijnlijke nonsens“, reageert Bontrop op die aantijging. „Er zijn ongeveer 250 apen gestorven en dat is het gemiddelde sterftecijfer per jaar. Wij geven ieder jaar een opgave aan de inspectie Waren en Veterinaire zaken (W&V).“ Maar die registratie is niet ter hand gesteld aan welke onafhankelijke organisatie dan ook buiten het BPRC of de inspectie. „Als Bontrop zo overtuigd is van zijn gelijk, kan hij ons een kopie van de registratiesuren“, vindt Deckers zich op.

Publieke verantwoording

Deckers wil verder weten waar de zesenegentig rhesusapen uit China, die vorig jaar naar Rijswijk zijn geïmporteerd, precies vandaan komen. Hij twijfelt aan de controles in China. Daar laat Bontrop weinig over los: „Ik verkeer dat we geen apen uit het wild halen, alleen uit fokcentra. Maar ik doe geen mededelingen over enige partij of partner met wie we samenwerken. Niet omdat we iets te verbergen hebben, maar omdat partners door bepaalde organisaties niet altijd op de meest vriendelijke manier worden lastig gevallen.“ Onzin vindt Deckers. „Doortastendheid wordt verward met onvriendelijkheid. Het lijkt wel een staatsgeheim wat men daar doet. Ik kan me voorstellen dat Bontrop zich door onze bemoedissen in zijn kruis gelast voelt, maar een instantie die door het publiek betaald wordt, moet verantwoording afleggen“, stelt Deckers.

De kritische brief heeft een bezoekje van de inspectie W&V bij het apenvisiecentrum tot gevolg gehad. Want als een officiële klacht wordt ingediend, moet de inspectie formeel in actie komen. De dierenvriend

noemt de uitkomst van het onderzoek een 'verslagje'. „Het is onvoldoende en onvolledig want ze hebben niet op alle vragen antwoord gegeven. Ik ben alweer druk bezig met een nieuwe brief.“

De brandbrief telt nog een waslijst aan klachten. Over de gekooid chimp-moeder die gestrest zou raken omdat zij omringd wordt door zes hokken met mannetjes. Over het saai bestaan van de proefdieren omdat de enrichmentprogramma's (speelgoed en spelletjes) zouden zijn stopgezet. Het BPRC blijft op zijn beurt volhouden dat de aantijgingen van EDEV uit de lucht gegrepen zijn.

Het is niet de eerste keer dat Deckers het BPRC aanvalt. Het primatencentrum greep in toen hij de foto's van een aantal BPRC medewerkers op de EDEV site had geplaatst. Die hebben de advocaten van het apenbedrijf laten verwijderen. „Hiermee overschreed hij wederom een fetsensnorm. Momenteel onderzoekten we nog een aantal andere zaken. Zo blijkt dat de apenfoto's die op de EDEV site staan gemiddeld tien à twintig jaar oud zijn. Het BPRC is pas vijf jaar geleden voortgekomen uit het TNO primatencentrum“, vertelt Bontrop. Hij heeft echter volgens Deckers een goed gevoel voor humor: „Hahaha, die foto's zijn in de afgelopen twee jaar gemaakt. Als ik daar vandaag binnen mocht lopen en foto's kon maken - wat ik niet en iemand anders ook niet meer mag - dan zou ik wederom dezelfde foto's kunnen maken.“

'Middelieuwse' huisvesting

De dierenvriend voelt het visiecentrum al jaren aan de tand over de 'middelieuwse' huisvesting waarin de apen zich bevinden. „Ze beloven al jaren verbeteringen door te verbeteren, maar er komt niks van terecht.“ Bontrop: „Wij willen beter voor de dieren zorgen en doen alles wat in onze macht ligt om verbeteringen aan te brengen. Wij hebben bijvoorbeeld

een plan opgesteld om voor alle proefdieren nieuwe kooien te bouwen. Helaas gaat het hier om enorme investeringen die het BPRC niet alleen kan opbrengen.“ Want het primatencentrum verkeert in geldnood. In 1995 is het, achteraf gezien, op niet levensvatbare grond verzelfstandigd. „Wij zijn meer capactieit aan mensen en dieren kwijt dan was voorzien en tijden verlies. Daardoor kunnen we niet investeren met als gevolg dat het moeilijk is om kooien en apparaten te kopen en extra dierenverzorgers aan te nemen.“

Financiële problemen of niet, veel apen zijn ondertussen in hokken van tachtig centimeter breed bij tachtig centimeter lang en zestig centimeter diep gehuisvest. „Schandalig om een rhesusaap van zo'n zesting ontmeeter hierin levenslang op te sluiten, primitief en middelieuws“, roept Deckers. „Inderdaad onacceptabel“, zegt Bontrop, „maar in het afgelopen jaar is het apencentrum wel in staat geweest om vier nieuwe buitenkooien voor een groep rhesusapen te bouwen. Die zaten vroeger alleen in een kooi. En dit jaar zullen een aantal grotere kooien voor de nieuwe wereldapen worden geïnstalleerd.“ De oplossing voor de problemen lijkt nog ver in zicht. „Ik ben al heel lang met de overheid in overleg om een oplossing te vinden. Over de uitkomst kan ik alleen maar speculeren. Lijkt me niet zinvol.“ Deckers zou het graag willen horen, hij weet van niets: „De plannen rollen daar over tafel. Het verhaal over die verbeteringen wordt al jaren te pas en te onpas opgebracht.“ EDEV blijft op het standpunt dat veel zaken bij het BPRC niet goed gaan en dat dieren daardoor onnodig lijden en sterven. „Het moet maar eens afgelopen zijn met die proeven. Het apencentrum moet dicht en de apen vrij.“

Judith

<kakus91@hotmail.com>

„Als ik vandaag nog in die 'apenhel' in Rijswijk binnen mocht lopen en foto's mocht maken - wat ik niet, en iemand anders ook niet meer mag - dan zou ik wederom dezelfde foto's kunnen maken.“

Deckers: „De mensen die ik die brandbrief gestuurd heb, onder andere de Raad van Toezicht van het BPRC, hebben recht op deze informatie. Beschadigen? Een instituut dat alles in orde heeft en niets te verbeteren heeft, is niet te beschadigen.“

heid betaalde instantie die uitsluitend biomedisch onderzoek doet, dat zich op ernstige ziekten als AIDS, Malaria en autoimmuunziekten concentreert. Het test veel vaccins en geneesmiddelen op proefdieren. Tevens wordt er trans-

Uitgeverij EPO

Lange Pastoorstraat 25-27

B-2600 Berchem-Antwerpen (België)

Tel: + 32 (0)3 287 08 75

Gsm: + 32 (0)478 99 83 31

Fax: + 32 (0)3 218 46 04

E-mail: jos.hennes@epo.be

Web: www.epo.be

Antwerpen, postdatum

PERSBERICHT/UITNODIGING

Uitgeverij EPO is trots u de publicatie te kunnen aankondigen van het boek ***Blufpoker. De grootmachten, Joegoslavië en de komende oorlogen.***

Le Monde Diplomatique schreef n.a.v. de Franse uitgave: "***Eén van de drie belangrijkste boeken van het jaar. Een resoluut non-conformistische analyse...***"

Noteer nu alvast dat Michel Collon te gast is in De Balie te Amsterdam op 19 maart om 20.00 uur. Karel Glastra van Loon interviewt en modereert het debat.

Interviewmogelijkheden

Michel Collon spreekt vlot Nederlands en is bereid tot interviews.

--> **Wij bieden u bovendien de gelegenheid hem te interviewen op maandag 19 maart tussen 11.00 en 19.00 uur. Plaats: De Balie, Amsterdam.**

Gelieve wel op voorhand een afspraak te maken via uitgeverij EPO.

Het boek

Dit boek beantwoordt vijf essentiële vragen waar velen onder ons zich zorgen over maken:

Een. Wat is de informatie van de massamedia waard? Hoe kan men zelf medialeugens ontdekken?

Twee. Waarom breken er meer en meer oorlogen uit met wreedaardige gevolgen: Irak, Joegoslavië, Palestina, Congo, Columbia..? Wat is de werkelijke strategie van de Verenigde Staten en haar geallieerden in de Arabische wereld, de Balkan, de voormalige Sovjetunie, Centraal-Afrika?

Drie. Waar zullen nieuwe oorlogen uitbreken en hoe kunnen ze voorkomen worden?

Vier. Welke zijn de fundamentele mechanismen van de globalisering en hoe kan men weerstand bieden aan de maatregelen van het IMF (Internationaal Monetair Fonds) en van de WTO (Wereldhandelsorganisatie) die een massa mensen in totale armoede storten?

Vijf. Welk is het verband tussen al deze fenomenen? Leidt de economische oorlog tot de militaire oorlog? Is er coördinatie tussen de NAVO enerzijds en het IMF en de multinationals anderzijds?

De auteur en zijn conferenties

In zijn boeken en conferenties antwoordt Michel Collon diepgaand op al deze vragen. Hij analyseert de rol van multinationals en van internationale instellingen in de coulissen van de oorlogen, en de verborgen strategieën van de grootmachten. Hij legt de mechanismen bloot van 'medialeugens', die de publieke opinie desinformereren en verdoven.

De boeken van Michel Collon zijn of zullen gepubliceerd worden in acht talen en beleven regelmatig een herdruk. Collon spreekt verschillende talen en gaf meer dan 200 conferenties in dertien verschillende landen.

Een man die een van zijn conferenties bijwoonde in Madrid, schreef ons:

"Deze conferentie was voor mij een echte revelatie. Alle gebeurtenissen kregen een plaats omdat ik beter het algemeen kader begreep van de internationale verhoudingen van vandaag op economisch, politiek en militair vlak, alsook op het gebied van de media. Hartelijk dank."

Paul-Marie de la Gorce (Le Monde Diplomatique) schreef:

"Eén van de drie belangrijkste boeken van het jaar. Een resoluut non-conformistische analyse, die de door de Westerse media opgelegde taboe's en dogma's omvergooit."

Meer informatie

In bijlage vindt u meer informatie over het boek en de auteur. Indien bij deze zending geen recensie-exemplaar zit en u wilt een interview doen of een recensie maken, bestel het bij uitgeverij EPO, Jos Hennes.

Dank bij voorbaat voor uw interesse in dit zeer belangrijke boek.

Hartelijke groet,

Uitgeverij EPO,

Jos Hennes

Tel: +32 (0)3 287 08 75

Gsm: +32 (0)478 99 83 31

Fax: +32 (0)3 218 46 04

E-mail: jos.hennes@epo.be

P.S. Wilt u zo goed zijn mij een bewijsexemplaar van uw recensie/interview met de auteur op te sturen. Waarvoor dank.

Blufpoker

De grootmachten, Joegoslavië en de komende oorlogen

Michel Collon

Infofiche nieuw boek

Uitgeverij EPO

Contact: Jos Hennes

Tel +32 (0)3 287 08 75

Fax: +32 (0)3 218 46 04

E-mail: jos.hennes@epo.be

Web: www.epo.be

. Standaardwerk over de globalisering, over de geheime samenwerking tussen het IMF en de NAVO, over de oorlog tegen Joegoslavië, over de komende oorlogen en over de mechanismen van medialeugens.

. Internationale bestseller: reeds derde druk van de Franse uitgave.

Bill Clinton:

"Als we stevige economische betrekkingen willen zodat we in de hele wereld kunnen verkopen, dan is Europa daar de sleutel toe. Daarover gaat dat hele Kosovo-ding (sic)."

The New York Times:

"Als de globalisatie wil functioneren mag Amerika er niet voor terugdeinzen op te treden als de alvermogende supermacht... Achter de onzichtbare hand van de markteconomie moet een harde vuist schuilgaan. McDonalds kan enkel bloeien dankzij McDonnell Douglas die de F-15 gevechtsvliegtuigen maakt."

Na alle desinformatie vraagt u zich af: kan men conflicten zoals het Joegoslavische begrijpen? Zitten wij niet middenin een spelletje blufpoker, waar het de regel is te liegen, te bluffen en te veinzen?

In dit boek vindt u een denkschema om de verborgen belangen van de grootmachten (Verenigde Staten, Duitsland) en hun manoeuvres achter de schermen te ontcijferen. Joegoslavië was een laboratorium voor de NAVO om de volgende oorlogen voor te bereiden. Javier Solana, de gewezen secretaris-generaal van de NAVO: *"De ervaring die we in Bosnië opgedaan hebben, kan als model dienen voor de toekomstige NAVO-operaties."* Waar zullen die plaatsgrijpen?

Dit boek beantwoordt vijf essentiële vragen waar velen onder ons zich zorgen over maken:

Een. Wat is de informatie van de massamedia waard? Hoe kan men zelf medialeugens ontdekken? Wat zijn de principes van oorlogspropaganda?

Twee. Waarom breken er meer en meer oorlogen uit met wreedaardige gevolgen: Irak, Joegoslavië, Palestina, Congo, Columbia..? Wat is de werkelijke strategie van de Verenigde Staten en haar geallieerden in de Arabische wereld, de Balkan, de voormalige Sovjetunie, Centraal-Afrika?

Drie. Waar zullen de komende oorlogen uitbreken en hoe kunnen ze voorkomen worden?

Vier. Welke zijn de fundamentele mechanismen van de globalisering en hoe kan men weerstand bieden aan de maatregelen van het IMF (Internationaal Monetair Fonds) en van de WTO (Wereldhandelsorganisatie) die zeer veel volkeren in totale armoede storten?

Vijf. Welk is het verband tussen al deze fenomenen? Leidt de economische oorlog tot de militaire oorlog? Is er coördinatie tussen de NAVO enerzijds en het IMF en de multinationals anderzijds?

Sleutelwoorden: Joegoslavië, Servië, Kroatië, Bosnië, NAVO, Verenigde Staten, Duitsland, globalisering, IMF, Wereldbank, oorlog, vrede, massamedia.

Titel: *Blufpoker - De grootmachten, Joegoslavië en de komende oorlogen*
Oorspr.tit.: *Poker menteur - Les grandes puissances, la Yougoslavie et les prochaines guerres* (EPO, Brussel, 1998) en *Monopoly. L'OTAN à la conquête du monde* (EPO, Brussel, maart 2000)

Vertaald uit het Frans door Peter Friedkin

Omslagillustratie: GAL

Uitgeverij EPO, Berchem-Antwerpen, 2000

isbn 90 6445 119 2

Grote paperback, 21 x 29,5 cm

Geïllustreerd met geografische kaarten, tekeningen, foto's en schema's

456 pagina's

1.498 bfr - f 82,00

Verschijnt november 2000

Distributie in Nederland: Centraal Boekhuis BV Culemborg

Vertegenwoordiging in Nederland: Hans Bellingwout - tel/fax: 0162 42 17 44

Hun commentaren:

Jean Ziegler, socioloog en auteur:

"Een prachtig werk. Dank voor dit intelligente boek... Uw moed maakt een diepe indruk op mij."

Samir Amin, econoom:

"Schitterend boek. Slaagt erin tot in de perfectie een serieuze en diepgaande analyse te maken en te overtuigen door een grote hoeveelheid goed gebrachte feiten."

Paul-Marie de la Gorce, journalist *Le Monde Diplomatique*:

"Eén van de drie belangrijkste boeken van het jaar. Een resoluut non-conformistische analyse, die de door de Westerse media opgelegde taboe's en dogma's omvergooit."

Pierre Mertens, auteur:

"Werkelijk een boek dat nog ontbrak."

Noam Chomsky, auteur:

"Waardevolle en leerrijke gids."

Gilles Perrault, auteur:

"Kwaliteitsvol, intelligent en overtuigend boek. De werkelijkheid overtreft in grote mate mijn verbeelding."

Pierre Piérart, professor emiritus Universiteit Mons, vredesactivist, auteur:

"Deze analyse kleeft aan de werkelijkheid: de controle over de strategische rijkdommen is de kern van het probleem. De Duitse grootmacht wordt inderdaad extreem gevaarlijk."

Eva Forest, uitgever:

"Ik ga dit boek in het Spaans uitgeven. Want onder progressieven in de hele wereld heerst er grote verwarring over Joegoslavië... Een groot plezier was het dit boek te lezen."

Jelica Novakovic, 17 mei 1999 vanuit Belgrado:

"Ik heb hier gehoord dat Michel Collon veel problemen heeft gehad vanwege zijn engagement (slagen, de cel...) Heel moedig, die man. Ik wens hem het allerbeste toe! Want vrijheid is niet vanzelfsprekend, zoals dat op de Dam geschreven staat."

Bio-bibliografie Michel Collon

- 1992 Publicatie van zijn eerste, veelbesproken boek *Attention, médias! Médiamentesonges du Golfe. Manuel anti-manipulation* (EPO, Brussel). Een analyse van de media tijdens de Golfoorlog. Gilles Perrault schreef dat het in alle opleidingen voor journalistiek thuishoort. Vierde druk. Vertalingen in het Spaans en het Arabisch.
- 1998 Publicatie boek *Poker menteur. Les grandes puissances, la Yougoslavie et les prochaines guerres* (EPO, Brussel). Analyse van de verborgen strategie van de VS, Duitsland en de NAVO in de Balkan. Dit boek voorspelde de oorlog in Kosovo, de expansie van de NAVO in de Kaukasus... Tweede druk. Vertalingen in het Spaans, Servisch, Engels en Nederlands.
- 2000 . Maart. Publicatie boek *Monopoly. L'Otan à la conquête du monde* (EPO, Brussel). Bestudeert het verband tussen de globalisering en de NAVO-oorlogen, én de volgende doelwitten. Vertalingen in het Spaans, Servisch, Engels, Italiaans, Duits, Russisch en het Nederlands.
- . November. Publicatie van *Blufpoker. De grootmachten, Joegoslavië en de komende oorlogen* (EPO, Berchem-Antwerpen). Dit boek is de vertaling van *Poker menteur* en *Monopoly*, samengebracht in één boek.
- Algemeen . Verscheidene reizen in Joegoslavië en ex-Joegoslavië zoals Kosovo en gedurende de verkiezingen in oktober 2000.
- . Animator van Comités voor de Vrede in België. Leidde tijdens de bombardementen (mei 1999) een delegatie van 15 Belgische personaliteiten in Joegoslavië.
- . Scenarist van de film *Sous les bombes de l'Otan* (Regards Croisés, Brussel, 1999, 45 min.) n.a.v. zijn bezoek in mei 1999.
- . Journalist bij het Belgische weekblad *Solidair* te Brussel.
- . Meer dan 200 conferenties en debatten in 13 verschillende landen.
- . Op 31 januari 2000 nam Collon deel aan een debat in een uitzending van de *RTBf-TV-L'Ecran témoin* (video beschikbaar).
- . In maart 1999 aanvaardde Willy Claes, gewezen secretaris-generaal van de NAVO, aanvankelijk een debat met Michel Collon; dit debat werd georganiseerd door de Vakgroep Politieke Wetenschappen en het Centrum voor Polemologie van de VUBrussel, en uitgeverij EPO. Op het laatste moment, na lezing van Collons boek, gaf Claes afwezig (zie persartikel in bijlage).
- . Jamie Shea daarentegen, woordvoerder van de NAVO, aanvaardde in juni 2000 wel een publiek debat. Dat debat is integraal opgenomen op video (in bijlage vindt u de essentie van de antwoorden van Collon op de stellingen van Jamie Shea).

Michel Collon spreekt Nederlands en is rechtstreeks bereikbaar via e-mail:
michel.collon@skynet.be.

Inhoud *Blufpoker*

Schoon schip met de media?

1. Mediatest: wat is onze informatie waard?

Waar de lezer ontdekt dat men hem voorgelogen heeft over Sarajevo, de verkrachtingen, de kampen, de enclaves... en uiteindelijk over alles.

De grootmachten: bondgenoten of rivalen?

2. De wraak van Duitsland

Waar we leren dat Berlijn sinds lang ene Franjo Tudjman financierde en bewapende teneinde de afscheuring van Kroatië in 1991 te voltooien.

3. De geschiedenis die zich herhaalt?

We reizen door het verleden en stellen vast dat Duitsland Joegoslavië al eens heeft doen uiteenspatten. We zien verbazingwekkende gelijkenissen tussen gisteren en vandaag...

4. Berlijn wil een supermacht worden

We kijken achter de coulissen van Maastricht in 1991 en ontdekken hoe Kohl erin slaagde Mitterrand en Major klem te rijden. We leren de strategie van Berlijn kennen om Oost-Europa en eigenlijk heel Europa te domineren.

5. "Hun doel: zich voorbereiden om oorlog te voeren."

Hier ontdekken we de talloze draden die het Duitse leger verbinden met zijn meest zwarte verleden. We begrijpen waarom zijn generaals de campagnes van Hitler hartstochtelijk bestuderen.

6. Amerika, Duitsland, Frankrijk en Japan: onderling verscheurd

Waar we zien dat achter het officiële handjes schudden de rivaliteit tussen de Westerse 'geallieerden' voortdurend toeneemt. We bestuderen hun strategieën.

7. De Balkan: een viervoudige strategische inzet

Waar we leren dat Joegoslavië een praktijkoefening was; dat de grootmacht die de olieroutes controleert, meteen de gehele wereld overheerst; dat de VS militaire basissen wil verwerven in Zuid-Europa en in de voormalige Sovjetunie.

8. De NAVO: oorlog of vrede?

Hier ontdekken we dat de NAVO zich interesseert voor olie en aardgas, voor die landen die hun onafhankelijkheid willen bewaren en eventueel in opstand kunnen komen... We krijgen een analyse van de vele militaire NAVO-interventies en -projecten.

9. 1991-1995: vijf jaar verborgen tweestrijd tussen Berlijn en Washington

De lezer valt van de ene verrassing in de andere: de oorlog in Joegoslavië is helemaal niet wat men erover heeft verteld. Opsplitsingsplannen, geweervuur tegen de blauwhelmen, bombardementen, manoeuvres achter de coulissen: wat een desinformatie!

Vanwaar komt het nationalisme?

10. Balans van het titoïsme

Is de Joegoslavische staat, opgebouwd onder Tito, ja of neen verantwoordelijk voor de oorlog die dit land deed uiteenspatten?

11. Het zelfbestuur: wegbereider van de uiteenspatting

We maken opnieuw een reis in de Joegoslavische geschiedenis en zien de trage opgang van de verscheidene nationalismen.

12. Waarom het IMF en de Wereldbank Joegoslavië geruïneerd hebben

Waar de lezer leert dat er uiterst interessante dingen zijn gebeurd net vóór de oorlog van 1991. Waarom heeft men ons hier nooit over geïnformeerd?

13. De sociale krachten die baat hebben bij een oorlog

Hier ontdekken we met welke beschamende methoden de Kroatische bourgeoisie, verbonden met Tudjman, de Moslim-bourgeoisie, verbonden aan Izetbegovic, én de Servische nationalistische maffia... zich hebben verrijkt.

14. Het Kroatisch nationalisme

Franjo Tudjman wordt helemaal in zijn blootje gezet. En bepaalde Westerse grootmachten steunen fascistische krachten.

15. Het Moslimnationalisme

Het troebele verleden van Izetbegovic, zijn cynisch gedrag tijdens de oorlog en zijn verborgen misdaden worden blootgelegd.

16. Het Servisch nationalisme

Een analyse van de racistische opvattingen van Karadzic, Cosic en consoorten.

Oorlogen in het verschiet...**17. Racisme, nationalisme: wordt Europa gejoegoslaviseerd?**

Hier ontdekken we welke Westerse fascistische bewegingen achter de coulissen van de oorlog in Joegoslavië actief waren.

18. Omtrent 'humanitarisme', AZG en bepaalde intellectuelen

Waar we ontdekken dat Ronald Reagan, de CIA en George Soros bepaalde 'onafhankelijke' ngo's, media en intellectuelen financierden.

19. Ronde Tafel voor Vrede

Hier krijgen we een kijk op het debat in de vredesbeweging.

20. Mediatest: wat is de informatie over Kosovo waard?

Waar een achtenswaardige Engelse lord de 'vier principes van de oorlogspropaganda' en de manipulatie van de menselijke geest onthult. Een oud verhaal, zeer zeker. Maar toch nemen we hier de 'bloedbaden', 'genocide' en 'massagraven' onder de loep.

21. Serviërs en Albanen: de achtergrond van het 'etnische' probleem

Waar we de standpunten met elkaar confronteren. Over het afschaffen van de autonomie, het omstreden onderwijssysteem, de gevechten in 1998 en de exodus van de vluchtelingen.

22. De volgende doelwitten van de NAVO

Waar we ons afvragen waarom de NAVO activiteiten wil ontplooiën van het Midden-Oosten tot Centraal-Afrika; waarom Brzezinski de voormalige Sovjetunie in drie regio's wil opdelen; en waar het volgende Kosovo zal plaatsvinden.

23. Was de NAVO-oorlog wel zo netjes?

Waar een NAVO-verantwoordelijke zijn trucs om 'de publieke opinie in slaap te wiegen' onthult. De theorie van de 'vergissingen' wordt hier onderuit gehaald.

24. De noodzaak van een wereldfront voor vrede

Waar we het woord geven aan Ramsey Clark, Noam Chomsky, Eduardo Galeano, Dario Fo, Mumia Abu-Jamal, de Moeders van de Plaza de Mayo en vele anderen die uit de media geweerd worden.

De 15 leugens van Jamie Shea en de NAVO

De woordvoerder van de NAVO, Jamie Shea, 'confereerde' zowat overal teneinde de bombardementen op Joegoslavië goed te praten. Michel Collon, auteur van Blufpoker ontmaskert deze medialeugens. Hij daagde Shea uit voor een publiek debat. In juni 2000 aanvaardde Shea de uitdaging. Het debat is volledig opgenomen op video.

VOOR DE OORLOG

1. "Het doel van de NAVO: de vrede herstellen in Kosovo."

Fout. Reeds meer dan een jaar bewapenden de Duitse geheime dienst (BND) de Albanese separatisten; een onthulling van de Duitse televisie ARD. De CIA deed hetzelfde. Zo werd het UCK, door de speciale VS-gezant Robert Gelbard in februari 1998 openlijk bestempeld als "terroristisch", in het geheim aangemoedigd om Servische politieagenten en burgers en Albanen, die loyaal stonden tegenover Joegoslavië, te vermoorden.

2. "De Serven organiseerden etnische zuiveringen."

Fout. Amper vijftien dagen voor het uitbreken van de oorlog zegt een officieel rapport van het Duitse ministerie voor Buitenlandse Zaken (geleid door de groene minister Joscha Fisher): "Er zijn geen etnische vervolgingen tegen de Albanen als groep. Wel botsingen tussen twee legers."

3. "De Serven hebben koppig onze vredesvoorstellen geweigerd."

Fout. Tijdens de "onderhandelingen" van Rambouillet (begin 1999) wilde de NAVO een militaire bezetting in geheel Joegoslavië opleggen en de kolonisatie van Kosovo door de multinationals. De NAVO verhinderde zelfs dat Serven en Albanen met elkaar praatten. Doel van deze provocaties? De oorlog doen uitbreken teneinde in de Balkan militaire basissen te installeren.

4. "Het is de fout van Milosevic. Wij willen de Joegoslaven bevrijden."

Fout. Natuurlijk hebben talrijke Joegoslaven kritieken op Milosevic. Maar dit volk weigert unaniem de uiteenspatting van Joegoslavië en de bezetting door de NAVO. Dat is ook de reden waarom noch de "oppositie", door de VS met miljoenen dollars gefinancierd, noch de chantage van uw wreedaardig embargo, dat geneesmiddelen, mazout en levensmiddelen, een poot aan de grond krijgt.

5. "De Joegoslavische politie heeft in januari 1999 te Racak burgers vermoord."

Fout. Het waren inderdaad slachtoffers van een botsing tussen twee legers. Deze manipulatie werd georchestreerd door de Amerikaanse agent William Walker, die o.a. medeplichtig was aan de doodseskaders in El Salvador en in Nicaragua (jaren '80). Iedere oorlog begint met een grote medialeugen: getrukeerde tv-beelden om de publieke opinie te manipuleren.

TIJDENS DE OORLOG

6. "Onze bombardementen sparen de burgers."

Fout. De chef van het Belgische leger Herteleer bekende: "We moeten de Servische bevolking zelf pijn doen. We moeten hen verliezen toebrengen." (De Standaard, 17/04/1999). Resultaat: 2.000 dode burgers, 5.000 gewonden, een generatie kinderen getraumatiseerd, 147 vernielde hospitalen, een vernielde economie. Doel: het volk zelf op de knieën krijgen. En vooral elk verzet tegen de invasie van de multinationals elimineren.

7. "Wij voeren een 'propere' oorlog."

Fout. De NAVO gebruikte door de Conventies van Genève verboden wapens. Ten eerste, er werden fragmentatiebommen gegooid op de markt en het ziekenhuis te Nis, die meerdere burgers doodde of verwondde. Ten tweede, er werden grafietbommen gegooid die de electriciteit deden uitvallen (dus ook de ziekenhuizen lamlegden). Ten derde, er werden bommen met verarmd uranium gebruikt die kanker en genetische mutaties teweegbrachten, inbegrepen bij de VS-soldaten.

8. "De NAVO heeft per vergissing een konvooi van Albanese vluchtelingen gebombardeerd."

Fout. Eerst heeft u verklaart dat het konvooi gebombardeerd werd door de Serven. Vervolgens verklaarde u dat de piloten dachten dat het om een militair konvooi ging. Nochtans, uw piloten zijn tot achtmaal teruggekeerd om het te bombarderen. In werkelijkheid keerden deze vluchtelingen terug naar Kosovo, terwijl u Kosovo wilde leegmaken om te "bewijzen" dat de Albanese er onmogelijk konden leven.

9. "De NAVO heeft per vergissing een trein op een brug gebombardeerd."

Fout. U heeft de video's, vanuit uw eigen vliegtuigen gefilmd, getrukeerd teneinde aan te tonen dat de piloot deze snelrijdende trein te laat gezien had. Door deze video driemaal sneller af te spelen zou deze trein tegen zo'n slordige 300 km per uur gereden hebben. In werkelijkheid, ook in dit geval, is de piloot teruggekeerd om opnieuw een treinstel te bombarderen. De NAVO respecteert de burgerbevolking op geen enkele manier.

10. "De NAVO heeft per vergissing de Chinese Ambassade gebombardeerd."

Fout. Eerst vertelde u dat u het tegenoverliggende flatgebouw viseerde. Er is geen tegenoverliggend flatgebouw! Vervolgens verklaarde u dat u niet beschikte over een recent stadsplan van Belgrado dat de nieuwe site van de ambassade aangeeft. U denkt werkelijk dat de mensen imbecielen zijn. De werkelijke bedoeling van deze bommenwerper, speciaal overgevlogen vanuit de VS, was China, dat solidair is met Joegoslavië, een scherpe verwittiging te sturen.

NA DE OORLOG

11. "Wij hebben de massagraven ontdekt die de genocide bewijzen."

Fout. Na langdurige opzoekingen heeft u 2.108 lichamen opgegraven. Lijken van alle nationaliteiten. Velen waren slachtoffers van uw bombardementen, anderen van het UCK. De chef van de Spaanse juristen is met zijn ploeg zeer snel huiswaarts gekeerd, zeggende dat men hen gemanipuleerd had. De genocide ("100.000 vermoorde mensen", zegt u) was een uitvinding van uw propagandadiensten.

12. "De NAVO is daar om de Albanese bevolking te beschermen."

Fout. De Verenigde Staten hebben in Kosovo een permanente, gigantische militaire basis geïnstalleerd, genaamd Camp Bondsteel. Dat was trouwens hun doel vanaf het begin om dichterbij de olievelden in de Kaukasus, die zij willen controleren, te zijn. Strategie op lange termijn: de ex-Sovjetunie insluiten en verzwakken. Het is precies daarom dat Washington de islamitische Tjetsjeense milities in het geheim bewapent.

13. "De NAVO heeft alleen humanitaire doeleinden."

Fout. De Westerse machten hebben de bezettingszones verdeeld volgens de rijkdommen, die de interesse wekten van hun respectievelijke multinationals. De VS hebben de strategische mineralen van Novo Brdo en de batterijenfabriek van Gnjilane, British Power de electriciteit, de Fransen hebben de mijnen van Trepca gekregen als beloning voor hun gehoorzaamheid, de Duitsers de wijngaarden en de rubberfabriek...

14. "De NAVO komt tussen om een multi-etnisch Kosovo op te bouwen."

Fout. Het UCK en de NAVO hebben Kosovo gezuiverd. 350.000 Serven, zigeuners, muselmannen, Turken en andere vervolgte minderheden zijn moeten vluchten. U heeft geen enkele van de 700 door het UCK gekidnapte personen teruggevonden. En dan zegt u dat uw 50.000 soldaten de laatste Serven, die al maanden vastzitten in hun appartementen in Pristina (400 in totaal), "niet kunnen beschermen"?

15. "Wij probeerden onpartijdig de passies te kalmeren."

Fout. De NAVO heeft eigenhandig 25.000 Servische werkers afgedankt. Bernard Kouchner, de burgerlijke administrateur, heeft een besluit uitgevaardigd dat na 24 uren de illegale bezettingen van huizen en appartementen waar de Serven zijn verdreven, legitimeert. Uiteindelijk hebt u de weinige overblijvende Serven ontwapend en overgeleverd aan het systematische geweld van het UCK, dat één Serviër per dag doodt.

Michel Collon

De tradi-
tionele
Otpor!-groet

OTPOR!

De film *The making of the revolution* over de Servische beweging Otpor! (Verzet!) gaat in Nederlandse première. Twee Otpor!-activisten kijken op deze pagina terug op een geslaagde campagne tegen Milosevic.

Een jaar geleden bestond *Otpor!* één jaar. De beweging telde ongeveer tweeduizend activisten en stond nauwelijks in de publieke belangstelling. Sindsdien is er zoveel gebeurd dat ons leven voorgoed veranderd is. Nu hebben we meer aanhangers dan welke politieke partij ook in Servië en beïnvloeden we de publieke opinie. Als ze ons afgelopen jaar hadden verteld dat Milosevic binnen één jaar afgezet zou zijn, onder meer dankzij een groep tieners, zouden we hen nooit geloofd hebben. Velen van ons zijn gemarteld. Onze mensenrechten zijn zo vaak geschonden dat we klein geweld op een gegeven moment normaal gin-

gen vinden. Toen studenten uit protest de faculteit voor architectuur van Belgrado's universiteit bezetten, sloegen gemaskerde knokploegen met honkbalpetjes hen in elkaar, ook de decaan die meeprotesteerde. Achteraf vertelde één van de studenten: 'Het was oké, ze deelden niet al te veel klappen uit.' Dat we een geweldloze organisatie zijn - we willen een gewoon leven, net als jonge mensen in andere landen - maakte niet uit: Otpor! ontlokte een hoop geweld en woede. De staatstelevisie maakte ons uit voor fascist en terroristen. Terwijl we nauwelijks massale bijeenkomsten op touw zetten. Meestal ging het om optredens op straat waarin we de spot

dreven met het regime en het leven van alledag. We wilden de voorbijgangers laten zien wat er schortte aan ons leven en aan deze natie. We wilden hen bewust maken van wat er om ons heen gebeurde en aanzetten tot actie om verandering af te dwingen.

Eén van die acties heette 'Brood en Spelen'. Het was een verwijzing naar de Romeinen die het volk kalm en onder controle hielden met brood en spelen, precies zoals onze regering probeerde te doen. We deelden brood en melk uit, vooral aan ouderen. Op de voedselpakketjes stonden korte boodschappen en Otpor!-slogans.

Een paar moeders richtten 'Moeders Verzet' op, om hun Otpor!-kinderen te steunen. Zij organiseerden onder meer 'kako zGOTOViti JElo' ('hoe bereid je een maaltijd') - een woordgrapje: 'GOTOV JE' staat voor: 'Het is gedaan met hem', ofwel het einde van

**Moeders deelden pakjes gist uit aan het publiek,
met de tekst 'Het verzet... is rijzende!'**

ons vooraf hadden verteld dat Milosevic

namen één jaar afgezet zou zijn dankzij een groep tieners - wie had 't geloofd?

Milosevic' macht. Ze verkleedden zich als huisvrouwen, gingen druk aan het kokkerellen met schortjes om en deelden pakjes gist uit aan het publiek, met de tekst 'Het verzet... is rijzende!'

We trokken nog meer publiek met gratis concerten, zoals het concert met Oud en Nieuw op het centrale plein in Belgrado. In Servië valt Oudejaarsdag op 13 januari, omdat de Orthodoxe kerk de oudere, Juliaanse kalender aanhoudt. Het evenement begon om tien uur 's avonds en we kondigden het aan als een nachtelijk rockconcert. Maar om middernacht stopte de muziek, de lichten doofden en op een groot videoscherm projecteerden we beelden van de laatste tien jaar: oorlog, vluchtelingen, lijken, begrafenis, foto's van vermisten, politie die betogingen uit elkaar slaat, mensen die vechten voor een stukje brood, NAVO-luchtaanvallen... Aan het einde van de videoclip sprak een stem: 'Is dit het land waarin je wilt wonen? Is dit de toekomst die je wilt? Valt er iets te vieren zolang hij aan de macht is?' De boodschap sloeg in als een bom.

Dankzij evenementen als deze, en door de felle regeringsreacties, verspreidde het nieuws van Otpor! zich snel door Servië en in het buitenland. Belangstelling voor onze idealen en ons werk rees de pan uit. Serviërs die oorlog en onderdrukking achter zich hadden gelaten en ervan droomden ooit weer terug te keren als de situatie beter werd, gaven we nieuwe hoop om hun dromen waar te maken. Anderen bewonderden onze moed en wilden helpen. Weer anderen raakten betrokken en beseften dat we ook hulp en bescherming 'van buitenaf' nodig hadden.

Daarom bood ook Amnesty International ons de helpende hand. Ze openden een actiedossier voor Amnesty-groepen, waar veel jongeren gretig mee aan de slag gingen. Een uitnodiging om een conferentie in Slovenië toe te spreken namen we dankbaar aan. Slovenië en Joegoslavië vormden ooit één land, we beschouwen elkaar als broeders. Otpor! wachtte een warm onthaal en iedereen wilde iets doen om te helpen.

We onderhielden goede contacten met actieve leden van Amnesty, deelden onze ervaringen

over actievoeren, namen deel aan workshops en aan een zomerkamp voor jongeren in Gaza. Palestijnse studenten hadden voor ons een half jaar campagne gevoerd. Tijdens het kamp leerden zij van de ervaringen van Otpor! en van Amnesty's campagne tegen martelen. Die week raakten we bekend met verschillende martelmethoden, leerden we hoe je die kunt bestrijden en hoe je campagnes kunt organiseren. We vertelden anderen welke Amnesty-campagnes het meest bruikbaar waren in Servië. Zo was Otpor! niet langer een organisatie ver weg die alleen in hun gedachten bestond, maar een groep jonge mensen van vlees en bloed, jongeren met dezelfde interesses, dezelfde hoop en dromen als zij.

We weten nu waar, bij wie en hoe ernstige schendingen van mensenrechten te rapporteren, zodat de organisatie snel actie kan ondernemen. Toen zes Otpor!-activisten ernstig mishandeld en gemarteld werden door de politie in Vladicin Han kwamen we snel in actie. Veel mensen konden zich niet voorstellen wat de politie had gedaan: 'We wisten hier niets van. Dit kan niet waar zijn, ik had geen idee dat de situatie zo slecht kon zijn!' Omdat de media er niet over berichtten, hadden veel mensen geen idee wat er gebeurde met de mensen uit hun omgeving. Men reageerde geschokt. Anderen waren bang en wilden geen risico lopen door ons te helpen. Dit is nog een reden waarom buitenlandse hulp zoveel betekende voor ons.

We geloven dat de tijd van schendingen in Servië nu achter de rug is en hopen dat Amnesty's bemoeienis minder urgent zal worden. Amnesty heeft ons enorm geholpen in onze strijd zodat we vooruit konden kijken naar een vreedzame toekomst met respect voor de rechten van iedereen. We vergeten nooit wat iedereen voor ons heeft gedaan. ■

SONJA PAPAĆ &
BOBAN JAKOVLJEVIĆ

Uit: C2

The making of the revolution/Katarina Rejger en Erik van den Broek/Nederland/2001/
50 minuten

4/4/01 22.30 uur TV 1
7/4/01 11.10 uur HERK.

Het is gelukt!

Vlak voor de parlaments- en presidentsverkiezingen van 24 september deed de politie invallen in Otpor!-kantoren in Belgrado, Novi Sad en Vojdovin. Rechercheurs legden beslag op vlaggen, posters, stickers en computerbestanden met persberichten en informatie over gevangengenomen activisten. Volgens Otpor!'s advocaat, Gradimir Nalic, waren de invallen direct gerelateerd aan de verkiezingscampagne van de toenmalige president Milosevic. De situatie nam een dramatische wending na de verkiezingen, toen de politie in beslag genomen materiaal onverwacht teruggaf. Het ging om meer dan drie ton aan materiaal, vergezeld van een opmerkelijk schrijven. Daarin stond 'vanaf vandaag beginnen we aan een normaal leven. Het is gelukt!'

De makers van de film *The making of the revolution*, Katarina Rejger en Erik van den Broek, net terug uit Belgrado, zijn druk aan het monteren. Hun productie heeft bijkans een even enerverend verloop gehad als de revolutie zelf. Het begon allemaal na de marathon-betoging (119 dagen) van 1996. Ze filmde destijds voor de VPRO. Contacten leidden tot afspraken om het verzet van studenten van binnenuit te filmen. Dat ging niet zo maar. De filmers moesten het nodige wantrouwen overwinnen. De studenten liepen voortdurend risico. Banden van gefilmde sessies zouden in verkeerde handen kunnen vallen. Veel geïnterviewden was een documentaire echt geen celstraf waard. 'Soms werden ze gek van ons', zegt Van den Broek. Maar er waren meer hindernissen. Buiten filmen kon niet, dat zou teveel in de gaten lopen. Materiaal moest via via het land worden uitgesmokkeld. Toch zijn ze erin geslaagd om geheime ontmoetingen en zelfs een depot voor verzetsmateriaal te filmen. Krachtig beeld in de film is ook het moment waarop Zwitserse acteurs in een staatstheater in Belgrado de vuist heffen en namens Otpor! de leuze 'Het is gedaan met hem' scanderen. Van den Broek: 'Het aardige is dat tot 5 oktober 2000 ook het Servische publiek nooit de kracht van Otpor! heeft doorgehad'. Dat hun film binnenkort door de Servische tv wordt uitgezonden, acht hij 'absoluut mogelijk'. Nu al produceren ze videobrieven, voor 47 zendgemachtigden in de regio, inclusief Kroatië en Bosnië, die gesteund worden door o.a. Press Now en Novib.

W.O.

19 WORDT VERVOLGD

17 APRIL 2001

HELP JOEGOSLAVIE DE WINTER DOOR

NOODHULP

De Europese Commissie heeft de Europese gemeenschap opgeroepen op grote schaal noodhulp te bieden om Joegoslavië de winter door te helpen. Het land kampt met grote tekorten aan voedsel, brandstof en medische goederen, als gevolg van de bombardementen, en het isolement waar het in terecht is gekomen. Dat isolement wordt binnenkort door de nieuwe ontwikkelingen opgeheven...

LAAT JOEGOSLAVIE NIET IN DE KOU ZITTEN!

Stichting Opbouw Basisscholen Joegoslavië doet hierbij een oproep om gezamenlijk kleding in te zamelen om Joegoslavië de winter door te helpen!

Warme kleding die u niet meer nodig heeft, maar waarmee u iemand anders deze winter nog blij kunt maken, halen wij graag op.

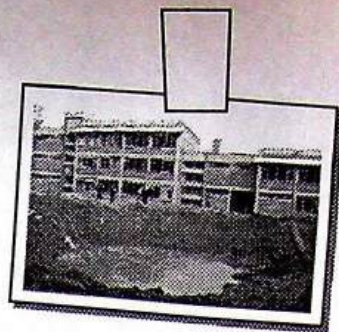
Ook dekens zijn onmisbaar!

Stichting OBJ zamelt deze goederen in voor transport naar gebieden in Joegoslavië waar deze hulp hard nodig is.

VRIJWILLIGERS GEZOCHT!
door heel Nederland

DE KINDEREN ZIJN HET SLACHTOFFER

Veel kinderen zijn het slachtoffer geworden van de NAVO-luchtaanvallen op Joegoslavië vorig jaar. Hun scholen zijn zwaar beschadigd of zelfs verwoest. Tot op heden is er nog steeds een tekort aan lesmateriaal, computers en meubilair.

Stichting Opbouw Basisscholen Joegoslavië (OBJ) in Tilburg zet zich belangeloos in om hulp te bieden aan basisscholen in de getroffen gebieden, die hulp nog steeds hard nodig hebben. Stichting OBJ doet een oproep aan iedereen die een bijdrage zou kunnen leveren in de vorm van goederen.

Wilt u oude, nog werkende computers, schoolmaterialen, (school-)meubilair of andere goederen beschikbaar stellen, neem dan snel contact met ons op!

Een van de schoolkinderen van basisschool Vuk Karadjic, in Vitkovci bij Teslic (Bosnië). Naar deze school is 16 oktober een goederentransport gegaan met schoolmeubelen, computers, schrijfmateriaal, lampen, kleding e.a. Met het transport zijn tevens goederen meegegaan voor het ziekenhuis in Teslic: ziekenbedden, rolstoelen, invalidewagentjes, brillen, dekens e.a.

Over deze hulpactie is binnenkort meer informatie te verkrijgen op de website van stichting OBJ.

Bezoek ook onze website:

<http://home.hetnet.nl/~obj>

U kunt een financiële bijdrage storten op:

Actiegiro 8289610 t.n.v. stichting OBJ, Tilburg

Stichting **OBJ**
Opbouw Basisscholen Joegoslavië

Maart 2007

'De ervaring die we in Bosnië opgedaan hebben, kan als model dienen voor onze toekomstige NAVO-operaties.'

Javier Solana,

secretaris-generaal van de NAVO, maart 1996

Na alle desinformatie vraagt u zich af: kan men conflicten zoals het Joegoslavische begrijpen? Zitten wij niet middenin een spelletje bluffpoker, waar het de regel is te liegen, te bluffen en te veinzen?

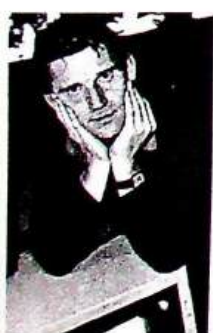
Hier vindt u een denkschema om de verborgen belangen van de grootmachten (Verenigde Staten, Duitsland) en hun manoeuvres achter de schermen te ontcijferen. Joegoslavië was een laboratorium voor de NAVO om de volgende oorlogen voor te bereiden. Waar zullen die plaatsgrijpen? Zullen wij opnieuw geconfronteerd worden met colonnes vluchtelingen, kampen, slachtpartijen?

Maar eerst dit: wat is onze informatie waard? In dit boek geeft de auteur u de middelen om zelf de medialeugens te analyseren. En vooral ook de komende oorlogen. Want het is de moeite waard zich voor de verdediging van de vrede te engageren. Met kennis van zaken.

Michel Collon is de auteur van het boek *Attention médias!* waarover Gilles Perrault zei dat het op het programma zou moeten staan van elke journalistieke opleiding. Hij is redacteur van het Belgische weekblad *Solidaire*.

Michel Collon
De grootmachten, Joegoslavië en de komende oorlogen
BLUFFPOKER

Michel Collon
**BLUFF
POKER**
De grootmachten,
Joegoslavië
en de komende oorlogen

EPO

EPO

"Als we stevige economische betrekkingen willen zodat we in de hele wereld kunnen verkopen, dan is Europa daar de sleutel toe. Daarover gaat dat hele Kosovo-ding (sic)." - Bill Clinton

"Als de globalisatie wil functioneren mag Amerika er niet voor terugdeinzen op te treden als de alvermogende supermacht... Achter de onzichtbare hand van de markteconomie moet een harde vuist schuilgaan. McDonalds kan enkel bloeien dankzij McDonnell Douglas die de F-15 gevechtsvliegtuigen maakt." - New York Times

INHOUD

Schoon schip met de media?

1. Mediatest: wat is onze informatie waard?

Waar de lezer ontdekt dat men hem voorgelogen heeft over Sarajevo, de verkrachtingen, de kampen, de enclaves... en uiteindelijk over alles.

De grootmachten: bondgenoten of rivalen?

2. De wraak van Duitsland

Waar we leren dat Berlijn sinds lang ene Franjo Tudjman financierde en bewapende teneinde de afscheuring van Kroatië in 1991 te voltooien.

3. De geschiedenis die zich herhaalt?

We reizen door het verleden en stellen vast dat Duitsland Joegoslavië al eens heeft doen uiteenspatten. We zien verbazingwekkende gelijkenissen tussen gisteren en vandaag...

4. Berlijn wil een supermacht worden

We kijken achter de coulissen van Maastricht in 1991 en ontdekken hoe Kohl erin slaagde Mitterrand en Major klem te rijden. We leren de strategie van Berlijn kennen om Oost-Europa en eigenlijk heel Europa te domineren.

5. "Hun doel: zich voorbereiden om oorlog te voeren."

Hier ontdekken we de talloze draden die het Duitse leger verbinden met zijn meest zwarte verleden. We begrijpen waarom zijn generaals de campagnes van Hitler hartstochtelijk bestuderen.

6. Amerika, Duitsland, Frankrijk en Japan: onderling verscheurd

Waar we zien dat achter het officiële handjes schudden de rivaliteit tussen de Westerse 'geallieerden' voortdurend toeneemt. We bestuderen hun strategieën.

7. De Balkan: een viervoudige strategische inzet

Waar we leren dat Joegoslavië een praktijkoefening was; dat de grootmacht die de olieroutes controleert, meteen de gehele wereld overheerst; dat de VS militaire basissen wil verwerven in Zuid-Europa en in de voormalige Sovjetunie.

8. De NAVO: oorlog of vrede?

Hier ontdekken we dat de NAVO zich interesseert voor olie en aardgas, voor die landen die hun onafhankelijkheid willen bewaren en eventueel in opstand kunnen komen... We krijgen een analyse van de vele militaire NAVO-interventies en -projecten.

9. 1991-1995: vijf jaar verborgen tweestrijd tussen Berlijn en Washington

De lezer valt van de ene verrassing in de andere: de oorlog in Joegoslavië is helemaal niet wat men erover heeft verteld. Opsplitsingsplannen, geweervuur tegen de blauwhelmen, bombardementen, manoeuvres achter de coulissen: wat een desinformatie!

Hun commentaren

JEAN ZIEGLER: "Een prachtig werk. Dank voor dit intelligente boek... Uw moed maakt een diepe indruk op mij."

SAMIR AMIN: "Schitterend boek. Slaagt erin tot in de perfectie een serieuze en diepgaande analyse te maken en te overtuigen door een grote hoeveelheid goed gebrachte feiten."

PIERRE MERTENS: "Werkelijk een boek dat nog ontbrak."

NOAM CHOMSKY: "Waardevolle en leerrijke gids."

GILLES PERRAULT: "Kwaliteitsvol, intelligent en overtuigend boek. De werkelijkheid overtreft in grote mate mijn verbeelding."

Vanwaar komt het nationalisme?

10. Balans van het titoïsme

Is de Joegoslavische staat, opgebouwd onder Tito, ja of neen verantwoordelijk voor de oorlog die dit land deed uiteenspatten?

11. Het zelfbestuur: wegbereider van de uiteenspatting

We maken opnieuw een reis in de Joegoslavische geschiedenis en zien de trage opgang van de verscheidene nationalismen.

12. Waarom het IMF en de Wereldbank Joegoslavië geruïneerd hebben

Waar de lezer leert dat er uiterst interessante dingen zijn gebeurd net vóór de oorlog van 1991. Waarom heeft men ons hier nooit over geïnformeerd?

13. De sociale krachten die baat hebben bij een oorlog

Hier ontdekken we met welke beschamende methoden de Kroatische bourgeoisie, verbonden met Tudjman, de Moslim-bourgeoisie, verbonden aan Iztbegovic, én de Servische nationalistische maffia... zich hebben verrijkt.

14. Het Kroatisch nationalisme

Franjo Tudjman wordt helemaal in zijn bloetje gezet. En bepaalde Westerse grootmachten steunen fascistische krachten.

15. Het Moslimnationalisme

Het troebele verleden van Iztbegovic, zijn cynisch gedrag tijdens de oorlog en zijn verborgen misdaden worden blootgelegd.

16. Het Servisch nationalisme

Een analyse van de racistische opvattingen van Karadzic, Cosic en consorten.

Oorlogen in het verschiep...

17. Racisme, nationalisme: wordt Europa gejoegoslaviseerd?

Hier ontdekken we welke Westerse fascistische bewegingen achter de coulissen van de oorlog in Joegoslavië actief waren.

18. Omtrent 'humanitarisme', AZG en bepaalde intellectuelen

Waar we ontdekken dat Ronald Reagan, de CIA en George Soros bepaalde 'onafhankelijke' ngo's, media en intellectuelen financierden.

19. Ronde Tafel voor Vrede

Hier krijgen we een kijk op het debat in de vredesbeweging.

20. Mediatest: wat is de informatie over Kosovo waard?

Waar een achtenswaardige Engelse lord de vier principes van de oorlogspropaganda en de manipulatie van de menselijke geest onthult. Een oud verhaal, zeer zeker. Maar toch nemen we hier de 'bloedbaden', 'genocide' en 'massagraven' onder de loep.

Voor wie is dit boek bestemd?

- Voor allen die willen begrijpen hoe de globalisering de vrede in gevaar brengt;
- Voor degenen die willen begrijpen hoe men de informatie manipuleert;
- Voor jongeren en leerkrachten (pedagogisch dossier in voorbereiding);
- Voor sociale en culturele animatoren, voor journalisten, media-mensen en syndicalisten.

Ja, stuur mij:

- exemplaren van het boek **Blufpoker** voor de speciale prijs van 1.198 BEF/65,50 NGL (excl. portkosten). Verkrijgbaar in de boekhandel voor 1.498 BEF. Factuur en overschrijving worden samen met de zending verstuurd.
- exemplaren van deze folder om in mijn omgeving uit te delen.
- informatie over de lezingen/debatten die in België en Nederland zullen plaatsvinden.
- de informatie over activiteiten i.v.m. globalisering en vrede.
- de gegevens om met de auteur een lezing/debat te organiseren.
- ik voeg hierbij enkele adressen aan wie u deze folder met mijn groeten mag opsturen.

21. Serviërs en Albanezen: de achtergrond van het 'etnische' probleem

Waar we de standpunten met elkaar confronteren. Over het afschaffen van de autonomie, het omstreden onderwijssysteem, de gevechten in 1998 en de exodus van de vluchtelingen.

22. De volgende doelwitten van de NAVO

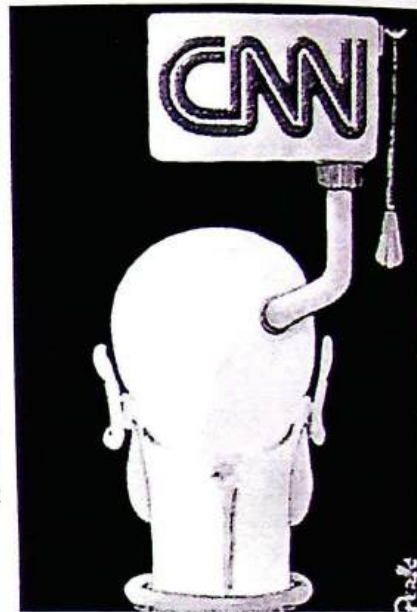
Waar we ons afvragen waarom de NAVO activiteiten wil ontplooiën van het Midden-Oosten tot Centraal-Afrika; waarom Brzezinski de voormalige Sovjetunie in drie regio's wil opdelen; en waar het volgende Kosovo zal plaatsvinden.

23. Was de NAVO-oorlog wel zo netjes?

Waar een NAVO-verantwoordelijke zijn trucs om 'de publieke opinie in slaap te wieden' onthult. De theorie van de 'vergissingen' wordt hier onderuit gehaald.

24. De noodzaak van een wereldfront voor vrede

Waar we het woord geven aan Ramsey Clark, Noam Chomsky, Eduardo Galeano, Dario Fo, Mumia Abu-Jamal, de Moeders van de Plaza de Mayo en vele anderen die uit de media geweerd worden.

Help mee het boek *Blufpoker* bekendmaken

- Verspreid deze folder bij vrienden en kennissen;
- Nodig Michel Collon uit voor een lezing, een debat, een vorming. (Er zijn video's beschikbaar, projecties van illustraties op transparanten, schoolanimatie...).
- U kunt uw reacties/vragen/opmerkingen/voorstellen rechtstreeks doorgeven aan de auteur via e-mail: michel.collon@skynet.be.

Standaardwerk over de globalisering, over de geheime samenwerking tussen het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de NAVO, over de komende oorlogen en over de mechanismen van medialeugens.

Stuur of fax deze bon naar EPO-Promotie, Lange Pastoorstraat 25-27, 2600 Berchem-Antwerpen (België), tel: +32 (0)3 287 08 75 - fax: +32 (0)3 218 46 04 - e-mail: jos.hennes@epo.be - internet: www.epo.be

Onafhankelijke media verzoemen in ex-Joegoslavië

Mira 2000

"Ik voelde me een beetje schuldig en egoïstisch om ergens te gaan wonen waar ik me beter voelde en niks meer bij te dragen aan de strijd. Ik besloot hier te gaan werken, omdat ik zo de mensen daar - de meeste mijn vrienden - kon helpen."

Mira Oklobdzija was zo'n twintig jaar geleden actief in de prodemocratische beweging in (ex-)Joegoslavië. Van 1981 tot '91 was zij lid en coördinator van verschillende Joegoslavische en internationale met elkaar samenwerkende organisaties op het gebied van mensenrechten. Mira was ook actief voor de democratische oppositie in voormalig Joegoslavië, in de 'Association Yugoslav Democratic Initiative'. Vanuit Nederland zette ze haar activiteiten voort, waar ze nu bij Press Now projecten voor onafhankelijke media in Servië en Kroatië coördineert.

Een keer per jaar bezoekt ze de journalisten die meewerken aan projecten van Press Now. "Volgende week ga ik naar Kroatië, met vragen als wat moet er gekocht worden, wat is er al gekocht, hoe en waartover berichten de media, waar willen ze de nadruk op leggen en wat willen ze bereiken?" In Kroatië staat Mira AIR (Association of Independent local Radio stations) bij, een (nieuwe) organisatie van samenwerkende onafhankelijke media. "We steunen die media die bruggen bouwen tussen verschillende regio's en niet alleen maar gefocust zijn op hun eigen gebiedje. Voor mij tel vooral het resultaat. Ik moet een krant eerst zien en lezen als die pretendeert heel democratisch en vooruitstrevend te zijn en om steun vraagt, voor ik kan zeggen of Press Now daar geld in wil stoppen." "Ik word verondersteld expert te zijn", zegt ze lichthelijk spottend, "de ik beslis, weliswaar samen met m'n collega's en de donateurs, over de financiële steun en over hoe de media te helpen organiseren."

Rechtens onder druk
Onafhankelijke journalistiek bedrijven in Servië is bijna onmogelijk door onderdrukkende mediawetgeving, in beslag nemen van apparatuur en criminel en de uitgave van een groot aantal media in handen hebben. En soms zelfs levensgevaarlijk; politiegeweld, intimidatie van journalisten door de regering en politieke moorden zijn aan de orde van de dag.

Zo voert de Servische staat (Milosevic) een terreur tegen het van oorsprong Kroatische, kritische en satirische weekblad Feral Tribune. "De staat voert nog 500 rechtszaken tegen Feral Tribune, die dit blad alle-

maal zal verliezen omdat politici de rechtens onder druk zetten. Rechtszaken kosten veel geld dat ook in de onafhankelijke media geïnvesteerd kan worden. Feral Tribune was de eerste die na de oorlog redelijk objectief berichtte. "Oorlogsmisdaden waren ook door 'onze jongens' begaan. Oooh, dus niet alle Serviërs zijn zo slecht. Ook onze mannen hebben misdaden begaan. Dit soort berichtgeving geeft aanzet tot verzoening."

Een ander kritisch Kroatisch weekblad (politiek-cultureel) is Republika. Mira is een van de oprichters van dit dagblad, dat - ondanks de tegenwerking - gewoon doorgaat met kritische journalistiek, met steun van Press Now. Over de onafhankelijke media

in het algemeen zegt Mira: "Ik zie verandering, ten goede in Kroatië, ten kwade in Servië. Steun van Press Now aan de onafhankelijke media is niet genoeg om die media te laten overleven. Milosevic wordt nu gek en gaat nog meer druk uitoefenen. De nieuwe regering in Kroatië heeft wat te bewijzen, tegenover de bevolking en de EU. Hier kunnen de onafhankelijke media relatief snel meer bereiken."

Vasthoudende oppositie
"Je gaat je identificeren met de dingen die je doet." Mira bedoelt dat het moed geeft dat media zich ontwikkelen tot zelfstandige onafhankelijke nieuwsverstrekkers, zoals de AIR. Ze put ook hoop uit het idealisme van de vasthoudende oppositie. "Als iedereen zou zeggen: 'Ok, wat kan het mij eigenlijk schelen. Die stomme Serviërs hebben gewoon de verkeerde president gekozen, dus die verdienen ze dan ook. Maar zo simpel is het niet. Vooral niet voor de oppositie daar. De meeste van hen hebben een behoorlijke reputatie, in ieder geval binnen de academische wereld. Zij zouden allemaal kunnen vluchten, hun ogen sluiten. Dat doen ze niet. Ze dóen iets. Ze gaan gewoon door. De meeste van onze projecten hebben tot nu toe overleefd."

Wat is Press Now?

Press Now is opgericht in 1993 om Joegoslavische steun te verlenen aan de onafhankelijke media aldaar. In enkele legenhanger van propaganda, in vredesstijd zijn ze een onmisbare factor bij de opbouw van democratie en de afbraak van onderlinge haat. De afgelopen jaren heeft Press Now naar werkzaamheden uitgebreid en Moldavië, Bulgarije, Roemenië en ontwikkelingen van onafhankelijke media op de Balkan nu ongeveer 100 mediaprojecten).

Daarnaast wil Press Now het publiek de ontwikkelingen informeren over het algemeen en over de rol die media hierin spelen in het bijzonder. In de regio zelf geeft Press Now financiële steun voor de aanschaf van apparatuur en papier. Deze steun is gericht op overleven op de korte termijn. De structurele verbetering van de kwaliteit van de

journalistiek - inhoudelijk en organisatorisch - bouwt Press Now op door middel van trainingen voor journalisten in kritische onderzoeksjournalistiek, berichtgeving over minderheden en mediamanagement. Tenslotte levert Press Now, samen met internationale donateurs, een bijdrage aan de noodzakelijke verbetering van de algemene structuur van de achtergrond onafhankelijke media (functioneren, toegang tot antennes, afscherming, drukactiviteiten en distributie, bestrijding van de mediawetgeving, verbetering van de algemene verhoudingen op de Balkan in Nederland) en de Nederlandse pers publicatiecommissie over de mediasituatie in de Nederlandse pers publiceert in de Nederlandse pers over het belang van onafhankelijke media.

Press Now heeft een eigen site: www.das.nl/~pressnow
Press Now is volledig afhankelijk van donaties. Het telefoonnummer is 7676

ISME(E)

Nieuw!

Ik ken een professor en die had iets nieuws ontdekt. Maar nu komt al meteen de teleurstelling: hij was niet de eerste die het ontdekte. Sterker nog, hij moet een van de laatsten zijn.

Jawel, hij had Het Internet ontdekt.

Ik zal de naam van deze professor niet noemen, hoewel hij er zelf niet voor terugdeinsde om zijn ontdekking wereldkundig te maken in een vaktijdschrift. Hij roemde in een artikel de snelheid waarmee kennis zich nu via internet kon verspreiden, de waanzinnige sensatie om met andere wetenschappers op alle plekken van de wereld tegelijk in contact te staan tijdens een virtueel congres. En het schattigste was nog dat hij na al deze ontdekkingen tot de conclusie kwam dat hij in de discussiesessie ook werkelijk goede ideeën te horen had gekregen. Het is dus fantastisch. Maar dat wisten we natuurlijk al. Sinds we premier Kok de muis op de monitor hebben zien richten om naar het volgende scherm te kunnen zappen, weten we allemaal dat computers heel belangrijk zijn en al helemaal dat het doodleuk is wanneer iemand er achter komt dat jij niet alle geheimen van de rekenmachine kent. Internet en computer zijn niet gelijk, maar de mythische connotatie die beide begrippen in bepaalde tsjiljbaar ook hoogopgeleide of bestuurlijke kringen hebben, is wel nagenoeg gelijk. Als er nog eens een

doorke winteravond komt dit jaar, sla dan eens een leuk beleidsstuk open over onderwijs. De dames en heren deskundigen weten het zeker: meer computers in de klas en we moeten inspelen op de door internet versnelde ontstane kennisoverlevering. Dan volgen misschieten nog een paar zinnigjes ge-orakel en moeten de magische woorden computers en internet verder hun werking doen.

In de economie gaat het al net zo. Tegenwoordig hebben we de nieuwe economie. Het idee is dat door drastische vermindering van de productiekosten een heel andere basis voor de economie ontstaat. Internet en computertechnologie hebben het mogelijk gemaakt dat kosten voor het maken en vervoeren van een product minimaal worden. Bovendien kunnen we a la de minuut alle informatie die ons bedrijf nodig heeft, bij de hand hebben. In de VS heeft dit dan zogenaamd al geleid tot een eeuwige conjunctuurele opgang. Recessies zijn verleden tijd, vanaf nu zal het alleen nog beter gaan. En dat zeggen dan de dames en heren economen die kort geleden nog het einde van alle domme ideologieën van vooruitgangsgedanken liepen uit te lachen. O ja, zelfs de millenniumbug wist maandenlang talloze mensen bezig te houden. Op de drempel van de nieuwe eeuw is het toch teleurstellend dat telkens weer een god wordt geschapen uit iets dat we al zo lang kennen: techniek.

Aan het einde van onze verbeelding

Serge van Duijnhoven in gesprek met mensen op de Balkan

De drang de dingen 'zuiver weer te geven', maakte dat Serge van Duijnhoven een eerlijk niet-journalistiek boek heeft willen schrijven. In 'Wij noemen het rozen' heeft hij mensen op de Balkan zelf aan het woord gelaten. Niet uitgaande van de 'Balkan-mens' als lomp, ruw en wraakzuchtig of van de Serviër als eeuwige 'bad-guy'.

Kort na het interview dat ik met Serge had, stond in de Groene Amsterdammer een verslag van zijn hand over het overlijden van Tudjman, de Kroatische president. Het artikel in de Groene richt zich - net als zijn boek - nauwelijks op (nieuws)feiten, maar bevat wel een aantal ontmoetingen met mensen. Ontmoetingen die veel meer lijken te zeggen over de situatie in Kroatië dan de stervende Tudjman zelf, wiens dood men angstvallig nog een aantal weken verborgen probeert te houden. Bijna als een persiflage op de 'echte' journalistiek - de nieuwsgelie media - probeert Serge het ziekenhuis waar Tudjman ligt binnen te komen. Maar hij wordt, net voordat hij Tudjmans kamer weet te bereiken, tegengehouden door een agente: "Leeft de president nog?" vraag ik. Het enige wat ik te horen krijg is een algemeen: "Go to hell!".

Vijf jaar terug kwam Serge met een dichtbundel over de oorlog in Bosnië, 'Copycat'. Nu komt hij met dit boek, binnenkort met een roman over een 'Balkan-journalist' en in de Groene rapporteert hij nog regelmatig over gebeurtenissen op de Balkan. De situatie op de Balkan kan hem duidelijk nog niet loslaten. De meest opmerkelijke verwerking van zijn ervaringen op de Balkan kunnen de gedichten genoemd worden, gebundeld in 'Copycat' uit 1995 ('Prometheus'). De gedichten uit 'Copycat' noemt Serge 'poëzie in brokstukken': ruwe en hard-realistische gedichten die de werkelijkheid van de oorlog, zowel in inhoud als in vorm, zo realistisch mogelijk hebben moeten weergeven. Sommige dingen moet je niet verbloemen, mooier maken dan het is, vindt Serge, de oorlog, de wel-lust waarmee men vernietigt is afschuwelijk en zo moet je haar ook beschrijven.

Deze drang, de dingen 'zuiver' weer te geven, zonder zaken te verbloemen, zonder uit te gaan van bepaalde stigmas, zien we terug in 'Wij noemen het rozen'. Serge: In het boek dat hier nu ligt heb ik een eerlijk niet-

journalistiek beeld willen geven van de mensen op de Balkan. Niet-journalistiek in die zin, dat het zich niet richt op het 'feitelijke', het nieuwsgerichte, dat zo gemakkelijk te manipuleren is. Ik heb geprobeerd de mensen daar zelf aan het woord te laten, zoekend naar de mens achter de 'Balkan-mens', met alle stigmas die wij aan hen verbonden hebben: ruw, lomp, kortzichtig, wraakzuchtig, en natuurlijk de Serviër als de eeuwige 'bad-guy'. Alsof de Westerse mens zoveel beschaafder zou zijn...

Mijn boek probeert een antwoord te zijn op de oorlog als 'feit': ik heb mij afgevraagd, in hoeverre oorlog in ieder mens zit, verbonden met het verlangen te leven in een roes, de neiging naar waanzinnigheid. En nee, natuurlijk is de Westerse mens niet beschaafder. Het laagje beschaving, democratie, tolerantie is dun. Nu al, terwijl alles hier in Nederland economisch zo goed gaat, zien we de tolerantie dalen. Alles is nog slechts gericht op economische vooruitgang, zelfs asielzoekers mogen hier alleen verblijven, wanneer ze hier ook komen werken. We leven opgesloten in onze eigen welvaart, er heerst hier een enorme bewuszijsvernamuwing. Ik vraag me in alle ernst af, hoe het met onze 'beschaving' gesteld zal zijn, wanneer we te maken krijgen met een economische crisis, of onze quasi-tolerante houding dan definitief zal omslaan in haat en onverdraagzaamheid.

Hoewel Serge dus probeert in zijn boek bepaalde stigmas aan te vechten, laat hij ook de andere kant zien, die van nationalisme, van mensen op de Balkan die juist trots lijken te zijn op hun reputatie van ruwheid en hardvochtigheid. Zo beschrijft hij in het boek een literaire bijeenkomst in Macedonië, waar veel intellectuelen aanwezig zijn. Een bijeenkomst die bovendien enigszins nationalistisch getint is. Een van de aanwezigen vertelt hem: "We hebben het nodig, na zoveel jaren. Wij zijn een nieuw land. Voor jou mogen die woorden

Foto: D. Gerrade van de Perre

gezwollen lijken, euforisch, maar dat is nou eenmaal hoe we ons voelen." Dit zelfvertrouwen is nodig, erkent ook Serge nu, en toech moet je oppassen dat het niet omslaat in nationalisme en er op de Balkan hetzelfde gebeurt als in Duitsland na de eerste wereldoorlog. De Balkan is en blijft een kruisvat: haat, ontevredenheid, wraak kunnen elk moment de vlam zijn die het doen ontploffen.

En dan natuurlijk het ondoorgedronde thema van de 'wraak'. In zijn boek vertelt Serge een legende "oog om oog", die een Macedonische bisschop hem vertelde: God vraagt een gastvrije boer, die hem onderdak verleent op een koude winteravond, wat hij hebben wil. Hij mag alles wensen, zijn buurman echter zal alles in tweevoud ontvangen. De boer vraagt God hem één oog uit te nemen... Serge vraagt zich af hoe diep dit gevoel van afgunst, naijver in de samenleving van de Balkan geworteld is. Zelfs het schijnbaar op een 'humanistisch' principe gebaseerde humanisme, droeg in Joegoslavië iets van deze jaloersigheid in zich. Het principe van een gelijke verdeling van de welvaart is immers ook te interpreteren als het beste middel om een gevoel van afgunst te onderdrukken: omdat niemand wil dat de buurman meer zou hebben dan hijzelf. Niets geen altruïsme of menslievendheid dus.

In zijn boek stelt Serge, dat de mechanismen op de Balkan van wraak, slachtingen, etnische zuiveringen weliswaar ongrijpbaar zijn, maar daarom zeker niet zomaar in verband mogen worden gebracht met zoiets engs als 'de volksaard'. Bij veel Europeanen bestaat namelijk de neiging dit deel van Europa als niet-Europees te betitelen om het met toekenning van een groot aantal stigma's op een veilige afstand te kunnen houden: "De Balkan is een streek van heethoofden, primitievelingen, fanatici en uiterst ruwe bergbewoners. Die mensen zijn niet zoals wij." Volgens Serge is de Balkan gaan staan voor al het niet-Westerse, niet-beschaafde, het barbaarse, onontwikkelde, duistere, gecompliceerde, oncontroleerbare. Dit is gevaarlijk: "Het stereotype van de barbaarse Balkan verschaft ons een alibi om minder kritisch naar onze eigen werkelijkheid te kijken", schrijft Serge in zijn boek.

Wat volgens Serge door Nederlanders nogal eens wordt vergelezen, is, dat ook wij onze periode van nationalisme gekend hebben, negentiende-eeuwse nationalistische arrogantie, denk maar aan de politonele acties in Indonesië. Serge: We moeten daarom oppassen ons naar de Balkan toe niet arrogant op te stellen. Bijvoorbeeld ook ten aanzien van ons eigen optreden daar. Nu doet men alsof alles tijdens het NAVO ingrijpen perfect verlopen is. Dit is natuurlijk niet zo, er speelde zich, ondanks het optreden, een humanitaire ramp af. De werkelijke feiten, het werkelijk aantal doden bijvoorbeeld, blijven onbekend. Naar de ware, achterliggende redenen van het optreden valt slechts te raden. Feit is, dat de 50-jarige NAVO veel te verliezen had, haar bestaanrecht werd immers bedreigd. De NAVO moest eenvoudigweg een (militaire) daad

Serge van Duijnhoven
[BALKAN]

WIJ
NOEMEN
HET
ROZEN
PODIUM

stellen en heeft dat gedaan. De elende in voormalig Joegoslavië blijft ondertussen toenemen. De economie ligt op z'n gat. Gevoelens van haat, ontevredenheid, wraak, zijn alleen maar gegroeid. Hoe zeer we het gevaar van nationalisme ook moeten onderkennen, de landen op de Balkan zullen de kans moeten krijgen, een nationaal bewustzijn op te bouwen, om te weten wie ze zijn. Kennelijk is het een onvermijdelijke fase, die ieder land moet doormaken, te vergelijken met de puberteit, net zo grillig en opstandig ook.

Of deze ontwikkelingen op de Balkan misschien te snel gaan, te plotseling in gang gezet zijn, te zeer geforceerd door het vallen van de muur, kan Serge niet zeggen. Feit is wel, en dat vindt hij zeker beangstigend, dat bepaalde ontwikkelingen er nauwelijks tegenspraak krijgen, temminste niet in het openbaar. De autoritaire communistische staat die geen legeluiden duidt, heeft een enorme invloed gehad op het denken van de mensen op de Balkan. Ook jonge mensen zullen nog steeds niet zomaar hun mening geven in het openbaar, zijn hoogstens 'autonoom kritisch'. Het volk van Servië en Kroatië fungeert in zekere zin nog steeds als 'klapmachine' en marचेert in feite nog steeds in rijen achter haar leiders aan.

En zo was ik in gesprek met een schrijver die door de mensen van het hokjesdenken tot generatie X, Nix, of ook de 'patatgeneratie' gerekend wordt, de generatie zonder idealen, al een poosje aan het praten over thema's die hem helemaal niet zouden mogen interesseren. Onvermijdelijk was dan ook de vraag hoe het met zijn eigen maatschappelijke betrokkenheid gesteld was. Het woord en engagement moest gaan vallen en natuurlijk ook de vraag wat hij met dit boek wilde bereiken. Hebben we hier misschien te maken met een idealist, die met het boek het denken over de Balkan wil doen veranderen? Serge: Voor ik me met de kwestie op de Balkan ging bezighouden schreef ik nog volop over zaken schijnbaar dichterbij huis: "De nacht", de roes van de nacht, de housefeesten, housecultuur, het pretpark van het westen. Automatisch kwam de vraag of je, tevond in dat westerse pretpark, de orollen in datzelfde Europa kunt ontneigen, of je je daaraan kunt onttrekken. Ik denk van niet. Ok, ik heb liever geen kunst die slechts ten dien-

ste staat van haar eigen (maatschappelijke) boodschap en zo slechts als pantlet zou kunnen dienen, maar liever wel kunst die midden in de werkelijkheid staat. Je kunt het toch niet negeren, de sfeer die hier in het Westen heerst van een soort "welbepogen eigenbelang", de hypocrisie, die wil je toch bestrijden?

Serge: Wat me al sinds een langere tijd bezighoudt, is de drang van de mens zich onder te dompelen in de irrationaliteit. In die zin interesseren me zowel de roes die je kunt beleven tijdens een housefeest, als ook het irrationele, het krankzinnige van een oorlog, maar ook de 'kleine oorlogjes' in Nederland, de toenemende agressiviteit, de voelbaarheden, waarbij het rationele lijkt te worden uitgeschakeld. In het boek weet Serge dit thema van de roes op een treffende manier neer te zetten. Zo beschrijft hij een dansfeest in Skopje. Jongeren proberen hier met muziek en drugs de ellende van de oorlog te vergeeten, zich te verliezen in hun roes: "Wij gaan hier vannacht naar de hemel," zegt een speedy meisje vastberaden op het buitenbalcon van het theater. Debezoekers van de Coa Party slikken zich helemaal leip aan de doppe, de ecstasy en de LSD. (...) Alle ogen staan op stelen, alle spieren zinderen en ieder moment wordt er wel overgegeven op de vloeren. Een meisje zegt tegen me, terwijl ze me ijselijk kalm aanstaart: "Wat hier gebeurt ligt aan het einde van de dromen en van onze verbeelding."

In 1993 richtte Serge met een aantal andere kunstenaars uit Vlaanderen en Nederland de Kunstgroep Lage Landen op met het bijbehorende tijdschrift *Millennium* (zie pagina 17). In het nulnummer formuleerden zij hun doelstellingen. Een daarvan luidde: "Contact tussen mensen zo goed mogelijk maken, wederzijds begrip werken." Serge legt dit zelf uit als een reactie op het cynisme als gevolg van het gevoel van ideologische desillusie/ontgoocheling na de ondergang van het Oosteuropese communisme. Natuurlijk zal ons engagement naïef geweest zijn, verklaart Serge achteraf, maar oprecht was het zeker ook, en bovendien: waarom zou je je eigen dromen niet meer mogen dromen? Ja, ik erger me werkelijk aan het cynisme hier, als zou idealisme in deze tijd onmogelijk zijn geworden. *Millennium*'s inmiddels opgeheven. Een van de doelstellingen van de club, de communicatie tussen mensen te verbeteren onderschreef Serge echter nog altijd. Dit ook was een van de onderliggende gedachten bij het schrijven van dit boek. Serge: Uiteindelijk gaat het natuurlijk altijd om mensen, mensen die je kunt leren begrijpen, onbevooroordeeld, tegen alle stigma's in. Ik hoop dat ik met dit boek hieraan iets heb kunnen bijdragen.

THANK YOU FOR THE MUSIC!

Op het plein zingt de man met de baard: 'vliegtuige ik breek je vleugels vliegtuige ik breek je staart' hij houdt een toespraak: 'onze broeders lusten de piloten rauw en ze hebben niet eens wapens nodig terminato, kom maar gauw!' de straaljagers scheren over schuren de luchten van azuur zelfs de maan schijnt blauw een dronken journalist bedankt voor het gelank, hij wijst omhoog en zingt: 'thank you for the music'

de dagen zijn saai, de jongens bijten op hun tong, de meisjes kauwen op Amerikaanse gom men is los van god, van liefde en gebod, men is de vrede kwijt men zingt hier niet, men denkt niet aan de werkelijkheid

men danst achter betonnen muren een meisje kijkt me aan met grote ogen 'wij gaan vannacht naar de hemel in plaats van de hel' de trucjes zijn gemakkelijk 'zie je wel', zegt ze en sluit haar aardbetrode ogen

'het was hier min of meer toch een soort Zwitserland' hoor ik bij monde van een jong acteur 'het Zwitserland van de Balkan dan ik hoop dat het dat blijven kan' Vishar Vishka heet hij Hamlet op toneel. Zijn volksgenoten worden over de bergen achternagezeten in slierten worden ze bijengedreven vernalen en gedorst, geplet als graan in niemandsland de zaden waaien met de ziekten nu richting zijn land - zijn Zwitserland

ik vraag of hij een grapje maakt 'onze grappen zijn ons ernst' zegt de acteur met stelligheid en een verongelijkte grijns 'noem het onze nationale specialiteit de korst is bladerdeeg de worst is werkelijkheid'

Serge van Duijnhoven
Uit: *Wij noemen het rozen*

DE STAD ALS KADAVER (fragment)

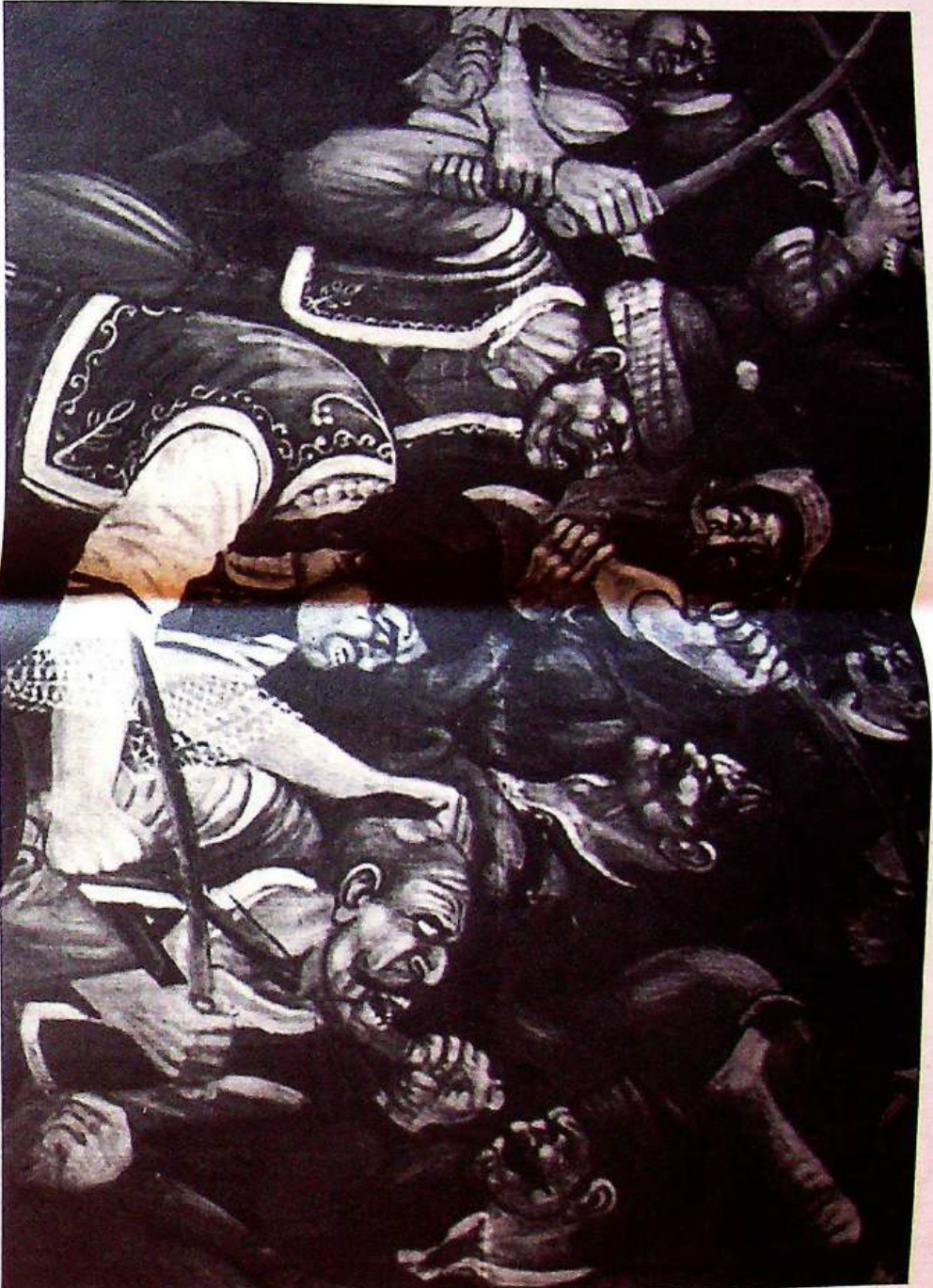
Sarajewo. De stad is op haar bek gegaan Zij ligt er languit bij, als een reusachtige, opengereten darm. Een sliertige darm waarin slechts nog wat onverteerde resten van beschaving. Een chutney van roest, grt en stront

Voor de avondklok ingaat loop ik onder een volle maan over een schoolplein naar huis Een meisje wijst op de vloer waar vroeger ooit een basket stond Ze vraagt of ik weet hoe de mensen hier die kraters noemen 'Rozen,' zegt ze, en terloops tijdens het verdergaan: 'al rukken ze zo niet'

Serge van Duijnhoven
Uit: *Copycat*

Wij noemen het rozen, Serge van Duijnhoven, Uitgeverij Podium, Amsterdam 1999.

Fragment van 'Strijd tussen Serviërs en Turken' van Janko Brasic (1955)

6

De Balkan vanuit Servisch Derspectief

Servisch tot gedictleerd

Servië en het Servische volk houden meer in dan het huidige despotische regime van Slobodan Milošević. Het volk kan buigen op een lange en roerige geschiedenis en veel van de recente gebeurtenissen op het grondgebied van het voormalige Joegoslavië zijn zonder meer historisch te verklaren of te begrijpen. De westerse media zijn er zeer bedreven in de Serviërs af te schilderen als de grote schuldige en veroorzaker van alle tragedie op de Balkan in de afgelopen tien jaar. Helaas verdiept men zich nauwelijks in Servische standpunten. Dat Serviërs de situatie anders bekijken, is niet verwonderlijk. Een korte blik in de Servische geschiedenis doet al een ander licht schijnen op de oorlogen in de laatste tien jaar.

Naar mijn eigen idee is een oordeel over een volk niet mogelijk zonder voorafgaande verdieping in de geest of denkwijze van een volk. Het Servische volk verschilt hierin van het Nederlandse, dat het bijvoorbeeld nauwelijks ervaring heeft met politieke vrijheden en democratie. Ook hebben wij Nederlanders de laatste paar eeuwen slechts een relatief gering aantal jaren onder buitenlandse overheersing geleefd of de dreiging ervan ervaren. In zijn boek 'Servië en het Westen', waarin de journalist Milo Anstadt een goed leesbaar overzicht geeft van de historie van de Serviërs, schrijft hij: "De volkeren van Joegoslavië zijn eeuwenlang onderworpen geweest aan de bevelen van vreemden. (...). De keren dat zij zich van het vreemde juk bevrijdden, wachtte hen onmiddellijk de overheersing door hun eigen vorsten of dictators. Zij hebben hun hele geschiedenis door moeten gehoorzamen (...). De tolerante maatschappij van West-Europa - totaal vreemd aan de mensen in Zuidoost-Europa - kon alleen ontstaan als het resultaat van een niet-autoritaire samenleving, waarin zachtzinnige opvoedingsmethoden waren ontwikkeld."

Het NRC Handelsblad wijdde eind oktober een artikel aan de scheidslijn door Europa, die tien jaar terug weer zichtbaar is geworden door het openrekken van het IJzeren Gordijn. Deze grens markeert de delen van

Europa die onder westerse (christelijke) invloedsstieren hebben gestaan en de gebieden in het Byzantijnse (orthodoxe) oosten van Europa. Van het voormalige Joegoslavië worden alleen Kroatië en Slovenië tot het westelijke deel van Europa gerekend. Hier bepaalde de Verlichting een belangrijk deel van de huidige samenleving met haar stokpaardjes democratie en relatieve vrijheid van meningsuiting. In het oosten van Europa zijn kerk en staat nooit van elkaar gescheiden, waarbij de orthodoxe kerk altijd naar de pijpen van de staat dansde.

Op naam van het collectief
Deze geschiedenis heeft er enerzijds toe geleid dat Serviërs en andere volkeren in orthodox-Europa nooit hebben aangeleerd te protesteren tegen een regime, dat zich niet naar behoren gedraagt tegenover haar onderdanen. Anderzijds heeft zij het ontstaan van sterke banden tussen groepen van mensen (familie, dorpsgemeenschap) tot gevolg gehad. Gebeurtenissen en verantwoordelijkheden komen derhalve eerder op naam van het collectief dan op die van individuen. Wellicht schuilt hierin een psychologische verklaring voor het op gang komen van etnische zuiveringen en het moeiteloos afschaffen van hele groepen burgers. Wat dat betreft zijn de gebeurtenissen in de negentiger

jaren niet nieuw geweest op de Balkan. Degenen die westerse regerders hierop wees, werd echter zelden serieus genomen.

De huidige volkeren binnen het gebied van het voormalige Joegoslavië stammen allen af van dezelfde Slavische stammen, die rond de zesde eeuw vanuit Rusland naar de Balkan afzaken. Een aantal van deze stammen is in de loop van de tijd met elkaar geassimileerd. Wellicht zouden de Slavische volkeren volledig met elkaar gemingveerd zijn, ware het niet dat verschillende - kerkelijke - mogendheden (Rome en Constantinopel) er belang bij hadden deze gescheiden van elkaar te houden. Religie ging een rol spelen als onderscheidende factor tussen de volkeren en werd een eerste vorm van nationaliteit.

Gouden eeuw van Servië

Pas in de twaalfde eeuw vond er een definitieve vereniging van het Servische volk plaats. Stefan Nemanja was de eerste die zich koning over de Servische stammen mocht noemen. Naar Byzantijns gebruik kwam hierna tevens het leiderschap over de kerk binnen de familie. Deze periode van het 'Grote Servische Rijk' wordt nu nog als de gouden eeuw in de Servische geschiedenis gezien. Hart van het toenmalige rijk was Kosovo. Het Servische Rijk bereikte zijn hoogtepunt in de

veertiende eeuw. In deze tijd behoorde de Servische cultuur tot één van de toonaangevende in Europa. Onder meer gebouwen en kunstherinneren hier nog aan. De bloei-periode kwam ten einde met het arriveren van de Turken op de Balkan.

De Turkse bezetting kwam tot stand na de beruchte slag bij het Merelveld in Kosovo. Daar ontmoetten Servische en Turkse legers elkaar op 28 juni 1389. De Servische legende verhaalt dat zij de slag verloren door dat de schoonzoon van de Servische prins Lazar, Vuk Branković, op het beslissende moment de zijde van de Turken koos. Deze vorm van verraad wordt nu nog door de Serviërs als de reden van de ondergang van hun koninkrijk gezien. Een andere mythe getuigt eenvoudiger van een smadelijke nederlaag van de Serviërs tegen de grotere en beter georganiseerde Turkse legers. Desondanks zat er voor de Serviërs toch een klein glimpje overwinning in, daar de Servier Milos Obilic erin slaagde de Turkse veldheer Sulhan Murat I dood te steken. Een daad die hij overigens zelf ook met de dood moest bekopen. Deze vorm van opoffering voor het vaderland is door de Serviërs niet licht vergeeten en vandaar dat de slag bij het Merelveld een legendarische betekenis heeft gekregen.

Ondanks de verhonderd jaar durende Turkse (islamitische) dominantie die hierop volgde, hebben de Slavische taal, de Servische identiteit en de orthodoxe godsdienst stand gehouden in het land. Sommige Serviërs zien deze volharding als een bewijs van suprematie van het Servische volk jegens naburige volkeren, die deze vormen van onderdrukking niet gekend hebben of er meer door zijn beïnvloed. Tijdens de Turkse bezetting vluchtten vele Serviërs naar Bosnische en Montenegrijnse gebieden. Deze kwamen later echter ook (zij het met veel minder weerstand!) onder Turkse overheersing. De islam kreeg in deze streken vaste voet aan de grond, doordat er aan een bekering aantrekkelijke (financiële) voordelen verbonden waren. In Servië werkte een dergelijke strategie echter nauwelijks.

De opstand van 'Zwarte George'

Aan het begin van de negentiende eeuw was er een enorme verzwakking van het Turkse leger te constateren. Onder leiding van Djordje Petrović, oftewel de legendarische Karadjordje (Zwarte George) vond de eerste Servische opstand plaats. De Turken wisten de Serviërs echter te ontmachten, mede doordat de Russen (een traditionele Slavische bondgenoot) plotseling de zijde van de Turken kozen. Wederom ervanden de Serviërs een vorm van verraad met een toename van het wantrouwen

Mr. M.J.F. STELLING

Stationsstraat 21 C
2405 BL Alphen aan den Rijn

tel. 0172 - 473687

Aan: de heer mr. N.M.P. Steijnen
Prinses Margrietlaan 114
3708 ZH ZEIST

Datum: 6 juni 2000

Onderwerp: advies AIV en CAVV inzake
humanitair interventie

Beste Nico,

Zoals toegezegd, zend ik je bijgaand een fotokopie van het advies van de AIV en CAVV inzake humanitaire interventie, dat op 11 mei jongstleden is gepubliceerd. Met name de blzz. 22 en 25 zijn interessant. Op blz. 22, laatste alinea, wordt geconcludeerd:

"dat er naar de huidige stand van het internationale recht onvoldoende rechtsgrondslag bestaat voor ongeauthoriseerde humanitaire interventie".

Op blz. 25, laatste alinea, wordt deze conclusie uitgebreid naar de rechtsontwikkeling:

"maar dat een dergelijke rechtsgrondslag zich ook niet duidelijk ontwikkelt".

Ik merk hierbij op dat het advies weliswaar op blz. 20 stelt dat het geweldverbod een norm van het **ius cogens** is, maar dit komt in het advies overigens weinig tot uitdrukking. Immers, indien het geweldverbod deel uitmaakt van het **ius cogens** is die norm dan een **peremptory norm of general international law**. Overeenkomstig artikel 53 van het **Verdrag van Wenen inzake het verdragenrecht**, kan een dergelijke peremptory norm of general international law worden gedefinieerd als:

"a norm accepted and recognized by the international community of States as a whole as a norm from which no derogation is permitted and which can be modified only by a subsequent norm of general international law having the same character".

Het feit dat het geweldverbod een norm van het **ius cogens** is, brengt derhalve met zich dat dit verbod niet gemakkelijk te wijzigen is. Uitsluitend indien de gehele internationale gemeenschap daarmee instemt, kan het geweldverbod worden veranderd.

Overigens is het jammer dat wij elkaar zaterdag niet hebben gezien. In mijn voordracht ben ik ondermeer nader ingegaan op de omstandigheid dat **het NAVO-optreden tegen Joegoslavië zelfs niet de schijn van een humanitaire interventie had**. Voor jouw informatie volgt onderstaand dat deel van mijn betoog.

"Een humanitaire interventie die gepaard gaat met de toepassing van militaire geweldsmiddelen dient immers gericht te zijn op de beëindiging van een humanitaire noodtoestand. Een dergelijke noodtoestand kan alleen dan aanwezig zijn, indien fundamentele mensenrechten, met name het recht op leven, op grote schaal worden geschonden en gevreesd moet worden dat de partij die verantwoordelijk is voor die grootschalige mensenrechtenschendingen, zijn mensonterende praktijken zal voortzetten. Met andere woorden: er dient sprake te zijn van genocide of een genocidale handelwijze, die uitsluitend door middel van militair ingrijpen kan worden gestopt.

Aan de in het kader van de humanitaire interventie gehanteerde geweldsmiddelen en -methoden dienen strenge eisen te worden gesteld wat betreft hun doeltreffendheid en doelmatigheid; het moet gaan om de meest geëigende middelen en methoden om de

humanitaire noodtoestand te doen beëindigen en tevens moet zijn voldaan aan de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit. De te hanteren middelen en methoden moeten met andere woorden met een minimum aan geweldstoepassing de in hun fundamentele mensenrechten bedreigde burgers bescherming bieden tegen de genocide of genocidale handelwijze. Bovendien moet de humanitaire interventie in overeenstemming met het oorlogsrecht plaats te vinden.

De NAVO-bombardementen op doelwitten in Joegoslavië voldoen niet aan deze te hanteren eisen. Van een genocidale handelwijze van de Servische regering tegenover de Albanese Kosovaren was op het moment dat de NAVO-leiders besloten tot de militaire aanval, was volstrekt geen sprake. En terwijl de burgers in Kosovo op de grond in directe confrontaties werden bedreigd door met handvuurwapens bewapende eenheden, vlogen daar hoog boven de bommenwerpers van NAVO-lidstaten. Deze bommenwerpers konden eenvoudig niet worden ingezet tegen de gewapende Servische eenheden die een directe bedreiging vormden voor de Albanese Kosovaren. Luchtaanvallen tegen die directe bedreiging zouden immers ook de bedreigde Albanese Kosovaren treffen. In theorie zou de enige mogelijkheid om de directe bedreiging van de Albanese Kosovaren weg te nemen, zijn geweest om direct tussenbeide te komen. Met andere woorden: er zouden zich op de grond, gewapende eenheden hebben moeten opstellen tussen enerzijds de bedreigde Albanese Kosovaren en anderzijds de hen bedreigende gewapende Servische eenheden.

Bovendien kan in redelijkheid niet worden gesteld dat had mogen worden verwacht dat de politieke leiders van Joegoslavië, reeds spoedig nadat door de betrokken NAVO-lidstaten daadwerkelijk militair geweld zou zijn toegepast, hun wijze van optreden tegenover de Albanese Kosovaren zouden hebben gewijzigd. Wetenschappelijke analyse van de tot nu toe gevoerde luchtoorlogen geeft aan dat luchtbombardementen op zichzelf niet in staat zijn om de tegenstander te dwingen zich te voegen naar de wil van de partij die de luchtbombardementen uitvoert. Doorslaggevend is de vraag of de aangevallen partij nog mogelijkheden ziet om zijn grondgebied tegen een bezetting te verdedigen. Bovendien geldt hierbij dat, naarmate het belang dat wordt gehecht aan het met een vijandelijke bezetting bedreigde grondgebied groter is, de partij die dat grondgebied wenst te behouden en te vrijwaren van bezetting, bereid is tot grotere opofferingen.

Bovendien waren de luchtaanvallen niet in overeenstemming met het oorlogsrecht, het *jus in bello*."

Tot zover mijn voordracht. Ik hoop dat je daar nog wat aan hebt. Succes met de rechtzitting van vrijdag aanstaande.

Met hartelijke groet,

Mirant

**The Trouble with Guilt;
Yugoslav Opposition and Media between Past and Future.**

Amsterdam, June 8th 2000

Dear Madam, Sir,

It is a pleasure to invite you to attend a public debate titled *The Trouble with Guilt*, that Press Now is organising on **Thursday 22nd of June** starting at **20.00 hrs in de Balie**, Kleine Gartmanplantsoen 10 in Amsterdam. That evening five well-known intellectuals from former Yugoslavia will discuss about possibly the most burning topics in their region at this moment: guilt and responsibility.

For a future normalisation of human relations in the region a discussion about these topics is of crucial importance. This has proven however not to be easy. There is an almost general lack of communication between people who till recently lived together in one state. Even more difficult is an open discussion about such complicated issues as guilt and responsibility about what happened in (former) Yugoslavia in recent years.

Nevertheless some important initial steps to start this discussion were taken by independent media and human rights groups. Press Now wants to carry this discussion a bit further as well as to stimulate western public opinion to seek for nuances and not to judge too easily.

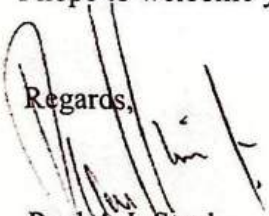
The main topics of the evening are:

- what are the limits (and who defines and constructs them) of the dialogue about guilt and responsibility?
- individual and collective guilt and responsibility
- victims and victimisation

Speakers are: **Vesna Pesic** (Serbia), **Zarko Puhovski** (Croatia), **Zdravko Grebo** (Bosnia-Herzegovina), **Rastko Mocnik** (Slovenia) and **Veton Surroi** (Kosova). **Michael Ignatieff** will chair the debate. The language is English.

I hope to welcome you on June 22nd.

Regards,

Paul A.J. Staal
executive director

In cooperation with

Stichting Het Parool

duurzame wereld
ncdo

Advocaten laten cliënt delen in vergoeding rechtsbijstand VN ^{NRC} 1.37.00

Geld tribunaal lekt naar verdachte

Door onze redacteurs
CEES BANNING en
PETRA DE KONING

DEN HAAG, 1 JULI. Servische en Kroatische advocaten die verdachten bij het Joegoslavië-tribunaal bijstaan geven gemiddeld tien tot twintig procent van hun vergoeding uit de VN-kas door aan hun cliënten. Het gaat om verdachten van oorlogsmisdaden in het vroegere Joegoslavië. Dat blijkt uit gesprekken met advocaten en andere direct betrokkenen.

„Advocaten zijn in principe vrij in het besteden van hun vergoeding”, zegt tribunaal-woordvoerder Jim Landale. „Maar het is niet

de bedoeling dat ze daarmee verdachten van oorlogsmisdaden financieel gaan ondersteunen. Dat wringt, dus we gaan onderzoeken wat we daaraan kunnen doen.”

Het Joegoslavië-tribunaal, opgericht in 1993, betaalt de advocaten van de verdachten honderdtien dollar per uur. Voor Westerse advocaten is dat een bescheiden bedrag maar voor hun Servische en Kroatische collega's is het veel geld. De verdachten weten dat deze advocaten er heel wat voor over hebben om hun zaak te mogen verdedigen. Zo ruilde begin 1997 Dusko Tadić de Nederlandse advocaat Wladimiroff in voor de Ser-

viër Milan Vujin. Tadić, die tot twintig jaar cel werd veroordeeld, dacht dat het beter was voor zijn verdediging. De Servische advocaat Vujin kocht van zijn vergoeding een huis voor Tadić' vrouw Mira in Belgrado. Wladimiroff vindt het een slechte zaak. „Je wordt omkoopbaar, je verliest je onafhankelijkheid.”

De Kroatische advocaat Anto Nobile weet dat veel van zijn collega's „tien à twintig procent” van hun vergoeding afstaan aan de cliënt. „Soms cash, soms in natura.” Nobile zelf verdedigt de Bosnisch-Kroatische generaal Tihomir Blaskić, die eerder dit jaar tot

45 jaar cel werd veroordeeld maar tegen dat vonnis in beroep is gegaan. Nobile staat niets af van zijn vergoeding, „mijn cliënt heeft het ook niet nodig”.

De Servische advocaat Tomislav Visjnić, die generaal Radislav Krstić verdedigt – de hoogste Bosnisch-Servische militair die tot nu toe door het tribunaal wordt berecht – zegt dat hij niets van zijn vergoeding aan Krstić geeft. Wel betaalt hij de vlieguren van de vrouw van Krstić en haar verblijf hier wanneer ze Nederland bezoekt. „Krstić is depressief, hij heeft bezoek nodig”, motiveert Visjnić. „We hebben er niets aan

als we een cliënt kwijtraken in de weken dat we er niet zijn.” De drie belangrijkste verdachten van het Joegoslavië-tribunaal – de Bosnisch-Servische leider Radovan Karadžić, de opperbevelhebber Ratko Mladić en de Joegoslavische president Slobodan Milošević – lopen nog steeds vrij rond. Hun kans op arrestatie „wordt iedere week groter”, zegt Carla del Ponte, hoofdaanklagster van het tribunaal. „Het is wachten op een goede mogelijkheid. Ik ben een kat en ik zit voor een muizenhol. Eens komen ze eruit. Dan sla ik toe.”

B U I T E N L A N D

JOEGOSLAVIË

NAVO-KERKHOF

Een unieke expositie in Belgrado toont trots delen van neergehaald westers wapentuig

Het luchtvaartmuseum Belgrado, bij het vliegveld Surcin, heeft een unieke expositie in huis: een verzameling onderdelen van kapotgeschoten en neergestorte NAVO-vliegtuigen, kruisraketten en geleide bommen. Een van de topstukken is de staart van een Amerikaanse F-16 Fighting Falcon die in het westen van Servië werd neergehaald. Achter glas is het intact gebleven Vulcan-kanon van de straaljager te bewonderen, alsmede de schietstoel en een wiel. Aan de wand hangt een foto van dezelfde F-16 in betere tijden.

Ook in een vitrine liggen de brokstukken van een F-117A Nighthawk Stealth-bommenwerper. Nadat dit vliegtuig was neergeschoten, werden in Belgrado triomfantelijke ansichtkaarten gedrukt met het op-

schrift: 'Sorry, we wisten niet dat je onzichtbaar was!' Het museum heeft een deel van de cockpit, de schietstoel en de helm van de piloot tentoongesteld. 'Capt. Ken "Wiz" Dwelle', staat op de cockpit geschreven. Volgens museum-medewerker Drasko Kostić was Dwelle niet de piloot, maar was dit wel zijn kist. 'Hij is instructeur op een luchtmachtbasis in New Mexico.'

Kostić wijst op de meterslange Predator die aan het plafond hangt. 'Een onbemand verkenningvliegtuig dat bij Uroševac in Kosovo is neergeschoten. Dit type maakt foto's, heeft af luisterapparatuur en vliegt langzaam, honderd kilometer per uur.' Verderop staan de resten van een dergelijk Duits toestel uitgesteld en twee kruisraketten.

Een praktisch onbeschadigde

Serviërs genieten van de oorlogssouvenirs die de NAVO achterliet

AGM-154 glijbom bewijst dat de NAVO clusterbommen boven Servië heeft uitgegooid. Dit type heeft een eigen laadruim voor clusterbommen. Sommige raketten in de vitrines zijn verjaard. 'Gegarandeerd tot 1994' staat er op een Amerikaanse raket, bedoeld om radarapparatuur te ver-

nietigen. Het museum heeft ruim tweeduizend NAVO-brokstukken verzameld. De meeste liggen in kelders. Deze zomer wordt alles getoond tijdens een grotere expositie in het centrum van Belgrado. Kostić: 'Straks kan iedereen zien wat we in huis hebben.'

Abe de Vries in Belgrado

Mei 2000

Opdelen Joegoslavië gevaar voor vrede (2)

In het eerste artikel onder deze kop is de demografie van SFR Joegoslavië belicht. Een opmerkelijke demografische ontwikkeling, is de zeer sterk afwijkend groei van de Albanese bevolking in de autonome provincie Kosovo. Door velen ook wel de biologische bom genoemd. Voor enig inzicht het volgende.

Aantallen Albanen in Kosovo met tussen haakjes het totaal aantal in geheel SFRJ.

1921: 280.000 (439.000); 1948: 498.242 (750.431); 1971: 916.000 (1.309.523); 1981: 1.126.738 (1.730.878)

De bevolkingsgroei van de Albanen in SFRJ in procenten was als volgt (de getallen tussen haakjes geldt voor de bevolkingstoename van de Serviërs):

1953-1960: 25,6 % (13,6); 1961-1970: 29,9% (9,5); 1971-1980 30 % (6,6)

Kosovo was een van de armste gebieden van Europa. Er was dan ook een permanente geldstroom nodig, vanuit de rest van de federatie, om Kosovo bij te staan en te ontwikkelen. De genoemde explosieve bevolkingstoename in verhouding tot de rest van Joegoslavië maakte dat deze hulp onder zware druk kwam te staan. Dit leidde tot eindeloze discussies over de zeggenschap hoe deze gelden in Kosovo besteedt moesten worden. Daaruit volgde dan ook dat op federaal niveau stemmen gekocht konden worden van deze provincie en de Albanen daar ook handig gebruik van maakten.

Toen in juni 1991 de SFRJ uiteen viel, werd de geldkraan naar Kosovo dichtgedraaid. Dit betekende het stoppen van een geldstroom van gemiddeld anderhalf miljoen dollar per dag. Servië stond er nu alleen voor met alle gevolgen van dien. Vertegenwoordiging in federale organen van SFRJ door Albanen uit Kosovo. De afgelopen negen jaar heeft de nationale en internationale media de onderdrukking van Kosovo, als een onomstotelijk gegeven, in alle toonaarden naar voren gebracht. Dat een en ander zoals verwacht eenzijdige informatie was mag duidelijk zijn. De nagenoeg gelijkgeschakelde pers in Nederland heeft daar een handje van. Hier komen we later op terug.

Ter illustratie volgt nu een opsomming van Albanen uit Kosovo met de periode en functie die zij toen op federaal niveau bekleedden. Hierbij dient opgemerkt te worden dat al deze functies rouleerden voor een periode van één jaar.

1978: Sinan Hasani, Vice-voorzitter van de Assemblee (regering) van SFR-Joegoslavië; 1981: Fadil Hodža, Vice-voorzitter van het Collectieve Presidentschap van SFR-Joegoslavië; 1983: Aslan Fazlija, Voorzitter van de Kamer van de Afgevaardigden van SFR-Joegoslavië; 1984: Ali Ukrija: Voorzitter van het Presidentieel Collectief van het Centraal Comité van de Bond van Communisten van Joegoslavië; 1985:

Ilijaz Kurtić, Voorzitter van de Assemblee (regering) van SFR-Joegoslavië; 1985: Sinan Hasani, Vice-voorzitter van het Collectieve Presidentschap van SFR-Joegoslavië; 1986: Sinan Hasani, Voorzitter van het Collectieve Presidentschap van SFR-Joegoslavië; 1986: Hamir Redžepi, Voorzitter van het Collectieve Presidentschap van de Federatie van Socialistische Jeugd van Joegoslavië; 1988: Abaz Kazazi, Voorzitter van de Kamer van Republieken en Provincies van de Assemblee van SFR-Joegoslavië; enzovoort, enzovoort.....

Vertegenwoordigers SFR-Joegoslavië in het buitenland

In de SFR-Joegoslavië was het bij wet geregeld dat bij benoemingen van vertegenwoordigers in het buitenland een maximale periode van vier jaar gold in de vorm van een roulatiesysteem. Hiermee werd gewaarborgd dat vertegenwoordigers uit alle Republieken aan bod kwamen en dat niemand een 'klein imperium' zou kunnen opbouwen ten gunste van zijn of haar 'eigen Republiek'. Dat was vooral van belang voor functies als ambassadeurs, consuls, voorzitters van de Kamers van Koophandel in het buitenland, directeurs van buitenlandse vestigingen van Joegoslavische bedrijven of organisaties etc.

Opvallend in dit roulatiesysteem was, dat Kroatië en Slovenië de laatste tien jaar, vóór juni 1991, geen vertegenwoordiger naar voren konden schuiven, vanwege het gebrek aan 'geschikte' kandidaten. Echter, wat schetst onze verbazing. In juni 1991, bij het begin van het uiteenvallen van SFRJ, waren nagenoeg al deze posten in Europa en de VS bezet door Kroaten en/of Slovenen. Zij konden dan ook op afroep de plaatselijke regeringen en media informeren over het hoe en het waarom van de gebeurtenissen in Joegoslavië. Regeren is vooruitzien, nietwaar?

Uit betrouwbare bron is te melden, dat reeds in 1991 brieven van Nederlandse en Belgische ondernemingen gericht aan de Joegoslavische Kamer van Koophandel in Brussel werden geadresseerd als: Aan de Kroatische Kamer van Koophandel. Dat was op dat moment wel heel optimistisch ingeschat. Maar het gaf wel enig inzicht, voor de werknemers van genoemde instelling, hoe voortvarend de vertegenwoordigers te werk waren gegaan in hun contacten met toekomstige klanten. Ook dit zijn aspecten waarvan de voorbereidingen voor een (burger)oorlog kunnen worden afgelezen.

Joegoslavië; de enige multi-etnische staat na de opdeling

In een volgende artikel zal worden ingegaan op de rol van voornoemde media en het feit dat het huidige Joegoslavië de enige werkelijk multi-etnische staat is na de opsplitsing van SFRJ. Dat strookt dus niet met het stigmatiserende beeld dat deze media van de Serviërs maakt.

Rob Franssen

Op grond van dit koel berekende inzicht en mede als gevolg van de activiteiten van de internationale vredesbeweging, werd in 1972 het ABM-verdrag gesloten. Dit verdrag verbood de installatie van systemen die vijandelijke raketten buiten werking stellen.

Echter, op 23 maart 1983 kwam de uit Hollywoodland afkomstige Reagan met een s.f.-achtige griezelsprek voor 'de dwangbuis', met het doel de bevolking een nieuw en miljarden verslindende wapensysteem op te dringen. De god van de oorlog, namelijk de wapenindustrie, had Reagan de opdracht gegeven om de belastingbetalers wijs te maken dat het 'land van de duivel' een kernaanval op de VS zou beramen. Op grond van dit schijnmotief onthulde onze zwevende ruimte-cowboy op die dag een plan voor de lange-termijn, inhoudende de bouw van een ruimteschild om de mensheid en in het bijzonder de VS te verlossen van een z.g. door de Sovjet-Unie veroorzaakte kern dreiging. Met deze TV-opvoering werd het ABM-verdrag de das omgedaan, en kon ondanks de realiteit dat een derde wereldoorlog alleen maar verliezers zou opleveren, een nieuwe ronde van de wapenwedloop die de wapenindustrie veel zou opleveren, worden gestart.

Start II en III

Met start II lijkt de dubbelzinnige geschiedenis zich te herhalen. Het wapenbeheersingsverdrag van Start II dat het aantal kernwapens van zowel Rusland als van de VS praktisch tot de helft moet terugbrengen, werd in 1992 door beide landen ondertekend en recentelijk ook bekrachtigd door het Russische parlement. Het verdrag moet een nieuwe wapenwedloop tegenhouden. De VS en Rusland waarvan wordt aangenomen dat ieder over bijna zeventien duizend kernkoppen en duizend daarvoor bestemde draagraketten beschikt, zouden dan elk op zo'n drie-en-een-half-duizend kernkoppen moeten komen.

De adder onder het gras betreffende Start II en het ABM-verdrag is dat de VS opnieuw steun trachten te krijgen om het ABM-verdrag af te zwakken, met als argument om zich tegen toekomstige nucleaire aanvallen van dit keer landen als Noord-Korea te verdedigen.

In wezen gaat het hier om een vernieuwd SDI-program, een initiatief om een ruimteschild te ontwikkelen, met een verdedigend en vooral ook een aanvallend karakter en daarmee een middel van de VS zijn overheersingspolitiek kracht bij te zetten. Die politiek wordt begrepen door 'bondgenoot' en concurrent Europa dat zich terughoudend opstelt t.o.v. Starwars.

In verband met het nieuwe SDI-program en Start II, heeft het Russische parlement op hetzelfde moment als de ratificatie van Start II een resolutie aangenomen om indien de VS niet met SDI kappen, tegenmaatregelen te nemen. Mogelijk werd in dit

verband vlak voordat Start II werd bekrachtigd, in aanwezigheid van Poetin vanaf een Russische onderzeeër, als een schot voor de boeg van SDI, een intercontinentale raket afgevuurd. Na Start II zou Start III moeten komen, waarin Rusland voorstelt om het aantal kernkoppen nog verder te reduceren tot duizend of vijfhonderd (elk voor de VS en Rusland).

Interessant om te weten is of de VS ondanks de protesten van Rusland, de teruggetrokken houding van Europa, de hoge kosten en de grote technische problemen (uitgaande van de huidige financiële en technische mogelijkheden), hun SDI inderdaad zullen voortzetten en zo ja, welke technieken gebruikt zullen worden.

Pim Been

Voo R Dobb

RRR JOVANOVIC
N. N. RUINA

2

East, the Caucasus and Central Asia which is a key to Europe and Euroasia and an access to Russia and China from the West. Second, if it is true that during the period of the bloc division of the world Yugoslavia was seen as a buffer zone and that it valorized its geostrategic importance on that basis, then it is also true that today, at a time of integration processes Yugoslavia with its known geostrategic advantages is becoming a bridge linking north and south, eastern and western Europe. Third, Yugoslavia was chosen as a target of aggression, because by "bringing to its knees" of countries which on a world scale symbolize freedom and independence it was meant to intimidate all other countries and peoples and to discourage their opposition to hegemony and imperialism. NATO and the US administration mind even the very existence of Yugoslavia and what it stands for today - a multiethnic, multicultural State, which is, despite the pressures and sanctions and despite a million refugees, developing faster and more comprehensively than its neighbors which, at least in words, enjoy every assistance and support of the rich NATO members, the United States in particular.

The NATO aggression against the FR of Yugoslavia was a culmination of the American aspirations to establish, after the fall of the Berlin Wall, a new unipolar world order in which the United States will be the pivot and the NATO alliance its chief instrument. In conditions when NATO has lost its global adversary and any national justification for its existence, the aggression should have assigned a new role for NATO and confirmed the global supremacy of the United States. It was an arrogant demonstration of the fact that the new masters of the world are making their own rules and taking into their own hands the role of the judge, the jury and executioner.

Ladies and Gentlemen,
Distinguished guests,

The consequences of the NATO aggression may be viewed at several levels. The first level is Yugoslavia as a direct victim of crimes and destruction. The second is a regional one as part of South Eastern Europe. The third is a European one, the fourth global or the world level.

Although they are all mutually closely related, it is difficult to analyze them in isolation. However, for this occasion the basic facts should be recalled about the consequences at each individual level.

NATO has caused a humanitarian, economic and environmental disaster in Yugoslavia by using the most destructive means, including

The model of an alliance between NATO and the separatist and terrorist organization such as the so called "KLA" - in which the roles were so assigned that the criminal, mafia and terrorist gangs acted as the foot soldiers to NATO and conversely in which NATO served as an air support to the terrorists - is very important for understanding not only regional but also less European and global consequences of the aggression. It remains for military analysts to study such pearls of NATO strategists as provision of protection to terrorist gangs by a squadron of B-52 strategic bombers in their attempts to infiltrate from Albania into Serbia in the regions of Mt. Paštrik and Košare. This alliance was created even during the so called Rambouillet and Paris talks, at Thaci-Clark meetings and even much earlier at the meetings of US representatives with the seasoned terrorists and criminals at Junik, Davos and London. These are only the most drastic forms of abuse of separatism and terrorism which are incidentally resorted to by US intelligence and administration in one way or the other, ranging from South Eastern Asia, Tibet, Kashmir, Afghanistan, Chechnya, Dagestan, Kosovo and Metohija to Gibraltar and from the North Sea to the Cape of Good Hope.

To force on Europe attrition, to slow down the process of its integration and access of the developed West and to resources of rich Russia is the strategic goal of the US administration in order to preserve its economic and technological domination over the whole world. That goal was reflected even during the work of the so called Contact Group which served the United States gradually to draw Europe into the preparations for and later on the perpetration of the aggression itself. This was testified to by the destruction of transport routes on Europe's corridor E-10, the bridges over the Danube near Novi Sad so as to prevent the use of economic lifelines, especially important for the profitability and competitiveness of European products and services, for links between northern and southern parts of the European Union, between Europe and the Caspian Basin, between the Middle East and Central Asia. The NATO aggression against Yugoslavia inflicted enormous long-term damage on Europe, both economically and politically as well as security and culture-wise. It revealed the major weaknesses of Europe, and a striking lack of political leaders who care about breaking away from American blackmail and projecting their own vision of European identity. This is borne out, for instance, by the fact that neither the parliaments nor the governments of Italy, France, Germany, Britain or Spain and many other European countries respected their own constitutions in deciding to take part in the aggression, whereas the parliaments and governments of some of them like Italy never had the

issue of participation in the aggression on its agenda. If these are democratic societies, than the question arises as to who made the decisions in the first place and who committed these countries to rain destruction on Yugoslavia and to kill its citizens? Or is it not that important for the quality of democracy to decide on the participation in aggression against a sovereign country.

Whereas it is more or less clear that the US administration made political decisions on the participation of European countries in the aggression against Yugoslavia, more and more facts come to light confirming that the American diktat in the decisions taken within NATO itself during the aggression was effectively accepted as a fait accompli. Clearly, such experiences and treatment of the allies will not strengthen NATO nor will it open up the prospect of its development. Quite the opposite. Only some newly admitted members and those from Eastern Europe who lack confidence in their own people and look for a bulwark in their NATO masters have faith in NATO and vow to it.

There are signs that there is a growing awareness in Europe of an increasing violation of European interests due to the blind following of the US administration. It is a fact, however, that such trends of concern and readiness for greater attention to the European interests, if the impression is not wrong, are more present in public opinion in Europe than in its administrative structures which grew accustomed to US blackmail and drawing very often personal benefits from it. We hope that Europe will finally find the strength to put together its own European, rather than the now prevailing US agenda. We believe that this is an inevitable trend although we harbor no illusions that it will be a fast and easy process.

Europe has not yet given a clear answer to the share of responsibilities according to the American prescription: we destroyed by the bombs and aircraft, so it is now up to you, the Europeans, to build what was destroyed and to repair the consequences, if you have any use of it!

As far as the global consequences of the NATO aggression are concerned, they are simply though understandably not sufficiently concretely reflected in an assessment made during the aggression itself: after the aggression the world and world relations will in no way be the same after -24 March 1999. The NATO alliance called its game by the aggression - instead of the criterion of equality, the criterion of hierarchy is forced upon the world. Forces above the law, above the principles and the UN Charter consequently, NATO is above the UN Security Council and the United States above NATO and Europe.

The architects of such a strategy gave a special place to the right to a so-called "humanitarian intervention". By establishing a monopoly over judging where and how human rights are violated, the US administration opens the door wide for gross interference in the internal affairs of other countries even for military intervention using its monopoly of the most influential global media. Thus, the US administration has developed a technology of indoctrinating the American and world public in order to justify by its care for human rights and the lofty democratic ideals interference in internal affairs, arbitrary proclamation of certain areas in the world the "zones of US vital interest" and preparations for armed aggression by covering up its true hegemonistic and colonialist goals such as control over energy sources, strategic resources, large markets and important geopolitical regions. It goes without saying that the arrogance of the proponents of this policy leaves no scope for asking questions about the massive violation of basic human rights in the United States itself and the world at large through an arbitrary imposition of US sanctions which have at this very moment been in place for 87 countries or for 42 per cent of the population on this planet. An accompanying lever of this hegemonistic strategy is the doctrine of limited sovereignty which is attempted to be imposed, above all on the non-aligned and developing countries.

The proponents of this doctrine do not mind seeing and reacting by threats even to the non-existent and imagined interference in US internal affairs, demanding absolute respect for its hyper-sovereignty. At the same time, the sovereignty of other countries has no worth to them. They adopt a racist attitude towards developing countries, maintaining that they are conservative and that they do not understand that limitation of their sovereignty is in the interest of their modern democratic development.

The fact is that the global messages and dangers of the NATO aggression against Yugoslavia are understood well in the world. An overwhelming majority of the Member States of the World organization strongly rejects the concept of interventionism, the doctrine of limited sovereignty and the American pretension to act as the world policeman. This was clearly demonstrated on numerous occasions so far, including at the 54th session of the UN General Assembly.

By its successful defense from the aggression, Yugoslavia has made a historic contribution to the protection of the rights and principles of international relations in confrontation with the brute force. It has thus, at the same time, restored confidence in the lasting values of the UN Charter and in the sustainability of the system of international relations based on the equality, sovereignty, territorial integrity and non-interference in the

always ready to block any more independent action of the EU and to prevent it from acting as an independent political factor. It is not an exaggeration to say that basically one of the main activities of the Anglo-Saxon axis is directed precisely against the idea of unification of Europe which along with China, Russia and India could be a serious counter-weight and a factor of curbing the uncontrolled power of the new world supreme power.

In this so called "New World Order", through permanent destabilization and civil wars as well as through creation and management and regional crises, encouragement of separatism and terrorism, force as the only criterion in international relations is being promoted and excuses are being found for domination and rule over less developed and smaller States and peoples. The aggressive policy of the United States is particularly focused on the ethnically mixed communities and countries through an undisguised encouragement of separatism, religious and ethnic exclusiveness and production of terrorists, through arbitrary interpretation and abuse of such categories as human and minority rights. Organized campaigns of "public lies" and creation of realities by the use of the enormous newly created power of the world media is in the function of domination of the world. The tendum of world power centers and the world media has created a "virtual reality" which is then presented as the final truth all over the world. As part of regular preparations for the conduct of an aggressive policy towards a particular region is also a systematic demonization of the whole nations and individual cultures. The example of the FR of Yugoslavia is the best illustration of it, since in the last ten years a nation which has made an enormous contribution to the struggle against Fascism and for the freedom of Europe and the world has been portrayed in the most influential world media as an uncivilized criminal nation whose victims are unworthy of sympathy.

Media

Distinguished guests,

It should be recalled that until the spring of 1998 the situation in the southern Serbian Province of Kosovo and Metohija was calm irrespective of the problems which existed as a result of the boycott of the State institutions by a part of the Albanian separatists. The separatist movement was not caused by any repression or violation of human or minority rights of the Albanian ethnic minority, but primarily by constant outside encouragement with a view to weakening opposition to the spread of hegemony and the new NATO strategy. By separating Kosovo and Metohija

from the Republic of Serbia as its integral part and the creation of the so called "Greater Albania" from parts of Serbia, Montenegro, Macedonia and Greece, NATO aims to reshape international borders and cause longer term destabilization of the entire South Eastern Europe and thus justify its movement from Central Europe and the expansion to the East.

It is indicative that parallel with prospects for improved relations between Yugoslavia and Albania following the Crete meeting between President Milosevic and Prime Minister Nano and later for the solution of an important segment of outstanding issues in Kosovo and Metohija that is an understanding on the implementation of the Education agreement that would provide an opportunity for the resolution of other open issues as well - there emerged all of a sudden in early spring 1998 the so called "Kosovo Liberation Army". Through intimidation and by employing other proven methods of terrorists, the so called "KLA" took all the population of Kosovo and Metohija practically hostage and rendered more difficult political settlement of unresolved issues and afforded an excuse for internationalization and an interference of the so called "international community".

Equipped and funded by the secret service of Albania, the US, Germany and the United Kingdom, with the great assistance of the international narco mafia and Islamic terrorists and extremists, the so called "KLA" killed several hundred citizens and committed scores of terrorist attacks during the course of 1998 and 1999.

"KLA" terrorism was an excuse to step up pressure on Serbia and the FR of Yugoslavia, which accepted even the deployment of OSCE monitors in Kosovo and Metohija and the opening of negotiations with the participation of foreign mediators concerning a substantial future autonomy for the Province, all in good faith and the hope that it would be possible to find a just and durable solution to all open issues. Regrettably, very soon it turned out that some western countries above all the United States, regardless of the fact that immediately prior to that it publicly declared the so called "KLA" as a terrorist organization, directly stood behind the terrorists and bandits and that their real goal was not to arrive at any just and acceptable political solution but to occupy Kosovo and Metohija militarily and to fragment the FR of Yugoslavia further.

Parallel with these activities directed towards the "KLA", the US and its allies continued to exercise ever more blunt pressure and threats against the FR of Yugoslavia, offering more and more unacceptable frameworks for a political settlement of issues in Kosovo and Metohija culminating in the shameful and unprecedented ultimatum at Rambouillet, calculating in

RAN-
Bouillet

advance that it would not be accepted and being so designed as to make it unacceptable to any country.

The so-called "negotiations" in Rambouillet and Paris in fact never took place. The US did not allow any direct talks between the delegations which never met and talked. The draft agreement was kept by the US delegation as top secret and was not known even to the international mediators or the other delegations of Contact Group countries which were supposed to mediate in the negotiations. The very draft document was badly disguised prelude in the legalization of secession of Kosovo and Metohija with simultaneous provision of a massive military presence and occupation of all territory of the FR of Yugoslavia by the NATO forces. This was actually a tactic of buying time in order to prepare the public for the aggression on which decisions were made even before the simulation of talks in Rambouillet and Paris.

Upon rejection of the ultimatum, there followed NATO's military aggression which was presented to the public as preventing a "humanitarian crisis" in Kosovo and Metohija.

Dear friends,

In its barbarian aggression, NATO has committed serious crimes against humanity, violated virtually all rules of international law: from the UN Charter banning a war of aggression and the use of force without the authorization of the Security Council to all more important international conventions. The total war imposed on the FR of Yugoslavia and calculated to destroy completely its economic potential, to cause the mass killing of its population and genocide, is amoral and illegal by all standards - according to international law, according to the founding act of NATO as a "defensive organization" and according to the constitutions of the NATO Member States themselves. True, the NATO aggression, by its barbarity and massacre of civilians is more horrible, in many ways than the crimes of W.W.II. NATO member States have committed serious international crimes: crimes against peace through aggression and unauthorized use of armed force; crimes against humanity, a crime of genocide and war crimes through the use of prohibited means such as cluster and depleted uranium munitions, chemical weapons and massive killing of civilians. The FR of Yugoslavia has instituted proceedings before the International Court of Justice, for determination of the responsibility of States participating in the aggression as well as before the national courts of the aggressor States for determination of responsibility of individuals and governments of these

Rambouillet
15

?

Regretfully, the situation in the Province is characterized by the daily terror of the so called "KLA", killings, an ethnic cleansing of Serbs, Roma, Muslims, Goranci and non-Albanians in general as well as by total lawlessness. The Province has thus been turned into a center of terrorism and organized international crime in Europe. This clearly shows that the missions mandated by the United Nations have not fulfilled their basic task of guaranteeing a safe environment, public order and peace and return of refugees and displaced persons almost nine months from their deployment.

The terrorist "KLA", instead of being disarmed and disbanded, has been renamed into the so-called "Kosovo Protection Corps", with which international representatives closely cooperate. These decisions, which are in direct violation of UN Security Council resolution 1244 (1999), are a clear indication of open links between the leadership of the UN civil mission and KFOR on the one hand, and terrorists and separatists on the other.

The consequence of such an attitude of international civil and security presences is the exodus of about 350,000 non-Albanians, close to 5,000 terrorist attacks made since 12 June 1999, of which more than 4,000 against the non-Albanian population. Since the deployment of international representatives, over 933 persons (more than 800 Serbs and Montenegrins) have been killed, over 800 have been kidnapped and more than 50,000 homes have been destroyed or burned down, 85 Christian churches and monasteries as well as cultural monuments have been destroyed.

More than 200,000 foreign nationals are currently illegally present in Kosovo and Metohija. The terrorists from Albania walk the length and breath of Kosovo and Metohija. Islamic extremists arrive from various parts of the world and the whole province is in the hands of mafia clans and terrorists.

The government of the FR of Yugoslavia has addressed more than 50 communications to the Security Council drawing attention to the deterioration of the general situation in Kosovo and Metohija and calling for the taking of appropriate measures, including determination of the responsibility for the continued genocide of the Serbian and non-Albanian population in Kosovo and Metohija perpetrated under the auspices of the UN.

All this is confirmation that the aggression against the FR of Yugoslavia continues by other means - through sanctions and attempts at wearing out and exhausting the Yugoslav economy and halting the economic development of the FR of Yugoslavia through subversive activity and attempted destabilization of Serbia and the FRY, through fresh military

4-3-2000

ALBANIË

De wet van de Kanun

Traditie en bloedwraak beheersen het leven in Albanië, en Kosovo fungeert als uitlaatklep voor de problemen

Wie in het noorden van Albanië een meisje te lang aankijkt, speelt met zijn leven. Zo'n ongevraagde avance geldt als een zwaarwegende onbetamelijkheid en kan een aanleiding zijn voor bloedwraak. Het risico geldt niet alleen het aankijken van meisjes. In december vorig jaar werd een boer aangevallen door een hond. Hij schoot het beest uit zelfverdediging dood en werd prompt zelf door de eigenaar op lood getraakteerd.

De Internationale Crisis Groep (ICG), een door de Amerikaanse miljardair George Soros gefinancierde denktank voor Zuidoost-Europa, toont zich in een recent rapport zeer bezorgd over de bloedwraak en andere misstanden in Albanië. Volgens de ICG zijn duizenden Albanese mannen en jongens om relatief kleine vergrijpen het doelwit van bloedvetes. Ze durven geen voet meer buiten de deur te zetten uit vrees te worden vermoord. 'Conflicten zijn onvermijdelijk geworden door het hoge geboortecijfer, het acute tekort aan landbouwgrond en het gebrek aan politie,' schrijft de studiegroep, die internationale donoren adviseert speciale hulpposten in te richten om het tij te keren. Eerder al waarschuwde de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Madeleine Albright de Albanese hun 'oude gebruiken' op te geven.

De onderzoeksgroep behandelt een serie problemen. Zo heeft de toelating tot het programma Partnership for Peace van de NAVO en vele tientallen miljoenen dollars aan buitenlandse hulp van Albanië niet de 'factor van stabiliteit' gemaakt die Europa en de Verenigde Staten voor ogen hadden. De Albanese combinatie van extreem nationalisme en een diepgewortelde hang naar zelfbeschikking heeft sterk bijgedragen aan het ontstaan van de Kosovo-crisis. Nu de Verenigde Naties Kosovo besturen, speelt deze Albanese eigenzinnigheid niet langer de Joegoslavische autoriteiten parten maar wel de internationale gemeenschap. NAVO-bevelhebber Wesley Clark waarschuwde kort geleden, tijdens een bezoek, aan Tirana dat verdere Albanese inmenging in Kosovo niet wordt getolereerd.

In Noord-Albanië handhaaft niet de politie maar de uit de vijftiende eeuw stammende *Kanun* de openbare orde. De *Kanun* is een verzameling mondelinge noodafspraken over sociale kwesties als huwelijk, gastvrijheid, erfenissen en ook bloedwraak. In dit straatarme gebied maakte het einde van het communisme in 1991 een einde aan het collec-

tieve landbezit. Dat bracht veel dispuuten met zich mee over landbouwgronden en waterrechten, vanouds de achtergrond van verreweg de meeste bloedvetes. Albanese leven in hechte clans, groepen families met een regionale thuisbasis. Daarbinnen monden conflicten al snel uit in misdaden en moordpartijen. De politie maakt weinig klaar, dus grijpen de Albanese terug op oude tradities. De *Kanun* bepaalt onder andere wanneer een bloedvete moet zijn afgelopen.

Een andere uitlaatklep voor de problemen in Albanië vormt Kosovo. Albanese die vorig jaar nog steeds geen mooie boerenste hadden bemachtigd, konden er vanaf juni in Kosovo een uitkiezen. Met de intocht van de VN-vredesmacht KFOR zijn minstens tweehonderdduizend Albanese uit het noorden van Albanië illegaal Kosovo binnengestroomd. Onder het mom van wraak voor de misdaden van het Joegoslavische leger en de Servische politie vond daar op het platteland een groot-scheepse 'revolutie' plaats. In een nieuwe golf etnische zuiveringen moesten vooral Servische landeigenaren in de vruchtbare streek tussen Pec en Prizren plaatsmaken voor Albanese uit Albanië. Niets wijst erop dat het VN-bestuur van plan is de geroofde bezittingen terug te geven aan de rechtmatige eigenaren.

Veruit het belangrijkste Albanese exportartikel is de georganiseerde criminaliteit. Vooral na de ineenstorting van het Albanese staatsgezag in 1997 werd het noorden een roversnest van drugs- en prostitutiebendes die behalve in Kosovo ook in West-Europa vaste voet aan de grond hebben gekregen. De ICG signaleert een sterke stijging van het aantal ontvoerde Albanese meisjes dat in Europa in de prostitutie belandt. Volgens schattingen van een Belgische politie-inspecteur is de helft van de buitenlandse prostituees in Brussel van Albanese afkomst. Veel Albanese in het noorden verbieden hun dochters na de middelbare school nog een opleiding te

volgen. Ze zijn bang zijn dat ze worden ontvoerd, of dat hun eer wordt bezoedeld. De ICG noemt het voorbeeld van een meisje uit het dorp Pilaf bij Peshkopi in het noordoosten dat, ondanks haar goede cijfers, niet naar een middelbare school mag omdat ze dan elke dag een half uur over de openbare weg zou moeten lopen.

Ook in Kosovo leeft deze angst in toenemende mate. In steden als Prizren en Pristina durven veel meisjes 's avonds niet meer uit te gaan. Het Grand Hotel in Pristina is een hoofdkwartier geworden van de maffia uit Albanië. Met gouden kettingen omhangen mannen in slechtzittende pakken bellen vanuit de lobby met satelliettelefoons hun zakenpartners in Europa. Albanese uit Kosovo kunnen horen dat ze 'niet van hier' zijn. Hun tongval verdraagt hun afkomst.

De Albanese politie zegt succes te boeken in de strijd tegen de misdaad, maar geeft toe dat het lastig blijft de georganiseerde criminaliteit te bestrijden. Agenten moeten zich redde met een salaris van minder dan 180 gulden per maand. Niet zelden vormen de flappen van de zware jongens een uitkomst.

Abe de Vries in Belgrado

Ismail Kadare: 'De literatuur en de dictatuur kunnen slechts worden voorgesteld als twee wilde beesten die elkaar steeds naar de keel vliegen (uit *Albanese Lentel*)'

BALKAN

17-3-2001
Kosovo zeurt maar door

Samen met de oude Joegoslavische vijand wil KFOR de Albanen nu intomen. Een los Kosovo blijft waarschijnlijk

Het officieel gedemilitariseerde Kosovo Bevrijdingsleger (UCK) heeft een tweede gewapende nakomeling gebaard. Na het Albanese Bevrijdingsleger voor Presevo, Medvedja en Bujanovac (UCPMB), dat aanslagen pleegt in het zuiden van Servië, volgt nu een Albanese Nationaal Bevrijdingsleger (NLA) in het noorden van Macedonië het voorbeeld van 'vadertje' UCK. Macedonië heeft een grote Albanese minderheid en zweeg, omwille van de lieve vrede, lang over de aanslagen tegen politiemensen en soldaten. Tot vorige week de hulp werd ingeroepen van de NAVO en de internationale vredesmacht in Kosovo, KFOR.

Plotseling is er het spookbeeld van een guerrillaoorlog in de multi-etnische Balkan-

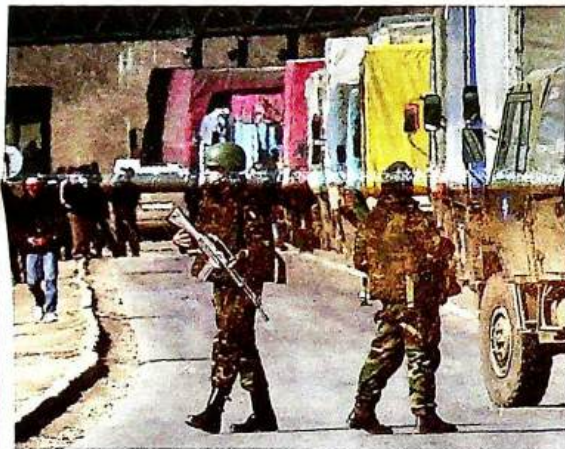
titatum is van onmiddellijke uitlevering aan het Joegoslavië-tribunaal geen sprake.

Het NLA heeft duidelijk een gevoeliger zenuw geraakt dan het UCPMB, dat vanuit Kosovo al bijna twee jaar amok maakt in Servië. Keek KFOR in het begin nog toe bij 'geheime' oefeningen van het UCPMB, nu wordt uit een ander vaatje getapt. Met veel machtsvertoon hebben vorige week woensdag driehonderd Amerikanen het gehucht Mijak bij de grens met Macedonië bezet. Het kwam zelfs tot een vuurgevecht met Albanen. 'Wij' veranderen in de ogen van Albanese nationalistes van een vriend die de Serviërs buiten de deur houdt in een voogd die de gewenste boedelscheiding in de weg staat.

De activiteiten van het NLA hebben meer te maken met de groeiende ontevredenheid in Pristina dan met klachten van de Albanese minderheid in Macedonië. NLA-strijders zijn voormalige UCK-strijders. Ze worden geleid en bevoorradt vanuit Kosovo. Hun basis, tot voor kort het Macedonische dorpje Tanusevci, was in de oorlog van 1999 een steunpunt van het UCK. De dreiging met een offensief in het westen en noorden van Macedonië is in feite een ultimatum van de Albanese clans die in Kosovo de dienst uitmaken. Leg een plan voor onafhankelijkheid op tafel, zeggen ze, of leg de lijkenzakken klaar. De grootste Albanese partij in Macedonië heeft intussen laconiek voorgesteld de grens met Kosovo te laten bewaken door het Kosovo Protectie Korps, het oude UCK.

Geweld en etnische zuivering lonen, hoe vroom de internationale gemeenschap het tegendeel ook predikt. Dat is de les die Pristina heeft geleerd van de Kosovo-oorlog, die mede was uitgelokt door terreur van Albanen tegen niet-Albanen en door de onwil om compromissen te sluiten. Natuurlijk veroorzaken Albanese politici in Kosovo het geweld, maar aan de onderhandelingstafel wordt het dividend geïncasseerd. Zo was het onder Tito, zo is het, na het intermezzo van brute contra-terreur door Milosevic, weer.

Met de Nederlander Daan Everts voorop lobbyt de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) druk voor de onafhankelijkheid van Kosovo over vijf jaar. Als het geweld in Macedonië doorzet, komt dat moment al eerder. *Abe de Vries in Belgrado*

KFOR bij de Macedonische grens. Joegoslaven komen te hulp

republiek Macedonië. Terwijl Griekenland en Bulgarije hun buurman militaire hulp aanboden, vroeg de NAVO assistentie van het Joegoslavische leger. Dat mag dan patrouilleren in het aan Macedonië grenzende puntje van de smalle bufferzone rond Kosovo, terrein dat bij Albanese extremisten in trek is als sluiproute. De rest van de zone blijft een 'veilige haven', waar Joegoslavië buiten moet blijven. **Belgrado grinnikt** om dit onvermoede bondgenootschap. 'KFOR zit in hetzelfde schuitje als het Joegoslavische leger destijds in Kosovo,' constateert Predrag Simic, buitenlandadviseur van de Joegoslavische president Vojislav Kostunica. De hulp aan KFOR is welkom wisselgeld in de kwestie-Milosevic. Alleen als de voormalige president voor 31 maart wordt gearresteerd, kan Joegoslavië rekenen op 240 miljoen gulden Amerikaanse steun. Die deadline heeft president George W. Bush vorige week officieel gesteld. In het ul-

Tr. 24-3-01

'Duitse burgerij' weer op strooptocht im Osten

„Vraag de man in de straat waarom op de Balkan wordt gevochten en hij heeft geen idee', meent de Belgische journalist Michel Collon. Die onwetendheid, beweert hij, is teweeggebracht door een rookgordijn dat in westerse media zou worden opgetrokken rondom de werkelijke bedoelingen van de Navo in het voormalige Joegoslavië, of het nu om Kroatië, Bosnië, Kosovo of - in staat van ontbranding - Macedonië gaat.

Er is zeker behoefte aan een analyse van de manier waarop strijdende partijen in Joegoslavië de media inzetten om hun doel te bereiken. Dat boek heeft Collon willen schrijven. Het is hem niet gelukt. 'Blufpoker' ademt nu juist dat uit, waar Collon de grote media van beticht: ongebreidelde vooringenomenheid en schaamteloos partijdige analyse. Elke bron, hoe dubieus of onbetekenend ook, wordt door Collon gebruikt. Hij schetst een wereld waarin het bondgenootschap de militaire arm vormt van de multinationals en het IMF, die de wereld tot slaaf willen maken en langzaam oprukken naar de olievoorraden rond de Kaspische Zee.

De Navo heeft volgens hem haar zinnen gezet op militaire bezetting van Rusland en China. Joegoslavië was (is) slechts een opwarmertje. Als bewijs voor deze stelling geldt bijvoorbeeld een uitspraak van een Belgische officier, die waarschuwt voor chaos in Rusland. Bestudering van de geschriften van Hitler leidt volgens Collon tot beter begrip voor wat er werkelijk schuilgaat achter de conflicten op de Balkan: 'de Duitse burgerij' probeert de nederlaag van 1945 te wreken. Zo brult Collon zichzelf de marge in.

Rutger van der Hoeven
Michel Collon: Blufpoker. De grootmachten, Joegoslavië en de komende oorlogen. Uitgeverij Epo, Berchem; 456 bladz. - f 82.

De 'expats' in Pristina

12-3-2000

■ Na elke grote ramp of oorlog waar de media aandacht aan besteden gebeurt het. Ook nu in Kosovo. Hulporganisaties en hun medewerkers gaan in Pristina de onderlinge concurrentie aan. Huizen worden opgebouwd. Veel Kosovaren vinden een baan bij de 'internationals'. Maar al die buitenlandse organisaties met hun buitensporige salarissen werken ook als stoorzenders.

Zet aan een tafel in restaurant Monaco in Pristina en discussieerde met de ober. Welke groenten zitten er in de groentesoep, wilde ze weten. Gewoon, groenten, antwoordde de ober verbaasd. Zitten er ook linzen in, vroeg de vrouw. Bij de ober sloeg de verbazing om in ongelof. Hij had buitenlandse nog nooit naar de inhoud van de soep horen vragen. Gewoonlijk kwamen ze het restaurant binnen, vroegen 'elektricitet?' en knikte hij ja, dan bestelden ze snel soep en pizza. Want met slechts twee uur stroom per dag is *suuzna* soep al een lekkernij in Kosovo. Restaurant Monaco was die middag weer eens overvol. Het restaurant is geliefd onder de vele buitenlanders in de

Kosovaanse hoofdstad Pristina. Het ligt

tegenover het hoofdkantoor van de Verenigde Naties en naast het perscentrum van de multinationale vredesmacht Kfor. En op het damestolier is wc-papier.

Er was een plek vrij, aan de tafel van de vrouw. We schoven aan. Ze kwam uit Denemarken, vertelde ze, en had de afgelopen jaren voor de Verenigde Naties in Kenia, Afrika gewerkt. Maar daar was het werk opgedroogd. Onlangs had een vriend verteld over de oorlog in Kosovo en over de komst van internationale instanties en hulporganisaties naar de Servische provincie. Ze was op het vliegveld gestapt en zat nu in Pristina, op zoek naar een baan. Het gesprek ging over de overgang van

INCIJONEN MIDDELINGE

DE VRIJHEID VAN ANDEREN

Louise Arbour

Max v.d. Stoel

Henry Wijnaendts

Michael Ignatief

olv Leonard OrNSTEIN

DINSDAG 28 MAART 2000 20.00 uur

voertaal Engels

Koepelzaal van het Renaissance Hotel, Kattengat 1, Amsterdam

toegang f25,- ★ studenten/GJP f15,-

Vrij Nederland kortingsprijs f15,- (zie bon)

Canadese Ambassade
Den Haag

The John Adams Institute

CANADA-NEDERLAND 55
De Vrijheid van Anderen

28 maart 2000 20.00 uur

Koepelzaal van het Renaissance Hotel, Kattengat 1, Amsterdam

Vrij Nederland kortingsprijs f15,-

Kaartverkoop AUB Ticketshop, Leidseplein, Amsterdam

7 dagen per week geopend van 10.00 tot 18.00 uur

BON meemen en inleveren bij aankoop van een kaartje
Ofbel de Utiijn (75 cpm) 0900-0191

het Kosovo. Bevrijdingsleger (UCK) naar een 'civiel protectiekomp', een heet hangijzer in die dagen. De Deense keek op en vroeg: 'Wat is het UCK? Ik heb de afgelopen maanden gemediceerd. Ik heb geen krant of televisie gezien. Ik weet niks van de situatie.' Dat was overigens geen probleem, zei ze. 'De bureaucratie van de Verenigde Naties werkt overal hetzelfde.'

Zulke wereldvreemde buitenlanders waren we lang niet meer tegengekomen in Kosovo. Of toch?

In Mitrovica, in het noorden van Kosovo, liepen we onlangs tegen een Fransman aan. Hij was op eigen houtje naar Kosovo gekomen, vlak na de beëindiging van de Navo-bombardementen, vorig jaar juni. Een avonturier. Een schatrelaar. In Frankrijk hing hem twee jaar gevangenisstraf boven het hoofd, wegens een 'akkefietje met haaf'.

De Fransman deed klusjes voor diverse hulporganisaties in Mitrovica. Die stad is verdeeld tussen de Albanese bevolking in het zuidelijke deel en de Servische bevolking in het noordelijke deel. De Fransman, die vooral met de Serviers werkte, schaarde zich al snel aan hun kant. De Serviers in Mitrovica, in Servië noch in Kosovo welkom, vormden in zijn ogen de underdog. Hij koos voor hen. 'Ik voel me hier thuis, ik hou van deze mensen, ik ga nooit meer weg,' zei hij laats.

Vorige week lag hij 's middags in bed. Volkomen in de war. 'Het UCK heeft vanochtend een boodschapper gestuurd. Zet je een voet aan onze kant van de stad, dan vermoorden we je, lieten ze weten.'

Gelukkig doet het overgrote deel van de duizenden buitenlanders, die sinds het einde van de Navo-bombardementen naar Kosovo zijn getrokken wel gewoon zijn werk. 's Ochtends om halfneggen gaan ze naar kantoor, tussen de middag lunchen ze bij Toni's Spagetteria ('iedereen komt precies om één uur', verzucht de ober) en 's avonds drinken ze bier in de Kukri-bar. De Albanezen begripen daar niets van; de Kukri-bar is de enige bar in Pristina met - sporadisch - Servische klanten. 'Waarom gaan jullie toch altijd bij die Serviers zitten,' zegt een Albanese tolk verwijfend. 'Internationals' of 'expats' worden de buitenlanders genoemd. Vaak werken ze bij een van de vier 'rijders' van het internationale bestuur in Kosovo: de Verenigde Naties, de Europese Unie, het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de VN (UNHCR) of de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE). Daarnaast werken hulpverleners van nog eens tientallen non-gouvernementele organisaties mee

aan de opbouw van het verwoeste land: Artsen zonder Grenzen, Apothekers zonder Grenzen, Brandweermannen zonder Grenzen. En organisaties als Action Churches Together, Action Against Hunger en Acted.

Niemand weet hoeveel internationals zich ophouden in Kosovo, maar alleen al de coördinator van al hun werkzaamheden bezorgt tientallen mensen een dagtaak. Nergens in de wereld zijn zoveel hulporganisaties op zo'n klein stukje grond aanwezig.

Ieder dorp heeft een 'eigen' hulporganisatie binnen zijn grenzen, en vaak meer dan een. Iedere gemeente, die uit tientallen dorpen kan bestaan, kent een gemeentehuis. Dat biedt onderdak aan de medewerkers van Unmik, zoals het internationale bestuur in Kosovo heet. Iedere regio tenslotte telt een hoofdkwartier van Kfor en tientallen kleinere militaire posten.

Zo'n massieve aanwezigheid van buitenlanders moet een reden hebben. Willen de Verenigde Naties hun gedrukte inage herstellen? Want het Navo-ingrijpen

woord alleen al riekt naar monarchie. En het suggereert een geheime orde die achter gesloten deuren de macht verdeelt.'

George W. heeft op één punt wel een voordeel ten opzichte van zijn vader. Waar senior nooit in slaagde, een echte Texaan worden, lukte de zoon wel. Bush sr vertegenwoordigde Houston in het Huis van Afgevaardigden en woont sinds zijn gedwongen pensionering opnieuw in Houston, maar in de ogen van de Amerikanen is hij altijd de patriër uit Connecticut gebleven. De zoon daarentegen is een *Texas good old boy* die zich het accent en de informele machtsstijl heeft eigen gemaakt. Minutaglio noemt het 'cowboygedrag'. Paardrijden, barbecueën, tabak pruiemen. 'Anti-intellectueel en trots daarop.'

Toegegeven, het is George W.'s eigen creatie.

Het grootste verschil met mijn vader, zei George W. in 1992, is dat hij op de Greenwich Country Day school zat en ik op de San Jacinto High School in Midland'.

Een ietwat overdreven uitspraak, want

George W. heeft maar één jaar op de middelbare school in Midland gezeten. Daarna zat hij net als paps op de exclusieve kostschool in Massachusetts en de elite-universiteit Yale in Connecticut.

Hij studeerde af in 1968. Het jaar van de demonstraties tegen Vietnam, de moord op Martin Luther King en Robert Kennedy, de opkomst van de Black Power-beweging en het feminisme. Kortom het meest enerverende politieke jaar van de babyboomgeneratie. Geen van de studievrienden van George W. die Minutaglio voor zijn boek interviewde, kon zich een discussie over politiek met George herinneren.

Tien jaar later stelde George W. zich tot verbijstering van zijn vrienden kandidaat voor een congressezetel. Hij woonde toen opnieuw in Midland, hij studeerde aan zijn vader goud had verdiend in de olie en waar de zoon tevergeefs had geprobeerd het succes van de vader te evenaren.

Minutaglio: 'Ik heb driehonderd mensen geïnterviewd over George W. en ze allemaal de vraag gesteld of hij voor 1978 ooit enige politieke interesse had

getoond en het antwoord luidde altijd: nee. Hij ging nooit naar politieke bijeenkomsten, hij praatte niet over politiek, hij liet nooit blijken dat hij een visie had op Amerika of op West-Texas. Het lijkt wel alsof hij op een ochtend wakker werd en besloot: ik word politicus.'

Bush verloor die verkiezing, maar eigenlijk is er sinds die tijd niet veel veranderd. George W. werd uiteindelijk wel miljonair, dankzij een minime aandeel in de Texas Rangers, een honkbalteam. Voor het oog van de wereld deed hij alsof hij de eigenaar was van het team. Het was een fantasische springplank. Dat sportmago hielp hem in zijn campagne tegen Ann Richards, de zittende democratische gouverneur van Texas.

De rest is recente geschiedenis. Hij won en werd vier jaar later herkozen met een overweldigende meerderheid. Jong, met een Clintoneske uistraling, een beroemde naam en gouverneur van een grote staat, leek hij onoverwinnelijk. De Republikenen konden zich geen betere kandidaat voorstellen. De vraag of W. ook een visie had, werd voor het gemak maar even vergeten.

'Als ik één ding met mijn boek heb be-

Een familiebijeenkomst in Houston, 10 juni 1999. Van links naar rechts: George junior (staand), George senior en Jeb (op de rug gezien)

reikt,' zegt Bill Minutaglio, 'dan is het dat die vraag nu wordt gesteld. Mijn uitgever gaf me voordat ik begon een goede raad. Hij zei: je moet de mensen die je interviewt vragen naar de passie van George W. Bush. Wat doet zijn hart sneller kloppen? Iedereen heeft wel iets waardoor hij wordt gegrepen: een boek, een aria, of desnoods een country-and-westernliedje, of honkbal (een metafoor voor Amerika). Ik heb tientallen mensen die vraag over George W. gesteld. Niemand had een antwoord. Tenslotte zei zijn broer Jeb, de gouverneur van Florida, na een lange stilte: "Ik denk dat het zijn familie en zijn geloof is." En toen zei hij bijna verontschuldigend: "Maar dat zal iedere politicus wel zeggen."

In San Diego, op de dag voor *Super Tuesday*, beannwoordt George W. Bush de vraag van Bill Minutaglio zelf. 'Mijn prioriteiten als president zijn mijn geloof, mijn familie en mijn land.'

ST

Kosovo. Een Albanees jongetje helpt mee de tent waarin zijn familie verblijft tegen de regen te beschermen

deling fondsenwerving vaart er wel bij.

Honger kent Kosovo niet. Dat heeft het de afgelopen jaren, op een enkele UCK-strijder na die, verstopt in de bergen, gras at, ook nooit gekend. Wel moeten de tienduizenden huizen weer bewoonbaar gemaakt worden. Maar die vorm van noodhulp heeft zijn langste tijd gehad. Dus zijn er andere projecten verzonnen, vooral op het gebied van democratisering, mensenrechten en het opzetten van radio- en televisiestations. Het is nogal abstract voor de Kosovaren. Zij zouden liever zien dat hun wegen worden opgeknapt en dat de elektriciteits- en watercentrales werken.

De aandrang voor organisaties om in Kosovo te blijven, is groot. Sommige veranderen zelfs tijdelijk hun doelstelling. Zo ontwikkelde Artsen zonder Grenzen zich in de stad Pec tot Bouwvakkers zonder Grenzen. Ploets ging de organisatie van artsen en verpleegsters zich met de reconstructie van verwoeste daken bezighouden. De concurrentie bleek groot: de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR bood plastic daken aan, het Japanse Peacewind gaf pannendaken uit, Artsen zonder Grenzen 'deed' in zinken daken.

Het duurde niet lang of slimme Albanezen sloegen munt uit die onderlinge naiiver. Ze opteerden voor een zinken dak bij de ene en voor een pannendak bij de andere organisatie. Uiteindelijk legden ze de pannendaken op hun eigen huis en verkochten ze de zinken daken door aan minder berekende landgenoten. De hulpverleners, die met goede bedoelingen komen, zullen het met afgrijzen aan. 'Ik kan alleen maar zeggen: jij krijgt van ons geen dak,' vertelt een Franse medewerker van Artsen zonder Grenzen in Pec. 'Maar op hetzelfde moment ligt dan het dak van een andere organisatie al op zijn huis.'

De animositeit is ook binnen de internationale besturen terug te vinden. Bij de Verenigde Naties vinden ze de OVSE-medewerkers betweters. Die kloppen zich op de borst omdat zij al voor de oorlog in Kosovo waren. Bij de OVSE vinden ze de VN-medewerkers bureaucraten. Die werken tergend langzaam en willen alle papieren in zeesvoud. Langzamerhand is de bureaucratie van de VN een grote bron van ergernis voor alle internationals. De Canadees Gilles

Moreau, werkzaam bij de VN-politie, zegt: 'Enkele weken geleden onstond er een tekort aan brandstof. Onze politiewagens moesten op rantsoen, terwijl de VN-jeeps bleven rijden.' Of: 'Is de antivries op, dan moeten de agenten naar een benzinestation in Pristina. Ze mogen nergens anders antivries kopen; het moet daar worden bijgevuld. Agenten zijn soms een uur onderweg om de vloeistof te halen.' En: 'Nee, we hebben geen internetverbinding. Daarvoor moet je een ngo in huis hebben. Die hebben wij niet.'

Ook de salarissen die internationale organisaties en sommige ngo's aan hun medewerkers betalen, doen de werkbrauw fronsen. Het midden- en hogere kader van de Verenigde Naties, de Europese Unie en de OVSE verdient meer dan tienduizend gulden per maand. Grotendeels belastingvrij. De salarissen worden niet uitgekeerd door bijvoorbeeld de OVSE zelf, maar door de regeringen van de betrokken medewerkers. De Britten krijgen het meest. De Amerikanen doen het ook niet slecht: honderdvingtduizend gulden per jaar, naar verluidt, en vanaf het tweede jaar betalen ze geen belasting.

Sommigen komen dan ook louter voor het geld, anderen hebben nobeler motieven. Wie? 'Veertig procent komt voor het geld, zestig procent denkt een bijdrage aan het nieuwe Kosovo te leveren,' zegt een kennis bij een van de instituten. Al is het salaris ook voor die zestig procent een prettige bijkomstigheid. Zo gul als voor hun internationale medewerkers zijn de organisaties niet voor hun lokale staf. Maar toch. Een chauffeur bij de OVSE verdient circa duizend gulden per maand en de assistent van de woortvoerder van Action Churches Together krijgt twaalfhonderd gulden. Ter vergelijking, rechters ontvangen in Kosovo ruim vijfhonderd gulden per maand. 'Het is een soort ontwikkelingshulp,' verdedigt de organisaties zich. 'Tenslotte onderhoudt een volk vaak een heel gezin.' 'Het ondergraaf onze economie,' zegt Muhamet Mustafa, professor economie aan de universiteit van Pristina, boos. 'Straks vertrekken de internationale organisaties en zitten wij met een stel verwend werknemers, die voor niet minder dan duizend mark hun handen uit de mouwen willen steken.'

De gevolgen van de buitensporige lonen voor lokale medewerkers zijn al merkbaar. Kleinere hulporganisaties delven het onderspit. Ze moeten het doen met toelken die belaberd Engels spreken en nauwelijks verstand van zaken hebben. Lokale ngo's (de hondsterste werd recent feestelijk ingehaald) moeten zich hoofdzakelijk redden met vrijwilligers.

Al die internationals hebben het straatbeeld van Kosovo veranderd. Met hun tientallen witte jeeps zetten ze het verkeer in de hoofdstad Pristina op ieder moment van de dag vast. Luid toeterend kruipt de stoet door het centrum. In de chaos parouilleren honderden soldaten van Kfor en politiegenten van de Verenigde Naties. Uit alle windhoeken komen ze: uit Italië, Polen, Amerika, de Verenigde Arabische Emiraten, Ghana. Vooral de politiemannen uit Afrika roepen reacties op; sommige Kosovaren zien voor het eerst in hun leven zwarte mannen en vrouwen. 'Moeten die open ons het politiewerk leren,' vraagt een Albanese politiemann in opleiding zonder bliken of blozen en wijst naar een Ghanees agent. Of: 'Het lijkt

hier wel de Bronx,' vindt een verontwaardigde student medicijnen. Hij heeft het over zijn nieuwe bureu, twee zwarte politiemannen.

Kosovaren ondernemers zijn inmiddels ingesprongen op de komst van de expats. Etages gaan voor grof geld van de hand en veel benzinstations hebben een 'mannetje', gespecialiseerd in gemankeerde four-wheel drive-auto's. Restaurants en koffieshops openen hun deuren, evenals bars en disco's.

Ook in de schimmiger hoeken van de handel worden successen geboekt. Italiaanse carabinieri, onderdeel van de VN-politie, hebben vorige maand twaalf vrouwen uit Nightclub International gehaald. De vrouwen waren onder valse voorwendselen uit hun land gehaald en moesten in Slatina, even buiten Pristina, werken als hoeren. De komst van tienduizenden militairen en hulpverleners heeft Kosovo ook op de kaart van de vrouwenhandelaars gezet. Medewerkers van de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM), die de vrouwen hebben ondergebracht op een geheim adres, zouden al bedreigd zijn door de handelaars.

De ondernemingslust mag dan groot zijn, het gouden idee blijft uit. Iedereen aapt elkaar na. Elk restaurant serveert pizza. 'Iemand zou eens een bioscoop of een sportschool moeten openen,' klaagt een OVSE-medewerker. 'Pristina is zo saai,' zegt haar collega van de VN. Met de millenniumwisseling hadden ze een heus skarrangement in Kosovo, compleet met hotel en diner. Maar geskied hebben ze niet. Zonder stroom werken de liften niet.

Op vrijdagavond drinkt het lagere kader hier in de Kukri-bar. Overdag ruimen ze mijnen op, repareren ze kapotte elektriciteitscentrales of trainen ze nieuwe politieagenten. Nu kijken ze naar Eurosport. In een hoek staat Armand; hij speelt 'Layla' van Eric Clapton. In café Zanzibar speelt de Bluesband. Weer klinkt 'Layla'. 'Dansen,' schreeuwt een dronken Engelsman gebelend. Vijf minuten later wil hij met een Noorse politiemann op de wuis. 'Jij bent een Duitser en ik haat Duitsers.' De Noor draait zich hoofdschuddend om. Mannen wijzen lachend op een tongzoenende collega op de dansvloer. 'Zou zijn vriendin ervan weten,' zeggen ze tegen elkaar.

Een jaar na het begin van de bombarmenten (24 maart 1999) maken veel organisaties zich op om te vertrekken. Ze krijgen nog een maand uitstel, zoals het Franse Action Humanitaire in Mitrovica. De organisatie biedt noodhulp en Unmik vindt dat haar taak erop zit, ook al is ze een van de weinige organisaties die het vertrouwen van de Serviers in de verdeelde stad geniet.

Anderen maken plannen voor de langere termijn. Op een middag stapte een liftend evangelistestechtpaar in de auto. Over hun doel zijn ze eertijds; nu helpen ze nog bij de opbouw van drie dorpen in het Drenica-gebied, straks gaan ze het evangelie verspreiden. 'Onze organisatie wil het evangelie zo veel en ver mogelijk verbreiden,' zegt de man. Het echtpaar heeft de eerste bijbelstudieavonden al achter de rug. Er zijn zelfs plannen, zo vertelt de man, om een evangelische kerk in Pristina op te richten.

Of de Albanzen van Kosovo, overwegend moslims, daar behoefte aan hebben, doet niet ter zake.

SN
Dit is het vierde deel in een serie reportages over Kosovo

ERITREA

HERKANSING IN HET ZAND

Een bataljon Nederlandse zeesoldaten gaat mogelijk patrouilleren in een Afrikaanse woestijn. De revanche van het Korps Mariniers op 'Srebrenica'

Eritrese soldaten trokken in juni nog naar het front. Een VN-brigade moet in een 25 kilometer brede bufferzone de legers van Eritrea en Ethiopië scheiden

De ministerraad was onaangenaam verast na berichten vorige week over mogelijke Nederlandse deelname aan een nieuwe vredesmissie in de hoorn van Afrika, langs de grens tussen Ethiopië en Eritrea. Haastig verklaarden de ministers Van Aartsen (Buitenlandse Zaken) en De Grave (Defensie) dat nog niets vaststaat. Volgens premier Kok buigt de Tweede Kamer zich pas over het steunverzoek van de Verenigde Naties als er een VN-resolutie is opgesteld waarin het mandaat van de brigade is neergelegd.

Woordvoerder van het ministerie van Defensie Joop Veen: 'Wat helder moet zijn alvorens er een beslissing wordt genomen over uitzending van Nederlandse troepen, is het mandaat, de commandostructuur en of landen waarmee Nederland goede ervaringen heeft, bijvoorbeeld in NAVO-verband, een substantiële bijdrage leveren.'

Is aan de voorwaarden voldaan, dan is de kans groot dat Nederland vijf- à zeshonderd mariniers stuurt voor de VN-vredesmissie UNMEE (*United Nations Mission in Ethio-*

GERBERT VAN DER AA en GERT JAN POS

pia and Eritrea). Van Aartsen en De Grave staan positief tegenover deelname aan een troepenmacht van circa vierduizend man, die moet toezien op een op 18 juni afgekondigd staakt-het-vuren. Vermoedelijk zal de Tweede Kamer de uitzending steunen, maar eerst moet de Veiligheidsraad van de VN de voorgestelde missie nog goedkeuren, wat waarschijnlijk deze week gebeurt.

In eigen land is deelname aan VN-vredesmissies sinds de afgang in Srebrenica een heikel punt. Begin deze zomer stelde Peter van Walsum, de Nederlandse ambassadeur bij de VN, een 'revanche' voor. Zijn idee om Nederlandse soldaten toe te voegen aan de VN-macht in Sierra Leone werd door het thuisfront resoluut van de hand gewezen. Kabinet en Tweede Kamer vonden de gevaren te groot. Maar UNMEE wordt voor de mariniers een eitje, zo lijkt het. De inschatting is dat het gevaar miniem is. In de 25 kilometer brede bufferzone leveren alleen landmijnen gevaar

op. En de zon: 's zomers kan de temperatuur oplopen tot 45 graden.

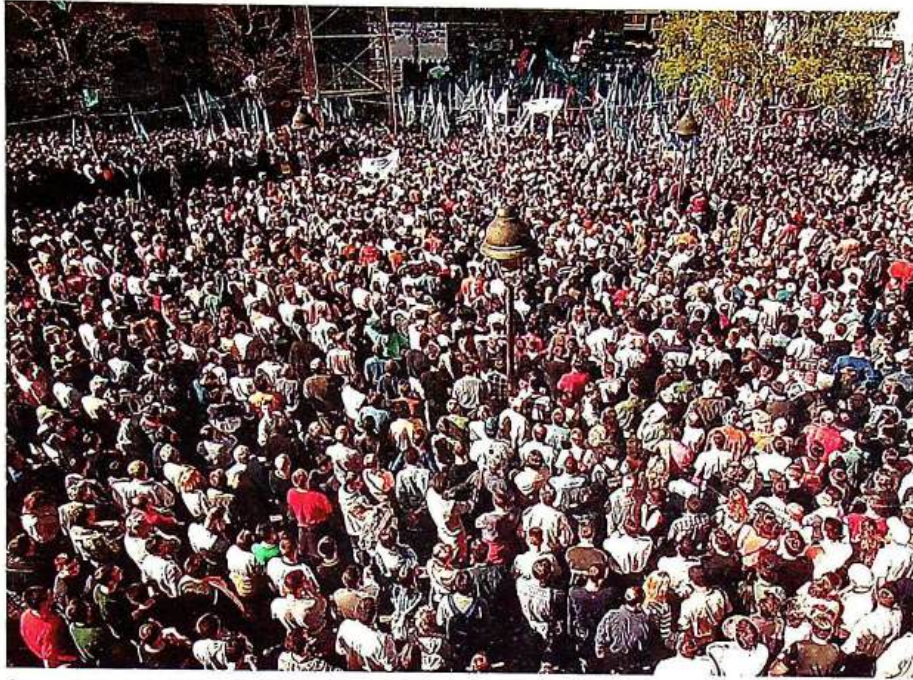
De mariniers komen te vallen onder de SHIRBRIG (*Stand-by Forces High Readiness Brigade*): een internationale VN-brigade met meer dan twaalf deelnemende (kleinere) landen, bedoeld voor *peacekeeping*. De eenheid, die nu nog geen soldaten heeft, staat onder commando van een Nederlandse brigadegeneraal, de vijftigjarige Patrick Cammaert. SHIRBRIG zal alleen de eerste zes maanden aanwezig zijn in het gebied. Naast Nederland zijn Argentinië, Oostenrijk, Denemarken, Noorwegen, Zweden, Finland, Polen, Roemenië en Canada lid; Jordanië is aspirant-lid. De VN hebben ook Japan om troepen verzocht.

Als de VN'ers arriveren, moet Ethiopië zich volgens het vredesverdrag uit Eritrea terugtrekken. De brigade moet een grens van elfhonderd kilometer bewaken, waarvan het grootste gedeelte niemandsland is. De mariniers krijgen één van de drie sectoren toegewezen; de twee andere sectoren zijn voorals-

BALKAN

Zone van illusies

Niets is wat het lijkt op de Balkan. In de landen om Servië heen zijn politieke verrassingen gewoon geworden

Oppositie toonde zich vorige week eensgezind en poetste het geschonden vertrouwen weer wat op

In een opzienbarend interview met *Der Spiegel* dreigde de 'gematigde' Albanese leider Ibrahim Rugova met oorlog tegen KFOR als Kosovo niet onafhankelijk wordt. Rugova vindt dat het Albanese volk in Kosovo, Albanië en west-Macedonië recht heeft op vereniging in een Groot-Albanië. Zelfs radicalen als de voormalige UCK-leider Hashim Thaci durfden de laatste tijd de internationale diplomatie niet zó in verlegenheid te brengen.

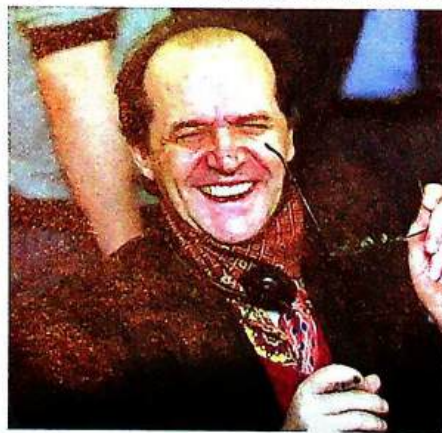
Zuidoost-Europa, de Balkan, is een 'zone van illusies', om met de Servische journalist Aleksandar Tijanic te spreken. Niets is hier wat het lijkt. Politici die als vredesduiven werden vertoeteld, blijken nationalist met een eigen agenda, voormalige vrijheidsstrijders ontpoppen zich als terroristen en etnische zuiveraars, en vredesmachters die een paar jaar zouden blijven, worden permanente bezetters. Steeds weer raken op de Balkan de verdedigers van humanitair ingrijpen ten behoeve van multi-etniciteit ontuchtend.

MACEDONIË, geprezen als een succesvolle multi-etnische staat, moest vorige week Amerika vragen wat beter op de grens met Kosovo te letten. Na eerdere aanslagen van Albanese en Macedonische politiemensen was nu een Albanese patrouille het land binnengedrongen om vier soldaten te ontvoeren en te ruilen tegen een Albanese die in Skopje vastzat op verdenking van oorlogsmisdaden. 'Onze be-

langrijkste zorg is de veiligheid langs de grens met Kosovo,' hield president Trajkovski de Amerikaanse minister Albright voor.

In **KOSOVO** gaan de Albanese in het najaar onder auspiciën van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) naar de stembus voor lokale verkiezingen: een voorzetje voor wat later een provinciebrede democratie moet opleveren. De OVSE is deze week met de registratie van kiezers begonnen. Hoe te voorkomen dat ook tweehonderdduizend illegaal uit Albanië gekomen Albanese zullen meestemmen, is onduidelijk. Anderzijds zal van voorzieningen voor de

Rugova wil Groot-Albanië, anders oorlog met KFOR

driehonderdduizend verdreven Serviërs, Slavische moslims en zigeuners om te kunnen stemmen weinig terechtkomen. Mede door de constante agitatie van Belgrado zullen de meeste achtergebleven Serviërs de verkiezingen boycotten. De druk wordt opgevoerd op degenen die willen wachten met de onafhankelijkheid van Kosovo, zeker nu het Joegoslavië-tribunaal het openen van vermoedelijke massagraven weer ter hand neemt. Deze week is in Orahovac een met Nederlands geld gebouwd mortuarium van het tribunaal opgesteld. Te verwachten publicaties over gevonden lijken zullen een steun in de rug zijn voor de nationalist. Anders dan in Bosnië wordt het predikaat 'nationalist' in Kosovo niet systematisch toegepast. KFOR en de VN zijn er nog niet in geslaagd een pro-westerse partij op te richten en een stempel te drukken op de politiek.

BOSNIË laat zien hoe verraderlijk en wisselvallig de westerse sympathie kan zijn. Vijf jaar protectoraat en talloze interventies in de Bosnische politiek leverden onlangs bij de lokale verkiezingen niet de gewenste resultaten op. Kroaten en Serviërs stemden weer in meerderheid op nationalistische partijen, evenals moslims buiten de steden. Net voor de verkiezingen werd de Bosnisch-Servische politicus Momcilo Krajisnik gearresteerd op verdenking van oorlogsmisdaden; hij zal terechtstaan voor het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag. Krajisnik, medeondertekenaar van het Dayton-akkoord en voormalig lid van het Bosnische presidium, was ooit een geaccepteerde partner van de internationale gemeenschap. In diplomatieke kringen is niet iedereen gelukkig met het moment van de arrestatie. Vlak voor de verkiezingen verspreiden de VS posters in Bosnië met de oproep Milosevic, Karadzic en Mladic te ontvoeren. Vandaar wellicht dat veel Bosnische Serviërs weer 'anti-westers' hebben gestemd.

Een enkele uitzondering daargelaten, lopen de min of meer vrije verkiezingen op de Balkan uit op teleurstellingen. Ze worden al snel gezien als een gevaar voor de regionale stabiliteit. Neem **MONTENEGRO**, dat op 11 juni aan de beurt is. Tot nu toe zijn de Verenigde Staten erin geslaagd Montenegro van een referendum over onafhankelijkheid af te houden, reden waarom het Joegoslavische leger zich beperkt tot periodiek machtsvertoon. Maar de roep om onafhankelijkheid groeit naarmate Montenegro meer schade ondervindt van de Servische economische boycot, afgekondigd als straf voor de invoering van de D-mark ten koste van de dinar in dat land. Milosevic schat in dat een breuk met Montenegro onvermijdelijk is en treft alvast voorbereidingen voor een Joegoslavië zonder het kuststaatje. De Montenegrijnse president Djukanovic kijkt tegen een patstelling aan die voor hem niet per se onvoordelig is, vanwege de steun die van buiten loskomt.

Veran Matic, hoofdredacteur van de onafhankelijke Joegoslavische radiozender B92, vogelvrij. Tijdens de bombardementen vluchtte hij omdat zijn naam op een dodenlijst prijkt

Nu is hij terug in Belgrado. Om het regime en de oppositie het vuur aan de schenen te leggen

STOORZEMDER

door Zoran Djukanovic

MUN ONTMOETINGEN met voorraanstaande politici als Madeleine Albright hadden maar één motief: het beschermen en verder uitbouwen van ons radiostation, en natuurlijk de totstandkoming van vrede, democratie en stabiliteit in deze regio. Ik acht die ontmoetingen niet van bijzonder groot belang, althans niet op het persoonlijke vlak. Ik heb er problemen mee gekregen. Na iedere ontmoeting werd ik in de regeringsmedia als een duivel afgeschilderd.

Toen de radiozender door de politie werd bezet, hoorde ik dat ze vooral lol hadden over de foto's waar ik samen met voorraanstaande politieke figuren op stond. Later hebben ze die in hun campagne tegen mij gebruikt, net als de vondst van alle nummers van Koha ditore (een onafhankelijk Albanees dagblad uit Kosovo - zd).

Mediakritiek, zoals deze van Veran Matic, hoofdredacteur van Radio B92, op het regime van Milosevic is schaars in Servië. Tijdens de NAVO-bombardementen vernietigden de Joegoslavische autoriteiten het laatste restje van de Servische vrije pers. Nog steeds neemt de repressie toe. De mededogenloze mediawet werd onlangs weer aangescherpt. Op het regime onwettige uitlatingen staan enorme boetes, gearresteerd met het in beslag nemen van apparatuur, dubieuze rechtspraak en arrestaties. Veran Matic is een van de weinigen die zijn nek blijft uitsleken. Zijn Servische zender blijft nog altijd trouw aan zijn onafhankelijke status, ondanks de levensgevaarlijke omstandigheden waarin journalisten in Belgrado momenteel werken.

B92 BERICHT kritisch over het Milosevic-regime, maar ook over de oppositie en de opstelling van het Westen jegens Joegoslavië. Het radiostation werd tien jaar geleden opgericht, een paar maanden voor de val van de Muur. Na een stormachtig decennium en dankzij de opbouw van het radionetwerk Anem kon B92 door luisteraars in het grootste deel van Servië worden ontvangen en groeide het station uit tot het symbool van de onafhankelijke media op de Balkan. De programma's boden een combinatie van opstandigheid, rock 'n' roll, het gebruik van internet en een speciaal soort humor. Het station wekte de risicovolle verwachting dat het een effectievere oppositie tegen het regime van Milosevic kon voeren dan de verdeelde oppositiepartijen.

Om die reden werd Radio B92 tijdens de Kosovo-oorlog door de Joegoslavische overheid behandeld als staatsvijand, en omarmd door westerse leiders. Madeleine Albright, Robn Cook, Richard Holbrooke, Al Gore en Hillary Clinton - allen wilden spreken met hoofdredacteur Veran Matic. Die gesprekken waren echter niet altijd wat de kopstukken ervan verwachtten. 'Ik heb permanente kritiek op het beleid dat die mensen voeren. Dat moet je kunnen uitspreken tijdens een ontmoeting, en niet via de media. Sommigen, zoals Holbrooke, vatten dat op als een beleiding; anderen maakten er op een onhandige manier ge-

bruik van, soms met rampzalige gevolgen. Zo noemde Cook tijdens de bombardementen tweemaal mijn naam, hij vertelde dat onze zender was verboden en wees op de noodzaak een land te bombarderen waar mensen en media werden vervolgd. Dat heeft onze zaak geen goed gedaan.

Tijdens de NAVO-bombardementen werden de werkruimten van B92 door de autoriteiten gesloten en de apparatuur in beslag genomen. Inmiddels is het station weer in de lucht, onder de naam B2 92. Voor de uitzendingen wordt gebruik gemaakt van ruimte en apparatuur van Studio B de televisiezender van oppositiepartij SPO, geleid door Vuk Draskovic. Matic: 'We kregen bij de start van B2 92 alle ruimte om autonoom te werken. Niemand probeert ons te beïnvloeden, behalve natuurlijk het staatsapparaat, dat zwaar gefrustreerd is omdat wij ondanks de meest rigoureuze vormen van repressie alles opnieuw hebben kunnen opbouwen. Maar in feite zijn we een soort vluchtelingen. We doen ons werk onder aanmerkelijk moeilijker omstandigheden dan vóór de bombardementen.'

Hoe is tegenwoordig de positie van onafhankelijke journalisten in Servië?

'Er zitten ongeveer vijfonderd journalisten zonder werk. Velen zijn hun baan kwijtgeraakt omdat het regime de media waarvoor ze werkten heeft opgedoekt. De situatie voor journalisten wordt steeds gevaarlijker, want het regime voelt zijn macht wankelen. De buitenlandse sancties tegen individuele personen en instellingen lijken meer resultaat af te werpen dan de weinig selectieve sancties tegen het land als geheel, die Milosevic eerder politiek voordeel opleverden. De vernietigde infrastructuur van radio en televisie vormt voor het regime, ondanks de herstelwerkzaamheden, een ernstige handicap. De uitzendingen van B2 92 en TV Studio B worden dagelijks gestoord sinds onze programma's werden hervat en Vuk Draskovic zijn politiek wijzigde. Hieruit blijkt hoe nerveus men zich binnen het regime voelt en hoezeer men gefocust is op de onafhankelijke media. Meer nog dan op de oppositie. De onafhankelijke media staan op dit moment bovenaan de lijst van wie of wat de heersende dictatuur als haar vijanden beschouwt.'

Na de onopgehelderde moord op de journalist Slavko Curuvija delen geruchten de

ronde over een dodenlijst waarop ook uw naam zou prijken.

'Ik voelde me vooral onbehaaglijk, dat is het enige woord dat ik ervoor heb. En niet alleen ik. Bijna al mijn vrienden en medewerkers hadden dat gevoel. Het idee dat ze iemand zomaar kunnen oppakken en vermoorden is niet bepaald aangenaam. Voor al als het om je dierbaren gaat. Dat is waar je dan de meeste zorgen over maakt. Toch is er ook een beschermingsmechanisme dat er juist voor zorgt dat je het uit je hoofd probeert te zetten en iedere dag je best doet om verzet te bieden. Pas later vernam ik dat dit niet zo verstandig was, want er waren vanuit de top van de regering reële bedreigingen gemit, en die betroffen ook mij persoonlijk. Ik ben gearresteerd, maar na een dag weer vrijgelaten. Pas half mei ben ik in Montenegro ondergedoken; toen bleek dat ik ook fysiek zou kunnen worden bedreigd.'

TIEN JAAR geleden, toen de eerste uitzendingen begonnen, was Radio B92 nog niet het symbool van vrijheid en verzet dat het later werd. Maar de basis was gelegd: het radiostation kwam voort uit een beweging die professionele, objectieve journalistiek wilde bedrijven en opkwam voor de vrijheid van informatie. Matic: 'Het was een vooravond van werkelijke veranderingen stonden. De val van de Berlijnse Muur en de crisis waarin het communisme systeem in de hele wereld verkeerde. Joegoslavië inclusief, wekten bij iedereen grote verwachtingen. In die tijd was het Jongerenhuis, waar we op twintig vierkante meter met ons werk begonnen, een levendige plek waar het wemelde van jonge mensen, echte en zogenaamde dissidenten, intellectuelen. Wij dachten dat de veranderingen relatief snel zouden komen.'

Maar het werd oorlog. Eerst in Slovenië, toen in Kroatië en Bosnië, en uiteindelijk in Kosovo. Het geweld, het dictatoriale regime en de westerse sancties zetten een brandpaal in gang die nog immer voortduurt. Veran Matic was een van de weinige Joegoslavische intellectuelen die Servië niet de rug toekeerden.

Habervege de jaren negentig ontstond bij velen in Belgrado de overtuiging dat wie

degenen die bleven. Hoe is in uw ogen de relatie tussen hen die bleven en de diaspora?

'Het is natuurlijk buitengewoon moeilijk zoiets mee te maken. Je wordt niet alleen geconfronteerd met het kille, statistische gegeven dat met het vertrek van iedere ge talenteerde en waardevolle persoon de weerstand verzwakt, het is ook een heel persoonlijke, emotionele gebeurtenis wanneer iemand met wie je jarenlang goed bekend of bevriend was, ineens het land verlaat. Ik heb nooit iemand veroordeeld oangeklaagd omdat hij is weggegaan. Ik heb nooit last gehad van wat men tegenwoordig het "Sarajewo-syndroom" noemt. De problemen komen pas als iemand enige tijd na zijn vertrek vraagt: "Wat doen jullie daar?" Zijn jullie wel normaal?" Dan krijg je echt het gevoel dat er iets is veranderd en dat iemand die gisteren je vriend was, je nu voor gek aanziet. Je wordt daar boos en vertrietig van. Maar we doen ons best om via contacten in onze programma's brengen te slaan en de af en toe opkomende onafhankelijkheidsjagers degenen die vertrokken te herinneren. Dat vinden we van groot belang. De waarde die mensen aan ons brengen is van ons toevoegen als ze belangrijk veranderingen hebben doorgemaakt. Ik heb heel groot. Niet alleen door hun ervaringen met het "leven in een democratisch bestel" maar ook door de concrete kennis en vaardigheden die ze hebben verworven.'

HET NAVO-ingrijpen leidde tussen intellectuelen over de hele wereld tot hooglopende ruzies. Na de bombardementen deed Veran Matic zijn best de misverstanden uit de weg te ruimen. Met name tussen donors en internationale hulpverleners aan de ene en de onafhankelijke Servische media, aan de andere kant bestaan nog veel meningsverschillen. Matic: 'Ik wil doen wat ik kan om een rustige en nuchtere discussie op gang te brengen over alle onderwerpen waarover enige vorm van misverstand en onbegrip bestaat. We moeten komen tot een proces van onderzoek, zowel hier als in het buitenland. We werken aan een project om de publieke opinie ontvankelijk te maken voor een openlijk verslag van de misdaden in Kosovo en andere delen van voormalig Joegoslavië. B92 heeft aan dit onderwerp vele programma's gewijd en er boebruikmaken van ervaringen in landen waar zo'n onderzoeksproces ver is geworden, als Zuid-Afrika, Chili en Argentinië. Maar kreten als "de denazificatie van Servië" zijn inadequat en contraproductief want daarmee worden historische parallellen getrokken die niet van toepassing zijn. Ik zou willen pleiten voor een nieuw onderzoek naar onze eigen rol en verantwoordelijkheid en de schuld die we dragen.'

De toon van de intellectuelen-ruzies deed sterk denken aan die van de Koude Oorlog.

'Dat klopt. Tussen het Westen en Servië bestaan in zekere zin nog steeds klassieke, Koude Oorlog-achtige misverstanden. Het voert te ver om dat in een paar simpele

'Na iedere ontmoeting met buitenlandse regeringsleiders werd ik in de regeringsmedia als een duivel afgeschilderd'

STERKE VERHALEN

Theorieën over spionnen spreken altijd tot de verbeelding. Maar een 'mol' bij de NAVO kon de Serviërs hoofdzakelijk vertellen wat ze allang wisten

Voor bommen op Belgrado vorige lente kon een mol niet op tijd waarschuwen. Ook de neergehaalde NAVO-jager is geen bewijs van spionsucces

De Britse krant *The Guardian* maakte vorige week het bestaan bekend van een controversieel Amerikaans militair rapport. Het zou melding maken van een spion die tijdens de NAVO-bombardementen op Joegoslavië vorig voorjaar, operatie Allied Force, belangrijke inlichtingen aan de Serviërs zou hebben doorgespeeld. De 'mol' zou werkzaam zijn geweest op het Combined Air Operations Center in het Italiaanse Vicenza. Daar werden de vluchtschema's (*Air Tasking Orders*, ATO's) opgesteld. De Serviërs zouden dankzij deze informatie weet hebben gehad van de te bombarderen doelen. Ze zouden, voor de bommen vielen, waardevol materieel en manschappen hebben kunnen verplaatsen. Zelfs sommige vluchtroutes zouden zijn doorgespeeld. Hierdoor zou ook die ene, zogenaamd voor radar onzichtbare F-117 stealth-jager aan de Joegoslavische luchtverdediging ten prooi zijn gevallen.

De NAVO gaf toe dat er zo'n rapport was opgesteld en dat de Serviërs aanvankelijk inderdaad over voorkennis leken te hebben be-

MENNO STEKETEE

schikt. Maar er waren, zei de NAVO, genoeg methodes om meer aan de weet te komen over aanvalsplannen. Systemen van verschillende NAVO-partners konden soms slecht of niet met elkaar praten; niet alle communicatie tussen de NAVO-bondgenoten kon worden versleuteld. Ergo, de Serviërs konden soms gewoon met piloten en vliegende radar- en commandoposten meeluisteren. En ook rond de belangrijkste NAVO-vliegbases, zoals Aviano en Amendola, zouden Serviërs met mobieltjes hebben gestaan om vertrek- en aankomsttijden en registratienummers door te bellen. Voor een mol bestond alleen *circumstantial evidence*, indirect bewijs. Dat was, aldus weer de NAVO, nogal dunnetjes.

Nadat het aantal militairen dat inzicht had in de ATO's na de eerste twee weken – jawel, erkent de NAVO, vanwege veiligheidsoverwegingen – van zeshonderd was teruggebracht naar honderd, leek de voorkennis in rook te zijn opgegaan. Probeer de NAVO de

aantijgingen in de fraaie primeur te bagatelliseren en heeft een 'mol' operatie Allied Force weken opgehouden? Of waren er écht alleen kruimelspionnen?

Hierover zal wel nooit uitsluitel komen. Maar de snelle ontkennende reactie van de NAVO was een pr-reflex, die niets te maken had met de aan- of afwezigheid van spionnen. Spionage en contraspionage zijn een schaaakspel, waarbij het heel lang kan duren voor er weer een stuk wordt gezet. Misschien kan een spion namelijk in de toekomst worden gebruikt om valse informatie aan de Serviërs te voeren. Misschien deed deze mol dat al.

Inlichtingendiensten leggen sowieso geen rekenschap over clandestiene activiteiten af aan de pers. En al helemaal niet binnen 24 uur. Iedere mededeling van de NAVO over spionnen is daarom betekenisloos. Daar staat tegenover dat een eventuele mol, in lijn met de bedaarde NAVO-reactie, minder schade heeft kunnen aanrichten dan op het eerste gezicht lijkt. In de eerste twee weken van Allied Force kwamen de ATO's voor niemand als een grote

ISRAËL

Doorn op pauselijk pad

Bezoek van de paus verhoogt spanning in Jeruzalem. Tussen joden en Palestijnen broeit het toch al meer dan normaal

g. De NAVO heeft toegegeven dat ze wist dat in eerste instantie een 'krachtnaam', een bombardementsoffensief van nog maar één week, voldoende was om Joegoslavië de troepen uit Kosovo terug te laten sluiten. Om te bewijzen dat het de NAVO menens was, werd militair onroerend goed zoals communicatietorens, commandobunkers en kazernes getroffen. Deze doelen waren niet te verplaatsen, maar iedereen verwachtte dat ze werden aangevallen. Ze waren allang onttruimd. Ook de legereenheden hadden de kazernes verlaten en hun materieel verspreid.

Een 'mol' zou de Serviërs met de ATO in de hand hoofdzakelijk kunnen vertellen wat ze allang wisten. Zo'n spion die alleen naar de bekende weg kan worden gevraagd, kan bij zijn handlers niet bepaald in hoog aanzien staan. Aan het aanvallen van tanks, artillerie en pantservoertuigen in Kosovo was de NAVO nog lang niet toegekomen. Dat kwam, net als het bombarderen van civiele infrastructuur in Belgrado, Nis en Novi Sad, pas begin mei aan de orde. Toen was de mol volgens *The Guardian* al minstens drie weken buitenspel gezet. Voorkennis was in de korte periode dat er eventueel een mol actief was alleen theoretisch nuttig wanneer deze de Serviërs op de hoogte kon stellen van een aanval op een grot of andere schuilplaats, bijvoorbeeld voor munitieopslag of het stallen van gevechtsvliegtuigen die geacht werden veilig te zijn. Maar van dit soort doelen waren er in eerste instantie niet veel.

Zelfs indien een spion de gehele campagne actief zou zijn geweest, dan nog zou het hem of haar moeite hebben gekost om schade te voorkomen. De 'ATO-cyclus' besloeg tot eind april maar een dag. Dat wil zeggen: het kiezen van het doel, het vinden van beschikbare en geschikte toestellen, plus het bombarderen, dat alles had steeds binnen 24 uur plaats. Binnen die krappe tijd moesten de Serviërs worden gewaarschuwd en zowel manschappen als voorraden naar een andere plek worden overgebracht. Onderwijl mocht niets de aanwezigheid van een verklikker in NAVO-gelederen verraden. Later werd de ATO-cyclus verlengd tot 72 uur. Maar toen stonden enerzijds vooral bruggen en elektriciteitscentrales op de ATO, anderzijds richtten de gevechtsvliegtuigen het vizier op mobiele doelen in Kosovo. Wanneer een overvliegende jager, een onbemand verkenningstoestel of - wellicht - waarnemers op de grond Joegoslavische voertuigen opmerkten, werden de doelcoördinaten zo snel mogelijk aan een gevechtsvliegtuig doorgegeven. Dit zogeheten *flex-targeting* kan hoegenaamd geen ruimte hebben gelaten aan een mol om de Serviërs aan bommen te laten ontkomen.

Spionnen en mollen werken altijd op de verbeelding, maar spannende verhalen over hun klinkend resultaat tijdens Allied Force lijken eerder op fantasie te berusten. ■

Het straatje net binnen de Damascuspoort van de oude stad van Jeruzalem is in rep en roer. Een Israëliëse agent sprint achter een Palestijns jongetje aan. Met een paar passen heeft hij het kind te pakken. Onmiddellijk stormen Arabische mannen hun winkels uit. 'Laat het kind met rust,' schreeuwen ze naar de Israëli die het brullende jongetje bij zijn T-shirt heeft. 'Hij gooide met stenen,' antwoordt de agent verontwaardigd. Binnen een paar tellen staat de rest van de Israëliëse patrouille erbij. De commandant sust omstanders. De jongen krijgt een reprimande.

De sfeer in de omstreken stad is als altijd gespannen, maar de laatste tijd richt de politieke controverse zich op drie onogelijke Palestijnse dorpen vlak buiten de stadsgrenzen. De positie van Jeruzalem is aanleiding tot de

haald in een akkoord over de christelijke plaatsen met de Palestijnse Autoriteit. Israël reageerde voorspelbaar woedend. De wrevel over het standpunt van de kerk draagt bij aan de geladen sfeer rond het bezoek dat de paus eind deze maand zal brengen aan Jeruzalem. De fragiele kerkleider zoekt dezer dagen het nieuws; zondag vroeg Johannes Paulus II nog vergiffenis voor een selectie uit de berg van zonden die de afgelopen tweeduizend jaar zijn begaan in naam van het katholicisme.

Het wordt het eerste bezoek van het hoofd van de katholieke kerk aan Israël. In Jeruzalem protesteren orthodoxe joden al weken tegen de komst van de 'heidense vertegenwoordiger', zoals de graffiti hem noemt. De vijfduizend extra Israëliëse agenten, om de veiligheid van de paus te garanderen, zullen ook niet bijdragen aan een ontspannen sfeer in het Arabische deel van de oude stad met de christelijke belevingsplekken.

'Barak verdeelt Jeruzalem,' is de reactie van de rechtse oppositie op de Israëliëse tegemoetkoming aan de Palestijnen. Het 'nationale kamp', zoals de haviken zich noemen, heeft de kwestie tot het brandpunt gemaakt van verzet tegen de vredespolitiek. De oppositie ageert tegen een compromis over Jeruzalem. Israël claimt de stad als 'eeuwige, onverdeelde hoofdstad', en de Palestijnen zien het Arabische oostelijke deel als hoofdstad van hun toekomstige staat. Onder het

Van de orthodoxe joden mag rooms bezoek wegblijven

ernstigste crisis in het vredesproces sinds dat vorig jaar hervat werd onder premier Ehud Barak. De gesprekken over een vredesregeling lagen stil omdat geen overeenstemming bestond over de tussentijdse terugtrekking van het Israëliëse leger uit een verdere 6,1 procent van de Westelijke Jordaanoever. Beide kanten konden het er niet over eens worden of de drie aan Jeruzalem grenzende dorpen ook onder Palestijns gezag zouden komen. Als tussenoplossing is besloten dat voorlopig een van de dorpen aan de Palestijnen wordt overgedragen, boven op de afgesproken terugtrekking.

De internationale gemeenschap speelt ook een rol in het Jeruzalem-conflict. Vooral de katholieke kerk is een groot voorstander van de 'internationalisering' van de oude stad en de christelijke heilige plekken die daar liggen. Het Vaticaan heeft die positie onlangs her-

compromis zouden de Palestijnen hun hoofdstad krijgen in één van de dorpen aan de rand van Jeruzalem en zou dat binnen de stadsgrenzen worden gebracht. Ze mogen hun vlag laten wapperen op symbolische plekken, zoals de voor moslims en joden heilige tempelberg, en zelfbestuur krijgen in hun buurten.

Voor de Palestijnen is dit onvoldoende. De Israëli's worden in Jeruzalem gezien als bezettingmacht. De Palestijnse onderhandelaars eisen alle gebied op dat Israël in de zesdaagse oorlog van 1967 veroverde, inclusief de Arabische buurten van Jeruzalem. Binnen de Palestijnse Autoriteit leiden de geruchten over een compromis tot ongerustheid. Dissidenten fluisteren dat de Palestijnse leider Arafat op zijn oude dag zo'n haast heeft om een staat op te richten, dat hij bereid zou zijn Jeruzalem weg te onderhandelen.

Ferry Biedermann in Jeruzalem

Intussen probeert Milosevic in ²²⁻⁴⁻²⁰⁰⁰ SERVIË zijn politieke leven te verlengen. Zijn status van internationale paria drukt op het gemoed van de Serviërs, die vinden dat hij ondanks alles 'our son of a bitch' is. Zijn afgebrokkelde charisma dwingt hem evenwel steeds vaker te grijpen naar de repressietechnieken van een half-dictatuur. Het huidige Servië is een staat die de inwoners allang zat zijn, maar waar demonstraties tegen Milosevic toch niet meer dan 150 duizend deelnemers trekken. De eerste grote manifestatie van de gezamenlijke oppositie in zes maanden, op 14 april in Belgrado, heeft hun geschonden zelfvertrouwen weer wat opgepoetst. Vervroegde verkiezingen op alle niveaus zijn echter nog even ver weg als voorheen. Pas bij de lokale en federale verkiezingen in het najaar zal blijken hoeveel steun de oppositie echt heeft. Tot teleurstelling van de internationale gemeenschap hebben de frontale aanvallen op Milosevic niet de doorbraak gebracht waarop werd gehoopt, maar tot een verandering in de tactiek van de oppositie heeft dat niet geleid.

Vooraf de grote Servische Vernieuwingsbeweging SPO van Draskovic richt de pijlen nauwelijks op Milosevic' coalitiepartners Seselj van de Radicale Partij, of op Joegoslavisch Links. De SPO bestuurt Belgrado, profijtelijk vanwege de belastinginkomsten, en is beducht voor de financiële macht en het extremisme aan Milosevic' flanken. Draskovic en Milosevic zouden recentelijk geheime onderhandelingen hebben gevoerd; een gerucht dat door westerse diplomaten in Belgrado serieus wordt genomen. Al het misbaar van de SPO over de 'moordaanslag door de staat' vorig jaar op de partijleider, kan niet verhullen dat Draskovic andere oppositiepartijen tegen zich in het harnas jaagt met zijn messiaans-arrogante houding.

Servië is omsingeld door staten die hulp van Amerika en de Europese Unie ontvangen. Deze 'indamming' moet de vrede en veiligheid in Zuidoost-Europa ten goede komen. Maar weer lijkt een misrekening in het spel te zijn. Van een verhoopte implosie van het Servische regime is geen sprake. In de praktijk betekent de uitsluiting van Servië vooral instabiliteit en nieuwe oorlogsdreigingen. Dat alleen aan Milosevic te wijten vinden sommigen een te gemakkelijk excuus, zeker zo lang tien miljoen verpauperende Servische burgers betalen voor het experiment.

Weet de Joegoslavische president bij de komende verkiezingen de meerderheid te behouden, hoe krap ook, dan kan het voor het Westen lastig worden het huidige isolatiebeleid te handhaven. De strohalm waar Milosevic' tegenstanders zich aan vastklampen is het 'Kroatië-effect': onverwacht grote steun voor de oppositie zal voor de Serviërs betekenen dat de poort naar Europa plotseling openklapt. Maar ook deze verwachting kan een illusie blijken.

Abe de Vries in Belgrado

8-3-2002

DARIO LOPEZ-MILLS/AP

8 WIJ DANSEN DE SAMBA

Het carnaval in Rio is de 'Braziliaanse tragedie bij uitstek'. In enkele dagen herintroduceert de stad het systeem van totale onderdrukking. René Zwaap bericht uit het Sambódrome.

12 SURINAME

CHEURT Jagernath Achmon (83): 'Als wij terugkomen in het machtscentrum, zullen we de raad weer oppakken.'

16 UNREALITY-TV In verkiezingstijd is in Rusland het best te zien hoe weinig objectief de media zijn.

18 PROCES-IRVING Portret van moderne holocaust-ontkenners. De Britse historicus David Irving: Anne Franks dagboek is een roman.

30 SJAAN VAN HET SLACHTHUIS

Bertolt Brecht opende de aanval op het wereldkapitalisme met zijn toneelstuk. Toneelgroep Amsterdam speelt nu een matte 'Jeanne d'Arc van de slachthuizen'.

32 WOESTIJNRATTEN

De film 'Three Kings' van David O'Russell toont het werkelijke beeld van de Golfoorlog: wreed, surrealistisch, zinloos. Het sterftecijfer van Iraakse kinderen onder de vijf is verdubbeld.

commentaar

Doorbijten in het Pentagon

Het Joegoslavië Tribunaal veroordeelde afgelopen week de Kroatische generaal Tihomir Blaskic tot 45 jaar cel. Hij werd schuldig bevonden aan oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid, begaan in 1993, tegen Bosnische Moslims. Blaskic - indertijd kolonel - wordt als voormalig commandant van de Kroatische troepen in Centraal-Bosnië verantwoordelijk gehouden voor de massamoord in het Bosnische dorp Ahmici, in april 1993, waarbij meer dan honderd Moslims werden afgeslacht. Volgens het vonnis was de moordpartij onderdeel van het Kroatische plan om de Lasva-vallei etnisch te zuiveren. Beelden van een woedende Britse VN-commandant en zijn aangeslagen soldaten die de verkoolde lijken vonden, werden wereldwijd uitgezonden.

De veroordeling toont aan dat een hoge militaire rang geen bescherming biedt. Integendeel, volgens de rechters heeft Blaskic niet zelf vermoord, maar gaf hij de bevelen en heeft hij nagelaten misdaden tegen burgers te voorkomen of te straffen. De stevige uitspraak (het hoger beroep moet overigens nog dienen) maakt de naderende rechtszaak tegen de Bosnisch-Servische generaal Radislav Krstic des te interessanter. Krstic wordt onder meer

wordt gepikt dat Kroaten voor oorlogsmisdadigers worden uitgemaakt. Meteen na zijn verkiezing tot president stelde Stipe Mesic dat internationale samenwerking, met name die met het Tribunaal, boven aan zijn agenda stond. Dat hij daarmee niet namens al zijn landgenoten sprak, blijkt nu. De nieuwe democratische regering wordt danig op de proef gesteld. De reactie van Drazen Budisa, de leider van de sociaal-liberalen die sinds twee maanden regeringsverantwoordelijkheid dragen, is symptomatisch. 'Ik heb Tihomir Blaskic altijd als een onschuldig man beschouwd. Dit is een verschrikkelijke straf die de geloofwaardigheid van het Haagse Tribunaal in het geding brengt', zei hij.

Vooralsnog staat echter slechts de geloofwaardigheid van de nieuwe Kroatische regering op het spel. Daags voor Blaskic' veroordeling zegde Zagreb nog toe de van oorlogsmisdaden verdachte commandant 'Tuta' te zullen uitleveren. Tudjman had zich daar jarenlang tegen verzet. Bovendien leverde de nieuwe Kroatische regering onlangs de eerste bewijsstukken inzake Operatie Storm uit 1995. Daarbij werden door de Kroaten 150.000 Serviërs verjaagd, en achtergebleven bejaarden vermoord. De Kroaten

DARIO LOPEZ-HILLS/AP

SURINAME

IEURT Jagernath Thmon (83): 'Als wij te komen in het machts-trium, zullen we de ad weer oppakken.'

UNREALITY-TV In kiezings-tijd is in Rus-nd het best te zien hoe-inig objectief de media in.

8 PROCES-IRVING Portret van moderne holo-aust-ontkeners. De Brit-e historicus David Irving: Anne Franks dagboek is een roman.

...dagen herintroduceert de stad het systeem van totale onderdrukking. René Zwaap bericht uit het Sambódrome.

30 SJAAN VAN HET SLACHTHUIS

Bertolt Brecht opende de aanval op het wereldkapi-talisme met zijn toneel-stuk. Toneelgroep Amster-dam speelt nu een matte 'Jeanne d'Arc van de slachthuizen'.

32 WOESTIJNRATTEN

De film 'Three Kings' van David O'Russell toont het werkelijke beeld van de Golfoorlog: wreed, surre-alistisch, zinloos. Het sterf-tecijfer van Iraakse kinde-ren onder de vijf is ver-dubbeld.

20 MODERN KLASSIEK De beste remedie tegen oppervlakkigheid is het bestuderen van de schrijvers uit de Oudheid. Gastredacteur Piet Gerbrandy stel-de ter gelegenheid van de Boekenweek een special samen. En waarschuwt: zonder de klassieken dreigt stuurloosheid van de beschaving.

22 SOCRATISCH SPREKEN De oude Sokrates maakt in het gesprek de dienst uit, zijn tegenstanders mogen slechts ja en nee zeggen. Daar hebben heden-daagse managers wel oren naar. In een cursus 'socra-tische gesprekstechniek' leren zij zichzelf kennen.

24 OOK GIJ, JULIUS De beroemdste veldheer al- een raadsel voor ons. Wat weten we nu helemaal over t hij kaal was?

ndaros, Vergilius, Longinus, oude helden in nieuwe uit- n het Latijn van Jip en Janneke. De klassieken leven op t als Harry Mulischus.

- 13 Barend
- 15 Opheffer
- 15 Anone
- 15 Ephimenco
- 34 Televisie
- 34 Uivariaties

- 34 Café Klok
- 35 Fotocolumn
- 35 Grrr

Foto omslag: Erich Lessing/Magnum/ABC

Kroatische generaal Tihomir Blaskic tot 45 jaar cel. Hij werd schuldig bevonden aan oorlogs-misdaden en misdaden tegen de menselijkheid, begaan in 1993, tegen Bosnische Moslims. Blaskic - indertijd kolonel - wordt als voormalig commandant van de Kroatische troepen in Centraal-Bosnië verantwoordelijk gehouden voor de massamoord in het Bosnische dorp Ahmici, in april 1993, waarbij meer dan honderd Moslims werden afge-slacht. Volgens het vonnis was de moordpartij onderdeel van het Kroatische plan om de Las-va-vallei etnisch te zuiveren. Beelden van een woedende Britse VN-commandant en zijn aangeslagen soldaten die de verkoelde lijken vonden, wer-den wereldwijd uitgezonden.

De veroordeling toont aan dat een hoge militaire rang geen bescherming biedt. Inte-gendeel, volgens de rechters heeft Blaskic niet zelf vermoord, maar gaf hij de bevelen en heeft hij nagelaten misdaden tegen burgers te voorkomen of te straffen. De stevige uitspraak (het hoger beroep moet over-igens nog dienen) maakt de na-derende rechtszaak tegen de Bosnisch-Servische generaal Radislav Krstic des te interes-santer. Krstic wordt onder meer aangeklaagd wegens zijn aan-deel in de Srebrenica-slachtin-gen in 1995. Net als Blaskic maakte hij zelf zijn handen niet vuil, maar deelde hij orders uit.

Een rechtminnend burger stemt een dergelijk vonnis te-vreden. Het Tribunaal ging im-mers niet over één nacht ijs. Vijfentwintig maanden duurde het proces; de bewijslast be-sloeg dertigduizend pagina's en de rechters hadden zeven maanden nodig om vonnis te wijzen. Menige Kroaat, gehin-derd door nationale trots, schoot de uitspraak echter in het verkeerde keelgat. Hoe kon die anders dan gericht zijn te-gen de prille natie? De Kroati-sche leiders werden inderdaad hard aangepakt. De aanklagers stelden in hun slotpleidooi dat de oorlogsmisdaden begaan in Bosnië werden gepland 'in de paleizen van de macht in Zag-reb'. De rechters gaven de aan-klagers gelijk. 'De Republiek Kroatië beperkte zich niet tot de rol van een toeschouwer aan de zijlijn of simpelweg tot de bescherming van zijn grenzen', meenden zij.

Dezer dagen golft de veront-waardiging door Kroatië en de door Kroaten bewoonde delen van Bosnië. Dat het land na de dood van Franjo Tudjman is verlost van het nationalistische juk der HDZ wil nog niet zeg-gen dat daarmee ook meteen

gemaakt. Meteen na zijn ke-zing tot president stelde Sti-pe Mesic dat internationale sa-menwerking, met name die met het Tribunaal, boven aan zijn agenda stond. Dat hij daarmee niet namens al zijn landgenoten sprak, blijkt nu. De nieuwe de-mocratische regering wordt da-nig op de proef gesteld. De re-actie van Drazen Budisa, de lei-der van de sociaal-liberalen die sinds twee maanden regerings-verantwoordelijkheid dragen, is symptomatisch. 'Ik heb Tihomir Blaskic altijd als een onschuld-ig man beschouwd. Dit is een ver-schrikkelijke straf die de ge-loofwaardigheid van het Haag-se Tribunaal in het geding brengt', zei hij.

Vooralsnog staat echter slechts de geloofwaardigheid van de nieuwe Kroatische rege-ring op het spel. Daags voor Blaskic' veroordeling zegde Zagreb nog toe de van oorlogs-misdaden verdachte comman-dant 'Tuta' te zullen uitleveren. Tudjman had zich daar jaren-lang tegen verzet. Bovendien le-verde de nieuwe Kroatische re-gering onlangs de eerste bewijs-stukken inzake Operatie Storm uit 1995. Daarbij werden door de Kroaten 150.000 Serviërs verjaagd, en achtergebleven be-jaarden vermoord. De Kroaten zijn nog altijd trots op deze Blitzkrieg. Alleen door nu door te zetten, Tuta daadwerkelijk uit te leveren alsmede een aan-vullende lading Storm-docu-menten naar Den Haag te stu-ren, kan de nieuwe regering haar geloofwaardigheid bewij-zen, dwars tegen de weerstand van de bevolking in.

Maar ook het Joegoslavië Tribunaal wordt op de proef ge-steld. Diepgravend onderzoek naar Operatie Storm, na Koso-vo de grootste recente etnische schoonmaak op de Balkan, zal waarschijnlijk Amerikaanse be-trokkenheid aan het licht bren-gen. De operatie werd in 1995 uitgevoerd door Kroatische troepen die werden getraind door gepensioneerde US-offi-cers. Eerder onderzoek liep stuk op Amerikaanse tegenwer-king.

Het is niet onmogelijk dat de Verenigde Staten de rechtsgang onder druk zullen zetten om een publieke schrobbering te voorkomen. Daarmee zou im-mers met terugwerkende kracht de morele bodem onder het Noord-Atlantische (lees: Ame-rikaanse) Balkanbeleid wegval-len. Desalniettemin staat het Tribunaal hetzelfde te doen als de Kroatische regering: door-blijten, desnoods tot in het Pen-tagon.

JOERI BOOM

OEGOSLAVIË

OPTIE OP OORLOG

Milosevic voerde al vier Balkanoorlogen en in het opstandige Montenegro sluimert de vijfde. Dat is het laatste wat de Amerikanen willen

Aan de grens tussen Albanië en Montenegro. Het Joegoslavische leger verzamelt geen troepen tegen de opstandige provincie, verzekert Belgrado

Vorige week kwam de Montenegrijse krant *Pobjeda* met berichten over de verhoogde activiteit van het Joegoslavische Nationale Leger (JNA). Een ander dagblad, de *Vjesti*, sprak zelfs van het oprichten van wegversperringen door het JNA, dat in Montenegro ongeveer twintigduizend man heeft liggen. Lord Robertson, de hoogste man van de NAVO, liet zich in gelijke zin uit. Maar het ministerie van Defensie in Belgrado deed het af als fabeltjes. Het was stemmingmakerij, zei de nieuwe stafchef van het JNA. De federale eenheden deden in Montenegro gewoon hun werk om de staat overal tegen zijn vijanden te beschermen.

Het feitelijke gelijk leek dit keer bij Belgrado te berusten. Toch is het al ruim een jaar onrustig in Montenegro, het land van de Zwarte Bergen, de smalle strook aarde met zijn verbluffende natuurschoon tussen Kroatië en Albanië aan de Adriatische kust. Daarom: hoe groot is de kans op een vijfde Joegoslavische oorlog? President Milosevic heeft sinds 1991 om Slovenië, Kroatië, Bos-

RIK KUETHE

nië en Kosovo gevochten en ze verloren. De eerste drie waren deelstaten van de Joegoslavische federatie, Kosovo een autonome provincie. De deelstaat Montenegro wordt geregeerd door president Milo Djukanovic, die zich in de loop der tijd steeds meer van Milosevic heeft afgekeerd. Zelfs zo ver, dat hij nu zegt de president van de federatie te zullen arresteren, mocht die zich in Montenegro wagen. Met een enkele reis naar het Tribunaal in Den Haag als afscheidscadeautje.

President Djukanovic, een scherpzinnig man rijk geworden met de handel in contrabande, heeft in november van de D-mark de 'nationale munt' gemaakt. Uit woede stopte Belgrado de meeste betalingen, zodat gepensioneerde ambtenaren die voor de federatie werkten, geen dinar meer krijgen. De president neemt eigenmachtige beslissingen over het openstellen van de grenzen en het opheffen van de visumplicht voor West-Europeanen, wat vorige zomer tot tegenacties van het

JNA leidde. In de oorlog om Kosovo steunde hij de NAVO, in ruil waarvoor Montenegro nauwelijks gebombardeerd werd. Maar wat bovenal irriteert is zijn geschermd met een referendum over de vraag of Montenegro, zoals na het Congres van Berlijn in 1878 veertig jaar het geval was, weer onafhankelijk moet worden. In Cetinje, de oude, koninklijke hoofdstad, staan de residenties van de westerse ambassadeurs vervallen maar geduldig te wachten. Prins Nikolas II, architect te Parijs, is beschikbaar, mocht voor het herstel van de monarchie worden gekozen.

Toch loopt het met die onafhankelijkheid niet zo'n vaart. Allereerst omdat ongeveer eenderde van de Montenegrijse bevolking loyaal is aan Servië. Al proberen de separatisten tegenwoordig naarstig een eigen identiteit uit de grond te stampen, in taal, cultuur en godsdienst lijken zij verdacht veel op de inwoners van Belgrado. Daarbij komt dat er in Servië een miljoen mensen wonen (op 9,6 miljoen) van Montenegrijse afkomst. De bekendste is Milosevic zelf.

GROOT-BRITANNIË

Wie mag wat niet zeggen

Een joodse hoogleraar is van smaad beschuldigd door een holocaustontkenner. Zij roept op als getuige: Eichmann

In Belgrado verwacht men dat het tot de verkiezingen van deze herfst niet tot een gewapende strijd om Montenegro zal komen. Zeker nu de ontwikkeling in Kosovo onrustbarende trekken vertoont, is het laatste wat de Amerikanen willen ook nog in een Montenegrijnse vrijheidsstrijd betrokken te raken. De Montenegrijnen hebben de naam even heetgebakerd als dapper te zijn. Washington heeft Djukanovic daarom het consigne gegeven om zich gedeisd te houden en braaf mee te doen met de verkiezingen. Samen met de stemmen van de Servische oppositie bestaat dan een goede kans, zo luidt de redenering in Washington, om Milosevic eindelijk klein te krijgen.

De verhouding tussen Djukanovic en de kopstukken van de Servische oppositie is matig. Het enige dat hen verenigt is hun afkeer van Milosevic. De Serviërs hechten meer waarde aan het voortbestaan van de Joegoslavische federatie. In die kringen is men natuurlijk weinig gecharmeerd van een politicus die om de haverklap zegt een referendum te willen organiseren over het beëindigen van die band. Een ander verschil: de Servische oppositie betoont zich betrokken bij het zo droevig geworden lot van de Serviërs in Kosovo. President Djukanovic hoor je daar nooit over. Op de achtergrond speelt bij de Servische oppositie de vrees dat als de Joegoslavische federatie uit elkaar spat, de internationale gemeenschap van Kosovo, ook formeel, een onafhankelijke staat zal maken. Resolutie 1244 van de Veiligheidsraad, waarin de arrangementen voor Kosovo zijn vastgelegd, zegt dat dit gebied deel uitmaakt van de federatie, niet van Servië (zie ook pag. 48).

De politieke moorden die de afgelopen maanden een spoor van gebroken glas door restaurants in Belgrado hebben getrokken, zijn ook in verband gebracht met de kwestie Montenegro. Zo zou Zeljko Raznatovic, alias de beroepsmoordenaar Arkan, zijn diensten aan president Djukanovic hebben aangeboden en daarom zijn omgebracht. Het laatste slachtoffer, minister van Defensie Pavle Bulatovic, was een belangrijk lid van de SPS, de partij van Milosevic, die in Montenegro in de oppositie is. Bulatovic organiseerde in het noorden van dat land clan-bijeenkomsten om de federatie intact te houden. De familie van Bulatovic beweert dat de Montenegrijnse autoriteiten hem daarom van kant hebben gemaakt. Vertegenwoordigers van zijn clan, die voor het behoud van de band met Belgrado is, maken zich inmiddels alweer gereed om de moord op Pavle Bulatovic te wreken. En zo blijft het einde almaar zoek. De toestand in Montenegro is onbestemd, want het land is noch helemaal onafhankelijk, noch een intergerend bestanddeel van Milosovic' zo sterk gekrompen Joegoslavië. ■

Met medewerking van Abe de Vries in Belgrado

Harry Mulisch wist het zeker in 1961. Met het proces tegen oorlogsmisdadiger Adolf Eichmann in Jeruzalem zouden wij 'de nazitijd nu voorgoed begraven', schreef hij in *Elseviers Weekblad*. De man die de treinen op tijd liet rijden naar de kampen, het ambtelijke gezicht van het kwaad, werd berecht en opgehangen. Hierna laten we de oorlog rusten, dachten Mulisch en veel beschouwers.

Anno 2000 speelt de holocaust opnieuw een hoofdrol in een rechtszaak. Ditmaal in Londen, waar het proces dient dat de historicus David Irving aanspande wegens smaad tegen Deborah Lipstadt. Irving, ooit een gerespecteerde Britse geschiedsvorser, hielp zijn eigen reputatie naar de knoppen door te ontdekken dat de systematische moord op de jo-

klaagde in een smaadzaak voor het hoogste Britse rechtcollege schuldig tot dat onschuldig is aangetoond. Lipstadt moet dus laten zien dat haar kwalificaties van Irvings werk kloppen. Daarmee staat de hele gebruikelijke geschiedopvatting van de holocaust ter discussie: als Lipstadt geen gelijk krijgt, heeft Irving dat tot nader order wel, zij het impliciet.

Dat spookbeeld was voor Israël reden om aantekeningen van Eichmann vrij te geven. Daarin toont de bureaucraat zich niet alleen trots op zijn gehoorzaamheid en arbeidsijve hij beschrijft ook de organisatie waarbinnen de joden wel degelijk systematisch konden worden vernietigd. In 1961 was Mulisch een van de eersten die even inzag had in Eichmanns dagboeken. In *Elseviers Weekblad* en *De zaak 40/61* – waarin zijn artikelen gebundeld zijn – beschreef Mulisch zijn indrukken van de tekst, toen nog maar tweehonderd pagina's. Terwijl Eichmann schrijverij tot vorige maand alleen voor een enkele historicus inzichtelijk was, zijn de 1300 pagina's nu vrijgegeven. Ze zijn per omme gaande aan Lipstadt gezonden. Een geval van *strange bedfellows*: de nazi wordt hoofdgetuige van de joodse hoogleraar.

Ook speelt weer de discussie over het doodzwijgen van mensen als Irving en hun op juridische basis de mond snoeren. De Britse jurist

Martin Mears betoogde in *The Times* dat dit een vergissing zou zijn. Hij gelooft in de macht van het woord. 'Slechte ideeën worden niet verslagen door straffen of vervolging, maar door de kracht van betere ideeën.' Onderdrukking zal ze sterker maken. 'Irving houdt vol dat Hitler niets van de Holocaust wist omdat niemand een stuk papier kan tonen waarop staat "Beste Heinrich (Heydrich), dood alsjeblieft alle joden. Groet, Adolf." Door zo'n argumentatie te bestraffen, geef je haar waarde. Irving dwingt ons de basis van onze orthodoxieën te onderzoeken, en als die basis klopt, wat hebben we dan te vrezen?'

In Londen gaat het over schuld en rechtvaardigheid, over de herinnering en het leed van overlevenden en nabestaanden. Onder toezien oog van rechter Gray moet de geschiedenis, nog steeds, een plek krijgen. Tenzij hij zijn recht verspeelt door te blijven zeuren over smaad, mag zelfs David Irving daaraan meedoen. *Diederik van Hoogstraten*

Adolf Eichmann tijdens zijn proces, Jeruzalem 1961

den heeft plaatsgevonden. Zijn Amerikaanse collega Lipstadt besteedde ruim aandacht aan Irving in haar boek *Denying the Holocaust* (De holocaust ontkennen) uit 1993. Zij betitelde hem als geschiedvervalser die moet worden buitengesloten.

Dat mocht en mag zij zeggen. Zoals Irving zijn stuitende lezing van de geschiedenis mag verkondigen. De vrijheid van meningsuiting staat daarvoor garant. Dat begrijpt de 62-jarige Irving kennelijk niet. In 1996 besloot een uitgever om Irvings biografie van Goebbels niet uit te geven. De historicus vreesde voor zijn reputatie en broodwinning. Hij richtte zijn pijlen op Lipstadt en haar uitgever, Penguin. Want door haar geschrijf zou hij inkomsten derven: smaad.

In dit proces (dat in april wordt beslist) lijkt de geschiedenis zelf terecht te staan. Want de rechter buigt zich niet alleen over de juridische kwestie of Lipstadt Irving heeft belasterd. Anders dan in Nederland is de be-